

αποδηλαστής

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΣ:

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΝΙΑ

**Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΚΟΥΡΙΑ
ΤΟΥ Κ. ΤΡΙΤΣΗ**

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΤΟΝ Ρ. ΣΑΛΑΣ**

ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ **2 ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ **4** ΗΠΙΟ ΚΛΙ... ΜΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ **6** ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΣ

7 ΥΠΟΘΕΣΗ ΦΟΛΙΝΙ

9 ΕΞΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΥΠΕΡΤΑΛ

11 Ο ΝΕΟΣ 720

12 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΣΧΟΛΙΑ **14 ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

16 ΣΤΟΝ ΑΡΜΕΝΙΣΤΗ

17 ΑΡΧΑΙΑ ΣΚΟΥΡΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ **18** Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

21 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

ΙΔΕΕΣ **24** ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ

27 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ **29** ΜΙΛΑ Ο Ρ. ΣΑΛΑΣ

ΕΣΣΔ **32** ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΑΡΚΑΣ **35** Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

36 ΟΙ ΑΚΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ **38 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

40 ΝΑΝΝΙ ΜΠΑΛΕΣΤΡΙΝΙ

42 ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΜΟΣΧΑΣ

44 ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

45 Γ. ΠΙΛΑΛΑΣ

46 ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

■ Ο καύσωνας δεν άφησε ανεπηρέαστο τον Σχολιαστή. Τα φαινόμενα θερμοπληξίας σπεύδουμε να αντιμετωπίσουμε με παγάκια ψυχραιμίας. Πολύ περισσότερο που, παρά τη ζέστη, οι μυστικές υπηρεσίες εξακολουθούν να κερδίζουν τον πόλεμο με σπκωμένους γιακάδες, καπέλα, και μαύρα γυαλιά. Αυτές, βέβαια, τη δουλειά τους κάνουν. Ποιος όμως είναι ο ρόλος του Τύπου; ■■■■

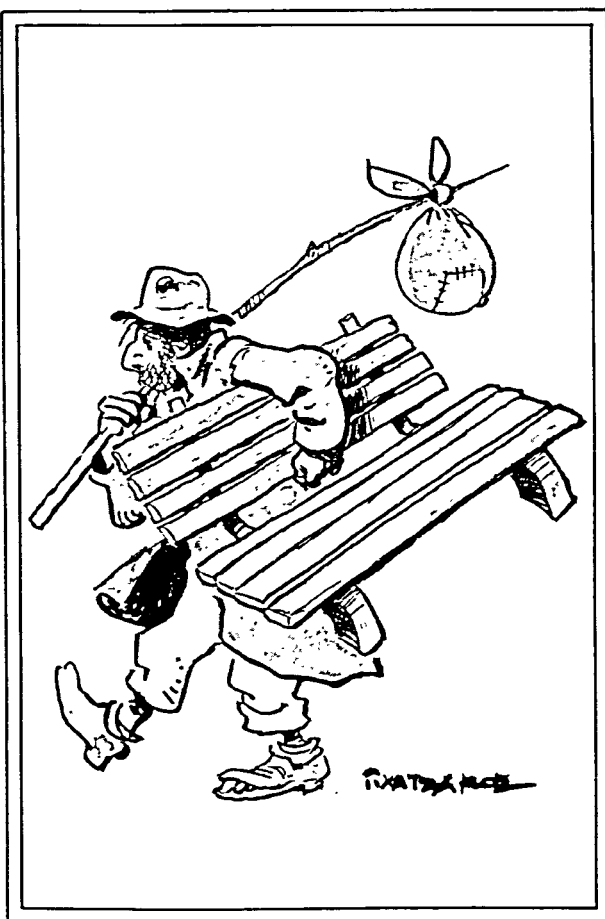
□ Μερικοί υποστηρίζουν ότι ο ρόλος αυτός ήταν ιδιαίτερα σημαντικός και στην περίπτωση της επαναφοράς των Αρχαίων σ' όλη την κλίμακα της ελληνικής εκπαίδευσης. Η «ανάκτηση της παιδείας» που ευαγγελίζεται ο κ. Τρίτσης σημαδεύτηκε εξάλλου απ' την ανεύρεση του Κολοσσού. ■■■■

■ Τον Κολοσσό, βέβαια, τον ζαναχάσαμε, αλλά τίποτε δεν αποκλείει να τον ζαναβρούμε, είτε με τη βοήθεια άλλων μέντιουμ, είτε χρησιμοποιώντας τις νέες μεθόδους της πληροφορικής που εισάγονται στα πλαίσια εφαρμογής του ΕΚΑΜ. ■■■■

□ Πάντως η ζέστη φαίνεται ότι επιταχύνει το νομοθετικό έργο. Όχι μόνο το περίφημο νομοσχέδιο περί ναρκωτικών ολοκληρώθηκε, αλλά κατατέθηκε και το νομοσχέδιο που τροποποιεί τη στρατολογική νομοθεσία. Ορισμένοι κακόβουλοι συνδέουν τη χρονική στιγμή που επιλέχθηκε με την αναγκαστική —όχι μόνο λόγω διακοπών— αδράνεια της νεολαίας. ■■■■

■ Η έκδοση του προηγούμενου τεύχους συνέπεσε με εξελίξεις στο καθεστώς της Ν. Κορέας. Οι ομοιότητες με την περίπτωση των Φιλιππίνων δεν είναι ίσως τόσο πολλές όσες διακρίνουν τα διεθνή πρακτορεία. Για την εξέλιξη της φιλιππινέζικης «μεταπολίτευσης», αρμόδιος να μιλήσει είναι ο φυλακισμένος ηγέτης του Κ.Κ. Ρ. Σάλας. ■■■■

□ Για τον Αύγουστο, πάντως, προτείνουμε δυο λύσεις: Η πρώτη είναι να επισκεφθείτε τις οάσεις της αιγυπτιακής ερήμου. Δεν είναι καθόλου δύσκολο, και τουλάχιστον εκεί κάνει κρύο το βράδυ. Η δεύτερη, είναι η συνάντηση ευρωπαϊκής νεολαίας στον Αρμενιστή της Χαλκιδικής. Είναι βέβαια σίγουρο ότι, τελικά, σε κάποιο νησί θα συναντηθούμε. ■■■■

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

• «Ως εκ θαύματος σώθηκε ο Β. Ραυτόπουλος» επισήμανε ο πρωθυπουργός. Και βέβαια είχε δίκιο. Εξίσου δίκιο είχε όταν, στη συνέχεια του λόγου του, συνέδεσε την εξ ύψους σωτηρία του κ. Ραυτόπουλου με τη σωτηρία του ΠΑΣΟΚ. Μετανοείτε και προσεύχεσθε σύντροφοι! • Ο κ. Τρίτσης έδωσε το παρόν στην Πανεπιστημιάδα του Ζάγκρεμπ, προωθώντας την υποψηφιότητα της Ελλάδας για την Ολυμπιάδα του 1996. Φαίνεται ότι ήρθε ο καιρός να του ξαναθυμίσουμε την αρθρογραφία του του 1979. • Ενδιαφέρον γκάλοπ της ICAP για λογαριασμό των *Επικαίρων*: 45 έναντι 34% των ερωτηθέντων κατοίκων Αθήνας-Πειραιά πιστεύουν ότι «πράγματι ο ελληνικός λαός έχει ταχθεί εναντίον των βάσεων». Τι θα λέγατε για ένα δημοψήφισμα; • Έχασε την ψυχραιμία του το ANTI. Και απαντώντας σ' ένα σχόλιο μας κραυγάζει: «Η καρατζαφερολαλιωτικο-κουτσογιοργική αριστερά σαν τα ουρί του μουςουλμανικού παραδείσου δεν χάνει με τίποτα την (επαναστατική) αγνότητά της». Η «εαρινή» αναβάπτιση του ANTI φαίνεται ότι του προκάλεσε σχετική αμνησία. Αλλιώς δεν εξηγείται η (αυτοκριτική;) εξευτελιστική αναφορά στα μέχρι πρότινος ιερά και όσια. Απ' όσο θυμόμαστε, το δεξί χέρι του κ. Λαλιώτη ήταν διευθυντής του περιοδικού επί σειρά ετών, ο κ. Μιχάλης Δημητρίου τακτικός συνεργάτης του, και τις στήλες του είχε κοσμήσει συνέντευξη του αλήστου μνήμης κ. Κρυστάλλη. Αυτά τα ολίγα προς το παρόν

Μ Ε Λ Τ Ε Μ Ι Α

Ο ΚΑΥΣΩΝΑΣ & ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Μετά τις πλημμύρες και τους σεισμούς, η Ελλάδα απέκτησε και νέο «εχθρό»: ο καύσωνας, σαν αλληλοεκρηγνύμενες βόμβες ναβάλμ, ενέσκυε στο κλινόν άστυ, με αποτέλεσμα καμιά χιλιάδα νεκρούς!

Ακόμα και αυτή η Βρυτιός, με τους καθημερινούς βομβαρδισμούς, δεν παρουσίασε ποτέ τόσο σύντομο τραγικό απολογισμό!

Θερμόπληκτοι, οι Αθηναίοι είδαν την ΕΥΔΑΠ να κόβει σε πολλές συνοικίες το νερό, τα νοσοκομεία του περιθόπου ΕΣΥ να μη διαθέτουν ούτε ένα δροσερό θάλαμο και, έκπληκτοι, αναρωτήθηκαν για άλλη μια φορά, τι λειτουργεί στοιχειωδώς σωστά σ' αυτό τον τόπο...

Και το κράτος; Η κυβέρνηση;

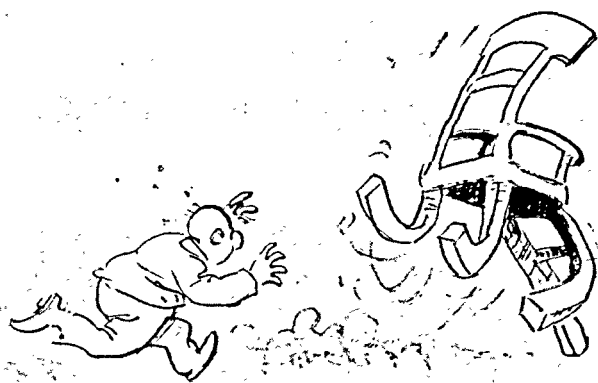
Ως νέοι αυστραλοπιθήκιοι ή άνθρωποι του Νέαντερταλ, οι κυβερνώντες «αντιμετώπισαν» τον καύσωνα με την πρωτόγονη «λογική» του... «ξεκαθαρίσματος της φύσης»!

Χωρίς να παρθεί ούτε ένα μέτρο για τη διακοπή της ανάπτυξης του ανθρωποκτόνου νέφους, χωρίς να σταματήσει ούτε καν η εργασία σε εργοστάσια-φούρνους, η κυβέρνηση «άφησε» τις εφημερίδες να ενημερώσουν μετά τους πρώτους 200-300 νεκρούς για κάποια προληπτικά έστω μέτρα υγιεινής των πολιτών...

Μόνοι κερδισμένοι, οι κατασκευαστές και προμηθευτές ανεμιστήρων...

Δολοφόνος ο καύσωνας λοιπόν; Όχι, δολοφόνοι είναι αυτοί που υπήρξαν να κυβερνούν για να μας προστατεύουν και από τους καύσωνες!...

Τ.Κ.

Ο Δ Η Γ Η Τ Η Σ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ!

Του κακοφάνηκε του Οδηγητή το «φантаχτερό» (όπως γράφει) αφιέρωμά μας στην Ολυμπιάδα της Σεούλ. Βάζουμε, λέει, τις προοδευτικές και αντιδραστικές δυνάμεις που δρουν στο Ολυμπιακό Κίνημα στο ίδιο καλάδι. Κι αυτό έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον «ανοιχτό Ολυμπιακό πόλεμο ΗΠΑ-ΕΣΣΔ» που εμείς οι ίδιοι διαπιστώνουμε. Συμπέρασμα του Οδηγητή: τρικυμία εν κρανίω.

Κατανοούμε τη δύσκολη θέση του Οδηγητή και του Ριζοσπάστη: Από τη μια να καταγγέλλουν τις φρικαλεότητες της νοτιοκορεατικής χούντας, απ' την άλλη να φιλοξενούν ρεπορτάζ με το παζάρι μεταξύ των δύο κορεατικών κρατών για το μοίρασμα 7 ή 8 αθλημάτων. Από τη μια να γίνονται οι πιο φανατικοί υπέρμαχοι της «Χρυσής Ολυμπιάδας» της Αθήνας απ' την άλλη να διαπιστώνουν τις «επικίνδυνες πολιτικές της παρενέργειες» (Ριζοσπάστης 5/7).

Αυτό, όμως, που με πολύ προσοχή απέφυγε στο σχόλιο του ο Οδηγητής ήταν να αναφερθεί στην κεντρική ιδέα του αφιερώματός μας: ότι εφόσον διατηρηθεί το στρατοκρατικό καθεστώς στη Ν. Κορέα χρέος των προοδευτικών δυνάμεων σ' όλο τον κόσμο είναι να μποϊκοτάρουν το «νέο Βερολίνο του 36». Δεν δέλουν φαίνεται οι φίλοι του Οδηγητή να κάνουν για δεύτερη φορά το ίδιο λάθος: Πριν 18 χρόνια, τον Αύγουστο του 1969, ο παράνομος Οδηγητής έκανε έκκληση για μποϊκοτάρισμα των Πανευρωπαϊκών της Αθήνας που οργάνωνε η χούντα σαν διεθνή φιέστα του καθεστώτος:

«Αθλητές-νέοι της Ευρώπης! Μποϊκοτάρετε τους αθλητικούς αγώνες! Απαιτείστε με όλους τους τρόπους να σταματήσουν τα μεσαιωνικά βασανιστήρια στις ελληνικές Βασιλίες!» (Οδηγητής, 8, Αύγουστος 1969).

Λίγες μέρες αργότερα, στο Στάδιο Καραϊσκάκη, μπροστά στους χουντικούς επίσημους, παρέλαυσε σύσσωμη η αθλητική «αφρόκρεμα» της Ευρώπης. Μαζί, φυσικά, κι οι αθλητές των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Υπογραμμίζοντας, κατά οδυνηρό τρόπο, στους φίλους του Οδηγητή, ότι πολλές φορές οι «προοδευτικές δυνάμεις που δρουν στο ολυμπιακό κίνημα» παίζουν από μόνες τους «στο ίδιο καλάδι» με τις αντιδραστικές. Κι ότι η διαφοροποίησή τους ή και ο «ανοιχτός ολυμπιακός πόλεμος» δε γίνεται στη βάση της υπεράσπισης κάποιων «προοδευτικών» αρχών, αλλά ακολουθεί τη λογική της εξωτερικής πολιτικής της ΕΣΣΔ και των συμμάχων της.

Δ.Ψ.

ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΕΚΑΜ

Δε γνωρίζουμε πόσα νεογέννητα και παιδιά μέχρι 12 ετών έχουν αποκτήσει ήδη τον ΕΚΑΜ τους, αν και έκλεισε ήδη ένας μήνας απ' το ξεκίνημα της εφαρμογής του. Παρακολουθούμε όμως αυτό το κυβερνητικό αλαλούμ, κάτι ανεκδιήγητες δηλώσεις σαν του υπουργού Εσωτερικών Παπαστεφανάκη, να προσπαθούν να πείσουν ότι ο ΕΚΑΜ είναι μόνο ένας αριθμός και τίποτ' άλλο!...

Και, ενώ οι καταγγελίες κατά της εφαρμογής του αυξάνονται με ρυθμό γεωμετρικής προόδου, ενώ δήμοι, επιστημονικοί σύλλογοι, επαγγελματικά σωματεία, εφημερίδες, περιοδικά, κινήσεις, οργανώσεις και κόμματα αρνούνται τον ΕΚΑΜ και ζητούν το πάγωμα ή την κατάργησή του, ο κυβερνητικός λόγος εξακολουθεί να επικαλείται υπηρεσιακές ανάγκες που καθιστούν αναγκαία την εφαρμογή του!...

Και, ενώ αποκαλύπτεται ότι ακόμα και με το συνταχθέν προσχέδιο νόμου για την «προστασία από την πληροφορική» ουδείς προστατεύεται παρά μόνο το κράτος(!), ενώ τόσο φασαρία γίνεται για το ηλεκτρονικό φακέλωμα, οι κυβερνητικοί «υπεύθυνοι» καταπίνουν τη γλώσσα τους!...

Μόνο στην Ελλάδα, πράγματι, μπορούν να συμβούν αυτά τα πράγματα: να δέλει η κυβέρνηση να «χτυπήσει», μέσω του ΕΚΑΜ, τη γραφειοκρατία, και να γραφειοκρατικοποιεί ακόμα περισσότερο τις γεννήσεις, να φορτώνει τα δημοτικά και νομαρχιακά καταστήματα με νέους τόνους χαρτιού και να απαιτεί νέες υπογραφές και πιστοποιητικά!...

Το ενθαρρυντικό είναι ότι, παρά τις ζέστες του καλοκαιριού, η καμπάνια που ξεκίνησε η «Κίνηση για την υπεράσπιση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων» πριν λίγους μήνες, σήμερα τείνει ν' απλωθεί σε πολλούς κοινωνικούς χώρους, ενώ ταυτόχρονα καθημερινά διευρύνεται το μέτωπο κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων ενάντια στην εφαρμογή του ΕΚΑΜ.

Θα έπρεπε να σημειωθούν πάντως κάποιες, όχι απλώς διστακτικές, αλλά ακραϊφώς συντηρητικές απόψεις στα πλαίσια της Αριστεράς, όπως η τοποθέτηση του Σ. Βαλντέν στην Κ.Ε. της ΕΑΡ, όπου αρνήθηκε την καταγγελία του νόμου και το μπουκοτάζ του ΕΚΑΜ με τη δικαιολογία ότι «ένα δημοκρατικό κόμμα δεν μπορεί να μην εφαρμόζει τους νόμους του κράτους»!...

Η, ακόμα, θα έπρεπε να τονιστεί η προσπάθεια του ΚΚΕ να διαχωρίσει τη συγκεκριμένη εφαρμογή του ΕΚΑΜ από τη χρήση της πληροφορικής και να επιμένει να ζητά νόμο προστασίας από τυχόν(!) αντιδημοκρατική χρήση του ΕΚΑΜ, καλλιεργώντας έτσι την αυταπάτη ότι είναι δυνατόν να υπάρξει διασφάλιση νομοθετική και υπεράσπιση των πολιτών από την οριζόντια διασύνδεση των κρατικών αρχείων μέσω του ΕΚΑΜ...

Είναι γεγονός ότι, όσο περισσότερος θόρυβος γίνεται γύρω από τη σημασία του ΕΚΑΜ, όσο περισσότερο εντείνεται η κινητοποίηση ενάντια στην εφαρμογή του, τόσο περισσότερο δ' ανοίγουν πραγματικά προβλήματα των νέων τεχνολογιών και του αυταρχισμού του σύγχρονου αστικού κράτους.

Ο αγώνας ενάντια στον ΕΚΑΜ πρέπει να προχωρήσει ποντάροντας στην πληροφόρηση και τη γνώση, κι όχι στην άγνοια ή τις προλήψεις. Ένα κομμάτι της Αριστεράς μάλλον θα πρέπει ν' αναρωτηθεί μήπως η άκριτη λατρεία των νέων τεχνολογιών είναι η άλλη πλευρά του νομίσματος της θρησκοληψίας πολλών φανατικών πολεμιών του αντίχριστου και του 666...

Τάσος Καπιντσάρος

Λ Α Υ Ρ Ι Ο

ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΑ «ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ»

Από τις 22 Ιουνίου που προκλήθηκε η πρώτη έντονη διένεξη στο στρατόπεδο προσφύγων του Λαυρίου μεταξύ οπαδών του Εργατικού Κόμματος Κουρδιστάν (Ρ.Κ.Κ.) απ' τη μιά μεριά και των υπόλοιπων Κούρδων και Τούρκων πολιτικών φυγάδων απ' την άλλη, μεσολάβησε μια σειρά από επεισόδια που έχουν οδηγήσει σ' ένα πλήρες αδιέξοδο. Ούτε η απεργία πείνας Τούρκων και Κούρδων έξω απ' τα γραφεία του ΟΗΕ που έγινε στις αρχές του μήνα, ούτε οι αλληπαλλήλες συνεντεύξεις Τύπου, ούτε τα διαβήματά τους στον ΟΗΕ και στους αρμόδιους των ελληνικών αρχών, έφεραν κανένα αποτέλεσμα. Και όμως, το πρώτο αίτημά τους ήταν πάρα πολύ απλό: να διαχωριστούν από το Ρ.Κ.Κ. και να βρεθεί ένας άλλος χώρος για να τους στεγάσει.

Σε μια πρωτοφανή επίδειξη αναισθησίας η ελληνική κυβέρνηση επέμεινε στη γραμμή να παραμείνουν όλοι οι πρόσφυγες στο ίδιο γκέτο, προκαλώντας έτσι με τη στάση της αλληπαλλήλα επεισόδια. Δεν είναι φυσικά λύση αυτό που σκέφτηκε προς στιγμή ο κ. Δροσογιάννης («θα έπρεπε να τοποθετήσουμε στον καθένα από έναν χωροφύλακα» — ΒΗΜΑ, 26.7). Εκτός βέβαια αν επιδίωξη των αρχών είναι να δείξουν στους Τούρκους πρόσφυγες ότι οι συνθήκες ζωής και δράσης τους στην Ελλάδα θα είναι ταυτόσημες μ' αυτές που τους έδιωξαν απ' τη χώρα τους. Βέβαια, έχουν και επιχειρήματα οι ελληνικές αρχές: «Το στρατόπεδο τελεί υπό την αιγίδα της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και το ελληνικό κράτος έχει δικαιοδοσία έξω από την πύλη του». (ΒΗΜΑ, 26.7). Νιώθει βέβαια κανείς τον πειρασμό να ρωτήσει αν η επιδρομή της αστυνομίας στις 22.6 έγινε «έξω από την πύλη του». Αλλά αυτή η διπλή αρμοδιότητα (ΟΗΕ-ελληνικές αρχές) φαίνεται ότι εξυπηρετεί και τους δύο, για να αποσείσουν τις ευθύνες τους, ρίχνοντας το βάρος της απόφασης ο ένας στον άλλον. Όπως μας εξήγησε ο διευθυντής της Υπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα κύριος Ουίλιαμ Κλάρενς, ο ρόλος του ΟΗΕ είναι συμβουλευτικός προς την κυβέρνηση και ιδιαίτερα σε θέματα που αφορούν την τάξη και την ασφάλεια. Μας διαβεβαίωσε, πάντως, ότι βρίσκεται σε στενή επαφή με τις ελληνικές αρχές. Μέχρι στιγμής η επαφή αυτή δεν έχει αποδώσει.

Πιστεύουμε ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση αντιμετωπίζει το θέμα των προσφύγων σαν ένα ζήτημα ελληνοτουρκικών σχέσεων. Ανάλογα με τη συγκυρία, θεωρεί ότι μπορεί να το χειρίζεται προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση.

Είναι πολύ χαρακτηριστικές οι δηλώσεις του κ. Δροσογιάννη προς το ΒΗΜΑ: «Μην ασχολείστε σε βάθος μ' αυτό το θέμα, γιατί άπτεται των εθνικών συμφερόντων».

Και, βέβαια, η λύση κατά τον κ. Δροσογιάννη είναι φαίνεται να αφήσουμε τους πρόσφυγες να αλληλοσφαγούν στο γκέτο του Λαυρίου ή να τους βάλουμε στη φυλακή μετά τις αλληπαλλήλες δίκες.

Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι δυστυχώς ορατά πλέον δια γυμνού οφθαλμού. Οι κάτοικοι του Λαυρίου έχουν ξεσηκωθεί, ο αγώνας των Τούρκων και Κούρδων έχει συκοφαντηθεί και διασυνθεί. Οι νέοι πολιτικοί φυγάδες από την Τουρκία αντιμετωπίζονται σαν πράκτορες του Εβρέν. Ακόμα και η ευαίσθητη Ελευθεροτυπία την είδηση ότι τρεις Τούρκοι ζήτησαν πολιτικό άσυλο την παρουσιάζει με τίτλο «Εισβολή τριών Τούρκων»

Δ.Ψ.

ΗΠΙΟ ΚΛΙ.ΜΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΛΟΑΝΟΥ

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΣ: ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΝΙΑ

ΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ γεγονότα, και ιδιαίτερα οι Ελληνοαμερικανικές αντεγκλήσεις για το θέμα της τρομοκρατίας δεν επιδέχονται πολλαπλές ερμηνείες. Η χρονική στιγμή που επιλέχθηκε, τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και ο τρόπος που άρχισαν να «διαρρέουν» οι καταγγελίες, έχουν πείσει και τους πιο δύσπιστους ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια διακριτική διαπραγμάτευση όπου το επιχείρημα της τρομοκρατίας λειτουργεί απλά σαν εκβιαστικό μέσο προς επίτευξη μιας συμφέρουσας συμφωνίας. Σχετικό γκάλοπ που δημοσιεύτηκε στα *Επίκαιρα* δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Αθηναίων πιστεύει ότι οι καταγγελίες των Αμερικάνων «έγιναν» σαν πίεση για τη διαπραγμάτευση των βάσεων. Όμως δεν είναι μόνο οι «ύπουλοι ιμπεριαλιστές» που ανάλογα με τους τακτικούς τους υπολογισμούς μπορούν να «χειρίζονται» ανενόχλητοι το θέμα της «διεθνούς τρομοκρατίας», ορίζοντας θύτες και θύματα. Αυτή η πολιτική βρίσκει γόνιμο έδαφος στην περίφημη «διεθνή κοινή γνώμη», προετοιμασμένη κατάλληλα από τις συνεργαζόμενες κρατικές υπηρεσίες και τα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Το αφιέρωμά μας χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο, με αφορμή όσα ακολούθησαν την απόπειρα κατά του Ραυτόπουλου, αναφερόμαστε στην ιδιαίτερη ευθύνη του τύπου στη δημιουργία τρομοκρατών και την κατασκευή ενόχων. Στο δεύτερο μέρος, φέρνουμε στο φως ορισμένα στοιχεία απ' την υπόθεση Φολίνι που αποδεικνύουν ότι ο χρόνος και ο τόπος της σύλληψης του Ιταλού δεν ήταν τυχαίος. Στο τρίτο μέρος αποκαλύπτουμε μια άλλη περίεργη ιστορία που αφήνει πολλά ερωτηματικά για τη συνεργασία των ελληνικών με τις γερμανικές κρατικές υπηρεσίες. Πρόκειται για την αποκάλυψη ότι ένας γερμανός που είχε συλληφθεί σαν «τρομοκράτης» στην Αθήνα, βρέθηκε στη Γερμανία σαν «στημένος μάρτυρας» της αστυνομίας!

Δημήτρης Ψαρράς

ΟΤΑΝ αποκαλύφθηκε το φιάσκο του Κολοσσού ο πρώτος που κάγχασε ήταν ο ελληνικός τύπος. Με αλλεπάλληλα δημοσιεύματα κατέδειξε —εκ των υστέρων— το μέγεθος της γκάφας του κ. Αλεξανδρή ή και ολόκληρης της κυβέρνησης. Οι ίδιες εφημερίδες που μια μέρα πριν μιλούσαν για το «8ο θαύμα»(!) έσπευδαν να ειρωνευτούν τους λιμενικούς και τους βατραχάνθρωπους. Όμως η ευθύνη των εφημερίδων δεν ήταν

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ Η «Ε» στη διαδρομή των εκτελεστών
ΣΤΗΝ ΠΑΓΙΔΑ η Αστυνομία
Η ΠΡΩΤΗ / 2
400 ΕΚ. «κάρθκαν» στην Εμπορική Καλλιθέας
«Είναι νύμφη, δεν αναγνώρισα κανέναν» δήλωσε χτες ο αυτόπτης
ΧΩΡΙΣ ΑΛΛΟΘΙ η αστυνομία
Ανδρέα για ΗΠΑ
Αύξηση 13,3% για τα αγροτικά από ΕΟΚ

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ: Η «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ» ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Η «δημιουργία» τρομοκρατών είναι επικίνδυνο φαινόμενο. Αντιστρατεύεται την ομαλή πολιτική ζωή, προσβάλλει τους θεσμούς και μετατρέπει τους πολίτες σε ενεργούμενα με δυνατή την «αξιοποίηση τους» κάθε στιγμή από το κράτος και τα όργανά του. Η άμυνά μας πρέπει ν' αναφέρεται στην ενεργοποίηση των πολιτών εναντίον του επικινδύνου κρατικού αυταρχισμού και των ποικιλών μωρών εκδηλώσεών του.

(Δήλωση του προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών προς τον Σχολιαστή)

ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ Γ. ΣΕΡΙΦΗ

ΠΡΟΣ

1. Τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών
2. Την Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών
3. Το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας

Κύριε Πρόεδρε

Αναγκάζομαι να απευθυνθώ προς το επιστημονικό και επαγγελματικό σώματιό σας για να ζητήσω τη συγκεκριμένη και άμεση παρέμβασή σας, στα πλαίσια των καταστατικών σκοπών και του κοινωνικού ρόλου του φορέα σας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν, δραστικά, επικίνδυνες για το δημόσιο βίο, νοοτροπίες και πρακτικές, που με θίγουν σαν πρόσωπο, με εκθέτουν σε σοβαρές δοκιμασίες σαν πολίτη, και διασύρουν ανεπανόρθωτα, τις συνταγματικές εγγυήσεις ελευθερίας και τις κατακτημένες αξιώσεις δημοκρατικής νομιμότητας, προς βλάβη του κοινωνικού συνόλου και της Πολιτείας.

Αναφέρομαι στις καταστάσεις που αντιμετώπισα, όταν, με αφορμή την απόπειρα κατά του Προέδρου της ΓΣΕΕ Γ. Ραυτόπουλου, έγινα στόχος αυθαίρετων δημοσιευμάτων, που με ενεφάνιζαν «δολοφόνο», «τρομοκράτη», «μέλος οργανώσεων», «με ύποπτη δράση και σοβαρά στοιχεία εναντίον μου», «που αναγνωρίστηκα από μάρτυρες», που «συνελήφθη» και ανακρίνομαι.

Η κραυγαλέα προβολή αυτών των νοσηρών μυθευμάτων είναι προφανές ότι εκμηδένιζε όλες τις πλευρές της ατομικής και κοινωνικής ζωής μου, με συνέθλιβε σαν πρόσωπο και πολίτη, με εξέθετε σε άπειρους κινδύνους, προσανατόλιζε προς εμένα την αποστοροφή και την επιθετικότητα του κοινωνικού συνόλου, το οποίο με τη σειρά του δηλητηριάζοταν με κατευθυνόμενες ειδήσεις και ανυπόστατες πληροφορίες, ικανές να προωθήσουν αντικειμενικά αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις αποσταθεροποίησης και υπονόμευσης των διαδικασιών λειτουργίας της Πολιτείας και έκφρασης του κοινωνικού σώματος.

Ανεξάρτητα από την προσωπική μου αντίδραση, της άμεσης, δηλαδή προσφυγής μου στη Δικαιοσύνη, για την προστασία του ονόματός μου, της οικογενειακής μου υπόληψης και της κοινωνικής και πολιτικής μου υπόστασης, πιστεύω ότι, για την αντιμετώπιση των σύνθετων αυτών καταστάσεων, απαιτείται, όχι, απλά, η ευαισθητοποίηση, αλλά, κυρίως, η πρακτική ενεργοποίηση όλων εκείνων των φορέων, που προασπίζονται τα ουσιαστικά συμφέροντα του κοινωνικού συνόλου απέναντι στις αυθαιρεσίες της εξουσίας, στις αλλοτριώσεις ή τους εκφυλισμούς του τρόπου λειτουργίας των διαφόρων χώρων και στις χυδαιοποιημένες νοοτροπίες φορέων διαφόρων λειτουργημάτων, όπως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κρατικών οργάνων και δημοσιογράφων.

Ζητώ, λοιπόν, για την προστασία του προσώπου μου και των καταστάσεων της ατομικής, οικογενειακής και κοινωνικής ζωής μου, αλλά και για την προάσπιση των συστατικών στοιχείων της δημοκρατικής οργάνωσης και λειτουργίας της Πολιτείας και της Κοινωνίας, που αυτά και μόνο όταν είναι σεβαστά και ενεργά, στον καθημερινό δημόσιο βίο, κατοχυρώνουν τη γόνιμη προοπτική της ομαλής εξέλιξης, να αντιμετωπισθούν από την ΕΣΗΕΑ, με τις προβλεπόμενες από το καταστατικό της διαδικασίες, όλοι εκείνοι οι δημοσιογράφοι, μέλη της ή όχι, που έδρασαν με αυτό τον προκλητικό επικίνδυνο και καταστροφικό τρόπο. Επίσης, ζητώ από τον ΔΣΑ να ενεργοποιήσει την Επιτροπή Συνταγματικών Ελευθεριών, για την αντιμετώπιση αυτών των αυθαιρεσιών των κρατικών δικτυικών οργάνων και της ανεύθυνης δημοσιογραφίας. Τέλος, ζητώ από τους επιστημονικούς συλλόγους, που αγωνίζονται για τη διαφύλαξη ενός επιπέδου συλλογικής ζωής, σύμφωνου με τις απαράβατες αρχές κοινωνικής ευθύνης και πολιτικής συνειδητότητας, να πράξουν, σύμφωνα με το καταστατικό τους, όσα επιβάλλεται, για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο που καταγγέλλω, ακριβώς γιατί αποτελεί σοβαρό σύμπτωμα θεσμικών αλλοιώσεων και πολιτικού ευτελισμού.

Με τιμή

Γιάννης Σερίφης

(Παρόμοια αίτηση έχει υποβάλει και ο Μ. Κασίμης).

μικρότερη σ' αυτή τη συλλογική αυτογελοιοποίηση. Καμιά δε σκέφτηκε να υποβάλει σε έγκαιρη κριτική τις ανασκαφικές φιλοδοξίες του κ. Αλεξανδρή και τους οραματισμούς του μέντιουμ. Οι *Εικόνες* μάλιστα έσπευδαν να πανηγυρίσουν (και μάλιστα αφού είχε αποδειχθεί το φιάσκο) γιατί πρώτες αυτές είχαν δημοσιεύσει συνέντευξη της κυρίας Ντάγκμπαρ πριν ένα χρόνο! Αλλά ακόμα και η τελική εικόνα που παρουσιάστηκε από τον τύπο δεν είναι λιγότερο μυθοποιητική. Η εμφάνιση της κ. Μερκούρη και του Υπουργείου Πολιτισμού ως τιμητών, σ' ένα θέμα που υποτίθεται ότι αν το είχαν αναλάβει αυτοί, ως ειδικοί, θα είχαμε αποφύγει τον διασυρμό, αφήνει πολλές αμφιβολίες. Γιατί όπως αποκάλυψε ο κ. Παπαθανασόπουλος σε συνέντευξή του, ο πρώτος αποδέκτης των οραματισμών της καφετζούς (κατά την κ. Μερκούρη), ήταν εδώ και δυο χρόνια το Υπ. Πολιτισμού. Το οποίο μάλιστα, γι' αυτό το λόγο, είχε ζητήσει κατάλληλο σκάφος!

Θα αναρωτηθεί ο αναγνώστης τι σχέση μπορεί να έχουν όλα αυτά τα φαιδρά με την τρομοκρατία. Και όμως! Η υπόθεση του Κολοσσού απέδειξε (για μια ακόμα φορά) την ανάπηρη ανεξαρτησία του ελληνικού τύπου. Ελάχιστη προσπάθεια και κριτική αντιμετώπιση θα είχε αποφέρει ένα διαφορετικό αποτέλεσμα. Όμως οι μόνες πηγές πληροφοριών για τις εφημερίδες παραμένουν οι κρατικές υπηρεσίες. Και μόνο όταν η ίδια η κυβέρνηση ανακοίνωσε τον «αποχαρκτηρισμό» της γροθιάς, έσπευσαν και οι εφημερίδες να αναφερθούν στο φιάσκο. Το ίδιο φαινόμενο παρουσιάζεται σε κάθε υπόθεση «τρομοκρατίας». Αλλά εδώ δεν έχουμε πια να κάνουμε με γελοιοποίηση υπουργών —που στο κάτω-κάτω πήγαν γυρεύοντας, αλλά για δημόσιο διασυρμό πολιτών, ανάλογα με τις εμπνεύσεις της αστυνομίας.

Τα τελευταία χρόνια έχουν πυκνώσει οι αστυνομικές πρωτοβουλίες για την «πάταξη της τρομοκρατίας». Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Μια ατέλειωτη σειρά από σκευωρίες ή αποτυχίες. Διαλέγετε και παίρνετε. Σ' όλη αυτή την πορεία ο τύπος παίζει σημαντικό ρόλο. Δημοσιεύοντας την κατάλληλη στιγμή τις πληροφορίες που διοχετεύονται από «ανώτερους αξιωματικούς», ή από «κύκλους του Υπ. Δημόσιας Τάξης», συμβάλλει στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος, προχωρεί στην «αποκάλυψη» ενόχων, ακόμα και εκεί που η αστυνομία δεν μπορεί να προβεί σε συλλήψεις, προβάλλει υποθέσεις που από επίσημα χείλη θα προκαλούσαν αντιδράσεις.

Δεν έχει σημασία ποιες απ' αυτές τις εσφαλμένες πληροφορίες που διοχετεύονται απ' τις κρατικές υπηρεσίες προς τον τύπο οφείλονται στην «ανικανότητα» των δικτυκών αρχών και ποιες αποτελούν σκόπιμη παραπληροφόρηση. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Εξίσου μεγάλες είναι και οι ευθύνες των εφημερίδων που δέχονται να τις δημοσιεύσουν χωρίς να τις διασταυρώσουν.

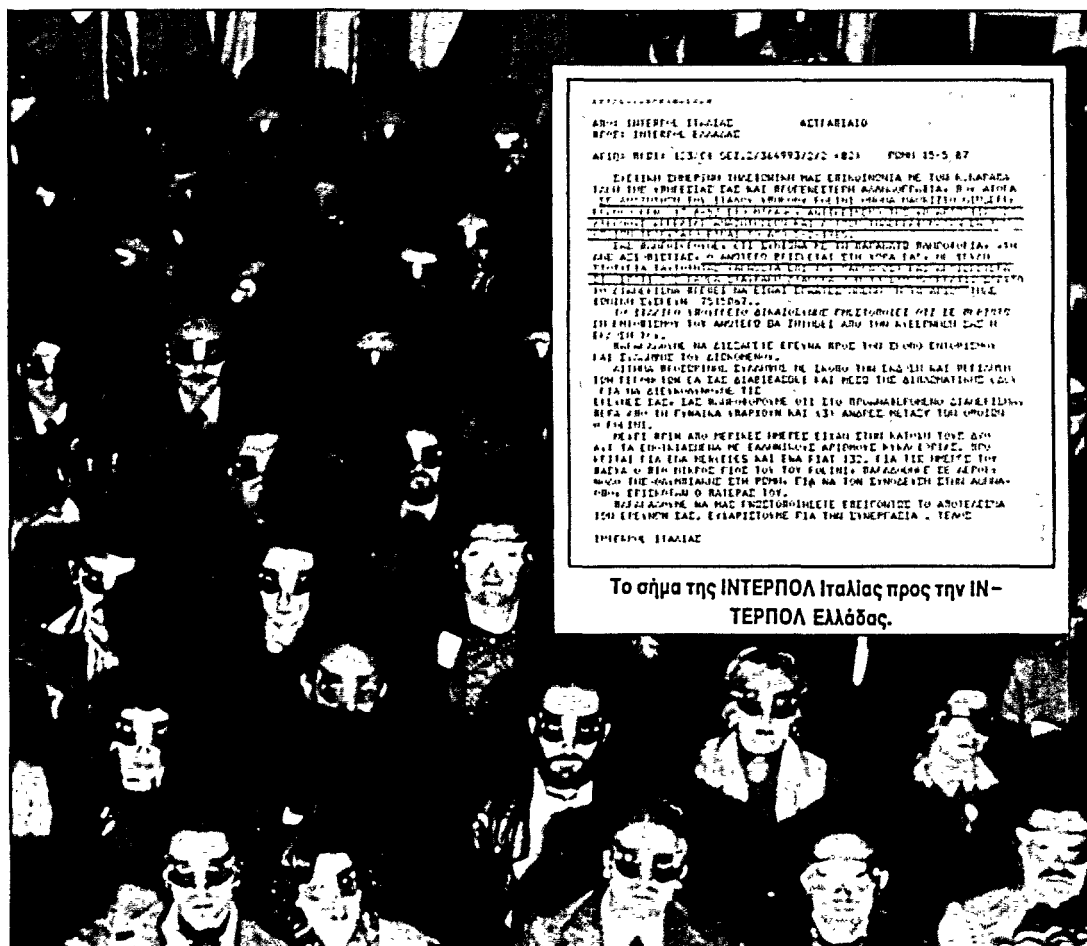
Δεν έχει κανένα νόημα η εκ των υστέρων καταγγελία της παραπληροφόρησης, γιατί ο μηχανισμός αυτός έχει λειτουργήσει δεκάδες φορές. Κανένας δεν μπορεί να επικαλεστεί άγνοια. Δεν είναι λοιπόν «Στην Παγίδα η Αστυνομία» (*Ελευθεροτυπία* 2/7), αλλά ο ίδιος ο Τύπος. Κι αυτός που μένει «Χωρίς άλλοθι» δεν είναι η αστυνομία όπως επιμένει την ίδια μέρα η *Πρώτη*, αλλά και πάλι οι εφημερίδες. Ούτε καν αφέλεια και ευπιστία μπορούν να επικαλεστούν οι εφημερίδες για να δικαιολογήσουν τη δική τους «γκάφα». Γιατί πρόκειται για τη σχεδόν ταυτόσημη επανάληψη του ίδιου κακόγουστου σεναρίου. Άλλωστε, λίγες μόνο μέρες μετά την αποκάλυψη της αστυνομικής παγίδας, νέα έμπνευση έστρεψε τον τύπο προς άλλη κατεύθυνση: Ένοχοι είναι οι Μπαλάντας-Λεσπέρου, που μάλιστα, σύμφωνα με τα δημοσιεύματα των εφημερίδων «έχουν εντοπιστεί και αναζητούνται από ανθρώπους της Ασφάλειας στην Κορινθία, την Εύβοια, τη Θεσσαλία και την Καβάλα».

Την επομένη νέος κόλαφος περίμενε τις εφημερίδες. Όχι μόνο διαψεύστηκαν αυτές οι φήμες, αλλά θεωρήθηκαν και «υποβολιμαίες και ύποπτες», από τους ίδιους προφανώς που τις είχαν διαδώσει. Πρόκειται για φαύλο κύ-

κλο. Όσο ο τύπος —ή έστω το μεγαλύτερο μέρος του— λειτουργεί σαν άκριτος αποδέκτης των δελτίων τύπου της Ασφάλειας και μεταφορέας των «εμπιστευτικών πληροφοριών» ανώνυμων αξιωματικών ή «κύκλων», θα είναι αυτός το τελικό θύμα, δηλαδή η αξιοπιστία του.

Με ποιο τρόπο μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση; Οι μηνύσεις που υπέβαλαν ο Γ. Σερίφης και ο Μ. Κασίμης κατά 4 εφημερίδων είναι η πρώτη —προσωπική— άμυνα. Η αίτησή τους προς την ΕΣΗΕΑ και το δικηγορικό σύλλογο (που δημοσιεύουμε σε διπλανή στήλη) δεν έχει βρει μέχρι σήμερα ανταπόκριση, αλλά ελπίζουμε να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση ορισμένων τουλάχιστον συμβούλων. Γιατί, βέβαια, το θέμα δεν είναι καθόλου προσωπικό. Απαιτείται εγρήγορση και κοινή

δράση, πριν γίνουμε θεατές της νέας σκευωρίας. Όμως πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Άλλο πράγμα η κριτική επεξεργασία των πληροφοριών που διοχετεύουν οι κρατικές υπηρεσίες και άλλο ο περιορισμός της ελευθεροτυπίας, έστω και ο αυτοπεριορισμός. Η πρόταση-έκκληση του Άγγελου Ελεφάντη προς τους δημοσιογράφους να μη δημοσιεύουν τις προκηρύξεις των οργανώσεων, πιστεύοντας ότι έτσι αφαιρεί τη βάση της τρομοκρατικής πράξης, δηλαδή τη δημοσιότητα (ΚΑΠΑ, 10.7), κινδυνεύει να ενισχύσει το κρατικό μονοπώλιο στην πληροφόρηση και την παραπληροφόρηση. Θυμίζουμε μόνο τη γνωστή ιστορία των κατασκευασμένων προκηρύξεων του Κρυστάλλη.

Το σήμα της INTERPOL Ιταλίας προς την INTERPOL Ελλάδας.

N T O K O Y M E N T O

Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΟΥ Μ. ΦΟΛΙΝΙ ΚΑΙ Η INTERPOL

2

ΤΗΝ ΩΡΑ που γράφονται αυτές οι γραμμές η τύχη του Μαουρίτσιο Φολίνι μπορεί να έχει ήδη κριθεί από την ελληνική δικαιοσύνη. Η αίτηση έκδοσης και τα δικαιολογητικά έχουν ήδη έρθει από την Ιταλία, μεταφράζονται, και αναμένεται ο καθορισμός της ημέρας που θα εκδικαστεί η υπόθεση. Μετά την πρώτη συγκίνηση που προκάλεσε η «επιτυχία» των δικτυκών αρχών, οι εφημερίδες έχουν κλείσει τ' αυτιά τους σ' αυτή την ενοχλητική υπόθεση. Κι όσοι τυχαίνει ν' ασχολούνται,

το κάνουν μόνο και μόνο για να πιέσουν ώστε να επισπευστούν οι διαδικασίες: «Οι μέρες περνούν κι όπου νάναι θα παρέλθει το διάστημα της προφυλάκισης που λέει ο νόμος και να δείτε που ο Μαουρίτσιο θα κόβει σε λίγο βόλτες στην πλατεία Συντάγματος». (Ποντίκι, 24.7).

Υπάρχουν βέβαια κι εκείνοι που ανακαλύπτουν επιτροπές συμπαράστασης στον Φολίνι, ανακατεύουν «μπάρδια» και «αναρχαυτάνομους» και προδικάζουν πορείες και καταλήψεις (Καλάμι 9.7).

Στο μεταξύ, ο Μ. Φολίνι κάνει απεργία πείνας στις φυλακές Κορυδαλλού χρησιμοποιώντας, όπως λέει ο ίδιος στη δήλωσή του, το σώμα του σαν το μόνο μέσο που του έχει απομείνει. «Πιάστηκε μέλος των Ερυθρών Ταξιαρχιών» έγραψαν την πρώτη μέρα οι εφημερίδες. Τη δεύτε-

ρη διόρθωσαν: «Λαθρέμπορος όπλων λένε οι Ιταλοί».

Το μόνο σίγουρο είναι ότι η σύλληψη του Μ. Φολίνι δεν μπορεί να καταγραφεί στο ενεργητικό των υφισταμένων του κ. Δροσογιάννη. Όχι μόνο γιατί ο εντοπισμός του οφείλεται σε Ιταλούς πράκτορες, αλλά και γιατί η σύλληψή του φαίνεται ότι έγινε κάποια στιγμή για όλους συμφέρουσα. Μεταφέρουμε παρακάτω αυτούσιο ένα σημαντικό ντοκουμέντο. Πρόκειται για ένα «αστραπιαίο» σήμα της Ιντερπόλ Ιταλίας προς την Ιντερπόλ Ελλάδας:

Από: INTERPOL Ιταλίας

Προς: INTERPOL Ελλάδας

ΑΣΤΡΑΠΙΑΙΟ

Αριθ. Πρωτ.: 123/C1-SEZ.2/364993/2/2 (02) ΡΩΜΗ
15-5-87

Σχετική σημερινή τηλεφωνική μας επικοινωνία με τον κ. Καραπατάκη της υπηρεσίας σας και προγενέστερη αλληλογραφία, που αφορά σε αναζήτηση του Ιταλού υπηκόου *Folini Maurizio Giuseppe Franco* γεν. 17-8-53 στο Μιλάνο, αντικείμενο της υπ' αριθ. 117782 διεθνούς αγγελίας αναζητήσεων και λοιπών τηλεγραφημάτων εκ των οποίων το τελευταίο είναι το από 5-2-1985.

Σας πληροφορούμε ότι σύμφωνα με την παρακάτω πληροφορία, υψηλής αξιοπιστίας, ο ανωτέρω βρίσκεται στη χώρα σας, με ψευδή στοιχεία ταυτότητας (άγνωστα επί του παρόντος) και ακριβέστερα στο σπίτι της *Paula Σταυράκη Διαγόρα* 3 ή 13 στο Παγκράτι. Σ' αυτό το διαμέρισμα πρέπει να είναι εγκατεστημένη η υπ' αριθ. τηλεφωνική συσκευή 7515067.

Το ιταλικό υπουργείο Δικαιοσύνης γνωστοποιεί ότι σε περίπτωση εντοπισμού του ανωτέρω θα ζητηθεί από την κυβέρνηση σας η έκδοσή του.

Παρακαλούμε να διεξάγετε έρευνα προς το σκοπό εντοπισμού και σύλληψης του διωκόμενου.

Αίτημα προσωρινής σύλληψης με σκοπό την έκδοση και περίληψη των γεγονότων θα σας διαβιβασθεί και μέσω της διπλωματικής οδού. Για να διευκολύνουμε τις έρευνές σας, σας πληροφορούμε ότι στο προαναφερόμενο διαμέρισμα, πέρα από τη γυναίκα υπάρχουν και (3) άνδρες μεταξύ των οποίων ο *Folini*.

Μέχρι πριν από μερικές ημέρες είχαν στην κατοχή τους δυο αυτάρτα ενοικιασμένα με ελληνικούς αριθμούς κυκλοφορίας, πρόκειται για ένα *Mercedes* και ένα *Fiat 132*. Για τις ημέρες του Πάσχα ο πιο μικρός γιος του *Folini*, παραδόθηκε σε αεροσυνοδό της Ολυμπιακής στη Ρώμη, για να τον συνοδεύσει στην Αθήνα, όπου βρίσκονταν ο πατέρας του.

Παρακαλούμε να μας γνωστοποιήσετε επείγοντως το αποτέλεσμα των ερευνών σας. Ευχαριστούμε για τη συνεργασία. Τέλος

INTERPOL Ιταλίας

Η ημερομηνία του σήματος είναι 15.5, 40 δηλαδή μέρες πριν τη σύλληψη του Φολίνι. Όπως φαίνεται οι Ιταλοί τον έχουν απολύτως εντοπίσει και τον παρακολουθούν. Από τα στοιχεία που αναφέρει το σήμα η μέθοδος που ακολούθησαν για να τον βρουν ήταν απλή: παρακολούθησαν το γιο του, που το Πάσχα επισκέφτηκε τον πατέρα του στην Αθήνα.

Τα ερωτήματα αρχίζουν από και πέρα: Για ποιους λόγους έγινε αυτή η καθυστέρηση των 40 ημερών (που στην πραγματικότητα είναι μεγαλύτερη, αν υπολογίσουμε ότι το σήμα που δημοσιεύουμε δεν είναι ο πρώτος εντοπισμός, αλλά η τελική αίτηση για προσωρινή σύλληψη); Ο ίδιος ο Φολίνι έχει μια απάντηση. Ποια όμως η απάντηση των επίσημων αρχών;

Μ' άλλα λόγια, το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι αυτή η υπόθεση χρησιμοποιήθηκε για να δημιουργήσει ένα κλίμα που από κάποιους θεωρείται κατάλληλο, αυτή τη στιγμή που μετά από αλληπάλληλες αντεγκλήσεις η επίσκεψη Αρμακοστ γίνεται (επιτέλους!) πραγματικότητα.

Ο Μ. Φολίνι κατά τη σύλληψή του.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ Μ. ΦΟΛΙΝΙ

1η Ιουλίου 1987

Τώρα που η πόρτα της φυλακής έκλεισε, αποφάσισα να κλείσω και μια άλλη ιστορία: αυτήν που αφορά τις φήμες, αυτήν των γνωστών πρακτορείων ειδήσεων, αυτήν των δυσφημήσεων.

Τα γεγονότα λοιπόν:

Έφυγα από την Ιταλία το 1979, εδώ και οκτώ χρόνια. Από τότε δεν είχα καμιά εμπλοκή με την οποιαδήποτε δραστηριότητα, πολιτική, ανατρεπτική ή παράνομη. Ήταν μια επιλογή αυστηρά προσωπική, στηριγμένη στο πολιτικό μου παρελθόν. Μια επιλογή, επαναλαμβάνω, προσωπική, αλλά σε κάθε περίπτωση σαφής και αμετάκλητη: Από τότε — το ένταλμα σύλληψής μου έφτασε το 1981 — ακόμα και μέσα στις προφανείς δυσκολίες της παρανομίας, δούλεψα, έγινα πατέρας, ασχολήθηκα με τον γιο μου, για πολλά χρόνια παράνομος κι αυτός όπως εγώ, έκανα φίλους.

Το γεγονός ότι επανέλαβα πολλές φορές και σε διαφορετικά μέρη όλη τη δύσκολη πορεία ένταξής μου στο χώρο, οφείλεται μόνο στο ότι προσπαθούσα να αποφύγω τη σύλληψη και σίγουρα όχι για τη χαρά της περιπέτειας. Κι

Επικοινωνήσαμε με τον Μ. Φολίνι πριν λίγες μέρες. Βρισκόταν ήδη στην 4η εβδομάδα της απεργίας πείνας που κήρυξε την 1η Ιουλίου. Είχε ήδη χάσει 13 κιλά και είχε μειώσει ακόμα και τα υγρά που έπαιρνε. Από τρία ποτήρια γάλα και νερό την ημέρα που έπαιρνε στην αρχή, τα είχε περιορίσει στα δύο.

Σχολιαστής: Όταν αρχίσατε την απεργία πείνας δηλώνατε την αισιοδοξία σας. Παραμένετε και σήμερα αισιόδοξος, παρά την αρνητική στάση του ελληνικού τύπου;

Μ. Φολίνι: Συνεχίζω να είμαι αισιόδοξος, γιατί πιστεύω πως είναι φανερό ότι πρόκειται για μια δίωξη πολιτικού χαρακτήρα. Ελπίζω ότι η ελληνική δικαιοσύνη θα αναγνωρίσει τον πολιτικό χαρακτήρα των αδικημάτων για τα οποία διώκομαι και δεν θα συναινέσει στην αίτηση των ιταλικών αρχών να με εκδώσουν.

Σχολιαστής: Υποστηρίζετε ότι πρόκειται για σκευωρία. Πιστεύετε ότι ο χρόνος και ο τόπος της σύλληψής σας ήταν προαποφασισμένοι;

Μ. Φολίνι: Επελέχθη ως χρονική στιγμή, η περίοδος που δεν υπήρχε κυβέρνηση στην Ιταλία. Εκείνη την ώρα είχαν περισσότερη άνεση να δράσουν ορισμένα κέντρα που λειτουργούν μέσα στη SISMI, η Super-SISMI. Πρόκειται για μια σπείρα που κατευθύνει τις μυστικές υπηρεσίες της Ιταλίας προς κατευθύνσεις που επιβάλλουν οι ΗΠΑ. Έγινε μεγάλος ντόρος στον ιταλικό τύπο μετά τις σχετικές αποκαλύψεις. Ακολουθώντας επιταγές των ΗΠΑ, φαίνεται ότι η Super-SISMI έδρασε και σ' αυτή την περίπτωση, για να δώσει ένα ακόμα επιχείρημα στις γνωστές καταγγελίες ότι η Ελλάδα υποβάλλει και προστατεύει τρομοκράτες.

αν αυτή η πορεία έγινε στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι γιατί εκεί βρήκα την ανιδιοτελή συμπαράσταση των πιο διαφορετικών ανθρώπων, και σίγουρα όχι για να δημιουργήσω νέες σκοτεινές και περίεργες σχέσεις. Η ιδιότητα του πρόσφυγα στις χώρες του Τρίτου Κόσμου είναι σχεδόν φυσιολογική, είτε πρόκειται για ολόκληρους πληθυσμούς, είτε για φυλές, είτε για πολιτικά κόμματα, είτε τέλος για μεμονωμένους ανθρώπους.

Το 1985, και σαν συνέπεια της απόφασης για το τέλος της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στην Ιταλία, πήρα την απόφαση να γυρίσω στην Ευρώπη. Για ένα χρόνο ασχολήθηκα με τον γιο μου, ώστε να μπορέσει η γυναίκα μου να εγκατασταθεί στην Ιταλία. Κι όταν ήρθε η σειρά μου, πέρασα ένα χρόνο απασχολούμενος με μια δραστηριότητα που είχε σχέση με το επαγγελματικό ψάρεμα (γνωρίζετε εσάλλου πόσο μου αρέσει η θάλασσα!).

Τελευταία πράξη με κάποια σημασία πριν από τη σύλληψή μου: μέσω του δικηγόρου μου ζήτησα να υπαχθώ στο νόμο για τη διάκριση από την τρομοκρατία, σύμφωνα με τους χρόνους και τους όρους που προβλέπονται απ' αυτόν. Θα θεωρήσετε πως δεν μπορώ να αποδείξω αυτό που λέω. Εκείνο που σκέφτομαι όμως αντίθετα θα σας ξαφνιάσει: μπορώ να αποδείξω πως οι «αρχές» ήταν σε γνώση αυτής μου της πράξης.

Πώς αλλιώς εξηγούνται οι πληροφορίες που δημοσιεύτηκαν μετά τη σύλληψή μου; Είτε πρόκειται για τις γνωστές παράλογες και συκοφαντικές πληροφορίες που με περιγράφουν τη μια σαν πράκτορα της Κ.Γ.Β., την άλλη σαν πράκτορα του Καντάφι, είτε πρόκειται για τις λιγότερο γνωστές, που διέρρευσαν από την UCIGOS(*) η οποία ισχυρίζεται ότι είμαι ενεργός τρομοκράτης, σε επαφή με το «Μαχόμενο Κομμουνιστικό Κόμμα» και με τις ανατρεπτικές οργανώσεις της Ελλάδας;

Θα σας το πω εγώ:

Πρόκειται για τη φαινή ιδέα κάποιου από τις δικές μας «υπηρεσίες», ο οποίος, εκμεταλλευόμενος το κενό εξουσίας που είχε δημιουργηθεί μεταξύ των βουλευτικών εκλογών και του σχηματισμού της νέας κυβέρνησης, βρήκε την ευκαιρία να προσφέρει τις υπηρεσίες του σ' εκείνους που εδώ και καιρό προσπαθούν να επέλθουν στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας στην οποία έχω συλληφθεί.

Είναι άραγε σύμπτωση το γεγονός ότι την ίδια στιγμή που είχε σταλεί σήμα στις αρχές για την παρουσία μου, το αμερικανικό Υπουργείο των Εξωτερικών κατηγορεί την Ελλάδα πως προστατεύει τρομοκράτες του τρίτου κόσμου; Ή ακόμα ότι λίγο πριν τη σύλληψή μου είχε διαδοθεί η είδηση πως ο Αμπού Νιντάλ έψαχνε κότερα στην Ελλάδα; Κι ακόμα είναι σύμπτωση πως αμέσως μετά τη σύλληψή του η τοπική δεξιά κατηγορήσε την κυβέρνηση πως με προστατεύει; Προφανώς, οι κατασκευασμένες υποθέσεις του Super-SISMI(**) έχουν διατηρηθεί, ακόμα και μετά την αλλαγή του ονόματος αυτής της υπηρεσίας. Οι πιο γνωστές από τις στημένες αυτές ιστορίες είναι π.χ. η προ-

(*) UCIGOS: Οι αντιτρομοκρατικές ομάδες της αστυνομίας.

(**) SISMI: Η Ιταλική Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών. Super-SISMI: Η παρασκηνακή ομάδα αξιωματούχων του SISMI που ασκούν ανεξάρτητη πολιτική στις δραστηριότητες των μυστικών υπηρεσιών της Ιταλίας.

σπάθαι να συκοφαντηθεί ο Κάρτερ κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου όταν αντίπαλο στις προεδρικές εκλογές είχε τον Ρήγκαν, η στημένη υποψία για τη βουλγαρική ανάμειξη στην απόπειρα εναντίον του Πάπα, η προσπάθεια να εμπλακεί η Τσεχοσλοβακία στην υπόθεση Μόρο. Η τεχνική είναι πάντα η ίδια: ο αδελφός του Κάρτερ κατηγορήθηκε για τις σχέσεις του με τη Λιβύη, ο Αλή Αγκτσαά προσπάθησε να εμπλέξει τη Βουλγαρία, και μόνον η εντιμότητα ενός αξιωματικού των μουσικών υπηρεσιών εμπόδισε την «ανακάλυψη» ενοχοποιητικών ντοκουμέντων κατά της Τσεχοσλοβακίας σε ένα από τα κρησφύγετα που είχαν χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της απαγωγής του Μόρο.

Με τον ίδιο τρόπο, λοιπόν, διαβάστε την υπόθεση: ο Φολίνι είναι πράκτορας του Καντάφι. Ερευνήστε, λοιπόν, με ποιο τρόπο κάποιες υποθέσεις έρχονται στην επιφάνεια, με ποιο τρόπο διαρρέουν στον τύπο, ερευνήστε όμως και τις περιέργες συμπτώσεις. Ποιος, για παράδειγμα, έδωσε στον τύπο την πληροφορία ότι γνώρισα τον Καντάφι όταν ο πατέρας μου, εργολάβος οικοδομικών έργων, είχε αναλάβει κάποια έργα στη Λιβύη; Πώς έγινε και η είδηση αυτή δημοσιεύτηκε ταυτόχρονα σ' όλες τις εφημερίδες; Ο πατέρας μου που για κακή του τύχη δεν είναι εργολάβος οικοδομικών έργων, απέδειξε στις ανακριτικές αρχές ότι ποτέ δεν έχει πατήσει το πόδι του στη Λιβύη, και θα μπορούσα κι εγώ με τη σειρά μου να προσθέσω πως δεν είχα ποτέ ούτε την ευκαιρία αλλά ούτε και την επιθυμία να βρεθώ στη Λιβύη. Κι όσο είμαι σίγουρος πως δεν έχω συναντήσει ποτέ στη ζωή μου τον Καντάφι, άλλο τόσο σίγουρος είμαι πως δεν έχω δηλώσει ποτέ και πουθενά, ούτε έχω αφήσει καν να εννοηθεί πως είμαι πράκτορας της Κ.Γ.Β.

Η Κ.Γ.Β. και η Λιβύη είναι η έμμονη ιδέα αλλά και το αγαπημένο υλικό για τις προβοκάτσιες του Super-SISMI, το οποίο βρίσκεται σε πλήρη ευθυγράμμιση με τη διοίκηση Ρήγκαν. Ποιος έχει όμως σήμερα κληρονομήσει αυτά τα ντοκουμέντα; Ποιος τα χρησιμοποιεί εναντίον άλλων και για ποιων το λογαριασμό, σε μια απροκάλυπτη και προφανή προβοκάτσια εναντίον μιας ανεξάρτητης χώρας;

Εναπόκειται στους ανεξάρτητους δημοσιογράφους, στα άτομα με κριτικό πνεύμα να βρουν μια λύση.

Από τη δική μου πλευρά μπορώ να σας δηλώσω πως στο παιχνίδι αυτό δεν παίζω.

Είναι πραγματικά λίγα τα μέσα που μου έχουν μείνει εδώ στη φυλακή για να μπορέσω να αποκαταστήσω την αλήθεια. Το σημαντικότερο όμως είναι το σώμα μου και η θέλησή μου να αποσείσω αυτή τη φοβερή σκιά που βαρύνει εμένα αλλά και τους ανθρώπους με τους οποίους έκανα πολιτική.

- Δηλώνω λοιπόν πως από σήμερα θα αρνηθώ τροφή για το σώμα μου που ήδη αντιμετωπίζει προβλήματα υγείας από την ώρα της σύλληψής μου.

- Θα το κάνω για να καταδείξω αυτή τη σκευωρία που γίνεται σε βάρος μου, και μέσω εμού σε βάρος των χρόνων της συλλογικής πολιτικής δράσης.

- Θα το κάνω για να καταδείξω τη σκευωρία εναντίον μιας ανεξάρτητης χώρας αλλά και την ελεγχόμενη και μεθοδευμένη χρήση των ιταλικών μουσικών υπηρεσιών, ή κάποιου μικρότερου τμήματος απ' αυτές, στην κατασκευή αυτής της προβοκάτσας.

- Θα το κάνω για το δικαίωμά μου να επανενταχθώ στην κανονική ζωή με τη δουλειά και τις κοινωνικές σχέσεις μετά από οκτώ χρόνια εξορίας χωρίς την παραμικρή καταδίκη δικαστηρίου.

- Θα το κάνω για να μην είναι δυνατό πια να ανακρίνονται παιδιά έξι χρόνων, όπως συνέβη με το γιο μου μόλις γύρισε πίσω στην Ιταλία.

Τέλος, αν κάπου διαβάσετε πως αυτοκτόνησα, ή πως σκοτώθηκα σε μια τραγική μου προσπάθεια να δραπετεύσω, σας παρακαλώ να θυμηθείτε πως το ηθικό μου είναι εξαιρετικό, πως ποτέ μου δεν είχα μια καταθλιπτική κρίση και ακόμα πως σκοπεύω να βγω από αυτή τη φυλακή, όπως και από οποιαδήποτε άλλη, εντελώς νόμιμα.

Με αγάπη
Μαουρίτσιο Φολίνι

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΥΠΕΡΤΑΛ ΣΤΑ ΕΞΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΝΑΠΑΝ

«Όσο πιο πολλοί είναι οι νόμοι και οι διατάξεις σ' ένα κράτος, τόσο περισσότεροι είναι οι ληστές και οι κλέφτες του».

Λάο Τσε

«Αίμα και βόμβες — Εκρήξεις και μάχες όλη νύχτα — Τα 'παιδιά του Πόλε' στα Εξάρχεια».

(Τίτλοι της Βραδυνής της 27.3.86, όταν ο Υπ. Εξωτερικών των ΗΠΑ, Σουλτς, τιμούσε την Αθήνα με την επίσκεψή του).

Η Βραδυνή, παρακάτω: «Από τους αναρχικούς συνελήφθησαν ένδεκα άτομα μεταξύ των οποίων και τρεις Γερμανοί «παιδιά» του γνωστού τρομοκράτη Ρολφ Πόλε και στελέχη των οργανώσεων «RAF» και «Μπάαντερ Μάινχοφ»! Πρόκειται για τους Γιόακιμ Χ. Κάιμπελ, μαθητή, Γιόχανες Γκ. Πόκορνς, ηθοποιό και Μπεργκ Μπ. Μάγερ, άεργο...».

Τι ενδιαφέρον μπορεί να έχει ένας τέτοιος προπαγανδιστικός χυλός που τον αναδεύουν (διεθνείς) μουσικές υπηρεσίες και αστυνομίες; Μήπως ο «γνωστός τρομοκράτης»; Αλλ' ας τον αφήσουμε κατά μέρος αυτόν, τώρα που μόλις «αφέθηκε ελεύθερος», μαζί με τον Κασίμη και τον Σερίφη (Απογευματινή και Βραδυνή). Εάν έχει αναλάβει από τις «κακουχίες της φυλάκισης» ενόψει των «εκλογών της 18ης Οκτωβρίου» (κατά την Ελεύθερη Ώρα. — Δέκα χρόνια πριν πέθαιναν στο Στάμχαϊμ οι Μπάαντερ, Ένσολιν και Ράσπε, στον Πειραιά ο Κασίμης), ίσως... γεννήσει και παιδιά!

Περισσότερο ενδιαφέρον όμως έχει το πώς από μιαν οργάνωση γίνονται δύο: Στο σωστό όνομα «RAF» προσθέτουμε και το όνομα με το οποίο συκοφαντείται η «RAF» από το 1970 από την (διεθνή) προπαγάνδα των μπάτσων:

Η Βραδυνή αποκαλύπτει τα «παιδιά του Πόλε», κατά την επίσκεψη Σουλτς. Μεταξύ τους, και ο Γκ. Πόκορνυ!

«και Μπάαντερ - Μάινχοφ».

Όλα αυτά όμως φαντάζουν παιχνιδάκια μπροστά σε χώρες, όπου με το νόμο (π.χ. ΗΠΑ, Ιταλία) ή χωρίς (π.χ. Δυτ. Γερμανία) οι μουσικές υπηρεσίες ή η αστυνομία ιδρύουν ή διαλύουν κατά βούληση «τρομοκρατικές οργανώσεις» με τη βοήθεια εντέχνως κατασκευασμένων «βασικών μαρτύρων».

Ο Γκύντερ Πόκορνυ, ένα από τα τρία «παιδιά» που συνελήφθησαν στα Εξάρχεια, έπαιξε ως τον περασμένο Μάη έναν τέτοιο ρόλο στημένης κύριου μάρτυρα κατηγορίας, όπως έχει στο μεταξύ ομολογήσει στην εναλλακτική εφημερίδα «Wuppertaler Stadtzeitung».

Το περιοδικό Spiegel της 6.7.87 γράφει σχετικά: Στο Βούπερταλ, μια πόλη της Ρηνανίας - Βεσφαλίας, δεν έσπασαν μόνο οι τζαμαρίες δημόσιων κτιρίων, αλλά εκσφενδονίστηκαν και εμρηστικά, στην εφορία, στη σχολή

Η ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΡΡΟΗ

Όσοι πασχίζουν να ανακαλύψουν τη μια μετά την άλλη τις διαρροές απ' το κείμενο-καταγγελίας της αμερικανικής κυβέρνησης κατά της ελληνικής στο θέμα της τρομοκρατίας, φαίνεται να αγνοούν την πρώτη δημόσια εμφάνιση μιας σχετικής διαρροής.

Πρόκειται για δημοσίευμα της τουρκικής Χουριέτ που ήδη στις 4.7.87 «αποκάλυπτε» ότι ανάμεσα στα ντοκουμέντα που είχε παραδώσει ο Αμερικανός πρέσβης στην ελληνική πλευρά ήταν και ένα σχετικό με τους Κούρδους αυτονομιστές! Με τίτλο «Στρατόπεδο προδοσίας στην Αθήνα» η τουρκική εφημερίδα προέβη σ' ένα ρεπορτάζ στην Αθήνα, που πολλές ομοιότητες έχει με το κινήγι των γραφείων της εταιρείας AL NOOR. Βρίσκοντας τα γραφεία κάποιος «Επιτροπής Κουρδιστάν», η Χουριέτ καταγγέλλει: «Η Χουριέτ ανακάλυψε το κέντρο τρομοκρατίας του Ρ.Κ.Κ. στην Ελλάδα. Εν γνώση της κυβέρνησης συγκεντρώνουν χρήματα για να κάνουν ένοπλο αγώνα και δρουν στο κέντρο της Αθήνας σ' ένα εξαόροφο κτίριο που στην είσοδο γράφει Επιτροπή Κουρδιστάν».

Η Ελλάδα, σύμμαχός μας στο ΝΑΤΟ αγκάλιασε τους

δολοφόνους που έκαναν αιματοχυσίες και προσπαθούν να διαμελίσουν την Τουρκία, κι έκλεισε τα μάτια στις εχθρικές ενέργειες. Επιπλέον τους ανοίγει επίσημα γραφεία και δέχεται τους «εκπροσώπους» τους...»

Τώρα, σε ποιο βαθμό η Χουριέτ βασίζεται σε πραγματική «διαρροή» από αμερικανικής πλευράς ή απλώς επωφελείται από το θέμα που έχει ήδη προκύψει στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις για να προβάλει τα τουρκικά εθνικά συμφέροντα, αυτό μένει προς εκτίμηση από τους αρμόδιους...

Η Χουριέτ με το ρεπορτάζ στην Αθήνα.

δεσμοφυλάκων, στο Πρωτοδικείο.

Για την ώρα δεν είναι γνωστό κατά πόσο οι ενέργειες αυτές έγιναν αποκλειστικά από υπαλλήλους μυστικών υπηρεσιών, ή με τη συμμετοχή τους, ή εκτελέστηκαν κατ' εντολήν τους — και είναι γνωστό ότι αυτή η μέθοδος καταπολέμησης της «τρομοκρατίας» δεν περιορίζεται μόνο στη Δυτ. Γερμανία. Είναι ακόμη πιθανό να έγιναν και από διαφορετικά άτομα ή ομάδες. Γεγονός είναι πάντως ότι η αστυνομία συνέλαβε έντεκα άτομα — φοιτητές, τεχνίτες, άνεργους — που τους είχε φακελώσει στους κομπιούτερ «καταληψίες σπιτιών» ή «διαδηλωτές». Με την πολιτική οξυδερκεία που διακρίνει τους αστυνομικούς σ' όλο τον κόσμο — ιδίως όταν έχουν εκπαιδευτεί στις ΗΠΑ ή τη Δυτ. Γερμανία — η αστυνομία διέκρινε ακόμα και «πολιτική ταύτιση» των 11 συλληφθέντων με τα συνθήματα και τις διαδηλώσεις των πετροβολητών και εμπρηστών, όπως π.χ. «Πάλη κατά του Ιμπεριαλισμού»!

Είχε φτιαχτεί έτσι η «τρομοκρατική ομάδα» που «ακολουθώντας τις πρακτικές άλλων οργανώσεων» όπως της «RAF» και των «Επαναστατικών Πυρήνων» επεδίωκε την υπονόμευση και τελικά την εκθεμελίωση των κρατουσών κοινωνικών σχέσεων. Ένας πολύ πρακτικός ποινικός νόμος, όπως και ο προηγούμενός του, η «εγκληματική συμμορία» μέχρι τη δεκαετία του '70. «Σκοπός» της φέρεται να είναι «η εκτέλεση ποινικών αδικημάτων». Φυσικά, τα τελευταία υπάρχουν μόνο στην μικροαστο-αναρχική φαντασία της αστυνομίας και της δικαιοσύνης: ότι δηλαδή κάποιος διαπράττει αδικήματα για να διαπράξουν αδικήματα, και όχι επειδή θέλουν να επιδιώξουν κάτι άλλο. Κι όσο αφορά την «τρομοκρατική οργάνωση» και το παραπάνω απόσπασμα του 268 σέλιδου κατηγορητηρίου του Γεν. Εισαγγελέα του Ντύσελντορφ: Ποιο άτομο ή ομάδα δεν θα ήθελε την αλλαγή των «κρατουσών κοινωνικών σχέσεων», τουλάχιστον προς ίδιον όφελος;

Ένα άλλο χρήσιμο σημείο στους νόμους αυτούς είναι και η έμμεση κατηγορία εναντίον των αριστερών, πως είναι μέλη μιας «τρομοκρατικής οργάνωσης με μακροπρόθεσμους σκοπούς και με οργανωμένο τρόπο λήψης αποφάσεων» και πως ενεργούσαν «σύμφωνα με από κοινού οργανωμένο σχέδιο» (κατηγορητήριο). Έτσι δεν μπαίνεις στον κόπο να αποδείξεις μεμονωμένα καμιά πράξη ούτε καν μια πετριά: οι πάντες είναι υπεύθυνοι για τα πάντα. Σε αντίθεση με φασιστικές επιθέσεις — συνήθως λουτρά αίματος ενάντια στον κοσμάκη, όπως αυτές που γίνονται παντού από άτομα που έχουν άριστες επαφές με διάφορες μυστικές υπηρεσίες: Οι επιθέσεις αυτές είτε απλώς «ξεχνιούνται» από την αστυνομία, τη δικαιοσύνη και τα διεθνή μέσα ενημέρωσης. «Ξεχασμένα» λόγω χάρης είναι τα περισσότερα λουτρά αίματος των ιταλικών μυστικών υπηρεσιών/φασιστών από το '69 — για να προβληθεί η Ιταλία διεθνώς σαν η χώρα με την καλύτερη «καταπολέμηση της τρομοκρατίας», φυσικά μόνο προς τα αριστερά, και με «βασικούς μάρτυρες κατηγορίας» «ξεχασμένη» και η ανατίναξη μιας πολυκατοικίας στο Λίβανο με 80 νεκρούς κυρίως γυναίκες, παιδιά και γέρους, οργανωμένη από τον Όλιβερ Νορθ του Ρήγκαν, επειδή εκεί κοντά έμεναν δύο ύποπτοι «τρομοκράτες» «ξεχασμένοι» και οι εννέα Παλαϊστίνιοι, που δολοφονήθηκαν, οι περισσότεροι στο δρόμο, τα τελευταία μόνο χρόνια στην Αθήνα.

Είτε πάλι, αν κάποτε οι φασιστικές επιθέσεις φτάσουν στο ακροατήριο, πρόκειται πάντα για «μεμονωμένους δράστες» που, τότε, έχουν κιάλας πεθάνει. Ο Χίτλερ μας στέλνει θερμό χαιρετισμό και κατά του Βάλντχάιμ, σύμφωνα με τη διεθνή προπαγάνδα «δεν υπάρχουν αποδείξεις». Ο Βάλντχάιμ ήταν ο δεύτερός τη τάξει χιτλερικός αξιωματικός πληροφοριών στα Βαλκάνια και δεν τρομοκρατούσε «αποκλειστικά εβραίους και γιουγκοσλάβους κομμουνιστές» — όπως πρόσφατα ακόμα έλεγε το Ποντίκι (10.7.87, σ. 24) — αλλά κυρίως και ιδιαίτερος όλη την ελληνική αντίσταση, όλο τον ελληνικό πληθυσμό.

Ας ξαναγυρίσουμε στους 11 από το Βούπερταλ. Το δικαστήριο του Ντύσελντορφ δεν έπαιξε το παίχτιδι. Έλειπε ο βασικός μάρτυς κατηγορίας για τον «οργανωμένο τρόπο λήψης αποφάσεων σύμφωνα με από κοινού συμ-

φωνημένο σχέδιο» για τους πετροβολισμούς και τους εμπρησμούς.

Τίποτα ευκολότερο: Αφού το δικαστήριο δεν δίκασε τους έντεκα, ο Γεν. Εισαγγελέας έφερε την υπόθεση στον γερμανικό Άρειο Πάγο, το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο. Λίγο αργότερα συνελήφθη ο «ηθοποιός» (κατά τη Βραδυνή) ή «πρώην τρόφιμος αναμορφωτηρίου και χασισοπότης» (κατά το Σπίγκελ), Ποκόρνυ.

Ερχόμενος από την Ολλανδία προς το Βούπερταλ πιάστηκε στα σύνορα, όπου οι τελωνιακοί του «βρήκαν» 200 γραμμάρια χασίς. Ο Ποκόρνυ είπε: «Τα είχα αγοράσει εκεί και μάλιστα προς μου μεγάλη μου έκπληξη αυτοί γνώριζαν και από πού». Έτσι ο Π. έπεσε στην προφανώς προετοιμασμένη παγίδα. Την επομένη δεν τον παρέλαβαν από το τμήμα ναρκωτικών, αλλά από το «14ο τμήμα», όπως ονομάζεται εκεί, ήδη από τη δεκαετία του '20, η πολιτική αστυνομία. Με το πρόσχημα της έρευνας για ναρκωτικά, η αστυνομία είχε κιάλας ψάξει το σπίτι της πρώην φίλης του και τον εκφόβισαν: Τώρα τελείωσαν όλα, χωρίς λεφτά και σπίτι, «και η σχέση διαλυμένη». Ο Π. είχε μία και «μοναδική δυνατότητα»: να κάνει τον «βασικό μάρτυρα κατηγορίας» εναντίον των έντεκα.

«Ελπίζοντας πως θα απολυόταν αμέσως» — ο Ποκόρνυ δέχτηκε. Η αστυνομία τον άφησε πάντως τέσσερις μήνες στη φυλακή για την εισαγωγή χασίς από την Ολλανδία — που η ίδια είχε συνδιοργανώσει — τον «ενοχλούσε» στη διάρκεια αυτή με επισκέψεις αστυνομικών της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών καθώς και με μικρά και μεγάλα δωράκια. Αφού τέλος καταδικάστηκε σε δύο

Ο Γκύντερ Ποκόρνυ, ο στημένος μάρτυρας του Βούπερταλ.

χρόνια και τρεις μήνες χωρίς αναστολή, λασκάρισε: «Φοβόμουν φριχτά την ψειρού».

Η Γκεστάπο* του Ντύσελντορφ (που σήμερα ονομάζεται ομοσπονδιακή εγκληματολογική υπηρεσία) άκουσε τώρα από τον Π. όσα χρειαζόταν για τη δική τρομοκρατία του Βούπερταλ. Μια βδομάδα μετά αναίρεσε την έφεσή του κατά της καταδικαστικής απόφασης και σε αντάλλαγμα οι δικαστές — σαν νάχαν πάρει διαταγή της Γκεστάπο — τον άφησαν ελεύθερο. Κι όταν λίγο αργότερα, τον έπιασαν σε μια διάρρηξη ενός μπαρ και πάλι ο δικαστής τον απελευθέρωσε.

Το ομοσπονδιακό δικαστήριο απεφάνθη στο μεταξύ πως υπήρχαν νέα αποδεικτικά στοιχεία, δηλαδή ο Π., και όρισε στο δικαστήριο να προχωρήσει στη διεξαγωγή της δίκης.

Να τι είπε ο ίδιος ο Π. για την κατάθεσή του, στην

(*) Στα γερμανικά Gestapo: Geheime Staatspolizei σημαίνει Μυστική Κρατική Αστυνομία.

«Wuppertaler Stadtzeitung»:

«Έγινε μια συμφωνία με τους μπάτσους που την τηρήσα: να μην επιβαρύνουν εμένα και να κρατήσω απ' έξω καλούς φίλους μου. Τα υπόλοιπα που κατάθεσα ήταν σχεδόν αποκλειστικά εικασίες... Και απλώς εξιστορείς πράγματα που ούτε καν τα γνωρίζεις... και που ούτε αυτοί μπορούν να ελέγξουν αν τα ξέρω ή όχι, απλά και μόνο για να κάνουν την υπόθεση μεγαλύτερη και πιο ενδιαφέρουσα ώστε να αποκτήσει βάρος».

Και αυτή τη φορά δεν πείστηκε το δικαστήριο ούτε από την κατάθεση του Π., δεδομένου ότι ούτε στο δικαστήριο η αστυνομία δεν γνωστοποίησε το όνομα, την ηλικία και την καταγωγή του, ισχυριζόμενη με θράσος — συκοφαντώντας έτσι τους κατηγορούμενους σαν πιθανούς δολοφόνους — ότι κινδύνευε η ζωή του Π. εάν γνωστοποιούνταν η ταυτότητά του: Ο Π. προερχόταν όμως από τον άμεσο κύκλο των κατηγορουμένων και ήταν «από κάθε άποψη αξιόπιστος». Στην πραγματικότητα ήταν ένας από τους συγκατηγορούμενους.

Το δικαστήριο του Ντύσελντορφ έκανε πάλι μέσω της Γκεστάπο πρόσθετες ερωτήσεις προς τον Π. και πήρε σε απάντηση ότι «ανακρίθηκε λεπτομερώς στο μέτρο του δυνατού» και δεν είχε προσθέσει τίποτε άλλο. Ο Γεν. Εισαγγελέας ισχυρίστηκε πως ο Π. «αρνήθηκε κατηγορηματικά κάθε άλλη κατάθεση». Σύμφωνα με το Σπίγκελ οι τελευταίες ανακρίσεις δεν μπόρεσαν όμως καν να γίνουν, επειδή ο Π. είχε «εξαφανιστεί χωρίς ίχνη» από το Μάρτη του '85. Γνωστοί του από το Βούπερταλ τον είχαν ανακαλύψει στην αρχή του 1987 στο «καταφύγιό του στην Αθήνα» και τον είχαν πείσει να επιστρέψει. Ο Π. συνελήφθη και πάλι για το χασίς και ανακάλεσε στα μέσα Μαΐου τις μαρτυρικές του καταθέσεις. Η δίκη κατά των έντεκα από το Βούπερταλ πρόκειται να γίνει στο τέλος του καλοκαιριού και οι υπερασπιστές αναμένουν ένα «ζουμερό θέαμα», μια και αναζητείται και ένας άλλος «βασικός μάρτυρας» εκ των υστέρων, αλά Π.

Στην ιστορία αυτή, όπως την παρουσιάζει το Σπίγκελ, παραμένουν μερικά ερωτήματα αναπάντητα: «Εξαφανισμένος χωρίς να αφήσει ίχνη από το Μάρτη του '85»; Τουλάχιστον στα Εξάρχεια ήταν ο Π. για πολύν καιρό γνωστή φιγούρα και διέδιδε δεξιά κι αριστερά πως τον αναζητούσαν ως γερμανό «τρομοκράτη». Τελικά συνελήφθη εδώ το Μάρτη του '86 και μάλιστα ταξινομήθηκε από τη Βραδυνή ως «στέλεχος της RAF».

Τι στοιχεία είχε δώσει τότε ο δυτικο-ευρωπαϊκός κομπιούτερ των μυστικών υπηρεσιών, TREVI, για τον Π.; (η TREVI, που εργάζεται απ' το Σεπτέμβριο του '76 και μάλιστα στη Λυόν, την πόλη του χασάπη της Γκεστάπο, Κλάους Μπάρμπι). Κι αν δεν έδωσε τίποτα, πού κόλλησε το σύστημα — δεν είχε τροφοδοτηθεί καλά; Πώς εξηγείται τότε η παραπληροφόρηση που δόθηκε στη Βραδυνή; Μπορεί κανείς να βγάλει άκρη μέσα στη ζούγκλα των ψευδολογιών που πηγαινοέρχονται σε εθνικά και διεθνή πλαίσια, απεριόριστα πολλαπλασιασμένα από την αμοιβαία μηχανογράφηση;

Ή μήπως η λεγόμενη «καταπολέμηση της (διεθνούς) τρομοκρατίας» είναι μάλλον ένα πρόγραμμα εξασφάλισης απασχόλησης για υπαλλήλους μυστικών υπηρεσιών, αστυνομιών και των δημοσιογράφων τους; Τι γνώριζαν όλοι αυτοί για τον Π.; Τον χρησιμοποιούσαν κι εδώ για χρόνια με τον ίδιο τρόπο όπως οι δυτικογερμανοί συνάδελφοί τους; Οι άλλοι δύο που συνελήφθησαν μαζί του, ο Γιόαχιμ Χ. Κάιμπελ και ο Μπερτ Μπ. Μάιερ, ήταν κι αυτοί άτομα που πιέστηκαν να γίνουν «μάρτυρες κατηγορίας»; Εάν ναι, σε τι χρησιμοποιήθηκαν εδώ στην Αθήνα;

Είναι ερωτήματα στα οποία ο Σχολιαστής δεν αναμένει απάντηση από τις αρμόδιες αρχές. Ίσως όμως παρόλα αυτά θα μπορούσαν οι κάτοικοι των Εξαρχείων που γνώριζαν τους τρεις και τη δραστηριότητά τους να αναζητήσουν μian εξήγηση γι' αυτά. Και μια διευκρίνιση: Η μέθοδος Ποκόρνυ δεν αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση αλλά ένα σύστημα — κι όχι μόνο στη λεγόμενη «καταπολέμηση της τρομοκρατίας».

Ρολφ Πόλε

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΛΙΕΣ ΙΔΕΕΣ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ καθόλου άγνωστο το καινούργιο στρατολογικό νομοσχέδιο, που θα συζητηθεί στο θερινό τμήμα της Βουλής μαζί με μερικά άλλα (εξίσου ζουμερά) επείγοντα. Η κοινή γνώμη το περίμενε εδώ και αρκετό καιρό και ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι της νεολαίας έτρεφε μπόλικες ανησυχίες, οι οποίες — δυστυχώς — δικαιώθηκαν. Οι αντιδράσεις από τους οργανωμένους νεολαϊστικούς φορείς υπήρξαν χιλιαρές και στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος τους παρέμειναν στο προφορικό επίπεδο — από έμπρακτη διαμαρτυρία τίποτα.

Ας δούμε, όμως, με λίγα λόγια την προηγούμενη κατάσταση κι ας προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε τους λόγους, που οδήγησαν την κυβέρνηση σ' έναν τόσο σκληρό και σαφέστατα αντινεολαϊστικό νόμο. Ο προηγούμενος νόμος, που ρύθμιζε τα θέματα στρατολογίας, αναβολών και τα συναφή ήταν ο χουντικός νόμος 720/70. Οι εποχές ήταν άλλες, η αντίσταση της νεολαίας ήταν διαφορετική εκείνη την εποχή και για τη χειραγώγηση των νεανικών ανησυχιών των αρχών της δεκαετίας του '70 χρησιμοποιούνταν άλλα μέσα, πολύ πιο σκληρά — επιπλέον, σ' ολόκληρη την Ευρώπη το θέμα «στρατός» ήταν ακόμα ταμπού κι όσο για την Ελλάδα, η αριστερά είχε πολύ πιο ζωτικά προβλήματα ν' αντιμετωπίσει. Με την πάροδο του χρόνου, ο νόμος 720/70 άρχισε να «συμπληρώνεται» με ένα σωρό «ρυθμιστικές» υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες, ενώ θεσπίζονταν για να λύσουν το πρόβλημα κάποιων πολύ συγκεκριμένων μερίδων στρατευσίμων, κατέληξαν να δημιουργήσουν ένα λαβύρινθο γεμάτο παραθυράκια, όπου μπορούσε να βολευτεί ή και να αποφύγει εντελώς τη στράτευση ένα όλο και μεγαλύτερο κομμάτι νεολαίας, το οποίο είχε ήδη αρχίσει να αμφισβητεί την αναγκαιότητα της στρατιωτικής θητείας και προς το οποίο η κυβέρνηση δεν είχε κανέναν απολύτως λόγο να φερθεί στοργικά. Για παράδειγμα, χάρη στις διάφορες διατάξεις για αναβολές λόγω μεταπτυχιακών ή για σπουδές στο εξωτερικό, που είχαν θεσπιστεί για να διευκολύνουν την εκπαίδευση επιστημονικών στελεχών, αρκετοί είχαν καταφέρει να συνδυάσουν τις σπουδές τους με τη δυνατότητα αποφυγής ή τουλάχιστον μείωσης της στρατιωτικής τους θητείας. Το ίδιο γινόταν και με τις αναβολές λόγω σπουδών στο εσωτερικό — ένα ζωντανό κομμάτι της νεολαίας απέφευγε τη στράτευση χρησιμοποιώντας τους νόμους και τις αποφάσεις της κυβέρνησης. Μ' αυτό τον τρόπο, προέκυπταν διάφορα προβλήματα στους εκάστοτε υπουργούς Εθ. Άμυνας, όπως εκείνο με τους ανυπότακτους εξωτερικού — τριανταπεντάρηδες και σαραντάρηδες άνθρωποι με οικογένειες και δουλειές στο εξωτερικό δεν μπορούσαν να έρθουν στην Ελλάδα, γιατί θα έπρεπε να υπηρετήσουν τη θητεία τους αμέσως μόλις πατούσαν το πόδι τους στο ελληνικό έδαφος. Δεν θα ήταν υπερβολικό αν παρατηρούσαμε ότι αυτές οι αρκετές χιλιάδες επιστημόνων που έμεναν υποχρεωτικά στο εξωτερικό ήταν μια αρκετά σημαντική απουσία από το στελεχικό δυναμικό της χώρας, απουσία οπωσδήποτε αισθητή από όλες τις κατά καιρούς κυβερνήσεις.

Αυτό, λοιπόν, το πρόβλημα δεν μπορούσε να το ανεχθεί μια κυβέρνηση της «αλλαγής και του εκσυγχρονισμού». Ήρθε λοιπόν η ώρα να λυθεί κι αυτό μαζί μ' εκείνο, που αναφέραμε πιο πάνω: το πρόβλημα, που δημιουργούσαν στην κυβέρνηση όλοι εκείνοι που απέφευγαν να υπηρετήσουν τη θητεία τους, θεωρώντας την ένα χρέος, που τους είχε επιβληθεί ερήμην. Ο τρόπος, όμως, που θα γίνονταν όλες αυτές οι κινήσεις δεν θα μπορούσε να είναι απροκάλυπτα επιθετικός, μιας και το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης γύρω από τα θέματα του στρατού είχε αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, χάρη στην έντονη προσπάθεια ενός κομματιού της κοινωνίας για «να σπάσουν τα τείχη σιωπής γύρω από τους στρατώνες...». Το βασικό επιχείρημα, που χρησιμοποιήθηκε από τη μεριά της κυβέρνησης και που άφησε να υπονοηθεί και ο υπουργός στη συνέντευξή του μετά την παρουσίαση του νέου νομοσχεδίου, ήταν «όσο πιο πολλοί πάνε φαντάροι τόσο θα συντομεύει η θητεία...». Ωστόσο ενώ στο νέο νομοσχέδιο υπάρχουν ένα σωρό τροποποιήσεις που περιορίζουν τις δυνατότητες σε κάποιον να μείνει, έστω και προσωρινά, εκτός στρατεύματος δεν υπάρχει καμία ουσιαστική ένδειξη ότι πρόκειται να μειωθεί η θητεία. Ξέρουμε βέβαια όλοι μας

και μάλιστα πολύ καλά ότι η θητεία μπορεί να μειωθεί άμεσα και μάλιστα χωρίς να μειωθεί το «αξιόμαχο» του στρατού (για όσους θα μπορούσαν να αντιτείνουν αυτό το επιχείρημα). Επιπλέον, κάτι που δεν φαίνεται καθόλου στον ορίζοντα και που θα έπρεπε, ίσως, να αποτελέσει αντικείμενο άμεσων διεκδικήσεων από τους ενδιαφερόμενους (τους στρατευμένους) είναι τόσο η παροχή ενός αξιοπρεπούς μισθού στους φαντάρους όσο και η δυνατότητα της συνδικαλιστικής δράσης μέσα στους στρατώνες. Εν πάση περιπτώσει, εκείνο που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι η κυβέρνηση δεν δυσκολεύει τα πράγματα στους στρατευσίμους μόνο για ηθικούς λόγους του στυλ «γιατί να υπηρετούν οι μισοί κι οι άλλοι μισοί να λουφάρουν;» αλλά γιατί, ύστερα από την ύφεση του νεολαϊστικού κινήματος της προηγούμενης δεκαετίας, ήρθε η ώρα που θα πρέπει να χειραγωγηθούν και τα τελευταία ανυπότακτα κι ανήσυχα κομμάτια — επιπλέον δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι τα κονδύλια του ΝΑΤΟ μοιράζονται στις χώρες-μέλη ανάλογα και με τον αριθμό των στρατιωτών, που έχει η καθεμία στις Ένοπλες Δυνάμεις της.

Έτσι άρχισε λοιπόν μια ολόκληρη εκστρατεία για τη μείωση των όσων περνούν έξω από τους στρατώνες και την αύξηση των όσων περνούν από μέσα. Οι απαλλαγές για λόγους υγείας έχουν αρχίσει να γίνονται όλο και πιο δύσκολες τα τελευταία χρόνια και όσοι καταφέρνουν τελικά να τις αποκτήσουν συναντούν προβλήματα στην καθημερινή τους ζωή (αφαίρεση αδειών οδήγησης, αδυναμία πρόσληψης στο Δημόσιο κ.λπ.). Οι συνθήκες ζωής μέσα στους στρατώνες βελτιώθηκαν σχετικά προς το καλύτερο, απέχουν όμως πάρα πολύ απ' το να θεωρηθούν ικανοποιητικές, ιδιαίτερα μάλιστα όταν συγκρίνονται με την άνοδο του επιπέδου ζωής έξω από τους στρατώνες

την τελευταία δεκαετία. Αυτές οι προσπάθειες βελτίωσης προσπάθησαν να μειώσουν το «φόβητρο — στρατός», οι αυξανόμενες αυτοκτονίες όμως δείχνουν ότι τα προβλήματα «εντός των τοιχών» δεν μειώθηκαν καθόλου.

Έτσι περίπου έχουν τα πράγματα όταν φτάνει το καινούργιο νομοσχέδιο με σκοπό να συνολικοποιήσει και να συστηματοποιήσει τις προσπάθειες της κυβέρνησης για αύξηση του αριθμού των στρατευμένων.

Το νομοσχέδιο αρχίζει με τα διάφορα τυπικά, τους ορισμούς ρουτίνας, που δεν είναι άμεσα ενδιαφέροντες, όποιος όμως θέλει να το μελετήσει άμεσα του υπενθυμίζουμε ότι δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες της 17 Ιούλη, στην «Ελευθεροτυπία» μάλιστα και σε μερικές άλλες ήταν χωρίς περικοπές και με εκτενή σχολιασμό. Πρώτο σημείο, όπου σκοντάφτει το ενδιαφέρον μας, ύστερα μάλιστα από την πρόσφατη υπόθεση του αντιρρησία συνείδησης Μιχάλη Μαραγκάκη, είναι το άρθρο 5. «... όσοι, λόγω των θρησκευτικών ή ιδεολογικών τους πεποιθήσεων, αρνούνται να φέρουν όπλα, υποχρεούνται να εκπληρώνουν πλήρη ή μειωμένη θητεία κατά περίπτωση διπλάσια της οριζόμενης για την κατηγορία, στην οποία ανήκουν...» έτσι «κουκουλώνεται» το θέμα των αντιρρησιών συνείδησης και των μαρτύρων του Ιεχωβά, κατά έναν τρόπο που ελάχιστα παίρνει υπόψη του τα διεθνώς ισχύοντα και τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι όσοι υπηρετούν άπολη θητεία (ή εναλλακτική) στην Ευρώπη, δεν υπηρετούν το διπλάσιο αλλά μερικούς μήνες παραπάνω (επί παραδείγματι 18 αντί για 14 κι όχι 40 αντί για 20) κι επιπλέον δεν ζουν μέσα στο στρατόπεδο αλλά προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αλλού.

Ας σκεφτούμε εδώ, πόσο δυσάρεστα θα περνάει ένα «άποπλος» στρατιώτης, που επειδή δεν θα έχει όπλο και άρα

δεν θα κάνει σκοπιές θα είναι υποχρεωμένος να κάνει όλες τις αγγαρίες. Στο άρθρο 7 πληροφορούμαστε ότι «... οι αναβολές για λόγους σπουδών λήγουν στο εικοστό τρίτο έτος της ηλικίας για φοίτηση σε τριετή σχολή, στο εικοστό πέμπτο για φοίτηση σε τετραετή και στο εικοστό έβδομο για πάνω από τετραετή σχολή». Φυσικά για την πιθανότητα να περάσει κάποιος με τη δεύτερη ή την τρίτη προσπάθεια σε μια σχολή δεν γίνεται λόγος — απλώς δεν θα προλάβει να τελειώσει τις σπουδές του και θα βρεθεί στο στρατό. Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ακόμα ότι «... η διάρκεια της αναβολής κατάταξης για λόγους υγείας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη, μπορεί δε να χορηγείται κατά ακέραια έτη ή κατά εξάμηνα...». Καταλαβαίνουμε, βέβαια, τι ταλαιπωρία επιφυλάσσεται για όποιον δυστυχώς θα βρεθεί να αποφύγει τη στράτευση για λόγους υγείας.

Ερχόμαστε στο άρθρο 8. περί αναβολών. «... εξαιρούνται από την πρόσκληση για κατάταξη... όσοι απόφοιτοι έχουν πρόσθετη συμμετοχή στις εθελοντικές εξετάσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης». Παρακάτω, όμως βιάζεται να συμπληρώσει ότι αυτή η αναβολή «... δεν θα μπορεί να ξεπερνάει το ένα έτος». Ξανά το πρόβλημα ότι αν δεν περάσει κάποιος σε μια σχολή με την πρώτη, άντε με τη δεύτερη πάει φαντάρος στα σίγoura. Στο άρθρο 8. πάλι, παρ. ε, υπάρχει το ακόλουθο καταπληκτικό «... οι πτυχιούχοι ανώτερων ή ανώτατων σχολών, που συνεχίζουν για μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, δικαιούνται αναβολή κατάταξης εφόσον έχουν εκπληρώσει τμηματική θητεία (τα γνωστά Θερινά Κέντρα Εκπαίδευσης) εννέα μηνών οι υπόχρεοι πλήρους θητείας, έξι οι υπόχρεοι δωδεκάμηνης θητείας και δυο οι υπόχρεοι εξάμηνης θητείας...».

Κόβονται για τα καλά, δηλαδή, οι — εύκολες μέχρι τώρα — αναβολές για μεταπτυχιακά ή όποιος ζητήσει τέτοια αναβολή θα πρέπει να έχει ήδη αρχίσει από τρία χρόνια νωρίτερα να δείχνει ότι δεν έχει κανένα απολύτως πρόβλημα με το στρατό και ότι ευχαρίστως θυσιάζει τις καλοκαιρινές διακοπές του για ένα τρίμηνο στα θερινά κέντρα εκπαίδευσης!!!

Το άρθρο 9. αναφέρει τους υπόχρεους μειωμένης θητείας — εδώ πια η σφαγή συνεχίζεται. Το μεταφέρουμε αυτούσιο:

1. Μεταφέρονται στους υπόχρεους μειωμένης θητείας, εφόσον το επιθυμούν οι παρακάτω κατηγορίες οπλιτών:

α. Εξάμηνης διάρκειας:

(1) Οι δυο μεγαλύτεροι αδελφοί από συνολικό αριθμό έξι ή περισσότερων αδελφών.

(2) Ο μόνος ή ο μεγαλύτερος γιος, του οποίου ο πατέρας πέθανε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στις Ένοπλες Δυνάμεις ή στα Σώματα Ασφαλείας και εξαιτίας αυτής.

(3) Ο μεγαλύτερος γιός γονέων που έχουν πεθάνει και ένα τουλάχιστον από τα άγαμα τέκνα τους δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του ή είναι ανίκανο για άσκηση βιοποριστικής εργασίας.

(4) Ο πατέρας τριών τέκνων.

(5) Ο χήρος πατέρας δύο τέκνων.

(6) Όσοι υπηρετήσαν με στρατιωτική ιδιότητα σε τακτικά στρατεύματα άλλων κρατών για διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών.

(7) Οι μόνιμοι κάτοικοι Εξωτερικού.

β. Δωδεκάμηνης διάρκειας:

(1) Ο μεγαλύτερος αδελφός από συνολικό αριθμό τεσσάρων ή πέντε αδελφών.

(2) Ο πατέρας δύο τέκνων.

(3) Ο χήρος πατέρας ενός τέκνου.

(4) Όσοι υπηρετήσαν με στρατιωτική ιδιότητα σε τακτικά στρατεύματα άλλων κρατών, για διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών.

(5) Ο μόνος ή ο μεγαλύτερος αδελφός, του οποίου αδελφός πέθανε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στις Ένοπλες Δυνάμεις ή στα Σώματα Ασφαλείας και εξαιτίας αυτής.

(6) Ο μόνος ή ο μεγαλύτερος γιός, που δεν έχει ικανό για εργασία ενήλικο αδελφό, του οποίου ο πατέρας, ή η μητέρα είναι πάνω από εβδομήντα ετών ή είναι ανίκανος για κάθε εργασία.

2. Η μεταφορά στους υπόχρεους μειωμένης θητείας δεν ανακαλείται αν μετά την υποβολή της αίτησης εκλείψουν οι λόγοι μεταφοράς.

3. Στις υποπεριπτώσεις (1), (2) και (3) της περίπτωσης α και (1), (5) και (6) της περίπτωσης β της παραγράφου 1, αν ο δικαιούχος του ευεργετήματος κριθεί ακατάλληλος για στράτευση, το ευεργέτημα μεταβιβάζεται στον αμέσως επόμενο ικανό για στράτευση αδελφό.

4. Για την εφαρμογή του άρθρου αυτού, όταν υπάρχει θετό τέκνο, η υιοθεσία θα πρέπει να έχει συντελεσθεί πριν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του.

5. Η ανικανότητα γονέα ή αδελφού κρίνεται από την πλησιέστερη του τόπου διαμονής αυτού επιτροπή απλλαγών.

6. Με απόφαση του υπουργού Εθνικής Άμυνας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μετά από πρόταση του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ, καθορίζονται η διαδικασία και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου αυτού.

Το μόνο, που μπορεί να πει κανείς είναι ότι για μερικά

απ' αυτά τα άρθρα αυτός που δικαιούται να υπηρετήσει μειωμένη θητεία, πρέπει να έχει πληγεί τόσο άσχημα από τη μοίρα, ώστε θα έπρεπε να του χορηγηθεί αμέσως σύνταξη κι όχι να τον τραβολογάνε τον άνθρωπο στο στρατό, έστω και για μειωμένη θητεία.

Το επόμενο ενδιαφέρον σημείο αναφέρεται στους χρόνους στρατιωτικής υπηρεσίας, όπου υπάρχει το θετικό, το μόνο ίσως, ότι «...ο χρόνος πειθαρχικής φυλάκισης μέχρι τριανταπέντε μέρες υπολογίζεται ως χρόνος πραγματικής στρατιωτικής υπηρεσίας...» και άρα δεν υπηρετείται επιπλέον.

Το νομοσχέδιο συνεχίζεται με διατάξεις ρουτίνας, όπου σκοντάφουμε στα άρθρα 17, 18, 19, 20, όπου: α. Ποινικοποιείται η ανυποταξία σε περίοδο ειρήνης. β. Επιβάλλεται πρόσθετη στρατιωτική υπηρεσία στον λιποτάκτη και γ. Μειώνεται η πρόσθετη στρατιωτική υπηρεσία που επιβάλλεται στους ανυπότακτους από εικοσιτέσσερις μήνες, που ήταν μέχρι τώρα, στους έξι μήνες. Για όσους βιαστούν να θεωρήσουν αυτό το σημείο του νομοσχεδίου θετικό, τους πληροφορούμε (άρθρο 25) ότι αυτοί οι πρόσθετοι έξι μήνες «...δεν αίρονται και δεν μετατρέπονται σε χρηματική ποινή...» ενώ οι εικοσιτέσσερις μήνες μπορούσαν να εξαγορασθούν με ένα συγκριτικά χαμηλό ποσό.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η ανυποταξία, η λιποταξία και η παροχή αναβολών, οι τρεις βασικοί στόχοι του νομοσχεδίου, χτυπιούνται τόσο σκληρά, ώστε εξαφανίζεται η υποψία ότι «ε, η κυβέρνηση θέλει να στρώσει κάπως τα πράγματα γιατί κι αυτοί οι αιώνιοι φοιτητές το είχαν παρακάνει...» και διαφαίνεται η βεβαιότητα ότι ήρθε ο καιρός να γίνουν κάποιες τελικές και οριστικές ρυθμίσεις. «Λύσαμε το πρόβλημα, ενώ παράλληλα λάβαμε τα μέτρα μας να μην υπάρξουν πάλι στο μέλλον ανυπότακτοι» δήλωσε ο κ. Χαραλαμπίδης.

Το νομοσχέδιο συνοδεύεται από μια υπουργική απόφαση που «λύνει» το θέμα των ανυπότακτων. Όσοι ανυπότακτοι μπορούν να εξαγοράσουν το υπόλοιπο (μέχρι να συμπληρωθεί η προβλεπόμενη διάρκεια) της θητείας τους αφού συμπληρώσουν τη θητεία τους, που για τους γεννημένους από το '45 ως το '52 θα είναι τρίμηνη, για τους γεννημένους από το '53 ως το '56 εξάμηνη και τους γεννημένους το '57 δωδεκάμηνη. Ας έρθουμε τώρα στις αντιδράσεις και τα σχόλια των αντιπροσώπων της νεολαίας, των κομματικών νεολαίων:

Η Ν. ΠΑΣΟΚ περιορίστηκε σε μια ρητορική αρκετά μεγαλόσχημη («δικαίος και τολμηρός ο τρόπος που αντιμετωπίστηκε το θέμα...», «...ιδιαίτερα θετικές οι αντιδράσεις των ενδιαφερομένων και των γονέων τους...» κ.λπ., κ.λπ.) και δήλωσε σαν στόχο της, μεταξύ άλλων: «τη συμβολή του νομοσχεδίου στον εκδημοκρατισμό των Ε.Δ. και την εμμονή της Ν. ΠΑΣΟΚ στην κατεύθυνση για μείωση της θητείας». Προσοχή! Δεν μιλάμε για «εμμονή στη μείωση» αλλά για «εμμονή στην κατεύθυνση για μείωση» και όποιος είδε τη συμβολή του νομοσχεδίου στον εκδημοκρατισμό των Ενόπλων Δυνάμεων, ε, σίγουρα έχει ζωηρή φαντασία.

Η ΟΝΕΕΑ είπε «...το νομοσχέδιο απέχει από το να ικανοποιεί την διακηρυγμένη θέση για μείωση της θητείας...» αρκετά μετρημένη αλλά και αρκετά δημαγωγική.

Η ΚΝΕ έκανε αρκετές επισημάνσεις, περιορίστηκε ωστόσο στο λεκτικό επίπεδο και σε μια ωραία κατάληξη: «...Η ΚΝΕ θα συμβάλλει στην ενωμένη πάλη της νεολαίας ώστε να ψηφιστεί ένα νομοσχέδιο που θα κατοχυρώνει τα δίκαια αιτήματά της...». Περίεργο δεν είναι αλήθεια; Τόσα χρόνια διεκδίκησης της πρωτοπορίας σ' αυτό το θέμα κι όταν ήρθε η ώρα για σοβαρές κινητοποιήσεις, άρχισε να επικρατεί η αμηχανία και η μετριοπάθεια.

Ο Ρήγας Φεραίος και οι Νέοι της Ε.ΑΡ., δυο κομμάτια που είχαν ασχοληθεί αρκετά πιο πολύ από την ΚΝΕ με το θέμα του στρατού, έκαναν δηλώσεις πολύ πιο ουσιαστικές και πετυχημένες, όμως και πάλι κάτι έλειπε. Έλειπε η πράξη ενάντια στο νομοσχέδιο, η έμπρακτη δήλωση της αντίθεσης στην περικοπή των αναβολών και την τόσο αυστηρή τιμωρία της ανυποταξίας και της λιποταξίας. Έλειπε η δήλωση από ένα μεγάλο κομμάτι της νεολαίας ότι σκοπεύει να διεκδικήσει έμπρακτα την αύξηση των ελευθεριών μέσα κι έξω απ' τον στρατό και όχι την περικοπή τους. Θα λείψει ως το τέλος;

Αρίστος Γιαννόπουλος

Η ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ της εργασίας στην κλωστοϋφαντουργία χωρίς ουσιαστικές μεταβολές της τεχνολογίας, και η «αξιοποίηση» της νέας τεχνολογίας για την εντατικοποίηση στις τράπεζες, είναι οι δύο συμπληρωματικές πλευρές μιας επίθεσης που δέχονται οι εργαζόμενοι στους χώρους παραγωγής και δουλειάς. Δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς ότι οι ρυθμοί αυτών των μεταβολών δεν είναι συνάρτηση κάποιων συνολικών οικονομικών στόχων, όπως υποστηρίζουν οι ιδεολογικές κατασκευές που συνδυάζουν νέα τεχνολογία, αυξημένη παραγωγικότητα, ανάπτυξη και βελτιωμένες συνθήκες εργασίας. Η διαχείριση της οικονομίας μέσω της επιδείνωσης των συνθηκών εργασίας, δεν έχει άλλη λογική από την «ευχέρεια» που προσφέρει η σημερινή συγκυρία στην εργοδοσία, για αξιοποίηση μιας προβληματικής παραγωγικής δομής μέσω της εντατικότερης εκμετάλλευσης.

Η αύξηση της «παραγωγικότητας» στις τράπεζες και στις υπηρεσίες γενικά δεν αλλάζει σε τίποτα το αδιέξοδο αυτής της στρατηγικής ή καλύτερα την ανάγκη να τροφοδοτείται —όπως ήδη συμβαίνει— από τη συνεχή επιδείνωση της θέσης των εργαζομένων. Η «εξοικονόμηση πόρων» στον τριτογενή τομέα δεν προσθέτει απολύτως τίποτα στο δυναμισμό του βιομηχανικού. Απλώς αποτελεί στις σημερινές συνθήκες άλλη μια αναδιανομή εισοδήματος που επιτρέπει βραχυπρόθεσμα τη διαχείριση του αδιεξόδου.

Π. Λινάρδος-Ρυλμόν

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ τόσο της εργοδοσίας όσο και της κυβέρνησης, καλλιεργείται η εικόνα μιας στασιμότητας των συνθηκών και ρυθμών παραγωγής στη βιομηχανία, που αναμένεται να αλλάξουν μέσω των προσπαθειών για μια «ελαστικότερη» αγορά εργασίας. Η εικόνα αυτή αποκρύπτει ότι σ' όλη την περίοδο κρίσης της βιομηχανίας, και στους περισσότερους κλάδους, έχουν ήδη σημειωθεί δραματικές εξελίξεις στον τομέα της εντατικοποίησης της εργασίας. Και αποκρύπτει έτσι ότι το αντικείμενο των προβλεπόμενων μεταβολών στην αγορά εργασίας δεν περιορίζεται στη «σύνδεση αμοιβής και παραγωγικότητας», ούτε στην «ελαστικότερη» κατανομή του χρόνου εργασίας. Κατά την τελευταία δεκαετία είχαμε στην πραγματικότητα δύο περιόδους: η πρώτη —μετά το 78— χαρακτηρίζεται από τη γενίκευση του πριμ παραγωγικότητας, δηλαδή την προσπάθεια αύξησης με αυτό τον τρόπο της παραγωγής ανά απασχολούμενο, και η δεύτερη —τα τελευταία χρόνια— από τη συνύπαρξη του πριμ με την εντατικοποίηση. Τα μέτρα που ετοιμάζονται φιλοδοξούν να ανοίξουν μια τρίτη περίοδο, της οποίας τα χαρακτηριστικά είναι ήδη ορατά από τους εργαζόμενους: εξατομίκευση της σχέσης αμοιβής και παραγωγικότητας (το πραγματικό «όραμα» των εργοδοτών), εξατομίκευση του χρόνου εργασίας, και γενική αύξηση

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ της λεγόμενης «νέας τεχνολογίας» στις τράπεζες, δεν αποτελεί μόνο ένα μέσο μείωσης του κόστους λειτουργίας, διότι αναδεικνύεται σε εργαλείο ριζικής αναδιοργάνωσης και εντατικοποίησης της εργασίας. Η εξέλιξη αυτή επιτυγχάνει ότι πραγματοποιήσε ο τεύλορισμός στη βιομηχανία: τη μετατροπή ενός ειδικευμένου προσωπικού με εκτεταμένη γνώση της «παραγωγικής διαδικασίας», σε χρονομετρημένους χειριστές απλοποιημένων και αυστηρά εξειδικευμένων πράξεων.

Η μείωση του προσωπικού που συνοδεύει την εγκατάσταση των δικτύων πληροφορικής δεν οφείλεται επομένως μόνο στην «παραγωγικότητα της νέας τεχνολογίας». Και προβλέπεται να είναι εντυπωσιακή: 30% σε πέντε χρόνια είναι το ποσοστό που θεωρούν κανονικό οι ξένοι εμπειρογνώμονες, αναφέρει η ΟΤΟΕ. Εξάλλου στη CITIBANK το ποσοστό μειώθηκε κατά 20% παρά τον διπλασιασμό των καταστημάτων. Το διπλό πλεονέκτημα της

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΛΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

του χρόνου εργασίας.

Στην κλωστοϋφαντουργία που είναι από τους σημαντικότερους βιομηχανικούς κλάδους με τη βαθύτερη κρίση, η εντατικοποίηση της εργασίας είναι η σημαντικότερη εξέλιξη. Η ομοσπονδία των εργαζομένων στον κλάδο αναφέρει τα εξής συγκεκριμένα παραδείγματα: στην ΠΙΕΤΑ-ΛΟΥΔΑ ενώ το 1983 μια εργάτρια δούλευε 18 ανέμες, το 1986 δούλευε 24. Στον ΒΟΜΒΥΚΑ το 1981 μια εργάτρια δούλευε 1,5 μηχανή κατά μέσο όρο, και το 1986 2 μηχανές. Στην Πειραική-Πατραϊκή Ιωνίας το 1980 μια εργάτρια δούλευε 8 αργαλειούς και το 1986 16 αργαλειούς. Στην ΕΤΜΑ το 1981 2 γυναίκες δούλευαν μια μηχανή, ενώ το 1986 δούλευαν 1,5 μηχανή κατά μέσο όρο. Πρέπει βέβαια να υπογραμμιστεί ότι κατά κανόνα πρόκειται για εντατικοποίηση

της εργασίας με τις ίδιες μηχανές: έτσι, ενώ δεν λείπουν και περιπτώσεις ριζικού εκσυγχρονισμού της τεχνολογίας, η αύξηση του ρυθμού της εργασίας έρχεται να υποκαταστήσει την αύξηση της παραγωγικότητας μέσω των επενδύσεων.

Ακόμα πιο αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι οι υποκλάδοι της παραγωγής νημάτων και της πλεκτοβιομηχανίας γνώρισαν το 1985 και 1986 μια πραγματική ανάκαμψη, σε αντίθεση με την παραγωγή υφασμάτων που συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ανταγωνιστικότητας, και με την εριοβιομηχανία που φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί σε ένα χαμηλότερο επίπεδο παραγωγής.

Η ανάκαμψη της βιομηχανίας βαμβακονήματος, προέρ-

χεται από την παγκόσμια τάση επιστροφής στο φυσικό νήμα, και πραγματοποιείται κατά κανόνα με τον υπάρχοντα κεφαλαιουχικό εξοπλισμό. Η συγκυρία αυτή δείχνει με πολύ καθαρό τρόπο πόσο σχετικά είναι τα ζητήματα του κόστους εργασίας και της τεχνολογίας. Η εντατικοποίηση της εργασίας και η δυνατότητα μείωσης του κόστους μέσω των πολιτικών λιτότητας, επιτρέπουν την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, χωρίς τη ριζική ανανέωση της τεχνολογίας. Στη διαμόρφωση αυτής της ευνοϊκής για τους βιομήχανους κατάστασης έχει συμβάλει αποφασιστικά η αύξηση της ανεργίας, λόγω της κρίσης του κλάδου και εν μέρει μόνο λόγω της εισαγωγής νέων τεχνολογιών. Βλέπουμε έτσι να διαμορφώνεται μια πολύ συγκεκριμένη σχέση εργασίας και κεφαλαίου: ένας δυσμενής γενικός συσχετισμός δυνάμεων σε βάρος των εργαζομένων κάνει πιο συμφέρουσα την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης, ενώ οι μεμονωμένες περιπτώσεις εισαγωγής νέων τεχνολογιών ενισχύουν αυτή την τάση αντί να την ανατρέπουν. Το πρόβλημα επομένως βρίσκεται κατά κύριο λόγο στη δυνατότητα αντίστασης της εργατικής τάξης.

Η ανάκαμψη της πλεκτοβιομηχανίας εμφανίζει τα ίδια χαρακτηριστικά. Η παραγωγή σ' αυτό τον υποκλάδο, αποτελείται από την αυτοματοποιημένη πλέξη του βαμβακερού υφάσματος, και από τη ραφή των ρούχων που είναι μια διαδικασία εντάσεως εργασίας. Εδώ η εντατικοποίηση στις επιχειρήσεις συμβαδίζει με μια άλλου είδους εντατικοποίηση μέσω του φασόν στο σπίτι. Επιπλέον η ανανέωση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού —που φαίνεται να ξεκινάει τώρα πλέον, αν και είναι μερική— συνυπάρχει με την προοδευτική επέκταση του φασόν στο σπίτι.

Η αξιοποίηση του υπάρχοντος εξοπλισμού με χαμηλότερο κόστος της εργασίας είναι και ο βασικός προσανατολισμός του νομοσχεδίου «για την αντιμετώπιση της ανεργίας». Η κατά γράμμα εφαρμογή των διατάξεών του θα οδηγούσε απλώς σε αύξηση κατά ένα όγδοο των ωρών εργασίας (από 40 σε 45 ώρες την εβδομάδα) χωρίς την παραμικρή αύξηση της παραγωγικότητας και χωρίς φυσικά να πληρωθούν ως υπερωρίες οι πρόσθετες αυτές ώρες.

Με βάση τις εξελίξεις στην κλωστοϋφαντουργία, μπορεί κανείς να υποθέσει γιατί το υπουργείο Εργασίας δεν ασχολείται κατά προτεραιότητα με τη σύνδεση αμοιβής και παραγωγικότητας ή με την «ελαστικότητα της αγοράς εργασίας»: Η αγωνία της όλο και μεγαλύτερης αξιοποίησης του εγκαταστημένου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού είναι σήμερα κυρίαρχη. Παραμελείται όμως πραγματικά το ζήτημα της ελαστικότητας. Ενώ σύμφωνα με το γράμμα του νομοσχεδίου η συνολική απασχόληση θα είναι εξίσου «άκαμπτη», θα επιτευχθεί κάτι πολύ σημαντικό για την εργοδοσία: η εξομείωση της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, καθώς για να επιτυγχάνεται ένας μέσος όρος (ανά 18 —το πολύ— εβδομάδες) 40 εβδομαδιαίων ωρών, θα υπάρχουν πολλές δυνατότητες προσωπικών «σεναρίων».

ΤΡΑΠΕΖΕΣ: ΝΕΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

«νέας τεχνολογίας», φαίνεται καθαρά με την εξής άλλη διαπίστωση: ενώ η εγκατάστασή της θεωρείται συμφέρουσα με 180 συναλλαγές την ημέρα, ο μέσος όρος στην Εθνική είναι 300 συναλλαγές.

Η νέα ιεραρχία του προσωπικού που εγκαθιδρύεται αποτελείται από ένα λεπτό διευθυντικό στρώμα και μια πυραμίδα υπαλλήλων με περιορισμένες γνώσεις. Ο έλεγχος της γνώσης από μερικά στελέχη συνυπάρχει με τον έλεγχο της εργασίας μέσω των διαφοροποιήσεων: Η εμπορική

έχει φθάσει στο σημείο να δίνει επίδομα προϊσταμένου σε έναν στους δύο υπαλλήλους.

Τα συστήματα ελέγχου συνδυάζουν ρητές ή άτυπες διαδικασίες. Στο Μηχανογραφικό λ.χ. της Εθνικής, υπάρχει ένα πριμ απόδοσης, ανάλογα με τον αριθμό εγγραφών που καταγράφει ο μετρητής του κομπιούτερ. Ο αριθμός όμως αυτός εξαρτάται επίσης από τον τρόπο που κατανέμει ο προϊστάμενος τις «καλές» ή «κακές» εγγραφές, όπως και από την καλή ή κακή συντήρηση των μηχανών.

Τα οικονομικά οφέλη από τα πριμ αυτά είναι κατά γενική ομολογία μηδαμινά. Και αποκαλύπτεται έτσι η πραγματική λειτουργία του MERIT SYSTEM: δεν αμοιβεί την παραγωγικότητα αλλά αμοιβεί την υποταγή, με φύλλα ποιότητας(!), ή έστω ευνοϊκές μεταθέσεις και κυρίως με λιγότερο κακές συνθήκες εργασίας. Η ατομικοποίηση και η απομόνωση μπροστά στην οθόνη είναι βασικά στοιχεία: γι' αυτό οι Ιταλοί τραπεζοϋπάλληλοι ζήτησαν —και πέτυχαν— 20 λεπτά διάλειμμα κάθε δίωρο.

Οι υπάλληλοι της Τράπεζας Πίστωσης κατήγγειλαν πριν μερικές βδομάδες την εγκατάσταση στα κεντρικά γραφεία ενός πλήρους ηλεκτρονικού συστήματος αυστηρής παρακολούθησης —οπτικής και με κάρτες— των υπαλλήλων, δηλαδή του ρυθμού εργασίας τους και των μετακινήσεών τους. Η συγκεντροποίηση της παρακολούθησης είναι κι αυτή ένα εργαλείο εντατικοποίησης της εργασίας. Ο χρονομετρητής κρύβεται πίσω από τα «μάτια» του δικτύου για να είναι πιο αποτελεσματικός.

Σ Τ Α Λ Ι Ν

ΦΩΤΙΑ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Την (ατελέσφορη) αντίθεση του πρώην υφ. Παιδείας Δ. Παπαδημητρίου στην επαναφορά των αρχαίων κριτικάρε σε σχόλιο η *Εθδόμη* (197), με τίτλο «*Βαρβαρισμός*». Μετά την εθνικόφρονα άγνοια πως «η ελληνική γλώσσα είναι η πιο παλιά στον κόσμο», ο σχολιογράφος επιμένει ότι η γλώσσα μας δεν πρέπει «να φτωχαίνει από την άγνοια, μόνο και μόνο επειδή έτυχε να επικρατήσουν κάποιοι απόψεις κάποιων «*Ηρωστράτων*»».

Υποψιάζεται κανείς ότι ο συντάκτης έμαθε καλά όλα του τα ελληνικά στο παλιό καλό σχολείο· την δε ορθογραφία — του τελικά μη ξεχασμένου ονόματος του Ηρόστρατου — την ξέχασε μετά τη λαίλαπα των γλωσσοκτόνων μεταρρυθμίσεων. (Ούτε καν τρεις) βάρβαρα τα ελληνικά των.

Στο ίδιο φύλλο υπάρχουν και τα απευθείας συγχρητίζοντα στον «*τολμηρό υπουργό Παιδείας κ. Τρίτη*». Επειδή αυτό που έκαμε πράγματι είναι τολμήμα. Διότι το έπραξε μέσα σ' ένα περιβάλλον που πιστεύει, με δρυσκευτική αφοσίωση, πως η γλώσσα είναι «*εποικοδομήμα*», άρα δημιουργήμα της εκάστοτε άρχουσας τάξης».

Αλλά η δρυσκευτική αφοσίωση στην «*εθνική*» πλευρά παρομοίων θεμάτων οφείλει να αναζητηθεί, κυρίως, εκτός αριστεράς — γιατί αυτή υπονοείται.

Οι σοβιετολόγοι και υπερασπιστές των εθνικών αξιών γνωρίζουν εδώ και 35 χρόνια πως ακόμα και ο αγαπημένος τους Στάλιν, σε παρέμβασή του γύρω από θέματα γλωσσολογίας, κατέταξε τη γλώσσα εκτός φαινομένων της βάσης ή του εποικοδομήματος. Η άρχουσα τάξη πάντως (οι διανοούμενοι της) έχει τη δυνατότητα να πολιτικοποιεί και να «*εθνικοποιεί*» προβλήματα και έξω από τις πραγματικές τους διαστάσεις. Τα λοιπά είναι σταλινισμοί!

Γ.Κ.

ΚΟΙ ΝΩΝΙΑ

Π Ρ Ο Τ Α Σ Η

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ

Πρόσκληση — πρόταση για τη δημιουργία κίνησης ανέργων κυκλοφόρησε στην Αθήνα.

«*Απευθυνόμαστε σε κάθε άνεργο-ν, σε κάθε πολιτική ομάδα, κίνηση ή στέκι, σε κάθε υποασφαλισμένο και κάθε εργαζόμενο που θέλει να δουλέψει μαζί μας, που πιστεύει πως η αυτο-οργάνωση των ανέργων είναι από μόνη της (αυτή καθεαυτή, που λέγαμε μια φορά...) επαναστατική πράξη, έτσι που να μην χρειάζεται κανενός είδους ιδεολογική ούγια για να δικαιολογηθεί...*».

Με: «*μεσοπρόθεσμο στόχο της παρέμβασής μας θέτουμε τη δημιουργία ενός ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΑΝΕΡΓΩΝ, που θα αγωνιστεί, κατά τη γνώμη μας, με κύρια αιτήματα:*

- α) την άμεση καθιέρωση επιδόματος ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις.
- β) την άμεση και πλήρη υγειονομική κάλυψη των ανέργων.
- γ) λιγότερη δουλειά — δουλειά για όλους...

Πέρα όμως από τα πιο πάνω αιτήματα «*αντιμετωπίζουμε και το υπαρκτό ζήτημα των καθημερινών προβλημάτων των ανέργων. Σ' αυτή την κατεύθυνση πιστεύουμε ότι πρέπει να δουλέψουμε για την ανάπτυξη της ΤΑΞΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ.*»

Όσοι λοιπόν συμφωνούν κατ' αρχήν με την ιδέα, από Σεπτέμβριο μπορούν να δουλέψουν σ' αυτή την υπόθεση.

Γ.Π.

Ν. Κ Ο Ρ Ε Α

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΜΙΑΣ «ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ»

Ένα μήνα μετά τη μέρα που ο στρατηγός Τσουν Ντόο Χουάν, ελέω τανκς και ΜΑΤ πρόεδρος της Ν. Κορέας απ' το 1980, βγήκε στην τηλεόραση ανακοινώνοντας πως αποδέχεται το βασικό αίτημα της αστικής αντιπολίτευσης για τη διενέργεια άμεσων προεδρικών εκλογών, οι ειδήσεις που μας έρχονται απ' τη Σεούλ είναι όλο και πιο λίγες, όλο και πιο αποσπασματικές. Το γεγονός δεν ξενίζει· είναι πια καθιερωμένο, όταν ο ορμαγδός των ταραχών κατακαθίζει κι αρχίζουν να μορφοποιούνται τα χαρακτηριστικά της νέας περιόδου στη ζωή κάποιων χωρών, τα μέσα ενημέρωσης να απουσιάζουν. Το θέαμα έχει τελειώσει...

Ωστόσο, η παρακολούθηση αυτού που συμβαίνει σήμερα στη Σεούλ έχει ακόμα περισσότερη σημασία απ' ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη ανάλογη περίπτωση. Για τον απλούστατο λόγο ότι η νοτιοκορεάτικη μεταπολίτευση, αντίθετα με ό,τι συνέβη λ.χ. στις Φιλιππίνες ή στις περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής, παρουσιάζει μια χαρακτηριστική ιδιομορφία: απ' την ίδια τη φύση της, ως προϊόν συμβιβασμού μετά από μια μάχη που δε γνώρισε απόλυτους νικητές ή ηττημένους, είναι χρονικά παρατεταμένη, στερείται τα χαρακτηριστικά της «*τομής*» σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο. Αν ανατρέξει κανείς σε προηγούμενα παραδείγματα, το κοντινότερο είναι η παρατεταμένη περίοδος μετάβασης απ' τη δικτατορία στη δημοκρατία που γνώρισε η Ισπανία στα 1975-1978.

Αυτό όμως δε σημαίνει πως η διαδικασία εκδημοκρατισμού που άρχισε με την εξέγερση του Ιούνη και κωδικοποιήθηκε στο προεδρικό διάγγελμα της 1ης Ιουλίου είναι μη αντιστρεπτή. Ο κίνδυνος επέμβασης του στρατού, με επικεφαλής πιθανότατα κάποιο καινούριο στρατηγό, παραμένει πάντα υπαρκτός, ιδιαίτερα αν το «*δημοκρατικό άνοιγμα*» παραβιάσει τα όρια που εκ των προτέρων έχει φροντίσει να του θέσει η άρχουσα τάξη. Αν, με λίγα λόγια, ο εκδημοκρατισμός περάσει απ' την κεντρική πολιτική αρένα στα εργοστάσια, καρδιά του περιβάλλοντος «*αναπτυξιακού θαύματος*».

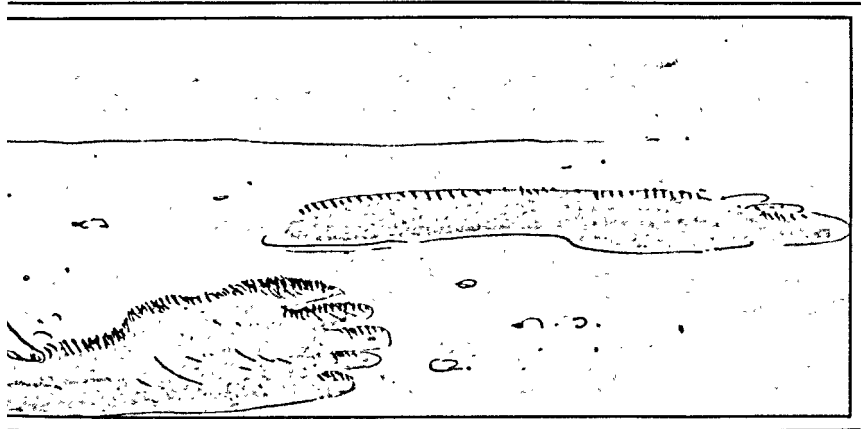
Στο μεταξύ, μπορούμε να μετρήσουμε τα συν και τα πλην του νέου καθεστώτος. Αμέσως παρατηρούμε ότι αν ορισμένες φυλακές άνοιξαν και κάπου 600 πολιτικοί κρατούμενοι απελευθερώθηκαν, καμιά από τις διατάξεις της έκτακτης νομοθεσίας βάσει της οποίας φυλακίστηκαν δεν έχει καταργηθεί. Πολύ περισσότερο, όχι μόνο δεν απελευθερώθηκαν όλοι οι μέχρι τώρα πολιτικοί κρατούμενοι, αλλά προστίθενται και νέοι: στις 20 Ιουλίου το κακούργημά της Σεούλ καταδίκασε σε πολυχρόνη φυλάκιση 12 αριστερούς φοιτητές με την κατηγορία της «*συνωμοσίας για ανατροπή του πολιτικοκοινωνικού καθεστώτος*». Το έγκλημά τους: προπαγάνδιζαν τη δημιουργία συντακτικής συνέλευσης αντί για την αναθεώρηση του Συντάγματος με τις γνωστές συναινετικές διαδικασίες ανάμεσα στην κυβέρνηση και την αντιπολίτευση.

Και τώρα τα υπέρ. Ο άνεμος δημοκρατίας που, μετά την πρώτη υποχώρηση του καθεστώτος, φυσά πάνω απ' τη Ν. Κορέα, τροφοδοτεί το ξέσπασμα, δημόσιο πια, των εντάσεων που για μια σχεδόν δεκαετία συσσωρεύονταν σε μια στρατοκρατούμενη κοινωνία. Δημοσιογράφοι στα ελεγχόμενα απ' το καθεστώς μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα κι ηλεκτρονικά, απεργούν ζητώντας κατάργηση της λογοκρισίας κι επαναπρόσληψη των συναδέλφων τους που απολύθηκαν μαζικά κατά τις «*εκκαθαρίσεις*» του 1980. Πιο δυσκίνητο, λόγω των φοβερών στεγανών μέσα στα οποία το έχει περιορισμένο η οργάνωση του «*αναπτυξιακού θαύματος*» (συνοικίες-γκέτο, αστυνόμευση, ελευθερία απολύσεων, κ.λπ.), το βιομηχανικό προλεταριάτο αρχίζει κι αυτό να ρίχνει το δικό του βάρος στην πολιτική σκακιέρα. Στα τέλη Ιουλίου, οι πρώτες «*άγριες απεργίες*» στη βιομηχανική ζώνη της Σεούλ έφταναν στις στήλες του δυτικού τύπου. Όσο για τους φοιτητές, που άφησαν τη σφραγίδα τους τόσο στην εξέγερση του Ιούνη όσο και σε όλο το αντιδικτατορικό κίνημα της περιόδου 1984-1987, παρότι ηγεμονεύονται σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο από την ηγεσία της αστικής αντιπολίτευσης, κατέγραψαν ήδη τη δυναμική παρουσία τους στη γιγάντια διαδήλωση κατά την κηδεία του δολοφονημένου απ' την αστυνομία συναδέλφου τους.

Αν μπορέσουν να μπουν σε μια διαδικασία σύνδεσης κι αλληλοτροφοδότησης με το εργατικό κίνημα που γεννιέται αυτό τον καιρό (κι υπάρχουν αρκετά στοιχεία ότι κάτι τέτοιο ήδη έχει συμβεί)¹, τότε η «*μεταπολίτευση*» της Σεούλ μπορεί να πάρει μια πόρεια εντελώς διαφορετική από αυτή για την οποία την προορίζουν ο στρατηγός Τσουν, η κυβέρνηση της Ουάσιγκτον κι οι νοτιοκορεάτες βιομήχανοι...

Τάσος Κωστόπουλος

¹ Δες, λ.χ. τις ανταποκρίσεις του Philippe Pons στην εφημερίδα *Le monde*.

N O M O Σ

ΝΑΡΚΩΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το δέμα των ναρκωτικών και ιδιαίτερα ο σχετικός νόμος έχει συζητηθεί σε έκταση τους τελευταίους μήνες. Ο Σχολιαστής έχει αναφερθεί ειδικότερα στα προβλήματα που θέτει αντί να λύνει το νομοσχέδιο που πρόσφατα έγινε νόμος, που μάλιστα, αγνοώντας σχεδόν συνολικά την κριτική που ασκήθηκε, υπερηφίστηκε επί το εκδικητικότερο, υποκριτικότερο και δειλότερο στην αντιμετώπιση του υπαρκτού κοινωνικού ζητήματος.

Η Βουλή, αγνοώντας πρώτα και κύρια το πρόβλημα των ιδίων των ναρκομανών, που όπως άλλωστε και όλη σχεδόν η σημερινή κοινωνία τους αναγνωρίζει σαν τέτοιους μόλις στο έσχατο στάδιό τους, ή ακόμα με τη σύλληψή τους ως παραβατών του νόμου, ασχολήθηκε περισσότερο με μια αλλοπρόσκληση ανακατανομή αρμοδιοτήτων και εξουσιών. Έτσι, π.χ., το ΚΕΣΥ και ο υπ. Υγείας ορίζουν δι' αποφάσεώς των τη μια και μόνη, συλλήβδην συνταγή για τη θεραπεία του στερητικού συνδρόμου, την οποία οφείλουν να εκτελούν οι γιατροί, στον δικαστή εναπόκειται η στάθμιση της έννοιας της 'μικροποσότητας', ο αστυνομικός διαπιστώνει την επήρεια ναρκωτικών στην οδήγηση (τουλάχιστο για το πιστό υπάρχει το αλκοτέστ), στον εθισμένο προσφέρεται η 'επιλογή' μεταξύ φυλακής και υποχρεωτικής αποτοξίνωσης —κάτι που υπονομεύει την όποια θεραπευτική προσπάθεια— και πολλά άλλα.

Φαντάζει, τέλος, ξεπερασμένη λεπτολογία η κριτική της ταύτισης στην αντιμετώπιση όλων των παρανόμων ουσιών (βλ. σκληρά - μαλακά), όταν —με ειδικό άρθρο— η διατύπωση γνώμης για το δέμα κινδυνεύει να χαρακτηριστεί ως διαφήμιση ή πρόκληση σε χρήση επισύροντας ποινή φυλάκισης μέχρι 20 χρόνια. «Πρέπει να αποσυρθεί το σχετικό άρθρο γιατί δεν είναι δυνατόν από δω και πέρα να γίνει ένα ρεπορτάζ σε μια εφημερίδα. Δεν θα είναι δυνατόν ένας δημοσιογράφος να καλύψει ένα γεγονός εφόσον κινδυνεύει από μια επιτροπή ή από ένα δικαστήριο να κριθεί ότι η ενέργειά του είχε αποτέλεσμα τη διάδοση των ναρκωτικών», τόνισε ο βουλευτής Σ. Παπαδόπουλος (ΝΔ), ο συνάδελφός του όμως του ίδιου κόμματος Γ. Σούρλας προτείνει «να ενσωματωθεί παράγραφος που να απαγορεύει οποιαδήποτε αναφορά στα ναρκωτικά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εκτός των καθαρά επιστημονικών εκπομπών», ενώ ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Καραμπάτσος απαιτεί να αρθεί η ασυλία και αυτής της έκφρασης επιστημονικής γνώμης με σκοπό να μη γλιτώσει ο γιατρός Οικονομόπουλος την τιμωρία για τη γνωστή του διαμαρτυρία περί χασίς. Η Βουλή, η πλειοψηφία των βουλευτών, οι συντάκτες και διαμορφωτές του νόμου θέλησαν δια της διατεταγμένης σιωπής να «λήξουν» το δέμα νομοθετώντας τις διακηρύξεις τους και εξορκίζοντας το πρόβλημα. Και έδωσαν μια πολύ κακή νοθευτική στην κοινωνία: να συνεχίσει να αποστρέφει το βλέμμα, αφορίζοντας, τιμωρώντας ή ακόμα πενθώντας τους νεκρούς ναρκομανείς του αστυνομικού δελτίου.

Γ.Κ.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΖΟΦΕΡΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Φαίνεται ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει σαν στόχο να μην αφήσει «λίδον επί λίδου» στις εργασιακές σχέσεις. Έτσι, μετά το πάγωμα των μισθών και ημερομισθίων, την απαγόρευση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και το πραξικόπημα στη ΓΣΕΕ (Οκτώβρης '85), ακολουθούν φέτος το καλοκαίρι η επίθεση στην κοινωνική ασφάλιση με κύμιμο παροχών του ΙΚΑ και μετατροπή του συνταξιοδοτικού καθεστώτος και, τελευταία, το χτύπημα που ετοιμάζεται στο ωράριο των εργαζομένων.

Ξεπερνώντας κατά πολύ ακόμα και τις μονεταριστικές προδιαγραφές των «πρωτοπόρων» της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, οι Έλληνες «σοσιαλιστές» προσφέρουν γη και ύδωρ στο κεφάλαιο, υλοποιώντας και τις πιο «προώθημένες» απαιτήσεις του ΣΕΒ. Η συμπίεση του εργατικού κόστους —μοναδικός όρος ύπαρξης της ελληνικής επιχείρησης— γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί με κάθε μέσο, δίνοντας το ελεύθερο στην εργοδοσία να απασχολεί το προσωπικό της με οποιοδήποτε τρόπο αυτή επιθυμεί!!

Ειδικά, οι τελευταίες ρυθμίσεις, που είδαν πρόσφατα το φως της δημοσιότητας στο «διαρρευσαν» νομοσχέδιο του υπουργείου Εργασίας για τις εργασιακές σχέσεις, οι οποίες προβλέπουν την αύξηση των ωρών εργασίας σε 45 και 48 ανά εβδομάδα, αντί κατοχυρωμένων 40 (με υποχρέωση κατά μέσο όρο στις 18 εβδομάδες να μην υπερβαίνουν το 40ωρο), δεν κάνουν τίποτ' άλλο απ' το να προσπαθούν να εξυπηρετήσουν τις εποχιακές ανάγκες της πλειοψηφίας των ελληνικών επιχειρήσεων, που κατά περιόδους χρειάζονται περισσότερο το προσωπικό τους, με αποτέλεσμα να πληρώνουν μέχρι τώρα υπερωρίες και, άλλοτε, όταν δεν υπάρχει έντονη παραγωγική δραστηριότητα, να αισθάνονται ότι πληρώνουν «τζάμπα» τους εργαζόμενους.

Ακόμα, οι προβλέψεις έως και για εννιάωρη(!) εργασία, η κατοχύρωση των 4μηνων εποχιακών εργαζομένων, η καθιέρωση 4ης βάρδιας κλπ., αποσκοπούν όχι στη «μείωση της ανεργίας», όπως ανεπτυχίαστα λέει ο κ. Παπαναγιώτου, αλλά στην υπερεκμετάλλευση της εργατικής δύναμης και στην επιβολή των κελευσμάτων της εργοδοσίας απέναντι στις κατακτήσεις των εργαζομένων.

Μέσα απ' αυτά τα μέτρα, όχι μόνο καταργούνται ουσιαστικά οι υπερωρίες και η αμοιβή τους, αλλά ακόμα καταργείται ουσιαστικά και αυτή η δυνατότητα πραγματοποίησης απεργιών, μια και η κάλυψη των χαμένων ωρών δουλειάς θα αφήνεται στην ευχέρεια του εργοδότη να καθοριστεί με αυξημένο ωράριο κατά την επόμενη περίοδο τυχόν απεργίας.

Ειδικά για τα πιο ευάλωτα στην τωρινή συγκυρία τμήματα των εργαζομένων, αυτά απασχολούνται στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις και αντιμετωπίζουν ήδη τις μεγαλύτερες πιέσεις απ' το βραχνά της ανεργίας, οι νέες ρυθμίσεις, στο βαθμό που υλοποιηθούν, θα σημάνουν πλήρη αφοπλισμό τους μπροστά στις διαθέσεις και τους εκδιασμούς της εργοδοσίας, με προφανή συνέπεια την ακόμα μεγαλύτερη μείωση του βιοτικού τους επιπέδου.

Και όλα αυτά «αποκαλύπτονται» εν όψει των κυβερνητικών προσπαθειών για ένα «αντι-προσωπικό» συνέδριο της ΓΣΕΕ τον Οκτώβρη, απαραίτητη προϋπόθεση για την «επιτυχία» του οποίου αποτελεί και η συμμετοχή της συνδικαλιστικής αντιπολίτευσης.

Χρησιμοποίηση λοιπόν αυτών των εξαγγελιών και ως ένα νέο διαπραγματευτικό ατού για τον εγκλωβισμό της Αριστεράς και την αποδοχή της ντε φάκτο νομιμότητας του συνεδρίου; Γιατί όχι;

Άλλωστε, μετά την απόφαση του Αρείου Πάγου που «κατοχύρωσε» εν τέλει το πραξικόπημα στο ανώτατο συνδικαλιστικό όργανο, και την «ενωτική διάθεση» που φανέρωσε η αντιμετώπιση της απόπειρας κατά του Ραυτόπουλου απ' τις συνδικαλιστικές δυνάμεις ενδεν και ένδεν, η διαγραφόμενη πραγματοποίηση του συνεδρίου της ΓΣΕΕ με καθολική συμμετοχή έχει γίνει μάλλον βέβαια. Αυτό που παζαρεύεται είναι οι αριθμοί και η κατανομή των εδρών στη διοίκηση, κι όχι κανένα ταξικό πρόγραμμα.

Οι αιτιάσεις της ΕΣΑΚ-Σ για τις «προσπάθειες που καταβάλλουν όλοι (και η ΠΑΣΚΕ) για ενωτικό συνέδριο της ΓΣΕΕ» και η καταγγελία της κυβέρνησης σαν μόνιμη δύναμη σαμποταρίσματος του, δείχνουν πολλά. Όπως πολλά δείχνουν και οι «απαντήσεις» του ΕΚΑ και της ΣΕΑ στο μπαράζ των αντεργατικών μέτρων. Τις εξαγγελίες του «πολλά βαρύ» Κωστόπουλου για ετοιμότητα του εργατικού κινήματος μέσα στο καλοκαίρι, έχουν ακολουθήσει μεγαλόστομες καταγγελίες και το πολύ αναιμικές κλειστές συγκεντρώσεις στο Σπόρτινγκ! Η μόνη «αγωνιστική απάντηση», μιας ώρας στάση εργασίας, κι αυτή για τον Ραυτόπουλο!

Με τις περισσότερες οργανώσεις του συνδικαλιστικού κινήματος σε αχρηστία, με την αναξιοπιστία των συνδικαλιστικών ηγεσιών να πρυτανεύει σ' όλους τους χώρους και την αναποτελεσματικότητα των διεκδικήσεων ν' αποτελεί μια ζοφερή πραγματικότητα, βαδίζουμε σε πλήρη αφοπλισμό και αδυναμία του συνδικαλιστικού κινήματος.

Η κρίση του συνδικαλισμού βαθαίνει, ενώ κυβέρνηση και εργοδοσία υλοποιούν τις πιο αντιδραστικές επιλογές.

Αναζητείται διέξοδος...

Τάσος Καπιντσάρος

ΚΟΣΜΟΣΥΡΡΟΗ αναμένεται στον Αρμενιστή Χαλκιδικής 21-30 Αυγούστου. Η χωρητικότητα του κάμπινγκ (πρόβλεψη για 800 άτομα) μάλλον θα αποδειχθεί ανεπαρκής για να καλύψει τις ανάγκες της Πανευρωπαϊκής συνάντησης ριζοσπαστικής νεολαίας που θα γίνει εκεί.

Αυτό τουλάχιστον προκύπτει απ' τις εκτιμήσεις της οργανωτικής επιτροπής των Αριστερών Φοιτητικών Συσπειρώσεων (που παρά την υψηλή θερμοκρασία προετοιμάζουν τη διοργάνωση με εντατικούς ρυθμούς) και το επιβεβαιώνουν τα τηλεφωνήματα (κυρίως μαθητών) που δέχεται καθημερινά ο *Σχολιαστής*.

Οι νέοι και οι νέες που θα κολυμπούν στα κρύα νερά του Αρμενιστή το τελευταίο δεκαήμερο του Αυγούστου δεν είναι σίγουρα χιλιαροί και τυχαίοι.

Πρόκειται για κάποιους απ' αυτούς που οργάνωσαν τις μαθητικές διαδηλώσεις το τελευταίο δέμηνο του '85 στην Ιταλία, τις κινητοποιήσεις ενάντια στο ΝΑΤΟ και στα πυρηνικά σ' όλες τις χώρες της ΕΟΚ. Τους εκπροσώπους του αντιρατσιστικού ρεύματος που κερδίζει έδαφος ανάμεσα στη νεολαία των Ευρωπαϊκών μητροπόλεων, των εναλλακτικών ραδιοσταθμών, των κατειλημμένων σπιτιών, των κοινοβίων. Τους αυτοοργάνους της νεολαιστικής έκρηξης που απλώθηκε αυθόρμητα σ' όλη την Ευρώπη (με ιδιαίτερη ένταση στη Γαλλία και την Ισπανία) και υποσχεται μια νέα πολιτικοποίηση, δομημένη μέσα από πρωτότυπες άμεσες μορφές οργάνωσης, οριστικά διαφορετικές απ' αυτές των «ενήλικων» πολιτικών κινήματων.

Αυτή η νέα σχέση των νέων με την πολιτική, το κοινό αίτημα της καθολικότητάς της, θα δοκιμαστεί και στον Αρμενιστή. Εκ των πραγμάτων θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η ανάγκη για κοινωνική συνενόηση, το φεστιβαλικό καλοκαιρινό ξεφάντωμα και οι συνεδριακού τύπου διαδικασίες, δεν είναι πράγματα ξένα μεταξύ τους και ανταγωνιστικά. Ότι ενδιαφέρουν και εμπνέουν τη συμμετοχή όλων.

Οι συζητήσεις σε μικρές ομάδες 25-30 ατόμων μ' ένα ειδικό κάθε φορά θέμα θα δημοσιοποιούνται μέσω του κεντρικού πίνακα ανακοινώσεων, μιας πολυγραφημένης εφημερίδας (σε δύο γλώσσες) και ενός ελεύθερου ραδιοφωνικού σταθμού που θα λειτουργούν κυκλοφορώντας τις πληροφορίες, ενημερώνοντας και ψυχαγωγώντας σ' όλη τη διάρκεια της ημέρας.

Το αντικείμενο των ανοιχτών «ομάδων εργασίας» όπως έγινε γνωστό απ' το γαλλικό κείμενο περιλαμβάνει μια ευρεία θεματολογία σε οχτώ ενότητες όπως: οικολογία και περιβάλλον, εργασία και ανεργία, νέοι και κουλτούρα, νέοι και πολιτική, το κατασταλτικό κράτος απέναντι στις ατομικές και κοινωνικές ελευθερίες, ειρήνη — εξοπλισμοί — αντιμilitarισμός, ζώντας με τις διαφορές μας, το γυναικείο κίνημα σήμερα, καθώς και ένα διεθνές φόρουμ με πολύ σημαντικές συμμετοχές. Η συνάντηση θα κλείσει στη Θεσσαλονίκη με μια ενδιαφέρουσα συζήτηση για την κουλτούρα και τις αξίες του νέου κινήματος.

Δημοσιεύσαμε στο τεύχος του Ιούλη όσα μας είπε ο Γάλλος φοιτητής Yves Sintomer, στέλεχος του «Arc en ciel» (Ουράνιου Τόξου) για τις διεργασίες στο φοιτητικό κίνημα και τη Γαλλική Ριζοσπαστική Αριστερά.

Θα παρουσιάσουμε μερικούς ακόμα απ' τους κατασκευαστές της Χαλκιδικής.

Οι εναλλακτικοί της Σλοβενίας απ' τη Βόρεια Γιουγκοσλαβία

Πρόκειται για το πιο σημαντικό, το πιο μαζικό (μετά την Πολωνική Αλληλεγγύη) ριζοσπαστικό κίνημα των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης. Η κυβέρνηση της βιομηχανικά ανεπτυγμένης Σλοβενίας (τρεις φορές υψηλότερο βιοτικό επίπεδο απ' την περιοχή του Κοσσυφοπόδου) με τα τεράστια περιβαλλοντικά προβλήματα, τον καθολικό πληθυσμό και την ευρωπαϊκή κουλτούρα έχει αποκτήσει ένα μόνιμο πονοκέφαλο. Ένα πολύμορφο κίνημα νεολαίας, τους εναλλακτικούς.

Οι ρίζες τους μπορούν να αναζητηθούν στο μουσικό κίνημα πανκ και στις καταλήψεις σπιτιών στα τέλη της δεκαετίας του '70. «Οι πανκ είναι ναζί», προπαγάνδιζε το καθεστώς. Η αστυνομία διέλυσε βίαια τις συναυλίες και πέταξε

ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΝΕΡΑ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΣΤΗ

έξω απ' τις πολυκατοικίες της Λουμπλιάνας (πρωτεύουσα της Σλοβενίας) τους καταληψίες.

Πάλι όμως κατόρθωσαν να ανασυνταχθούν σε μικροομάδες έχοντας μια μόνιμη παρουσία στις πλατείες με νιου — γουέιβ και μουσικά γκρουπ, θεατρικές παραστάσεις και χάπενινγκ. Συμπεριλαμβάνουν ένα μωσαϊκό από κινήσεις και ομάδες (της νέας Αριστεράς, οικολόγους, αντιμilitarιστές, φεμινίστριες). Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι το κίνημα αυτό ελέγχει πλέον και την οργάνωση Σλοβενίας της Σοσιαλιστικής Νεολαίας (νεολαιστική οργάνωση της Ένωσης Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών). Αυτό δεν είναι τόσο παράξενο, όσο αρχικά φαίνεται. Η εγγραφή των νέων στη Σοσιαλιστική Νεολαία είναι σχεδόν υποχρεωτική και μέλη της είναι τυπικά η μεγάλη πλειοψηφία της νεολαίας.

Τώρα που το εναλλακτικό κίνημα αποτελεί την πλειοψηφία, η Σοσιαλιστική Νεολαία της Σλοβενίας μετατράπηκε σε μαζική μαχητική οργάνωση. Το βδομαδιαίο έντυπό της «MLADINA» αύξησε την κυκλοφορία του από 3.000 σε 25.000 φύλλα!

Να μερικές απ' τις ενέργειές τους:

Στις 10 Μάη του '86 στη λεωφόρο Τίτο της Λουμπλιάνας, δέκα χιλιάδες νέοι φορώντας αδιάβροχα και μάσκες οξυγόνου διαδήλωναν ζητώντας να διακοπούν οι εργα-

δικάστηκαν με πολύχρονες ποινές φυλάκισης.

Τελευταία στην ιδιόμορφη και μεταβατική πολιτική κατάσταση της Γιουγκοσλαβίας, κάτω από το βάρος των απεργιακών κινητοποιήσεων των εργαζομένων και μιας διαφαινόμενης άνοιξης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, οι αρχές είναι περισσότερο ανεκτικές απέναντι στους εναλλακτικούς. Απ' την άλλη το κίνημα δείχνει να συγκροτείται και να ωριμάζει. Στον Αρμενιστή λοιπόν θα έχουμε την ευκαιρία να τους γνωρίσουμε και από κοντά.

Η νεολαία του κομμουνιστικού κινήματος απ' την Ισπανία και τη χώρα των Βάσκων

Είναι η μεγαλύτερη σήμερα εξωκοινοβουλευτική οργάνωση της Ισπανίας, εκδίδει την εφημερίδα «SERVIR AL PUEBLO» και έχει χιλιάδες οργανωμένα μέλη.

Έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στις τελευταίες μαθητικές και φοιτητικές κινητοποιήσεις και σε ορισμένες περιοχές διατηρεί προσβάσεις στον εργατικό χώρο.

Ιδρύθηκε τη δεκαετία του '60 σαν διάσπαση της Βάσκις ETA και του πολιτικού της τμήματος HERRI BATASUNA. Υποστήριξε εκτός των άλλων την οργανωτική ανά-

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Οι ομάδες, σχήματα κ.λπ. που θα συμμετάσχουν στη συνάντηση είναι απαραίτητο να δηλώσουν στην οργανωτική επιτροπή το αργότερο μέχρι τις 9.8.87 τον ακριβή αριθμό των ατόμων που θα συμμετάσχουν, και τις εισηγήσεις τις οποίες επιθυμούν να κάνουν. Για το σκοπό αυτό ένα ειδικό ενημερωτικό ντοσιέ αποστέλλεται σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Μετά τις 10.8.87 μια συνάντηση της οργανωτικής επιτροπής με τους εκπροσώπους αυτών των ομάδων θα αντιμετωπίσει από κοινού μια σειρά από ζητήματα για την καλύτερη οργάνωση της παρουσίας της ελληνικής αντιπροσωπίας στη συνάντηση.

Όσον αφορά το οικονομικό κόστος συμμετοχής στη συνάντηση υπάρχουν 4 διαφορετικές φόρμουλες (μόνο διαμονή, διαμονή-πρωινό, διαμονή-γεύμα, διαμονή-πρωινό-γεύμα). Η ελάχιστη δυνατή συνδρομή συμμετοχής είναι για τρεις μέρες. Για όσους προπληρώσουν τη συμμετοχή τους μέχρι τις 9.8.87 θα υπάρξει μια ειδική έκπτωση.

Για περισσότερες πληροφορίες η οργανωτική επιτροπή θα βρίσκεται καθημερινά (εκτός Κυριακής) μέχρι τις 9.8.87 και ώρες 6-9 μμ. στο τηλέφωνο 3613928 (ΑΘΗΝΑ) και από τις 10.8.87 στο τηλέφωνο 217.222 (Θεσσαλονίκη) τις ίδιες ώρες.

ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΣ. ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

σίες για την κατασκευή πυρηνικών εργοστασίων στη Γιουγκοσλαβία.

Ζητούν ακόμα, να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι γιατί καθυστέρησαν να ενημερώσουν το λαό για τις συνέπειες και για τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν λόγω του ατυχήματος του Τσερνόμπιλ. Η αστυνομία απάντησε με γκλομπ και δακρυγόνα.

Τον Σεπτέμβριο του '86 μέσα σε λίγες μέρες συγκεντρώθηκαν περισσότερες από δέκα χιλιάδες υπογραφές υπέρ της εναλλακτικής στρατιωτικής θητείας σαν ένδειξη συμπαράστασης στους 6 αντιρρησίες συνείδησης που κατα-

πτύχη σε ολόκληρη την Ισπανία και όχι μόνο στη χώρα των Βάσκων. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 εγκαταλείπει τον μαοϊσμό και στη συνέχεια προσεγγίζει στο θεωρητικό επίπεδο τις απόψεις της Λούξεμπουργκ και του Γκράμσι, ενώ επιχειρεί ένα άνοιγμα στα κοινωνικά κινήματα.

Υποστηρίζει σήμερα τις βίαιες συγκρούσεις στο Euskadi ενώ στη Μαδρίτη, τη Βαλένθια και τη Βαρκελώνη κρατάει τις αποστάσεις του από τις πρακτικές της «άγριας νεολαίας» που συγκρούεται στα οδοφράγματα με την αστυνομία.

Αντρέας Ρουμελιώτης

ΑΡΧΑΙΑ ΣΚΟΥΡΙΑ

ΤΕΛΙΚΑ, ο Αντώνης Τρίτσης έχει βαλθεί να «σπάσει» την παράδοση. Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές, ο προκαθήμενος του υπουργείου-καρμανιόλα των περισσότερων κυβερνήσεων, όχι μόνο δεν έχει χάσει τη θέση του, αλλά φαίνεται να την ισχυροποιεί.

Διατηρώντας ακόμη την υποστήριξη (ή τουλάχιστον την ανοχή) της σημαντικότερης κυβερνητικής μερίδας, δηλαδή τις πλάτες του Ανδρέα Παπανδρέου, ο επανήσιος πολιτικός με την εξαγγελία του για την επαναφορά των Αρχαίων στα Γυμνάσια τον ερχόμενο Σεπτέμβρη, ανάγκασε άλλη μια φορά τους περισσότερους να ποντάρουν για τον ενδεχόμενο χρόνο της απόλυσής του. Όσο όμως η στιγμή αυτή παραμένει απροσδιόριστη, ο προϊστάμενος του υπουργείου παιδείας συνεχίζει να ταλαιπωρεί το πανελλήνιο με την οπισθοδρομική του συνέπεια και τις σκοταδιστικές του εξάρσεις.

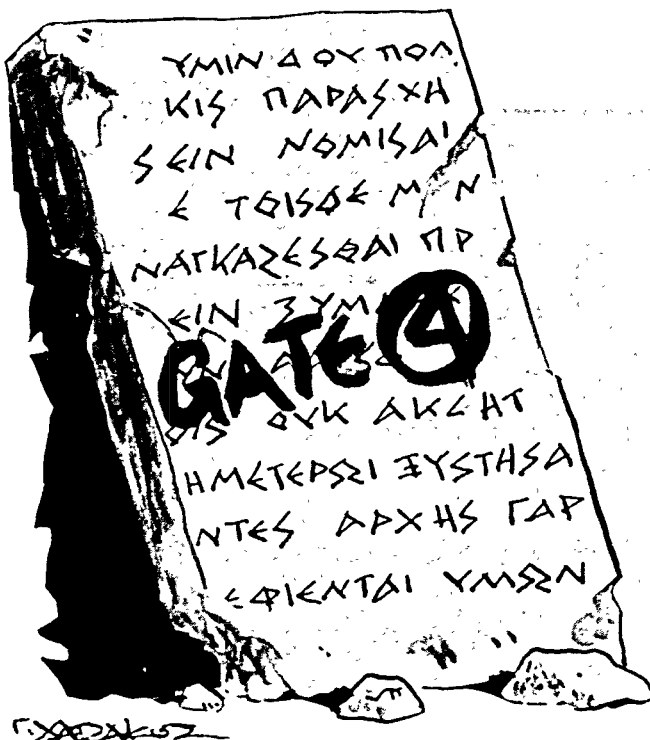
Μέσα στο κλίμα εθνικής ανάτασης που είχε δημιουργήσει η άτυχη επιχείρηση ανέλκυσης του Κολοσσού της Ρόδου, η ανακοίνωση της παλινδότησης των Αρχαίων ανέβασε κι άλλο το θερμόμετρο του φετινού αποπνικτικού καλοκαιριού. Με αφορμή «τα φαινόμενα αποτυχίας στην έκθεση που αντανakλούν κάποιο πρόβλημα γλώσσας για τη νέα γενιά των σπουδασμένων Ελλήνων», επικυρώθηκε αυτή η κατεύθυνση αρχαιοπληξίας που έχει δρομολογηθεί εδώ και πολύ καιρό. «Με αίσθηση», λοιπόν, «ιστορικής ευθύνης απέναντι στην Ιστορία του Ελληνικού Έθνους στο παρόν και το μέλλον του», τα Αρχαία επιστρέφουν στην ενδιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, «και ενδεχομένως με κάποια παιδαγωγικά παιχνιδίσματα στο Δημοτικό».

Δεν θα υπήρχε κάποιος ιδιαίτερος λόγος να αντιμετωπίσει κανείς επί της ουσίας την επιχειρηματολογία του κυρίου Τρίτση. Άλλωστε, για έναν περίπου χρόνο οι σελίδες των εφημερίδων και των περιοδικών βρίθουν από τοποθετήσεις, οι οποίες αποδεικνύουν ότι το περίφημο «ποιοτικό άλμα» που εδώ και καιρό κυοφορείται, δεν συνιστά παρά μια, τουλάχιστον, λογική ακροβασία του υπουργού και όσων του παραστέκονται.

Έχει όμως ενδιαφέρον να προσπαθήσουμε να δούμε, αν αυτή η προγραμματιζόμενη εκπαιδευτική περιπέτεια, εκφράζει μια εκδήλωση της «ιδιορρυθμίας» του υπουργού παιδείας ή αν αποτελεί πλευρά μιας συνολικότερης κατεύθυνσης. Αν, δηλαδή με άλλα λόγια, ο κύριος Τρίτσης δεν κάνει τίποτα άλλο, παρά να προσδιορίζει με το προσωπικό του στυλ μια φιλόδοξη προσπάθεια, η οποία ξεκινώντας από την ανακίνηση του νέου γλωσσικού ζητήματος, δοκιμάζει να κατοχυρώσει το σκοταδισμό σαν μόνιμη παράμετρο σε πολλές πλευρές της πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

Η αρωγή των γλωσσαμυντόρων...

Θα πρέπει, ίσως, να κάνουμε μια αναγκαία επισήμανση: Θέτοντας ο υπουργός το ζήτημα των Αρχαίων και συνολικότερα του «γλωσσικού προβλήματος», δεν κόμιζε γλαυκά εις Αθήνας, όπως πιθανά θα επιθυμούσε. Η πρωτοβουλία της ανακίνησης όλων αυτών των θεμάτων που είχε επιλύσει η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976 είχε απασχολήσει διάφορους την εποχή που εκείνος έγραφε ιστορία στο υπουργείο χωροταξίας και περιβάλλοντος. Αν εξαιρέσουμε τις αντιδράσεις των αμετανόητων δεξιών

γλωσσαμυντόρων καθηγητών, η πρώτη φορά που οι σχετικές απόψεις εκφράστηκαν επίσημα, ήταν στο συνέδριο για τη γλώσσα που είχε διοργανώσει το ΚΚΕ (εσωτερικού) στο γήπεδο του Μίλωνα το 1985.

Από τότε, πολλοί διανοούμενοι της ανανεωτικής αριστεράς και διάφοροι άλλοι συνάδελφοί τους (Γεωργουσόπουλος, Σαββόπουλος κ.ά.), έχυσαν πολύ μελάνι για την αναντικατάστατη συμβολή της αρχαίας γραμματείας, τη λανθασμένη επιλογή κατάργησης του πολυτονικού, την ανικανότητα της νέας γενιάς ακόμη και να ορθοφωνήσει...

Έχει σημασία, ότι όλη αυτή η κινητικότητα αναπτυσσόταν παράλληλα με μια άλλη, την οποία, μάλιστα, συναντούσε στις γλωσσικές της διαπιστώσεις. Τον ίδιο περίπου καιρό, η νεορθόδοξη, ο αγνωστικισμός, η αντίσταση στα δυτικόφερτα πρότυπα, προσπαθούσαν και μέσα από την προσφυγή στην διαχρονικότητα της γλώσσας να κατοχυρώσουν τη μοναδικότητα της ελληνικής φυλής και την ιδιαιτερότητα της πολιτιστικής-εθνικής μας ταυτότητας.

Τα μεγάλα ποσοστά αποτυχίας στην έκθεση, στις πανελλήνιες εξετάσεις το καλοκαίρι του 1985, ήταν μια ακόμα ευκαιρία για να τονωθεί η γλωσσική κινδυνολογία. Οι τοποθετήσεις για την αγλωσσία και την εκφραστική φτώχεια των μαθητών πλήθυναν, μια και οι διαγωνιζόμενοι δεν γνώριζαν την ακριβή σημασία της «αρωγής» και της «ευδοκίμησης».

Αναλαμβάνοντας ο Αντώνης Τρίτσης την ευθύνη του υπουργείου παιδείας, δεν χρειάστηκε ιδιαίτερη προσπάθεια για να ανακινήσει το ζήτημα. Την πρόταση του νέου υπουργού για επαναφορά του μαθήματος των Αρχαίων στα Γυμνάσια, υποδέχτηκαν διάφορες εκδηλώσεις αρχαιοπληξίας. Οι υποστηρικτές του (Μασσαβέτας, Πλωρίτης, Γιανναράς, ακόμη και ο Αθ. Κανελλόπουλος) επαινούσαν την πρωτοβουλία που θα μας έφερνε πάλι κοντά στους «θησαυρούς που έχει σωρεύσει η ελληνική γλώσσα διαμέσου των αιώνων», μια και «ο γλωσσικός αφελληνισμός» και «η κατάλυση της εθνικής μας υπόστασης» βρι-

σκόταν προ των πυλών.

Η πρόσφατη εξαγγελία, όπως αναμενόταν, χαιρετίστηκε ανάλογα από διάφορους κύκλους. Οι δεξιές εφημερίδες σχεδόν συγχώρεσαν τον Τρίτση για τα εκκλησιαστικά του ατοπήματα. Η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, η οποία εδώ και μήνες κρατάει μόνιμη σελίδα συνηγορίας διάφορων στρατιωτικών, ιερωμένων και συνταξιούχων εκπαιδευτικών, συνόψισε και το ποσοστό υποστήριξης της πρωτοβουλίας. Το 67%, λοιπόν, είναι υπέρ της επαναφοράς του μαθήματος, σε μια έρευνα ανάλογης εγκυρότητας, με αυτήν που θα έκανε η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ, αν ήθελε να ρωτήσει τους αναγνώστες της τη γνώμη τους για το Θεό.

Το πρόβλημα όμως που τίθεται, και το οποίο, ίσως, να δημιουργήσει αξεπέραστα εμπόδια για την υλοποίηση των «νέων» κατευθύνσεων, είναι ότι κανείς αρμόδιος φορέας δεν φάνηκε να συµμερίζεται τους οραματισμούς του κυρίου Τρίτση. Η εξαγγελία δεν συνάντησε μόνο τις αντιδράσεις διάφορων πανεπιστημιακών, οι οποίοι γελοιοποιούσαν εντύπως τον υπουργό, αλλά και τις ριζικές διαφωνίες των ελεγχόμενων από το ΠΑΣΟΚ συλλόγων του ίδιου του υπουργείου. Αν δεν υπήρχε και ο καθηγητής Γιώργος Μπαμπινιώτης, ο οποίος αποφάνθηκε ότι «ο υπουργός στο χώρο της δικής του ευθύνης κατανόησε σωστά το μήνυμα των δημοτικών εκλογών», και εκείνη η γραφική Εταιρεία Ελλήνων Φιλολόγων που επαινεσε την απόφαση να γνωρίσει «η ελληνική μαθητική νεότητα την γλώσσαν των Πατέρων μας και του Ευαγγελίου κατά το όριον της ηλικίας το κατάλληλον», ο Αντώνης Τρίτσης θα είχε άλλο ένα λόγο να κατηγορήσει ξανά την «ολοκληρωτική νοοτροπία των εκπαιδευτικών».

...και η ευδοκίμηση του σκοταδισμού

Είναι, όμως, μόνο η γλώσσα το επίδικο αντικείμενο αυτής της πρωτοβουλίας; Αν κάποιος προσπαθήσει να παρακο-

ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Θέμα: *Να μεταφραστεί στην Αρχαία Ελληνική το παρακάτω απόσπασμα από τα Απομνημονεύματα του «πατριότι μακρυγιάννη»*

Α' Βραβείο: Ένας τόμος με αποσπάσματα από ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΕΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ

«Διορίζεται ο Κουντουργιώτης, διορίζει και τόν Σκούρτη τόν Νυδραϊόν άρχιστράτηγόν του, κι' όσο ήξερε ό ένας ήξερε κι' ό άλλος από πόλεμον. Τότε μπήκαν σέ δυσaréσκεια όλοι οί σημαντικοί άρχηγοί όπούταν εκεί, όπού είδανε τό Σκούρτη άρχιστράτηγον άπάνου είς τόν Καρατάσιον, είς τόν Καραϊσκάκη, είς τόν Χατζηχρήστο, είς τόν Τζαβέλα και είς τούς άλλους. Ό Κουντουργιώτης, κουτός, άφού είδε όπούναι αυτός άμαθής από αυτά, άντίς νά βάλη άρχηγόν νά σώση τήν πατρίδα κι' αυτός νά δοξαστή, κατά δυστυχίαν από τό «όμως» δέν ξέρει άλλο, κ' έβαλε τόν Σκούρτη νά διοικήση και νά οδηγήση και τούς άρχηγούς τής ξηράς ό θαλασσίνο, άπλός άξιωματικός — ούτε και τής θάλασσας τόν πόλεμον δέν τόν γνώριζε καλά. Έλεγε τών στεργιανών: «Όριζα, πότζα!» Έκείνοι έλεγαν: «Τί λέγει αυτός, γαμώ τό καυλί τ'». Τέλος πάντων ό πατριωτισμός όλων αυτεινών και τής συντροφιάς τους, ή ψύχωση τής φατριάς και ή διαίρεση κι' ό ένφύλιος πόλεμος και ή διχόνοια τών μεγαλοκέφαλων Κωλέτη και Μαυροκορδάτου, διά νά μήν δοξαστή ό ένας και χάση ό άλλος, και τό «όμως» του Κουντουργιώτη και τό «όριζα και πότζα» του Σκούρτη και τό «καυλί» τών Ρουμελιώτων — ό Μπραϊμης μήκε 'σ τήν Πελοπόννησο και τήν έκαμε γής Μαδιάμ όχι από τήν παληκαριά τών Άράπηδων, αλλά από αυτά όπού λέγω.»

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

«Τι λέγει αυτός, γαμώ τό καυλί τ'»

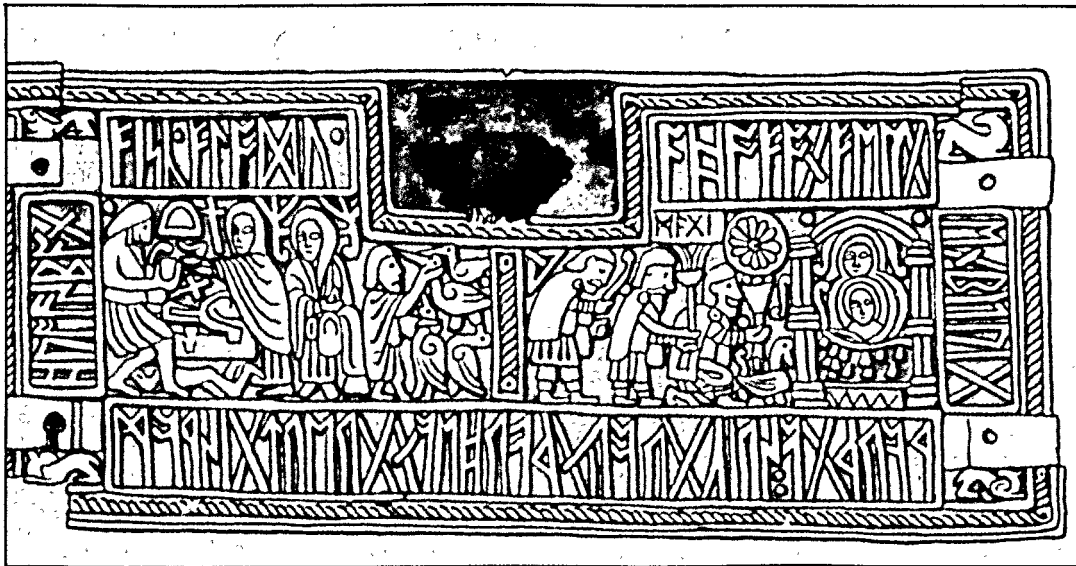
Ζητάμε συγγνώμη για την ομολογουμένης αχαρήτηστη ακρωτηριαστική αναφορά σ' ένα «θησαυρό του νεοελληνικού λόγου» όπως τα Απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη. Ας αναλογιστούν όμως οι αυστηρότεροι των επικριτών μας ότι ούτε τους υποχρεώσαμε να διαγωνιστούν στην «Έκθεση Ιδεών» με θέμα το προϊόν της αυθαίρετης χειρουργικής μας, ούτε και σπεύσαμε να καταδικάσουμε την άγνοιά τους για τη σωματική διάπλαση και την αθυροστομία των «Ρουμελιώτων». Στο κάτω-κάτω το δικό μας απόσπασμα είναι από το κυρίως κείμενο κι όχι από... υποσημείωση.

Κι αφού συγκρίνουν τη δικαίη αγανάκτησή τους με την απείρως πολλαπλάσια ανήμπορη οργή των υποψηφίων στις πρόσφατες Γενικές Εξετάσεις, ας συμπαρασταθούν στους τελευταίους κι ας ενώσουν τη φωνή τους μαζί μας για να αποφευχθεί το χειρότερο:

Η παλινόρθωση της καθαρεύουσας, της προγονοπληξίας και του Μυστριωτισμού.

Φαίνεται πως οι χειρότερες παραδόσεις της φυλής μας δεν ξεχνιούνται δυστυχώς τόσο εύκολα όσο ξεχάστηκε η δασεία. Πώς αλλιώς να εξηγηθεί το γεγονός πως τόσο χρόνια μετά τον Κουντουριώτη συνεχίζουν να διορίζονται καπεταναίοι της θάλασσας επικεφαλής του στρατού της ξηράς;

K.B.

λουθήσει το νήμα που συνδέει τις επιλογές του υπουργού, πιθανά θα συμπεράνει, ότι το ζήτημα των Αρχαίων είναι μόνο μια παρόνυχιδα μπροστά στα αγκάθια που επέβαλε —ή προτίθεται να επιβάλλει— στον εκπαιδευτικό χώρο. Γράφαμε κι άλλη φορά, ότι ολόκληρη αυτή η συζήτηση που στηρίζεται στο προαπαιτούμενο της «γλωσσικής ένδειας» των εκπαιδευόμενων, δεν φιλοδοξεί απλά να συμπληρώσει με 4-5 ώρες παραπάνω το πρόγραμμα των μαθητών. Πλήττει συγκεκριμένες πλευρές της μεταπολιτευτικής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και λειτουργεί συμβολικά για τις αναγκαίες ρυθμίσεις που επιβάλλει η κρίση της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο Αντώνης Τρίτσης, όμως, δεν είναι καινούργιος. Έχει δώσει δείγματα της άποψής του για την υπέρβαση αυτής της κρίσης — ή, καλύτερα, έχει υιοθετήσει μια πολύ παλιά συνταγή. Δεν έχει, άλλωστε, περάσει πολύς καιρός από τότε που θεωρούσε κύριους υπεύθυνους για τα εκπαιδευτικά προβλήματα τους καθηγητές που προκαλούν με τις αναρρωτικές άδειές τους, ή τους «ολοκληρωτικούς» μαθητές που χάλαναν το πανηγύρι του προκατασκευασμένου διαλόγου που είχε προκηρύξει. Όπως επίσης δεν είναι μακριά η εποχή, που επανέφερε τις βυζαντινές εικόνες αναγκαστικά στις αίθουσες διδασκαλίας ή που θύμιζε με τον τρόπο του την εικοσάχρονη επέτειο της δικτατορίας, μέσα από τους παραληρηματικούς ελληνοκεντρισμούς των διαγγελλμάτων του.

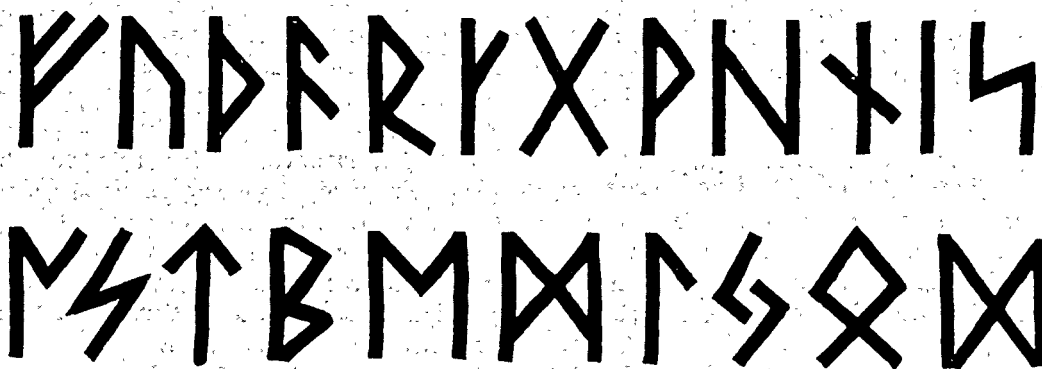
Πολλοί πιστεύουν ότι τα Αρχαία είναι μόνο η αρχή. Μέσα από μια αντιδραστική εκπαιδευτική κατεύθυνση που εντατικοποιεί και οπισθοδρομεί, η κατάργηση του μονοτονικού θα είναι, ίσως, ο επόμενος στόχος. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ενώ ακόμα δεν έχουν γίνει ούτε οι προκαταρκτικές εργασίες για την υποτιθέμενη νέα μέθοδο διδασκαλίας των Αρχαίων που θα εγκατασταθεί το Σεπτέμβρη, οι οπαδοί των τόνων και των πνευμάτων έχουν αρχίσει να προβάλλουν τις απαιτήσεις τους. Ένας από αυτούς, ο επιφυλλιδογράφος της ΕΒΔΟΜΗΣ Χρ. Μαλεβίτσας, α-

φού επαινεί «τον τολμηρό υπουργό», ο οποίος «αν δεν παρέβλεπε και μια άλλη σταθερά του ελληνισμού, την ορθοδοξία, θα μπορούσε να κηρυχθεί άξιος του έθνους», τον προτρέπει να επαναφέρει το πολυτονικό «για να μην υπάρχει αυτός ο σχιζοφρενικός διχασμός ανάμεσα στα ίδια κείμενα που διδάσκονται μέσα στην ίδια σχολική τάξη», «να πάψει να κυριαρχεί σ' όλες τις βαθμίδες της παιδείας... η ταξική αντιπαράθεση» και «να οργανωθούν τα πανεπιστήμια με αυστηρά αξιολογικές αρχές και με βάση την αρχή της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας». Κι όλα αυτά για (από) τ' Αρχαία.

Οι πρωτοβουλίες, βέβαια, του Αντώνη Τρίτση, έχοντας πολλαπλή χρησιμότητα, δεν εξαντλούν τη σημασία τους μόνο στον εκπαιδευτικό χώρο. Ο ελληνοκεντρισμός, η διαπλοκή ορθοδοξίας-παιδείας και η προβολή τους σαν τα μοναδικά όπλα που διαθέτει το Έθνος στη μοναχική τορεία που διανύει μέσα στη δυτική βαρβαρότητα, είναι μερικά από τα στοιχεία εκείνα, που όχι μόνο δεν τον περιθωριοποιούν, αλλά που αντίθετα τον συνδέουν με άλλους κρατικούς λειτουργούς. Η ελληνορθόδοξη συγκρότηση του υπεύθυνου για την εκπαίδευση της ελληνικής νεολαίας, που ξεδιπλώθηκε με την ευκαιρία του εκκλησιαστικού νομοσχεδίου, συναντιέται με αυτή του αρχιερατικά ενθρονισμένου πριν μερικούς μήνες υπουργού Βόρειας Ελλάδας Στέλιου Παπαθεμελή. Ο σοβινισμός επίσης και ο εθνικισμός που διαποτίζουν τους λόγους του, μόνο με τις αντίστοιχες «εγκαταβιώσεις» του Προέδρου της δημοκρατίας μπορούν να συγκριθούν.

Με άλλα λόγια, η «συνεισφορά» του δεν αφορά μόνο την οπισθοδρομική αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης που μεθοδεύει και τον αντινεολαϊστικό ρατσισμό που οργανώνει. Ο Αντώνης Τρίτσης, παρά τον εφησυχασμό διαφόρων, υπάρχει κίνδυνος να γράψει αυτή τη φορά (κυριολεκτικά) ιστορία, όχι σαν ο γραφικός κεφαλλονίτης υπουργός, αλλά σαν ένας από τους πολιτικούς που μόχθησαν να ανανεώσουν την ελληνική εθνικιστική ιδεολογία.

Χρήστος Μαχαιράς

ΦΑΝΗΣ ΚΑΚΡΙΔΗΣ: «ΑΡΚΕΤΑ ΠΑΙΞΑΜΕ!»

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Κύριε Κακριδή, είστε ένας από αυτούς που αντιπαρέθεσαν δημόσια στην πρόσφατη εξαγγελία του Υπουργού Παιδείας για την επαναφορά των Αρχαίων Ελληνικών στα Γυμνάσια. Γράψατε, μάλιστα, ένα άρθρο στο ΒΗΜΑ, το οποίο έκανε εντύπωση για τον επιθετικό του χαρακτήρα...

ΦΑΝΗΣ ΚΑΚΡΙΔΗΣ: Για τον επιθετικό χαρακτήρα ζήτησα στην υποσημείωση συγγνώμη από τους αναγνώστες αλλά αυτό δε σημαίνει ότι μετάνιωσα ή ότι δεν το σκέφτηκα καλά πριν τον προτιμήσω. Είναι στιγμές όπου και ο επιστήμονας και ο παιδαγωγός και ο συγκρατημένος άνθρωπος, αν θέλετε, πρέπει να αφήνουν κατά μέρος τους συνηθισμένους τους τρόπους, να πολεμούν στην πρώτη γραμμή και με τα όπλα της πρώτης γραμμής.

Ως τότε ο κ. Τρίτσης μιλούσε θεωρητικά, έλεγε το ένα και το άλλο και πολύ λίγοι έπαιρναν στα σοβαρά τις εξαγγελίες του. Τούτη, όμως, τη φορά συγκάλυψε την ηγεσία της εκπαίδευσης, έφερε «αποφάσεις», στηριγμένες τάχα σε διάλογο, εξαγγείλε συγκεκριμένες ενέργειες και γενικά έδειξε έτοιμος να προχωρήσει σ' ένα σχέδιο, που κατά τη γνώμη μου θα προκαλέσει ζημιά στα εκπαιδευτικά μας πράγματα.

ΣΧ.: Τι νομίζετε, κύριε Κακριδή, ότι εκφράζει η πρωτοβουλία επαναφοράς του μαθήματος;

Φ.Κ.: Νά βάλουμε λίγη τάξη. Ο Μιστριώτης έχει από καιρό πεθάνει, μαζί με την καθαρεύουσα, που όμως αυτήν βρέθηκε τρόπος να 'συντηρήσουμε' το πτώμα της ως και το 1976. Η καθαρεύουσα πέθανε, αλλά ζήτη ο καθαρευουσιανισμός, που τώρα αναζητά νέους δρόμους — γιατί όχι την «εμπλουτισμένη δημοτική»; Σημασία έχουν τα γνωστά κοινωνικά σύνδρομα, που αυτά πάνω από όλα «συντηρεί» η κίνηση Τρίτση. Όσο για τους ειδικούς, αυτοί πολύ καλά κάνουν στην πλειοψηφία τους να μάχονται την επιστροφή στα παλιά σχήματα. Είναι οι μόνοι που μπορούν να υπολογίσουν τις συνέπειες της τυχόν οπισθοδρόμησης, που οι ίδιοι πρώτοι και θα τις υποστούν, με τους μαθητές τους.

ΣΧ.: Με δεδομένη τη ριζική διαφωνία όλων των αρμόδιων φορέων (ΟΛΜΕ, ΚΕΜΕ κλπ), αλλά ακόμη και των ίδιων των Σχολικών Συμβούλων του υπουργείου, ανακύπτει ένα διπλό ερώτημα: Κατά πόσο νομίζετε ότι είναι υλοποιήσιμη η εξαγγελία και ποιοι είναι τελικά οι ουσιαστικοί σύμβουλοι τού υπουργού;

Φ.Κ.: Το ίδιο ρωτά και ο Μ. Κριαράς στο προχθεσινό ΒΗΜΑ (19/7) και ένα ακόμα «βήμα» προχώρησε ο Ν. Δήμου, όταν ρωτά ποιοι θα τα διδάξουν στο τέλος αυτά τα «αρχαία», όταν οι μισοί και παραπάνω φιλόλοφοι αποφοιτούν τώρα από τα ειδικευμένα Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών, χωρίς να έχουν διδαχτεί συστηματικά την αρχαία λογοτεχνία και γλώσσα. Η απορία είναι και δική μου, αλλά προσέχω γενικότερα ότι ο κ. Τρίτσης ποτέ δεν ανακοινώνει τα ονόματα των κυρίων που αποτελούν τις διάφορες «επιτροπές» που συγκροτεί. Περιμένω μαζί σας κάποια στιγμή να φανερωθούν και οι «τεχνοκράτες» της επιχείρησης και εύχομαι (αλλά δεν ελπίζω) να μην υπάρξουν εκπλήξεις.

ΣΧ.: Όσοι επικροτούν την απόφαση του κύριου Τρίτση, στηρίζονται σε μια παραδοχή, σύμφωνα με την οποία οι Έλληνες, ιδιαίτερα οι νέοι, πάσχουν από αγγλωσσία, λεξι-

πενία κ.λπ. Ποια είναι η γνώμη σας;

Φ.Κ.: Τα δεδομένα είναι γνωστά, όπως και οι απόψεις μου — έχουν άλλωστε διδαχτεί αρχαία όλοι όσοι είναι παραπάνω από 25 χρονών! Προσωπικά δεν πιστεύω ότι ο λαός μας έχει έντονο πρόβλημα επικοινωνίας, ούτε ότι ιδιαίτερα οι νέοι δεν εκφράζονται σωστά. Εικόνα της κοινωνίας είναι η γλώσσα, καθρέφτης της σκέψης του καθενός — «λόγος» του, και η όποια γλωσσική παθολογία δεν είναι — παρά σύμπτωμα εσωτερικών ατομικών ή κοινωνικών πληγών, που σίγουρα δε γιαιτρεύονται με το τσιρότο της σχολικής αρχαιομάθειας.

Το συλλογισμό, που ξεκινά από την αναπόδεικτη διαπίστωση κάποιας γλωσσικής αδυναμίας και προχωρά στην άμεση θεραπεία με μια μεγάλη δόση Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο τον θεωρώ επιστημονικά απαράδεκτο και πολιτικά υποκριτικό.

ΣΧ.: Άσχετα με την έκβαση αυτής της διαμάχης, δεν νομίζετε ότι τίθεται το πλαίσιο ενός νέου γλωσσικού διχασμού;

Φ.Κ.: Πιστεύω ότι τεχνητά κάποιοι, συνειδητά ή ασυνειδητά, προετοιμάζουν κάτι τέτοιο, που εγώ θα το ονόμαζα περισσότερο «διαφοροποίηση» παρά διχασμό. Δε νομίζω πως θα πετύχουν. Ίσα-ίσα η ομοφωνία των ειδικών και η στράτευση των καθηγητών — θεωρώ πολύ σημαντικές και τις ανακοινώσεις της ΟΛΜΕ και τα μαχητικά υπομνήματα των Σχολικών Συμβούλων — δείχνουν πως το 'δημοτικιστικό κίνημα' όχι μόνο χαμένο δε θα βγει μα και εν-

σχυμένο απ' αυτή την περιστασιακή καταιγίδα.

ΣΧ.: Γιατί την θεωρείται περιστασιακή την «καταιγίδα», όταν εδώ και αρκετό καιρό έχουμε μια σειρά από ανάλογες ενδείξεις; Δεν έχει περάσει, άλλωστε, πολύς καιρός, που διάφοροι — ανάμεσά τους και πολλοί επώνυμοι αριστεροί διανοούμενοι — δυσφορούσαν με τα «δεινά» που έχει δημιουργήσει το μονοτονικό;

Φ.Κ.: Ενδείξεις υπάρχουν και θα υπάρχουν πως κάποιοι από ρομαντισμό ή συμφέρον επιμένουν να υπερασπίζονται, να νοσταλγούν και να μεθοδεύουν παρωχημένες καταστάσεις — όμως αυτό δε σημαίνει πως έχουν και τη δυνατότητα να επικρατήσουν. Περιστασιακή είναι η αναπάντεχη συμμαχία του υπουργείου Παιδείας του ΠΑΣΟΚ, με τις αντιδραστικές δυνάμεις που δε νομίζω να κρατήσει ακόμα πολύ — αρκετά παίξαμε! Όσο για το μονοτονικό — δεν ξέρω ποιους «αριστερούς διανοούμενους» εννοείτε — περιορίζομαι να σημειώσω ότι τότε μόνο θα μπορούσε να καταργηθεί και να ξαναγυρίσουμε στα πνεύματα και τις περιπωμένες, αν ξαναγύριζε και η «γλωσσική διδασκαλία» των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο.

ΣΧ.: Τελικά, κύριε Κακριδή, το πρόβλημα είναι ένας «ιδιότυπος» υπουργός ή πασιπασδορμική κατεύθυνση; Γιατί είτε με την επαναφορά των Αρχαίων, είτε με τη δυσφήμιση των εκπαιδευτικών και των μαθητών που παρακολουθήσαμε πριν μερικούς μήνες, ακόμη και με την ελληνοχριστιανική θωράκιση του εκκλησιαστικού νομοσχεδίου, φαίνεται ότι υιοθετείται μια απροκάλυπτα δεξιά εκπαιδευτική στροφή. Διαφορετικά πώς θα έπρεπε να εξηγήσουμε την απομάκρυνση του υφυπουργού, ο οποίος τόλμησε να διαφοροποιηθεί στο ζήτημα των Αρχαίων;

Φ.Κ.: Τη «δεξιά στροφή» ποιος δεν τη βλέπει — κυρίως στα οικονομικά, όπου ίσως να είναι και αναπόφευκτη; Δεν πιστεύω ωστόσο ότι όλα αυτά που είπατε στοιχειοθετούν ή προϋποθέτουν μια προγραμματισμένη στροφή και στα εκπαιδευτικά γενικότερα. Δεν είναι δυνατό ο κ. Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ, για να επιτύχουν μια όποια «συναινεση» — που άλλωστε δεν πρόκειται να φέρει ψήφους — να αρνηθούν ένα από τα μεγάλα ιδεολογικά τους στηρίγματα: τον εκπαιδευτικό προοδευτισμό. Όσο για την απομάκρυνση του «διαφωτισμένου» Υφυπουργού, δε βλέπω να έχει σχέση με την ουσία. Δεν απόδειξε ο κ. Τρίτσης τη δύναμή του; ο πρωθυπουργός επιβεβαίωσε τη δική του δύναμη — που όλοι ξέρουμε ότι την έχει.

ΣΧ.: Το πρόβλημα, όμως, δεν είναι μόνο τα Αρχαία. Μέσα από μια επιχειρηματολογία σύμφωνα με την οποία οι μαθητές καταγγέλλονται σαν αγράμματοι, ευδαιμονιστές και ολοκληρωτικοί, προωθείται μια εκπαιδευτική αναδιοργάνωση με κύρια αιχμή την ακόμη μεγαλύτερη εντατικοποίηση της σχολικής ζωής. Πρόκειται για μια επιχειρηματολογία που υιοθετούν και πολλοί προοδευτικοί διανοούμενοι — κι εσείς ο ίδιος έχετε αρθρογραφήσει για την ανάγκη αύξησης του διδακτικού χρόνου. Δε νομίζετε ότι όλα αυτά προσφέρουν ένα ακόμη πρόσχημα στον κύριο Τρίτση;

Φ.Κ.: Συμφωνώ κι εγώ ότι υπάρχουν μερικά δυσάρεστα κοινωνικά συμπτώματα και ότι ο σωστός δρόμος για τη θεραπεία της νόσου που τα προκαλεί περνά από την εκπαίδευση — και από την εκπαίδευση. Από κει και πέρα θα έπρεπε να δούμε από κοντά τι εννοεί ο καθένας μας μιλώντας για «εντατικοποίηση» (προσωπικά δεν τον χρησιμοποιώ τον όρο) ή «ανανέωση» ή «συγχρονισμό» του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Είναι ακριβώς αυτά τα σοβαρά θέματα που θα έπρεπε να απασχολούν σε στρατηγικό πεδίο την κυβέρνηση και σε τακτικό πεδίο το υπουργείο Παιδείας. Μη με ρωτήσετε αν γίνεται κάτι τέτοιο! Όσο για τα «προσχήματα» του κ. Τρίτση — πότε του φταίει η συμπεριφορά των μαθητών, πότε η ανεπάρκεια των καθηγητών, πότε η αδράνεια των πανεπιστημιακών και πάει λέγοντας — δεν θα παραιτηθούμε εμείς από τη διαπίστωση και την ερμηνεία μιας αλήθειας, επειδή κάποιος άλλος — πολιτικός και πολεοδόμος — τη χρησιμοποίησε δημαγωγικά ως πρόσχημα και την παρερμηνεύει.

• ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΗ.

Ένα αρκετά ενδιαφέρον τεύχος που ασχολείται με την αλλοτρίωση του ελεγχόμενου (ήπια και βίαια) πολίτη της δυτικής κοινωνίας.

Αναλυτικότερα λοιπόν: Πολιτική οικολογία του Ηλεκτρονικού Μάνατζμεντ.

Κείμενο του Ivan Illich γύρω από την εξουσιαστική εκμετάλλευση του «κοινού» χώρου, λόγου και συμπεριφοράς. Από την τεχνοκρατική χρήση του δρόμου μέχρι την ηλεκτρονική οργάνωση της λογικής. Το άρθρο τελειώνει τονίζοντας την ανάγκη δημιουργίας αμυντικών κινήματων υπέρσπισης της έννοιας της «κοινής χρήσης»

ΤΖΕΛΟ ΜΠΙΑΦΡΑ

Για το θέμα του τεχνοκρατο-αστυνομικού ελέγχου μιλάει σε συνέντευξη και ο επαναστάτης Τζέλο Μπιάφρα των Dead Kennedys.

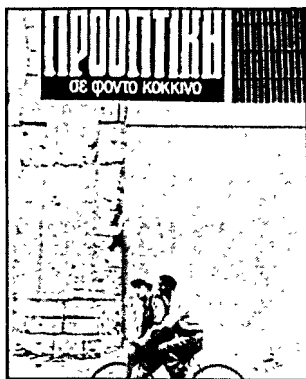
CIA και LSD. Πώς η CIA προσπάθησε να χρησιμοποιήσει το LSD όπως ήδη έκανε με διάφορες χημικές ουσίες για τον έλεγχο του εγκέφαλου των οργάνων και θυμάτων της. Και πως το LSD περνώντας στη χρήση της γενιάς της ψυχεδέλειας δημιούργησε χιλιάδες αντικρατικές συνειδήσεις.

YUPPIES. Η γενιά των φλώρων δηλαδή: Τα εκατομμύρια των νέων Αμερικανόερωπαίων που αντανakλούν την εικόνα ενός ημικρετινίου που ντύνεται τρώει και φέρεται σύμφωνα με τις μόδες και τα μοντέλα "In". Σινιέ ρούχα, υγιεινές τροφές, σπορ, No smoking, ηρεμιστικά... (τέτοια εποχή θα τους δείτε μαζικά στα τουριστικά νησιά μας). Θα πρέπει μάλιστα κάποτε για πλάκα

να παρουσιαστεί και το πιθκοειδές αντίγραφο τους: ο έλληνας φλώρος.

...και ένα πιο πολιτικό περιοδικό:

• ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΣΕ ΦΟΝΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ από τη Θεσσαλονίκη. Από τα περιεχόμενα ιδιαίτερο βάρος έχουν τα κείμενα για την ανασυγκρότηση του αριστερού κινήματος εφό-

σον, όπως λέει το εισαγωγικό της σύνταξης,

«Σήμερα το άνοιγμα των διαδικασιών στους διάφορους κοινωνικούς και πολιτικούς χώρους που φέρουν νέα ριζοσπαστικά στοιχεία στην επιφάνεια ή αποδεσμεύουν άλλα, οι διεργασίες που ξεκινούν θέτοντας το αίτημα για ενότητα σε μια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση, για ενότητα όμως πρώτα και κύρια μέσα στο κίνημα και στις διαδικασίες και πρακτικές του, είναι σίγουρα το πιο ευοίωνο σημάδι για το μέλλον».

ΔΙΣΚΟΙ

ΓΚΟΥΛΑΓΚ: Είσοδος κινδύνου (Ανεξάρτητη Lazy Dog-Θεσ/νίκη)

Κάπως αργά βρήκαμε αυτό το δίσκο αφού διαβάσαμε για τους Γκουλάγκ και στο φανζίν Rolling Under. Αξίζει να τους ακούσετε! Λένε πολλά και ξέρουν τι λένε και πώς. Ακόμα μια σπάνια απόδειξη ότι ο ελληνικός στί-

χοι έχουν νεύρα και μετατρέπονται σε αυθεντικό ροκ. Οι Γκουλάγκ με τον πρώτο τους δίσκο ξεφεύγουν ήδη δυναμικά από τη μετριότητα. Ένας λόγος από πάνω να πιστεύουμε ότι δεν θα εξαφανιστούν μέσα στα «ελληνικά δεδομένα».

• DIANA ROSS: Red hot Rythm and Blues. Ότι και να πεις η γυναίκα ξέρει τη δουλειά της είναι ξύπνια και ΚΑΥΛΙΑΡΑ!

• NAT KING COLE: Greatest Love Songs. Άλλο ένα δείγμα από τα ρομαντικά βράδια του μπαμπά και της μαμάς το καλοκαίρι που γνωρίστηκαν. 20 κλασικά κομμάτια σε τέλειες ενορχηστρώσεις. Η όμορφη και ζεστή φωνή του Nat King Cole σκάνει ακόμα κι άλλες επενεκδόσεις.

• PERCY SLEDGE: When a man loves a woman και άλλες επιτυχίες. Μια ακόμα δυνατή φωνή που δυστυχώς χρησιμοποιήθηκε από άνοστους συνθέτες σίγουρων επιτυχιών. Θα 'ταν θυμάστε οι παλιότεροι όταν ξεροχύνετε στις σπαστικές ντισκοτέκ (αρχές '70). Από κει σας έμεινε η κλάψα....

• TOM PETTY: Let me up I've had enough. Το γεμάτο ήχο ροκ της δυτικής ακτής του '70 με αρκετές δόσεις R. Stones. Αρκετά πετυχημένη συνταγή όταν βέβαια δεν ξεχνιέται (πέφτοντας στη σούπα).

• SUZANNE VEGA: Solitude Standing. Υπάρχει ακόμα ευαισθησία, ποίηση, τρα-

Suzanne Vega

γούδι; Μέσα στο ντελίριο των επιτηδευμένων θεαματισμών μία διαφορετική παρουσία και ένας δίσκος εκπληξη! Η παιδική φωνή της Suzanne Vega είναι τόσο απλή και αυθόρμητη που φαντάζει εξωπραγματική. Οι στίχοι, οι συνθέσεις η ζεστή συνεργασία των μουσικών δημιουργούν αυτή τη βαθιά αισθαντικότητα. Τα περισσότερα κομμάτια θα μείνουν αξέχαστα.

A.K.

• BEN. E. KING: THE UCTIMATE COLLECTION

Για τους περισσότερους ο Ben E. King είναι «ο τύπος» που τραγουδούσε εκείνο το ωραίο τραγούδι στην αρχή εκείνης της ωραίας ταινίας. Ωστόσο έχει πίσω του μεγάλη ιστορία, στη χρυσή εποχή της σόουλ, τόσο με τους Drifters (απ' όπου και 3 τραγούδια αυτής της συλλογής) όσο και αργότερα στη σόλο καριέρα του. Εδώ, μην περιμένετε κάτι άγριο ή επαναστατικό, έχουμε απλά, όμορφη μουσική για ξεκούραστες ώρες. Μερικές φορές δε χρειάζεται και τίποτε περισσότερο...

• R.E.M.: DEAD LETTER OFFICE

Κομμάτια που έμειναν έξω από τα κανονικά L.P., B' πλευρές από singles, τα παραπεταμένα παιδιά των R.E.M. Διασκεύει τριών τραγουδιών των Velvet και μια περίεργη εκτέλεση εκείνου του «βάρβαρου» «Toys in the Attic» των Aerosmith. Πάντοτε μελωδι-

Οι R.E.M. σε στιγμές περιουλογής.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

Παρουσιάζουμε αυτό το μήνα δυο ελληνικά πειραματικά γκρουπ, τους Horror Factory και Gobiðibou. Ο ορισμός πειραματικά δεν σημαίνει για μας κανένα απολύτως πλαίσιο μουσικό. Πειραματισμοί γίνονται από κάθε δημιουργικό γκρουπ ή άτομο που θέλει να εξερευνήσει νέους ορίζοντες. Στην τέχνη τους συναντάμε από τις αρχές του αιώνα μας με απόγειο το Νταντά. Ξαναζωντανεύουν στη δεκαετία του 60 στην έντεχνη μουσική, στην τζαζ (κίνημα free) και με την έκρηξη του underground, στο σινεμά στο θέατρο, στη ροκ. Η αυτοσχέδια ζωντανή μουσική συνεχίζει αυτές τις τάσεις ενώ στον κόσμο της ροκ το μεγάλο ρήγμα γίνεται με τον ήχο του πανκ που ξεφυγε (και σαν γενικευμένη αντίδραση) από τις καθιερωμένες φόρμες. Νέες ηχητικές καταστάσεις γεννήθηκαν πολύ πιο άμεσες και απρόσμενες. Έτσι σήμερα υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός μουσικών που ανοίγουν νέες πόρτες σε μουσικές εμπειρίες, ανεξάρτητοι και αντίθετοι στις πεπατημένες αντιλήψεις.

Θέλουμε λοιπόν να αφιερώσουμε μέρος των ΙΔΕΩΝ του Σχολιαστή σε πειραματικά γκρουπ και μουσικούς από την Ελλάδα και πρώτα σ' αυτούς που τους αρέσει να χαρακτηρίζουν έτσι τη δημιουργία τους, και δεν τους τρομάζει η λέξη (γιατί κάποιοι σοβαροί επαγγελματίες την περιφρονούν και πολεμούν εδώ και χρόνια). Επειδή οι ζωντανές εμφανίσεις είναι λίγες και οι ηχογραφήσεις σπάνιες προτείνουμε στους μουσικούς που θέλουν να δείξουν τη δουλειά και τις απόψεις τους να έλθουν σε επαφή με τον Σχολιαστή.

Τα δυο γκρουπ που παρουσιάζουμε αυτή τη φορά εμφανίστηκαν στο Σκιάχτρο, το μόνο που προώθησε μέχρι σήμερα πειραματικά σχήματα, ενώ το Φανζίν Transport συμμετείχε στη γνωριμία τους με το κοινό φτιάχνοντας την κασέτα (Out Now - Horror Factory - Gobiðibou).

Οι Horror Factory.

HORROR FACTORY

(Το εργοστάσιο της φρίκης)

• Οι HORROR FACTORY σχηματίστηκαν τον Μάιο του 1984. Ήταν η εποχή που οι Αντρέας Βάνης (JUNGLET), Γιάννης Παπαδόπουλος (ROCKET) και Λάμπρος Ρίκος (L), βρήκαν έναν χώρο για να παίξουν μαζί μουσική.

Οι κύριες επιρροές τους ήταν ακραία ψυχεδελικά/πειραματικά σύνολα. Π.χ. CHROME, 23 SKIDOO, SECTION 25, SUICIDE, SWANS, SPK, THROBBING GRISTLE, DAF κλπ. Υπήρχαν όμως και διαφορετικές επιρροές εξίσου σημαντικές. Π.χ. το «βρώμικο» γκαράζ των STOOGES, το «άγριο» BEAT του JAMES BROWN κλπ. Το περισσότερο υλικό τους υπάρχει σε κασέτες που ηχογράφησαν οι ίδιοι στο STUDIO τους. Οι ζωντανές εμφανίσεις τους ήταν πολύ λίγες και είχαν πάντα πολύ απρόβλεπτες εξελίξεις. Το γκρουπ αποφάσισε να διαλυθεί τον Απρίλιο του 1986. Η μουσική τους — που είναι πάντα αυτοσχέδια ζωντανή — βρίσκεται ανάμεσα στα περασμένα μιας κιθάρας του Ροκ ν Ρολ. Όχι πάνω στις νότες, ούτε μέσα στις νότες, αλλά ανάμεσα στις φωνές της πόλης και του εργοστασίου. Οι H.F. είναι βιομηχανικά προϊόντα σε κακότεχνες συσκευασίες!

Αυτό ήταν το ιστορικό σημείωμα που μας έδωσαν οι πρώην H.F.

Να τι γράφει το Φανζίν Transport μαζί με την κασέτα που κυκλοφόρησε:

«Το Transport θέλησε να κυκλοφορήσει μια επιλογή από το προσωπικό αρχείο των H.F. (δουλείς τους δεν κυκλοφόρησαν ποτέ) σαν ένα ντοκουμέντο μιας εποχής και μιας πειραματικής αναζήτησης όχι τόσο μακρινών στο σήμερα. (Οι H.F. λειτούργησαν και σαν Pop whores με την προσθήκη ενός άλλου μέλους, του Micro Brain. Οι Pop Whores έρχονται ελαφρά μετά τους H.F. και έδωσαν πιο πολλά live). Το group αυτό και με τις δυο μορφές που εμφανίστηκε, παραγκωνίστηκε, περιφρονήθηκε, καταπνίγηκε από τη δειλία-άγνοια κοινού και

«ειδικών».

Στη συνέχεια αναφέρεται ενδεικτικά ένα επείσοδο live στο «Σκιάχτρο».

Για τη βραδιά μιλήσαμε με τον Άγγελο Κακουράτο που έχει το Σκιάχτρο:

«Την 1/1/86 είχα τάξει ένα πάρτι στο Σκιάχτρο όπου το live της βραδιάς θα ήταν οι Horror Factory. Στο κοινό υπήρχαν πολλοί γνωστοί και μέλη διάφορων γκρουπ... με το που άρχισαν να παίζουν οι H.F. ο κόσμος δυσανασχέτησε και μερικοί σηκώθηκαν να φύγουν, ενώ άλλοι κορόιδευαν. Ίσως περίμεναν ν' ακούσουν κάποιο ροκάκι. Αυτό που άκουσαν τους σοκάρισε και οι μεν τους θεώρησαν άσχετους οι άλλοι απαράδεκτους ενώ μερικοί τσακώθηκαν μαζί μου για το θράσος μου να τους παρουσιάσω. Απογοητεύτηκα και είδα πόσο πίσω βρισκόμαστε. Ό,τι είναι διαφορετικό το απορρίπτουν. Σοκαρισμένος και εγώ μίλησα με να δω τα πράγματα από τη μεριά τους: —Δεν πειράζει, έπρεπε να υπάρχει αυτή η αντίδραση για να δούμε τι κάνουμε... τη μουσική μας, έτσι πρέπει να την αντιμετωπίει ο κόσμος!»

—Ακούγοντας την μουσική τους είναι σίγουρο ότι οι H.F. παίζουν τελείως ανорθόδοξα. Και δεν έχουν καμιά σχέση με οποιοδήποτε γνωστό μουσικό σχήμα. Στις περιφορές τους που χρησιμοποιούν προβολές και μαγνητοταινίες τον ουσιαστικό ρόλο παίζει η ατμόσφαιρα που βγαίνει. Οι H.F. συνθέτουν με ηχητικούς όγκους. Μεγάλες παύσεις με τον ήχο του αέρα της πόλης. Οι νότες των οργάνων τους γίνονται αντανάκλαση ενός άλλου τοπίου που δυσκολεύεται να αναγνωρίσεις (κομμάτια ήχων, απορρίμματα από λέξεις, νότες, τραγούδια).

Οι ρυθμοί τους φτιαγμένοι από επαναλήψεις μαγνητοταινίας παύουν να γίνονται ρυθμοί, αλλά μηχανικός χώρος που εκεί οι μουσικοί αυτοσχεδιάζουν, ενώ ο ακροατής δημιουργεί τον δικό του ρυθμό, φαντάζεται όλους τους ρυθμούς του ροκ που έχει

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ

κοί (κάποτε υπερβολικά) οι R.E.M. είναι εδώ αρκετά πιο ελεύθεροι και ζωντανολί.

● **THE CURE: KISS ME, KISS ME, KISS ME**
Μια παροιμία που κάποτε ήταν στη μόδα και έγινε ακόμη και αυτοκόλλητο έλεγε: «Πρέπει να 'σαι πολύ λέρνα για να κυβερνάς γαλέρα». Υπήρχε όμως και μια άλλη πολύ λιγότερο γνωστή που συμπλήρωνε: «Άλλα πρέπει να 'σαι πολύ γάτα για να κυβερνάς φρεγάτα». Περνώντας από την κατηγορία της γαλέρας (αγορά Αγγλίας) στην κατηγορία της φρεγάτας (αγορά Αμερικής) ο κύριος Smith έφτιαξε αυτό το δίσκο. Ο κύριος Smith δεν είναι γάτα.

● **Curiosity Killed the cat: Keep your distance.**
Η Βρετανική ποπ ποτέ δεν πεθαίνει δεν την σκιάζει φοβέρα καμιά, μόνο λίγο καιρό ξαποσταίνει κ.λπ. κ.λπ. Είναι φοβερό αυτό το φαινόμενο, κάθε λίγο και λιγάκι να ξεπετάγονται καινούργια ονόματα, καινούργια πρόσωπα, καινούργιες ιδέες και μάλιστα να είναι και αρκετά μελωδικοί και αξιοπρεπείς όπως οι C.K.T.C. Αν συνεχίζουν να βγάζουν τέτοιους δίσκους δεν τους βλέπω ν' αποχαιρετούν ποτέ τα Charts.

● **Swing Out Sister: It's better to to travel.**
Επιμίκια jazz, ποπ και λίγου Rock και Soul από την Κορίν και την παρέα της. Για πρώτος δίσκος καθόλου άσχημος και με μεγάλη εμπορική επιτυχία. Πιο κοντά στις πρώτες προσπάθειες του Weller παρά στη San-te πράγμα ενθαρρυντικό για το μέλλον.

● **Beverly Hills Cop: O.S.T.**
Δίσκος γεμάτος Hits από μια ταινία που έσπασε όλα τα ρεκόρ εισπράξεων στην Αμερική (εκτός από αυτό των συνολικών που το 'χει ακόμη ο E.T.). Εκείνο βέβαια που τον κάνει σημαντικό είναι ότι περιέχει το νέο τραγούδι του George Michael που ξεσήκωσε εναντίον του θύελλα πουριτανικών επιθέσεων. Πιο φανκ τώρα ο George προσπαθεί να πλησιάσει το κοινό του Prince. Διαφημιστικό κόλπο ή ειλικρίνεια; Όπως και να 'χει είναι λίγο δύσκολο να τα καταφέρει.

● **Dwight YOAKAM: HILLBILLY DELUXE**
Ο Dwight Yoakam φοράει designer jeans των 250 δολαρίων και ασπμένια κουμπιά των 30 δολαρίων το ένα. Έχει ένα σκίσιμο πάνω απ' το γόνατο. Είναι ο ηλεκτρικός καουμπού του σήμερα. Δεν έχει σχέση με το cow-runk, παίζει country, αλλά οι σοφοί της Nashville δεν τον συμπαθούν και ο άλλος νεαρός star του χώρου, ο Steve Earl του την πέφτει άσχημα. Ο δίσκος αυτός ακούγεται ευχάριστα αλλά ο επόμενος θα είναι ο καθοριστικός για την καριέρα του Dwight και την απόπειρά του να πλησιάσει τα μεγάλα ακροατήρια.

● **THE BEST OF I.R.S.**
Απ' όλα έχει ο μπαξές. Απ' τον Stan Ridgway ως τους Cramps κι από την Belinda Carlisle ως τους Fleshtones. Αν βέβαια θέλετε να κάνετε μια γνωριμία με αρκετά συγκροτήματα λόγω μειωμένης τιμής δεν είναι άσχημη ευκαιρία.

X.M.

ακούσει. Το δημιουργικό άκουσμα του ακροατή μας θυμίζει εκείνες τις ταινίες της εποχής του underground όπως τα έργα του Μάικλ Στόουν όπου ο θεατής «βλέπει» τις δικές του εικόνες.

Για μας το μόνο που λείπει είναι κι άλλες ηχογραφήσεις για να ακούσουμε κάτι περισσότερο από αυτήν την περίοδο που δεν πρόκειται να επαναληφθεί. Σήμερα οι τρεις μουσικοί προεκτείνουν τις έρευνές τους σε προσωπικό επίπεδο αν και δεν αποκλείουν μελλοντικές εμφανίσεις σαν γκρουπ αφού τα ενδιαφέροντά τους είναι κοινά. Δυστυχώς υπάρχουν και οι στρατιωτικές θητείες που μένουν να υπηρετηθούν. Ελπίζουμε να μην τους απομακρύνουν όπως έγινε ήδη με τόσα άλλα γκρουπ.

GOBIDIBOU

Οι Gobidibou ξεκίνησαν το 85 σαν κουαρτέτο (κιθάρα, φωνητικά, μπάσο και ντραμς) με το όνομα Παρανυχίδες. Τον Δεκέμβριο του 85 ηχογράφησαν το «ένα μυστικό στο τέλος» για τη συλλογή «Συνταγή αντί θανάτου». — Η μουσική τους από τότε είχε έντονα δυναμικό χαρακτήρα βασισμένη σε στίχους με στοιχεία πρόζας και αυτοσχεδιασμού — Τα μέλη του γκρουπ ήταν ο Μιχάλης Καραγιάννης (τύμπανα), ο Αντρέας Βατίστας (κιθάρες), ο Παντελής Κούκης (φωνητικά) και ο Νίκος Ζηλάκος (ηλ. μπάσο). Το χειμώνα του 86 αποχωρεί το μπάσο και οι τρεις πρώτοι φτιάχνουν τους Gobidibou. Στη νέα τους δουλειά γίνεται εντονότερη η ελεύθερη σύνθεση και απόδοση των τραγουδιών. Οι ίδιοι λένε: «Η μουσική μας πηγάζει μέσα από ένα αυθορμητισμό που δεν κλείνεται σε κοινότητες φόρμες αλλά εκφράζεται με κάποιες ιδιόμορφες βάσεις που συμπληρώνονται με τον αυτοσχεδιασμό.

...Η ιδιομορφία της μουσικής μας οφείλεται στον τρόπο σκέψης μας για τη μουσική καθώς και στον τρόπο έκφρασης μέσα απ' αυτήν. Τα συναισθήματα που θέλουμε να

δώσουμε στον ακροατή είναι έντονα και πολυδιάστατα. Προσπαθούμε να διεισδύσουμε μέσα σ' αυτόν κάνοντάς τον να γνωρίσει πρωτόγνωρες κατακτήσεις».

Οι περισσότερες μέχρι τώρα εμφανίσεις τους έγιναν στο Σκιάτριο και τελευταία μέσα στα πλαίσια των πειραματικών βραδιών που οργάνωσε εκεί το φανζίν TRANSPORT. Οι ίδιοι πιστεύουν ότι το κοινό αρχίζει να τους παρακολουθεί με ενδιαφέρον.

Η μουσική των Gobidibou είναι σαφώς προκλητική και δύστροπη. Η φωνή απαγγέλλει περνώντας απ' όλα τα ύψη, τα βάθη και τις ηχητικά δυνατότητες χωρίς να πέφτει ποτέ σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη αρμονική σειρά.

Ο λόγος δραματικός-θεατρικός με στίχους κατεστραμμένους - ντανταϊστικούς με λέξεις βγαλμένες με σύμφωνα και τονισμούς που μοιάζουν με κτυπήματα κρουστών. Με φωνές αντίφαση στον ίδιο το λόγο. — Λόγο αντίφαση στην ίδια τη μουσική κάτι που δημιουργεί και τα πιο παράξενα συναισθήματα. Τα όργανα παράλληλα βρίσκονται σ' ένα πολύπλοκο ρυθμικό και τονικό ρεύμα που τότε βγαίνει σαν θόρυβος τότε σαν συγκεκριμένο hard-beat. Το rock έρχεται σε κύματα που εξαφανίζονται σ' ένα πέλαγος ήχων. Άλλοτε ξεπροβάλλει η ατμόσφαιρα του TROUT MASK REPLICA (Cpt. Beefheart) που είναι και ένας από τους πιο αγαπημένους τους δίσκους (μακάρι να μπορούσαν να επηρεαστούν κι άλλοι μουσικοί απ' αυτόν).

Τα συνθεσάιζερς δεν τους ενδιαφέρουν. Οι πειραματισμοί τους είναι προσανατολισμένοι στην ευρύτερη δυνατή χρήση των μουσικών οργάνων και της φωνής. Το free παίξιμο των ντραμς, οι σωρωτικοί ήχοι της κιθάρας και οι απερίγραπτοι τόνοι της φωνής θα δημιουργήσουν τους διαφορετικούς ήχους.

Η ατμόσφαιρα είναι άγρια και συχνά επιβλητική για τους μουσικά καθυστερημένους ακροατές. Οι Gobidibou τρέχουν σε άγνωστες και επικίνδυνες περιοχές.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

1/8 Ηράκλειο Κρήτης — Μπαλέτο Μασσαλίας (Ρολάν Πετι)

2/8 Ηράκλειο Κρήτης — Ιαπωνικό μπαλέτο «Ρέικο-Νότο» Σαπόρο

3/8 Πάτρα-Αρχαίο Ωδείο — Συναυλία Ν. Μαυρουδή, συμμετέχει η Γ. Βέη.

4/8 Αθήνα-Ηρώδειο — Συμφωνική ορχήστρα και χορωδία της ΕΡΤ-1

Δντής Μιλτιάδης Καρύδης

Έργα Σκαλκώτα: Πέντε ελληνικοί χοροί για ορχήστρα, 4ο κοντσέρτο για πιάνο Γιάννη Χρήστου 2η Συμφωνία για χορωδία και ορχήστρα (όλα τα έργα σε α' παγκόσμια εκτέλεση)

6, 7, 8/8 Πάτρα — Κινηματογράφος του δρόμου

7,8/8 Επίδαυρος — Θέατρο Τέχνης (Κ. Κουν)

«Πέρσες» Αισχύλου

9,10/8 Πάτρα Φρούριο

Συναυλία με το Okada Percussion Ensemble σε έργα ελλήνων και ξένων συνθετών (9/8) και Γιαπωνέζων συνθετών (10/8)

9,10/8 Πάτρα, Κινηματογραφικό αφιέρωμα στον Nagisha Oshima

Οι Gobidibou στη «Μουσική Αποθήκη» (21.1.86).

Τα δυο γκρουπ που παρουσιάσαμε θα μπορούσε κανείς να τα εντάξει επιφανειακά ίσως στον τομέα της πρωτοποριακής έντεχνης μουσικής. Όμως υπάρχει μια μεγάλη διαφορά: Οι H.F. και Gobidibou και λόγω ηλικίας και επειδή δούλεψαν σαν γκρουπ, δεν θα μπορούσαν να περάσουν σ' ένα τέτοιο χώρο. Η έντεχνη μουσική έχει τους δικούς της συντελεστές, μόδες, κανόνες, σχολές, ινστιτούτα, δασκάλους και ομάδες. Οι παραστάσεις της σε κοινό «μνημένο» είναι 99% απαράλλακτες εκτελέσεις παρά τις εκάστοτε εγκεφαλικές προσπάθειές της στην αναζήτηση του «τυχαίου».

Οι H.F. και Gobidibou έδειξαν τους πειραματισμούς τους ζωντανά δημιουργώντας μέσα σ' ένα περιβάλλον και κοινό που ακούει rock. Περιβάλλον εκ των πραγμάτων «περιθωριακό» και δύσκολο. Παρ' ό,τι πολλοί δεν τους «πάνε» τα δυο γκρουπ προσπάθησαν να εκφραστούν μέσα σ' αυτό το χώρο!!

Άγης Κελπέκης

σχολιαστικής

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

τ. 53, 1η Αυγούστου 1987, Δρχ. 200

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Φωτοσύνθεση:
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε., Φειδίου 18
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-33

Εκδοτική ομάδα:

Κ. Βουρνάς, Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλος, Δ. Ψαρράς

Υπεύθυνος έκδοσης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Π Ο Λ Ι Τ Ι Κ Η:

Χ. Βερναρδάκης, Γ. Βότσης, Α. Λαζαρίδου, Π.
Λινάρδος-Ρυλμόν

Δ Ι Ε Θ Ν Η:

Γ. Αλαμάνης, Α. Αρζιμάνογλου, Μ. Δεληπέ-
τρος, Δ. Δεληολάνης, Κ. Κυριακίδης, Τ. Κω-
στόπουλος, Μ. Σμπόρος

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α:

Ε. Αρανίτης, Α. Γιαννόπουλος, Α. Θεοδωρί-
δου, Γ. Κόκκινος, Τ. Κατιντσάρος, Π. Κοροβέ-
σης, Γ. Μαυρίης, Χ. Μαχαιράς, Θ. Πλατής, Ρ.
Πόλε, Γ. Σχίζας, Δ. Τρίμης, Τ. Υπέρμαχος, Τ.
Χριστοδουλοπούλου, Α. Ψαρρά

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ο Σ:

Ν. Βαλαωρίτης, Χ. Δασκαλόπουλος, Ε. Καλα-
φάτη, Α. Κελπέκης, Δ. Κούρτοβικ, Γ. Μακρής,
Γ. Μαργαρίτης, Ν. Μαυρουδής, Β. Ντάκουρη,
Δ. Οικονομάκης, Σ. Παπασπύρου, Δ. Πουλικά-
κος, Χ. Σακελλαρόπουλος, Α. Τύρος, Σ. Χρυ-
σουλάκη

Κ Α Λ. Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α:

Α. Αηδόνης, Α. Θεοδωρίδου, Σπ. Παντελάκης

Σ Κ Ι Τ Σ Ο:

Β. Ελευθερίου, Π. Ζερβός, Γ. Χατζάκος

Κ Ο Μ Ι Κ Σ:

Αρκάς

Γ Ε Λ Ο Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Γ. Ιωάννου

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α:

Κ. Ελευθεράκης, Μ. Μπαμπούσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη Δρχ. 2.700
Ευρώπη: 12 τεύχη Δρχ. 3.600
Άλλες ηπείροι: 12 τεύχη Δρχ. 4.000
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη Δρχ. 6.000

Εμβάσματα-επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΖΩΝΟΜΙΑ

Κύριοι, το εκτεταμένο «κριτικό» σχόλιο του συνεργάτη σας κ. Κούρτοβικ για το βιβλίο μου «Ελληνική Ζωονομία ήτοι ζωοφυσική μελέτη περί των συγχρόνων Ελλήνων», που δημοσιεύτηκε στο υπ' αριθμ. 52 τεύχος του περιοδικού σας, και δια του οποίου επι-
χειρείται να μου αποδοθεί ο χαρακτηρισμός του ρατσιστή ή του νεοφασίστα (!), μου δίνει το δικαίωμα ενός μικρού αντι-σολίου:

α) Κατανοώ το ήθος αλλά δεν δικαιολογώ το ύφος του συνεργάτη σας. Προσωπικά, δεν μ' ενδιαφέρει τι λένε για μένα, φτάνει μόνο να μην είναι αληθινά. Πιθανώς ο κ. Κούρτοβικ σε κάποια σελίδα της «Ζωονομίας» μου ν' αναγνώρισε τον εαυτό του, αλλά τα πλέγματα που έχει κανείς μέσα του δεν του δίνουν το δικαίωμα ν' αντιποιείται ιδιότητα κριτικού. Η κριτική είναι λειτουργία που απαιτεί ψυ-
κή ευρυχωρία και πρέπει να ασκείται SINE IRA ET STUDIO. Αλλιώς ο κριτικός μ' αυτά που γράφει, εκθέτει τον εαυτό του.

β) Οι αναγνώστες του περιοδικού σας και «γράμματα γνωρίζουν και νουν έχουν». Αν διαβάσουν την «Ελληνική Ζωονομία» αλλά και τ' άλλα βιβλία μου, θα διαπιστώσουν, πού κρύβεται ο πραγματικός φασισμός. Όταν ο τόπος μας βουλιάζει μέσα στις μαγισσιές του, αντί να χτυπάμε τους υπαίτιους, χτυπάμε αυτούς που βράνε την καμπάνα του συνα-
γεργμού. Το κυνήγι μαγισσών είναι μια παλιά πρακτική, που στηρίζει κάθε λογής φασισμό. Ευελπιστώ ότι η διεύθυνση του «ΣΧΟΛΙΑ-
ΣΤΗ» θα έχει τη δημοκρατική ευαισθησία της δημοσίευσής.

Σαράντος Ι. Καργάκος

Και η απάντηση του συνεργάτη μας:

Όταν έγραφα το σημείωμά μου για την «Ελληνική Ζωονομία» του κ. Καργάκου, δεν σκεφτόμουν καθόλου ότι ο συνεργάτης της είναι ρατσιστής ή νεοφασίστας. Άλλωστε, είχα διαβάσει στο βιβλίο του ότι: «Βέβαια αυ-
τή η εθνική ιδέα, που εκφράζει η γαλανόλευ-
κη, κακοπάθησε στον τόπο μας. Έγινε πρό-
σημα και ιδεολογικό επιχείρημα όλων των
ολοκληρωτικών καθεστώτων (μεταξική και
παπαδοπωλική δικτατορία)» (σ. 57) και ότι
«είναι αληθινό πως ο ελληνικός λαός τα τε-
λευταία πενήντα χρόνια αυτούς που υπηρέτη-
σε δουλικά — είτε αυτοί λέγονταν Μεταξάς,
Παπαδόπουλος, Ιωαννίδης, είτε Ζαχαριάδης
(για τους οπαδούς του) — κάθε άλλο παρά με-
γάλοι άνδρες ήταν» (σ. 68).

Θωρήσα, λοιπόν, ότι ο κ. Καργάκος, του-
λάχιστον υποκειμενικά, είναι αρνητής κάθε
τυραννίας. Να, όμως, που στο μεταξύ έπεσε
στα χέρια μου το βιβλίο του «Μαθήματα ιστο-
ρίας», έκδοση του 1972, προορισμένη «δι' ό-
λας τας τάξεις» (του σχολείου, πιθανολο-
γώ...). Εκεί διάβασα, στη σ. 473: «Το έργο
της κυβερνήσεως της 4ης Αυγούστου δύναται
να συμπυκνωθή εις τα κάτωθι: α) Εξήρθρωσε
τον μηχανισμόν του Κ.Κ.Ε. και εξεμηδένισε
την δραστηριότητα τούτου. Σχεδόν άπαντα
τα ηγετικά στελέχη τούτου συνελήφθησαν. β)
Ελήφθη μέριμνα δια τους εργαζομένους, ήτοι
ηυξήθησαν τα ημερομίσθια, καθωρίσθη το
δωρον και ιδρύθη το Ι.Κ.Α. Ούτω περιωρίσθη
κατά πολύ η προπαγανδιστική δράσις του
Κ.Κ.Ε. μεταξύ των εργαζομένων. γ) Ελήφθη
πρόνοια δια την οργανώσιν του στρατού και
δια την οχύρωσιν των συνόρων. Τσιουτοτρό-
πως η μετ' ολίγον επεληθούσα φασιστική επι-
δρομή δεν εύρε τους Έλληνας στρατιωτικούς
αλλά και ψυχολογικών απαρασκευών». Και
στη σ. 487: «Μετά την λήξιν του Β' Παγκο-
σμίου Πολέμου μέγα μέρος του κόσμου εξήσε
επί εν διάστημα υπό το φάσμα της κομμουνι-
στικής απειλής. Εντονώτερον δε εξ όλων των
λαών η Ελλάς, λόγω της γειτνιάσεώς της με
3 κομμουνιστικές χώρας...».

Δεν συμπεριainω τίποτε ιδιαίτερο από αυτά
τα εδάφια, αλλά έχω μια απορία:

Ποιον έχει στο νου του ο κ. Καργάκος ό-
ταν, στην «Ελληνική Ζωονομία», στήλιτεται
τον ραγιαδισμό του Νεοέλληνα, την τάση του
να βολέυεται με κάθε κατάσταση, την οσφυο-
καμπσία του απέναντι στην εξουσία και την
τυραννικότητά του απέναντι στους πιο αδι-

ναμους; Ποιοι είναι αυτοί που «κάποτε έγλει-
φαν τις μπότες των συνταγματάρχων και σή-
μερα γλείφουν άλλους...» (σ. 56);
Έτσι, για να το ξέρουμε εμείς οι βουτηγμέ-
νοι στις μαγισσιές...
Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΓΙΑΤΙ ΑΠΟΧΩΡΟΥΜΕ

Με το κείμενο αυτό θέλουμε να δηλώσουμε
δημόσια την αποχώρησή μας από την ομάδα
συνεργατών του «Σχολιαστή».

Αυτή η απόφασή μας προέκυψε από μια
σειρά γεγονότων του τελευταίου μήνα, που
συμπύκνωσαν με τον πιο χαρακτηριστικό
τρόπο μια μακροχρόνια πορεία ουσιαστικών
πολιτικών διαφωνιών, που αφορούσαν τόσο
το χαρακτήρα της δημοσιογραφίας που α-
σκείται από το περιοδικό, όσο και τη συνολι-
κή πολιτική επιλογή του περιοδικού και της
εκδοτικής ομάδας του ειδικότερα.

Οι διαφωνίες μας αυτές έχουν ακολουθήσει
το περιοδικό σ' όλη την πορεία του ως σήμε-
ρα. Μέχρι πρόσφατα όμως δεν δημιουργού-
σαν εκρηκτικά προβλήματα, ενόψει του αντι-
φατικού χαρακτήρα που εμφάνιζε το ίδιο το
περιοδικό, της πολιτικής και κοινωνικής
«πολυσυλλεκτικότητας» που φαινόταν να ε-
πιδιώκει. Έτσι, αν και οι πολιτικές μας ανα-
λύσεις βρίσκονταν αιφνιδιαστικά τυπωμένες
στο Σχολιαστή μαζί με τη συνέντευξη Κου-
τσόγωργα, τη συνέντευξη και το εξώφυλλο
Καρατζαφέρη και το φωτορομάντζο Γκουζ-
γκούνη, δεν είχαμε μέχρι σήμερα οδηγηθεί σε
ρήξη, γιατί η παρουσία μας στο περιοδικό ι-
σορροπούσε στα πλαίσια συγκρούσεων και
αντιδικιών που ακολουθούσαν πάντα τις
«πρωτοβουλίες» αυτές. Σ' αυτά τα πλαίσια,
η πορεία των «ολισθημάτων» του Σχολιαστή
δεν φαινόταν ευθύγραμμη, ούτε και ήταν εύ-
κολο να διαγνωστεί ότι ακριβώς αυτά τα «ο-
λισθήματα» ήταν που θεμελιωναν τη στρατη-
γική επιλογή της εκδοτικής ομάδας, καθώς
η τελευταία άλλοτε αναγκαζόταν να ματαιώ-
σει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες της (π.χ. συ-
νέντευξη του φωτορομάντζου), άλλοτε προχω-
ρούσε σε αυτοκριτική (π.χ. συνέντευξη Κου-
τσόγωργα) και άλλοτε κατόρθωνε να
αμβλύνει τις όποιες αντιδράσεις μέσα από τη
λογική της «πλάκας», που συνειδητά καλ-
λιεργούσε για τις επιλογές της αυτές (π.χ. συ-
νέντευξη Καρατζαφέρη).

Ωστόσο, τον τελευταίο μήνα συνέβησαν γε-
γονότα που διέρχοντο αποφασιστικά τις μέχρι
τότε ισορροπίες του περιοδικού. Και συγκε-
κριμένα, ο Παναγιώτου προχώρησε στην έκ-
δοση βιβλίου, στο οποίο περιέχονται όλα τα
μέχρι σήμερα δημοσιεύματά του στη στήλη
ΠΑΝ-ΠΑΝ, μαζί με τη συνέντευξη Καρατζα-
φέρη στο Σχολιαστή. Στο βιβλίο αυτό ο Πα-
ναγιώτου οικειοποιήθηκε αυθαίρετα και πε-
ριέλαβε άρθρο του συνεργάτη του περιοδικού
Τ. Μαστραντώνη. Με την ενέργειά του αυτή
ο Π.Π. συνειδητά επιχείρησε να πλαστογρα-
φήσει και να εκβάσει τη μέχρι σήμερα πολιτι-
κή πορεία του Τ.Μ., δεδομένου ότι γνώριζε
καλά ότι ο Τ.Μ. δεν υπήρχε ποτέ περίπτωση
να δεχθεί τη δημόσια από κοινού εμφάνισή
του (σε βιβλίο!) με τη δημοσιογραφία των
Παναγιώτου-Καρατζαφέρη.

Η εκδοτική ομάδα του περιοδικού Σχολια-
στής, μέσα σε μια πρωτοφανή επίδειξη κοι-
νωνικής και πολιτικής αναισθησίας, εκφάνι-
στηκε όχι μόνο να ανέχεται και να «κατανο-
εί» την παραπάνω ενέργεια του Παναγιώτου,
αλλά και να υπερασπίζεται την ψευδοκρία
του στο δικαστήριο όπου κατέθεσε ότι:

α) ο Τ.Μ. ήταν προσωπικός του φίλος επί 14
χρόνια!

β) ο Τ.Μ. ήταν θαυμαστής της στήλης του και
της δημοσιογραφίας του!

γ) η λειτουργία του περιοδικού ήταν αδιατά-
ρακτη από διαφωνίες γύρω από το ΠΑΝ-
ΠΑΝ — φωτορομάντζο.

δ) ο Τ.Μ. είχε δώσει ρητή άδεια για να συμπε-
ριληφθεί το κείμενό του στο επίμαχο βιβλίο.

Τα παραπάνω γεγονότα απέδειξαν ότι τα
σημεία της διαφωνίας μας κατά το παρελθόν
δεν αφορούσαν μεμονωμένες, ευκαιριακές ή
ανώδυνες — χιουμοριστικές επιλογές της εκ-
δοτικής ομάδας του Σχολιαστή, αλλά μια ε-

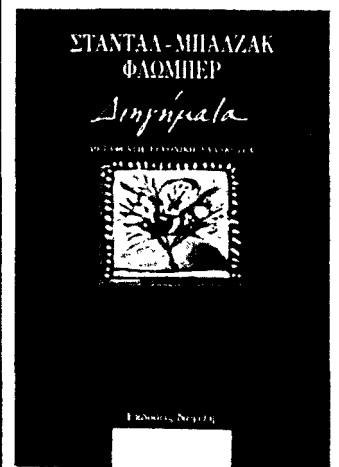
ναία, σημαίνουσα πολιτική της επιλογή:

α) Το βιβλίο Παναγιώτου - Καρατζαφέρη
και οι πρακτικές πλασαρίσματός του στην α-
γορά (συνδιοργάνωση δεξίωσης από Πανα-
γιώτου και Καρατζαφέρη, κραυγαλέα προβο-
λή δια του τύπου) επισημοποιούν πλέον την
προσχώρησή του Σχολιαστή στην «κατατζα-
φερική» δημοσιογραφία.

β) Η συνύπαρξή στο βιβλίο αυτό των Πανα-
γιώτου - Καρατζαφέρη και του Τ. Μαστραν-
τωνή

ΦΛΩΜΠΕΡ-ΣΤΑΝΤΑΛ
ΜΠΑΛΖΑΚ

Διηγήματα

Σταντάλ, Μπαλζάκ,
Φλωμπέρ: τρεις κλασικοί
Γάλλοι συγγραφείς των
οποίων τό έργο αποτελεί
τήν βάση της γαλλικής
πεζογραφίας. Καθένας μέ
δικό του ύφος, δίνει μιιά
εικόνα άλλοτε
άπαστράπτουσα, άλλοτε
σκοτεινή, αλλά πάντοτε
μοναδική της ευρωπαϊκής
ζωής και κουλτούρας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3604793

τώνη, στόχευε να διαγράψει όλη την προηγούμενη ιστορία των αντιθέσεων στο εσωτερικό του περιοδικού, δεδομένου ότι ο Τ.Μ. είχε ήδη από το παρελθόν προσωποποιήσει την αντίθεσή του στον τύπο δημοσιογραφίας που προωθούσε ο Παναγιώτου. Η δημοσιογραφία αυτή, πέρα από τον πρόδηλο πορνογραφικό της χαρακτήρα, λειτουργεί πλέον συστηματικά ως διαυλος για το πέρασμα της πολιτικής που προωθεί ο κ. Λαλιώτης, και

ταυτόχρονα διακινεί ποικίλες πληροφορίες σύμφωνα με το στυλ της Σχολής Δημοσιογραφίας Καρτζαφέρη.

γ) Η σύμπτωση της έκδοσης του βιβλίου με τη δημοσίευση άρθρου στην «Ελευθεροτυπία», στο οποίο ο Παναγιώτου ως μέλος-εκπρόσωπος της εκδοτικής ομάδας του περιοδικού «Σχολιαστής» προμοτοεί ανεπιφύλακτα την πολιτική πρόταση της ομάδας Λαλιώτη, δεν αφήνει καμιά αμφιβολία ότι προδιαγράφεται για το περιοδικό μια πορεία, όπου η οποιαδήποτε διαφορετικότητα μπορεί να είναι ανεκτή, μόνο όταν περιθωριοποιείται και στρατεύεται στο ρόλο του κομπάρσου-αριστερού άλλοθι.

δ) Η θερμή υποδοχή του βιβλίου των Παναγιώτη-Καρτζαφέρη από το περιοδικό, η ενεργητική και δια ζώσης συμπάρασταση του Γ. Πιτουρόπουλου προς τον Παναγιώτου κατά τη δίκη για το ζήτημα της κλεψιτυπίας εις βάρος του Μαστραντώνη, η εύλωτη σιωπή τους προς το άρθρο της «Ελευθεροτυπίας», η παραπληροφόρηση και η εκ των υστέρων προσπάθεια της εκδοτικής ομάδας να εμφανίσει την πολιτική διένεξη ως προσωπική διαμάχη κατάδειξαν το συμπαγή χαρακτήρα της εταιρείας «Σχολιαστής», που δεν μπορεί να αναχθεί παρά μόνο στην ενότητα της επιχειρηματικής και κοινωνικής τους διαδρομής.

- Επειδή δεν ανεχόμαστε να γίνουμε στήριγμα της πολιτικής αναγέννησης του κ. Λαλιώτη
- Επειδή απεχθανόμαστε τη σύμπλευση με τους ποικίλους μηχανισμούς της εξουσίας, έστω και αν γίνεται με το πρόσχημα της «κοσμοκρίτητας»
- Επειδή αποκρούουμε το πέρασμα από την πολιτική ανάλυση και την «περιθωριακή δημοσιογραφία» στη δημοσιογραφία της πληροφορίας και τη διαπλοκή μας με τους μηχανισμούς παραγωγής και διανομής της
- Επειδή θέλουμε να διαφυλάξουμε την προσωπική μας ιστορία από τις παραχαράξεις και αλλοιώσεις της
- Επειδή μας είναι αναγκαίο να διαχωριστούμε από την ήδη υποθηκευμένη πορεία του Σχολιαστή

Δηλώνουμε την αποχώρησή μας από την ομάδα συνεργατών του Σχολιαστή. Οι πολιτικές, ηθικές και προσωπικές ρηξεις που συντελέστηκαν είναι οριακού χαρακτήρα και κατά συνέπεια αμετάκλητες.

Βαγγέλης Δεληπέτρος
Ματίνα Καλογεράκου
Τάκης Μαστραντώνης
Αντιγόνη Μαυρομάτη

Και η απάντηση του Σχολιαστή:

Λυπούμαστε που οι τέσσερις φίλοι διάλεξαν αυτό τον τρόπο για να αποχωρήσουν από το Σχολιαστή: ένα κείμενο που δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τη φαντασία ενός αρατσαφενικού χρονογραφήματος, και από το ήθος ενός δικόγραφου.

Λυπούμαστε ιδιαίτερα γιατί οι δυο απ' αυτούς (Τ. Μαστραντώνης και Β. Δεληπέτρος) ήταν στενοί και τακτικοί συνεργάτες μας.

Λυπούμαστε, τέλος, που το κείμενο των «4» έρχεται να «πολιτικοποιήσει» εκ των υστέρων μια προσωπική αντιδικία του Τ. Μαστραντώνη με τον Π. Παναγιώτου μια αντιδικία που ο ίδιος ο Τ. Μαστραντώνης φρόντισε να οδηγήσει στα δικαστήρια. Στο δρόμο των δικαστηρίων δεν είναι δυνατόν να τους ακολουθήσουμε. Γι' αυτόν άλλωστε το λόγο κανείς από τους συνεργάτες του Σχολιαστή πλην των «4» και, φυσικά, του «εγκαλούμενου» Π. Παναγιώτου δεν αναμείχθηκε στη δίκη.

Δεν μπορεί, φυσικά, να αρνηθεί κανείς το δικαίωμα στους «4», ή και σ' οποιονδήποτε άλλο να ανακαλύψει τις διαφωνίες του και τις πολιτικές του διαφορές με την πορεία του Σχολιαστή. Δεν είναι όμως κατά τη γνώμη μας επιτρεπτό να επιχειρεί κανείς να ξαναγράψει την ιστορία του Σχολιαστή, ή, ακόμα χειρότερα, να ξαναγράψει την προσωπική του ιστορία μέσα στο περιοδικό. Άλλωστε αυτή η ιστορία είναι κατατεθειμένη δημόσια σε 32 τεύχη. Η αρχή του περιοδικού επιβάλλει τα άρθρα να είναι επώνυμα. Εμπρός λοιπόν! Scripta manent. Γι' αυτό το λόγο θα 'πρεπε οι «4» να νάναι πιο προσεκτικοί όταν πετάνε λά-

σπη. Κινδυνεύουν να εισπράξουν ένα γερό κομμάτι της. Και επί της ουσίας: κανείς δεν υποχρέωσε τους «4» να συνυπάρχουν σ' ένα περιοδικό που, απ' ό,τι λένε οι ίδιοι, εδώ και 4 χρόνια δεν τους ταιριάζει. Θα ήταν πιο έντιμο από μέρους τους να το αναγνωρίσουν εγκαίρως και να στραφούν προς άλλες κατευθύνσεις. Ο Σχολιαστής είναι ένα περιοδικό ανοιχτό, αντικομφορμιστικό και πρωτότυπο. Δεν διστάζει να πειραματίζεται. Υπάρχουν πολλά άλλα περιοδικά ή και οργανωμένοι φορείς στο χώρο της αριστεράς, που αρμόζουν καλύτερα στις νέες πολιτικές προοπτικές των «4», όπως αυτές διαγράφονται από το κείμενο της επιστολής τους.

Σ.

Υ.Γ.: Ο Π. Παναγιώτου προσθέτει: «Τα ποινικά θέματα (περί ψευδορκίας, κ.λπ.), αν επιμείνουν οι επιστολογράφοι μας, θα επιλυθούν εκεί που πρέπει».

ΝΑ ΑΦΑΙΡΕΣΕΤΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ!

Η εξέλιξη του «Σχολιαστή» κατά τον τελευταίο χρόνο και κύρια ο όλο και σαφέστερος προσανατολισμός του σε ένα εξ αποστάσεως σχολιασμό των κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων και μια όλο και περισσότερο «από τα μέσα» διακίνηση και διαχείριση πληροφοριών που αφορούν λειτουργίες και υπηρεσίες του κρατικού μηχανισμού, ή αντιθέσεις και ανταγωνισμούς στο εσωτερικό της εκφυλισμένης κυβερνητικής σοσιαλδημοκρατίας (την οποία σπεύσατε μάλιστα να υποστηρίξετε και από τις στήλες του ημερήσιου τύπου), ή, τέλος, συγκρούσεις ανάμεσα στα συγκροτήματα του τύπου, με είχαν αναγκάσει να απομακρυνθώ ουσιαστικά από το περιοδικό, παρότι βέβαια τυπικά ανήκω ακόμα στη συντακτική του ομάδα.

Οι πρόσφατες εξελίξεις στο εσωτερικό του «Σχολιαστή» (αποκάλυψτος εξοβελισμός συνεργατών σας που επέμεναν ακόμα στην πολιτική ανάλυση από την σκοπιά της Αριστεράς) με πείθουν ότι οι νέοι προσανατολισμοί σας δεν προκύπτουν μόνο από την προφανή πολιτική και ιδεολογική σας ανεπάρκεια, αλλά αποτελούν στρατηγική επιλογή σας για το μέλλον.

Στην επιλογή σας αυτή δεν σκοπεύω να σας ακολουθήσω. Γι' αυτό, παράλληλα με τη δημοσίευση αυτού του γράμματός μου, να αφαιρέσετε το όνομά μου από τον κατάλογο των συνεργατών του περιοδικού.

Τάσος Κυπριανίδης

Και η απάντηση:

Η σχέση του κ. Τάσου Κυπριανίδη με το Σχολιαστή ήταν πάντοτε μια σχέση μέσω τρίτων. Δυστυχώς μέσω τρίτων έγινε και η αποχώρησή του. Λυπούμαστε που εκμεταλλεύτηκε μ' αυτό τον τρόπο τη φιλική μας χειρονομία να διατηρούμε το όνομά του στον κατάλογο των συνεργατών, εξυπηρετώντας και πάλι συμφέροντα τρίτων.

Σ.

ΒΕΒΙΑΣΜΕΝΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Αγαπητέ «Σχολιαστή»,
Σε σχέση με τη φράση μου, που παρατίθεται στις «Υπογραμμίσεις» του τελευταίου σου

τεύχους (αρ. 51) από το άρθρο μου στο αφιερωμένο στη γλώσσα τεύχος του «Δένδρου», έχω να πω τα εξής: ότι στο άρθρο αυτό, όπως και στη φράση μου αυτή, εγώ δεν λέω να διαβάσουν οι γραμματικοί μας τους συγγραφείς μας, για την καινούργια γραμματική που μας χρειάζεται, αλλά να τους ακούσουν. Επειδή σαν μια ομάδα χρήσης της γλώσσας, ως προς την ομιλία, παρουσιάζουν την καλύτερη εκδοχή της.

Το λέω, δε, αυτό, ακριβώς επειδή οι περισσότεροι από τους συγγραφείς μας έχουν κάνει, ως τώρα, το πολύ μεγάλο λάθος να μην στηρίζονται, όταν γράφουν, στον τρόπο που μιλάνε αλλά να χρησιμοποιούν γλώσσες, λίγο ή πολύ, δικής τους εφεύρεσης.

Φυσικά, η γραφή δεν είναι το ίδιο πράγμα με την ομιλία, αλλά ακριβώς όπως η τέχνη δεν είναι μια μίμηση της ζωής αλλά μία αναπαράστασή της, έτσι και η γραφή μπορεί να μην είναι μία μίμηση του τρόπου που μιλάμε, είναι, όμως, ωστόσο, μία αναπαράστασή του ή πρέπει να είναι. Κι αυτό είναι κάτι που εδώ, δυστυχώς, οι περισσότεροι συγγραφείς μας αγνοούν. Έτσι δεν μοιάζει να έχουμε και πολλές διαφορές με τον Δ.Κ. ο οποίος, σαν μία απάντηση στα όσα είπα, παρέδωσε ένα δείγμα γραφής του Χριστοδούλου, που κάθε άλλο παρά κατάλληλο για τους γραμματικούς μας μοιάζει να είναι!

Πάντως, δεν είμαι βέβαιη ότι χρησιμοποιήσε ένα πολύ καλό παράδειγμα. Επειδή σε αυτό το δείγμα γραφής υπάρχει ένα είδος «αργκό». Κάτι το νόμιμο στη λογοτεχνία, όταν ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει μία ομάδα ανθρώπων που μιλάει αυτή ή την άλλη ιδιωματική γλώσσα. Βέβαια, μαζί με αυτή την «αργκό» έχουμε και μια βεβιασμένη σύνταξη — αλλά αυτό είναι μία εντελώς άλλη ιστορία.

Τελειώνοντας θα ήθελα να πω και το εξής ακόμα: πως εγώ είμαι διατεθειμένη να συγχωρήσω πολλά στον Χριστοδούλο, έστω και μόνο για το γεγονός ότι έγραψε τα λόγια του «Καημού», που συμβαίνει να είναι ένα από τα πιο σημαντικά τραγούδια μας: με το τραγούδι αυτό εγώ έζησα τα νιάτα μου, στον ίδιο βαθμό που τα έζησα και με τον «Ερωτικό Λόγο» του Σεφέρη. (Και, όπως σχεδόν όλοι οι θεωρητικοί του σύγχρονου τραγουδιού παραδέχονται, τα λόγια, στο τραγούδι, είναι εξίσου σημαντικά με τη μουσική: κανένα τραγούδι δεν έγινε μεγάλη επιτυχία που δεν είχε γερά λόγια).

Νανά Ησαΐα

Απάντηση:

Πρώτα - πρώτα, πρέπει να παρατηρήσω ότι η «βεβιασμένη σύνταξη» δεν είναι καθόλου «εντελώς άλλη ιστορία», αλλά ακριβώς «η» ιστορία που, για μένα, αποτελεί την πέτρα του σκανδάλου. Δεν μ' ενοχλεί καθόλου η χρήση της αργκό (αν και, στο συγκεκριμένο βιβλίο, είναι άσκοπη). Εκείνο που μ' ενδιαφέρει είναι ότι ένας γνωστός και, υποτίθεται, δόκιμος συγγραφέας δίνει, μέσα σ' έξι σελίδες, τρία (και όχι ένα, κυρία Ησαΐα!) κραυγαλέα δείγματα γλωσσικής βαρβαρότητας και συντακτικής ασυναρτησίας — και όλοι κάνουν την πάπια, ενώ κατά τα άλλα διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους για την «αγλασσία των νέων» και διασύρουν με σαδιστική χαρά τα 18χρονα παιδιά που δεν ξέρουν τι είναι η ευδοκίμηση και η αρωγή. Το θέμα δεν είναι αν ο Δημήτρης Χριστοδούλου δικαιούται επείκεια για τα γλωσσικά ολισθήματά του, παρά αν ισχύει για την πνευματική μας ηγεσία ένα είδος ασυλίας που της επιτρέπει να λέει και να γράφει ό,τι θέλει, βέβαιη ότι κανένας δεν θα τη στηλιτεύσει...

Όσο για τη διάκριση ανάμεσα στον τρόπο ομιλίας και στον τρόπο γραφής των συγγραφέων μας, ομολογώ ότι αδυνατώ ν' αντιληφθώ το ειδικό βάρος της (κατά τ' άλλα ισχύει για όλους σχεδόν τους ανθρώπους). Δεν μπορώ ν' αποφανθώ αν «οι συγγραφείς μας» (έτσι γενικά) μιλούν ωραία ελληνικά κατ' ιδίαν. Ίσως μου λείπει η σχετική πείρα. Αλλά έχω ακούσει συγγραφείς μας ν' αλλάζουν ιδίωμα όταν περνούν από την οδό Σόλωνος στην πλατεία Κολωνακίου κι έπειτα πάλι όταν μπαίνουν στο στούντιο της ΕΡΤ. Υποπτεύομαι, λοιπόν, ότι το ερώτημα «πώς μιλούν οι συγγραφείς μας» ισοδυναμεί με το ερώτημα «τι χρώμα έχει ο χαμιλέοντας»....

Δημοσθένης Κούρτοβικ

ΠΙΕΡ ΝΤΡΙΕ ΛΑ ΡΟΣΕΛ

Οί 'Αναμνήσεις
του Ντέρκ Ράσε

ΝΤΡΙΕ ΛΑ ΡΟΣΕΛ

Οί 'Αναμνήσεις
του Ντέρκ Ράσε

Εκδόσεις Νησίδας

Βιβλίο έμπνευσμένο από
την ζωή του Βάν Γκόγκ
συναρπάζει μέ την
άμεσότητά του. 'Ο Ντρίε
λά Ροσέλ ταυτίζεται με
τόν ήρωά του καί δέν
κρύβει τίποτα: οί φυσικές
του αδυναμίες, τά
όράματα, οί έμμονες
ιδέες, τά φαντάσματα, ή
πίστη, τά προβλήματά
του, σπαράζουν μπροστά
μας. Μέ τίς
'Αναμνήσεις του ό
Ντρίε λά Ροσέλ
αυτότιμωρούμενος,
λυτρώνεται.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3604793

Η ΕΚΕΧΕΙΡΙΑ ΗΤΑΝ ΛΑΘΟΣ ΜΑΣ

ΟΤΑΝ ΤΑ περισσότερα πράγματα που ξέρεις γι' αυτόν τα έχεις διαβάσει σ' ένα εμπαθές αμερικάνικο άρθρο με τον εύγλωττο τίτλο «Οι Νέοι Κόκκινοι Χμερ», περιμένεις να

Μιλάει στο «Σχολιαστή» ο Ροδόλφο Σάλας, φυλακισμένος ηγέτης του Κ.Κ. Φιλιππίνων και του Νέου Λαϊκού Στρατού

συναντήσεις τουλάχιστον κάποιο δογματικό και ψυχρό γραφειοκράτη — γνώριμο, δα, το είδος. Ωστόσο, η εικόνα που κράτησα απ' τον Ροδόλφο Σάλας — Ρούντυ για τους φίλους και τους συντρόφους — ήταν τελείως διαφορετική: ένας άνθρωπος μειλίχιος, που μιλάει με λόγια απλά και δε διστάζει (όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει στη συνέντευξη που ακολουθεί) να παραδέχεται πράγματα κάθε άλλο παρά κολακευτικά για το κόμμα του.

Γενικός Γραμματέας του Κ.Κ. Φιλιππίνων απ' το 1977, όταν συνελήφθη ο ιδρυτής του κόμματος Αμάντο Γκερέρο (Χοσέ Μαρία Σισόν), ο Ροδόλφο Σάλας υπήρξε στο επίκεντρο της προσπάθειας που οδήγησε στην ανάπτυξη του ένοπλου σκέλους του κόμματος, του Νέου Λαϊκού Στρατού, από 400 αντάρτες σε 25.000, σύμφωνα με τους υπολογισμούς των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών. Το Μάη του 1986, μετά τη θεαματική μεταπολίτευση που έφερε στην προεδρία των Φιλιππίνων την Κορασόν Ακίνο, αναδιατάξεις στο εσωτερικό της εκτός νόμου αριστεράς οδήγησαν στην αντικατάσταση του Σάλας, που θεωρήθηκε υπερβολικά ριζοσπαστικός, από κάποιο μετριοπαθέστερο στέλεχος. Στη συνέχεια, ο Σάλας παρέμεινε επικεφαλής του Νέου Λαϊκού Στρατού μέχρι τη σύλληψή του, στις 30 Σεπτέμβρη του ίδιου χρόνου.

Τους τελευταίους μήνες, μια νέα στροφή προς τα αριστερά παρατηρείται στους κόλπους της φιλιπινέζικης αριστεράς, μετά την κατάρρευση της βραχύβιας εκχειρίας και την οδυνηρή αποτυχία στις εκλογές του περασμένου Μάη. Σ' αυτό το πλαίσιο, η *de facto* επιστροφή του Σάλας στην ηγεσία του κινήματος (η οποία, έτσι κι αλλιώς, παραμένει συλλογική) επιβεβαιώνεται από μια σειρά δεδομένα, όπως η επανεμφάνιση της υπογραφής του (δίπλα σ' αυτές των διαπραγματευτών) σε όλες τις πρόσφατες ανακοινώσεις του Εθνικού Δημοκρατικού Μετώπου. Τη σημαντικότερη ένδειξη, ωστόσο, αποτελεί η επίσημη ενθάρρυνση που το NDF μου έδωσε για την πραγματοποίηση αυτής της συνέντευξης.

Συνάντησα τον Σάλας στην ειδική φυλακή υψίστης ασφαλείας του Camp Crame, του κεντρικού στρατοπέδου της Χωροφυλακής των Φιλιππίνων, μετά από μια εβδομάδα προσπαθειών και ταλαιπωρίας με τις σχετικές υπηρεσίες που, ως σημειωθεί, υπήρξαν έξοχα ευγενικές απέναντί μου.

Εκείνη τη μέρα, Πέμπτη 21 Μάη, ο Ροδόλφο Σάλας ήταν ελαφρά άρρωστος. Είχε πυρετό, φαινόταν πολύ εξασθενημένος, κι ωστόσο δέχτηκε να μου δώσει τη συνέντευξη που του ζήτησα. Όταν τον αποχαιρέτησα, του ζήτησα συγνώμη για την ταλαιπωρία. «Δεν πειράζει», απάντησε με θλιμένο χαμόγελο, «δεν έχω την ευχαρίστηση να με επισκέπτονται συχνά εδώ πέρα».

Τάσος Κωστόπουλος

Ο Ροδόλφο Σάλας στη φυλακή, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης (φωτ. Τ.Κ.).

Σχολιαστής: *Ας ξεκινήσουμε απ' τις συνθήκες της σύλληψής σου. Στις 30 Σεπτεμβρίου 1986, κι ενώ ανάμεσα στο Εθνικό Δημοκρατικό Μέτωπο και την κυβέρνηση της Ακίνο διεξάγονται ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, ανακοινώνεται η σύλληψή σου. Δε νομίζεις πως ήταν κάτι παραπάνω από χρονική σύμπτωση, λ.χ., απόπειρα από μέρους των πιο σκληροπυρηνικών στρατιωτικών για να σαμποταριστούν οι διαπραγματεύσεις;*

Rudi Salas: Καταρχήν, ήταν θέμα τύχης. Οι στρατιωτικοί με καταζητούσαν εδώ και χρόνια κι εφόσον τους δόθηκε η ευκαιρία να με συλλάβουν, δεν την άφησαν να τους φύγει.

Φυσικά, η διάθεση σαμποταρίσματος των διαπραγματεύσεων έπαιξε επίσης ρόλο. Εκείνη την εποχή οι στρατιωτικοί, ιδιαίτερα ο Ράμος, υποστήριζαν ότι δεν υπήρχε ανάγκη για διαπραγματεύσεις με το NDF γιατί ο στρατός έχει τη δυνατότητα να το συντρίψει. Χρησιμοποίησαν λοιπόν την περίπτωσή μου σαν παράδειγμα· χαρακτήρισαν τη σύλληψή μου σαν την πρώτη νίκη της νέας κυβέρνησης ενάντια στο επαναστατικό κίνημα.

Σχ.: Όταν σε συνέλαβαν, σε βασάνισαν;

R.S.: Αυτή τη φορά, όχι, αλλά την πρώτη φορά που με είχαν συλλάβει, το 1973, με είχαν βασανίσει άγρια. Την τελευταία φορά, απλά με ανέκριναν συνεχώς επί τρεις μέ-

ρες χωρίς να μου επιτρέψουν να κοιμηθώ. Είμουν και σε ανάρρωση απ' την εγχείρηση στην οποία είχα υποβληθεί, πολύ αδύναμος, αλλά με είχαν συνέχεια αλυσσοδεμένο.

Τις μέρες πριν από τη σύλληψή μου βρισκόμουν στη Μανίλα για επαφή με την ομάδα των διαπραγματευτών μας. Περιμέναμε την Κόρυ να επιστρέψει από τις ΗΠΑ για να συνεχίσουμε τις διαπραγματεύσεις, οπότε επωφελήθηκα απ' τον ελεύθερο χρόνο που διέθετα για να εγχειριστώ και ν' απαλλαγώ από ένα πρόβλημα στη μύτη που με παίδευε εδώ κι εφτά χρόνια.

Την επομένη της σύλληψής μου, επρόκειτο να επαναλάβουμε τις διαπραγματεύσεις με προοπτική να καταλήξουμε σύντομα σε συμφωνία για εκεχειρία. Με τη σύλληψή μου, η υπογραφή της συμφωνίας αναβλήθηκε. Αργότερα, το NDF υιοθέτησε μια άλλη, διαλλακτικότερη θέση όσον αφορά τη συμφωνία για την εκεχειρία, κι αυτή η συμφωνία υπογράφηκε.

Σχ.: Τι ακριβώς καθιστούσε αυτή τη θέση διαλλακτικότερη;

R.S.: Υπήρξαν δυο μεγάλες πολιτικές παραχωρήσεις από μέρους του NDF, που τελικά δεν κέρδισε τίποτα απ' τη συμφωνία.

Η πρώτη παραχώρηση ήταν ότι το NDF εκχώρησε στην κυβέρνηση τις αστυνομικές αρμοδιότητες, ακόμα και στις περιοχές που ελέγχει το ίδιο. Σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, η κυβέρνηση είχε την εξουσία να πραγματοποιεί αστυνομικές περιπόλους και να συλλαμβάνει οποιονδήποτε, ακόμα και στις ζώνες του αντάρτικου. Νομίζω πως αυτό ήταν σημαντική πολιτική υποχώρηση δεδομένου ότι η αστυνομική αρμοδιότητα είναι ένα απ' τα βασικά όργανα της πολιτικής εξουσίας.

Η δεύτερη παραχώρηση ήταν ότι επιτράπηκε στο στρατό να πραγματοποιεί περιπόλους οπουδήποτε, ενώ ο Νέος Λαϊκός Στρατός σύμφωνα με τους όρους της εκεχειρίας δε μπορούσε να μπει στις κατοικημένες ζώνες μεταφέροντας τα όπλα του. Στην πράξη λοιπόν, αυτό σήμαινε ότι ο NPA επιτρεπόταν να μείνει μονάχα στις ζούγκλες και τα βουνά. Γι' αυτό αργότερα λέχθηκε ότι το NDF διέπραξε πολλές παραβάσεις της συμφωνίας. Από τεχνική άποψη, είναι αλήθεια ότι σημειώθηκαν παραβάσεις, γιατί ομάδες ανταρτών μπήκαν σε κατοικημένες ζώνες.

Απ' την άλλη πλευρά, το NDF δεν κέρδισε τίποτα σε αντάλλαγμα για τις παραχωρήσεις του, ούτε καν το καθεστώς του εμπόλεμου. Στο κείμενο της συμφωνίας αναφέρεται σαφώς ότι κανένα σημείο της δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι παραχωρεί στο NDF το καθεστώς του εμπόλεμου μέρους.

Σχ.: Ωστόσο, οι στρατιωτικοί επιμένουν ότι το NDF βγήκε κερδισμένο από την εκεχειρία, επειδή μπόρεσε να μπει στα αστικά κέντρα, να μιλήσει στον πληθυσμό και να κάνει νόμιμα ανοιχτή προπαγάνδα. Δεν υπήρξαν αυτά τα θετικά στοιχεία απ' την εκεχειρία;

R.S.: Αυτό δεν είναι αλήθεια, γιατί και προηγουμένως είμασταν σε θέση να φτάσουμε στον κόσμο, ακόμη και στις πόλεις, γιατί έχουμε ένα εκτεταμένο δίκτυο οργανώσεων, νόμιμων και παράνομων, οπότε δεν είχαμε ανάγκη την εκεχειρία για να έρθουμε σε επαφή με τον κόσμο. Το βλέπεις άνετα κι εσύ, τώρα που δεν υπάρχει εκεχειρία, ότι το μπορούμε μια χαρά.

Αντίθετα, αυτό που συνέβη εδώ με την εκεχειρία, νομίζω πως ήταν μια απώλεια ορμής, αυτή η αδράνεια που παρατηρείται σήμερα σε πολλές περιοχές. Προηγουμένως, υπήρχε μια διαρκής εντατικοποίηση του αγώνα. Μετά ήρθε η εκεχειρία για μερικούς μήνες και μαζί της η αδράνεια.

Επίσης, με τη δημιουργία επιτροπών για την επίβλεψη της εκεχειρίας μέχρι και σε επαρχιακό επίπεδο, ένας σημαντικός αριθμός ηγετικών στελεχών του NDF και του Κόμματος εκτέθηκαν στο φως. Ωστόσο, η ανωνυμία της ηγεσίας του είναι ένα απ' τα στρατηγικά πλεονεκτήματα κάθε αντάρτικου. Απ' τη στιγμή που έχει χάσει αυτό το πλεονέκτημα, το ηγετικό στέλεχος έχει τεθεί κατά 50% εκτός μάχης.

Ακόμα περισσότερο, το Κίνημα προσκολλήθηκε στο θέμα των διαπραγματεύσεων για μισό περίπου χρόνο από τον Ιούλη ως τον Δεκέμβριο του περασμένου χρόνου, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα κάθε άλλη δραστηριότητα. Ακόμη και το (νόμιμο) μαζικό κίνημα επιβραδύνθηκε χάρη των

διαπραγματεύσεων.

Σχ.: Αυτό όμως δεν αποτελούσε αντανάκλαση της ανάγκης για προσαρμογή με το γεγονός της, προς το παρόν τουλάχιστον, υπαρκτής δημοτικότητας της Ακίνο;

R.S.: Κοίτα, η δημοτικότητα αυτή είναι σε μεγάλο βαθμό δημιουργήμα των μέσων ενημέρωσης. Όσον αφορά τα καθημερινά του προβλήματα, ο κόσμος ξέρει πως δεν υπήρξε βελτίωση στη ζωή του. Μετά την καθεστωτική αλλαγή, ενώ οι πλούσιοι μπόρεσαν να πάρουν πίσω τα πλού-

τη που τους είχε αρπάξει ο Μάρκος, οι εργάτες δεν κέρδισαν τίποτα. Γι' αυτό και ξέσπασαν τόσο πολλές απεργίες τον περασμένο χρόνο· ωστόσο, το Κίνημα αποθάρρυνε τους εργάτες απ' το να τις συνεχίσουν, έσπασαν αυθόρμητες απεργίες, λάνσαραν το λεγόμενο «Μορατόριουμ» τρεις μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας απ' την Ακίνο.

Προσωπικά, υποστήριζα ότι όταν διεξάγονται διαπραγματεύσεις, το μαζικό κίνημα κι η ένοπλη πάλη θα έπρεπε να ενταθούν, γιατί μέσω αυτών η διαπραγματευτική θέση του NDF ενισχυόταν σημαντικά. Χωρίς ενεργό μαζικό κίνημα και χωρίς ένοπλη δραστηριότητα στην ύπαιθρο, η διαπραγματευτική θέση του NDF δεν είναι και τόσο ισχυρή. Ωστόσο, πολλοί πίστευαν ότι η κυβέρνηση της Κόρυ μιλούσε σοβαρά όταν έλεγε ότι θα εφαρμόσει μεγάλες μεταρρυθμίσεις. Στην πράξη, ήταν μια πολύ συντηρητική κυβέρνηση κι αυτό μπόρεσες να το δεις από την πρώτη στιγμή ριχνοντας μια ματιά στη σύνθεσή της.

Αυτό που συνέβη, λοιπόν, ήταν ότι, ενώ συνέβαιναν πολύ σημαντικά γεγονότα σ' αυτή τη χώρα, η αριστερά έσπρωχνε σταδιακά τον εαυτό της στο περιθώριο. Αυτό συνέβη και με το δημοψήφισμα του περασμένου Φλεβάρη για το νέο Σύνταγμα, όταν η αριστερά υποστήριξε δύο αλληλοσυγκρουόμενες θέσεις. Η μια ήταν «κριτικό ναι» κι η άλλη «όχι, βασισμένο σε θέματα αρχής». Αυτό που συνέβη στο τέλος, ήταν ότι ο κόσμος μπερδεύτηκε. Ακόμη κι οι πρόσφατες βουλευτικές εκλογές, μπορούν να θεωρηθούν καταστροφή για την αριστερά.

Σχ.: Πιστεύεις ότι η αριστερά δεν θα 'πρεπε να συμμετάσχει στις εκλογές;

R.S.: Όχι, η συμμετοχή στις εκλογές ήταν σωστή. Ωστόσο, οι στόχοι της ήταν υπερβολικά ψηλοί. Απ' την πλευρά μου, τους το είχα πει. Τον περασμένο Μάρτη, ο σύντροφος Ντάντε¹ ήρθε εδώ μου ανακοίνωσε ότι ήθελε να θέσει υποψηφιότητα για γεροϋσιαστής. Του απάντησα ότι δεν θα πρέπει να κατεβάσουν υποψηφίους για τη Γερουσία, όπου η εκλογή γίνεται σε ενιαία πανεθνική εκλογική περιφέρεια, κι ότι το Κίνημα θα έπρεπε να συγκεντρώσει απεναντίας τις προσπάθειές του στη Βουλή, όπου οι βουλευτές εκλέγονται κατά μονοεδρικές περιφέρειες, οπότε θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε το γεγονός ότι η δύναμή μας βρίσκεται συγκεντρωμένη σε ορισμένες περιοχές ενώ σε άλλες είμαστε μάλλον αδύναμοι. Σύμφωνα με προσωπικές μου εκτιμήσεις, αν συγκέντρωνε τις προ-

σπάθειές της στη Βουλή, η αριστερά θα μπορούσε να αποσπάσει μέχρι και 56 έδρες — υπό την προϋπόθεση, φυσικά, ότι η νοθεία δεν θα ξεπέρναγε κάποια όρια.

Αυτοί, ωστόσο, προτίμησαν να θέσουν ως πρωταρχικούς στόχους τους τις έδρες της Γερουσίας, αφιερώνοντας γι' αυτό το σκοπό το μεγαλύτερο μέρος των πόρων και της ενεργητικότητάς τους, με αποτέλεσμα τη γνωστή ήττα.

¹Ένα πρόσθετο σφάλμα τους ήταν ότι δεν αξιοποίησαν

όσο έπρεπε τις δυνατότητες τοπικών συμμαχιών με φιλελεύθερες αστικές δυνάμεις, αλλά επέμεναν στην υποστήριξη μονάχα των υποψηφίων της Συμμαχίας για μια Νέα Πολιτική². Θα μπορούσαν, όμως, στις περιφέρειες που είχαν δύναμη αλλά όχι εξασφαλισμένη τη νίκη, να συμμαχήσουν με ορισμένα απ' τα μικρότερα φιλελεύθερα αστικά κόμματα ενάντια στο ισχυρότερο απ' αυτά ή στο κατεχόμενη αντιδραστικό κόμμα. Με κάποια ανταλλάγματα φυσικά· αν δεν έχεις υποψήφιους σε μια άλλη περιφέρεια, υποστηρίζεις το δικό τους, εφόσον συμπληρώνει τις μίνιμουμ προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο. Όπως έκανες και πριν το 1986, μπορείς λ.χ. να υποστηρίξεις αυτούς τους δικηγόρους που είναι υπέρμαχοι των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Δεν μπορείς να περιμένεις να είναι όλοι κομμουνιστές ή αριστεροί...

Σχ.: Όσον αφορά τώρα την άνοδο της Ακίνο στην εξουσία. Ο διεθνής τύπος υποστήριξε ότι υπήρξε λάθος της αριστεράς η μη συμμετοχή στις προεδρικές «εκλογές» του 1986 και στην εξέγερση που ακολούθησε. Ποια είναι η δική σου γνώμη;

R.S.: Νομίζω πως η στάση του μποϊκοτάζ των ψεύτοεκλογών υπήρξε σωστή. Αυτό που υποστηρίζαμε, ότι δεν μπορούεις να ανατρέψεις το καθεστώς του Μάρκος με εκλογές παρά μονάχα με τη μαζική και την ένοπλη πάλη, επαληθεύτηκε. Ο Μάρκος νόθευσε τις εκλογές κι η Κόρυ τις έχασε.

²Ένα άλλο απ' τα ζητήματα που θέσαμε ήταν ότι δεν μπορούσαμε να υποστηρίξουμε της Κόρυ γιατί δεν μπορεί κανείς να περιμένει απ' αυτή να παλαίψει πραγματικά για τα συμφέροντα των μαζών. Η ίδια η Κόρυ, εξάλλου, δεν ήθελε τη συμμετοχή της αριστεράς στο συνασπισμό της αντιπολίτευσης.

Αυτό που λέγαμε τότε στον κόσμο, ότι δηλαδή δεν μπορείς να ανατρέψεις τη δικτατορία με εκλογές κι ότι δεν μπορούμε να αφήσουμε το μέλλον αυτής της χώρας στα χέρια των αστών αντιπάλων του Μάρκος, όπως η Κόρυ κι ο Λαουρέλ, ήταν σωστό. Ύστερα, όμως, ξέσπασε η στρατιωτική ανταρσία του Ράμος και του Ενρίλε, κάτι που δεν το περιμέναμε τόσο νωρίς, παρόλο που υπολογίσαμε πως πριν κλείσει χρόνος κάτι τέτοιο θα συνέβαινε.

Σχ.: Κατά τη διάρκεια της 4ήμερης εξέγερσης, ποια ήταν η θέση σας; Υποστηρίζατε την ανταρσία ή όχι;

R.S.: Την υποστηρίξαμε. Αργότερα θα το έκρυβαν, θα

ισχυρίζονταν ότι η αριστερά ήταν απούσα, ωστόσο οι δυνάμεις μας ήταν εκεί, στην EDSA, το Channel Four, το Μαλακανιάνγκ.³ Ήταν οι δικές μας δυνάμεις αυτές που εισέβαλλαν στο Μαλακανιάνγκ, καθώς κι εκείνες που κινητοποιήθηκαν στις επαρχιακές πόλεις, έξω απ' τη Μετρο-Μανίλα.

Σχ.: Κάτω όμως απ' την ηγεμονία του συνασπισμού της Ακίνο.

R.S.: Είναι αυτοί που πήραν την ηγεσία, μαζί με τους Ράμος και Ενρίλε. Δεν θα επέτρεπαν σε κανένα εκπρόσωπο της αριστεράς να μετάσχει στη Συντονιστική Επιτροπή. Παρόλα αυτά, όμως, κινητοποιήσαμε τις μαζικές μας οργανώσεις. Φυσικά, δεν μπορούσαμε να κατεβούμε με τις κομματικές μας σημαίες...

Σχ.: Σύμφωνα με την κυβέρνηση, την περασμένη διετία υπήρξαν κάποιες ομαδικές εκτελέσεις στο εσωτερικό του Νέου Λαϊκού Στρατού, γίνεται λόγος για ομαδικούς τάφους που βρέθηκαν κ.λπ. Τι έχεις να πεις πάνω σ' αυτό;

R.S.: Δυστυχώς, είναι αλήθεια. Κατά τη διάρκεια μιας «εκστρατείας εναντίον των προβοκατόρων», που ξεκίνησε απ' την πραγματική διαπίστωση της διάβρωσης των οργανώσεών μας σε ορισμένες περιοχές, σημειώθηκαν ανεπιτρεπτες ακρότητες, λόγω του υπερβολικού ζήλου των υπεύθυνων. Αυτά τα ζητήματα αποφασίζονται από τους τοπικούς διοικητές του NPA, οι οποίοι, λόγω της αρχιπελαγικής φύσης της χώρας, έχουν εκτεταμένες αρμοδιότητες. Σύμφωνα με έρευνές μας, πάνω από 300 σύντροφοι εκτελέστηκαν με την κατηγορία ότι ήταν πράκτορες των εχθρών, ενώ η πλειοψηφία απ' αυτούς ήταν αθώοι.

Όταν το μάθαμε, τον Δεκέμβριο του 1985, αμέσως στείλαμε οδηγίες να σταματήσουν όλες οι εκτελέσεις. Ωστόσο, για πολλούς συντρόφους μας ήταν ήδη πολύ αργά. Πιστεύω πως θα χρειαστούμε χρόνια μέχρι να ξεπερά-

σουμε αυτή την ιστορία, ιδιαίτερα στο Μιντανάο.

Σχ.: Ας έρθουμε τώρα στο πεδίο των διεθνών σχέσεων του κινήματος. Νομίζω πως υπάρχει μια προσπάθεια να αποκτήσει το κίνημα κάποια βοήθεια απ' το σοβιετικό μπλοκ, αξιοποιώντας προς όφελός του τις αντιθέσεις των υπερδυνάμεων. Είναι έτσι;

R.S.: Όσον αφορά την υλική βοήθεια, δεν περιμένω και πολλά, γιατί δεν νομίζω ότι οι Φιλιππίνες αποτελούν προς το παρόν σημαντική προτεραιότητα για την ΕΣΣΔ. Επίσης, αν αναμηνυόταν στις Φιλιππίνες, η Σοβιετική Ένωση θα ρισκάρει αναμέτρηση με τις ΗΠΑ, κάτι που δεν νομίζω πως το θέλει. Ίσως σε μερικά χρόνια, αφού πρώτα θα ενισχύσει τον στόλο της του Ειρηνικού, θα μπορούσε να υιοθετήσει μια πιο σθεναρή στάση.

Σχ.: Και η Κίνα;

R.S.: Αφότου ανέλαβε την εξουσία ο Ντενγκ Σιάο Πινγκ (γέλια), η Κίνα είναι πιο φιλική με τις ΗΠΑ.

Σχ.: Νομίζω όμως ότι αυτή η στροφή στην πολιτική της Κίνας είχε αρχίσει ήδη πιο πριν, κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του Μάο, μετά το ταξίδι του Νίξον στο Πεκίνο...

R.S.: Ακόμη και τότε, όμως, παίρναμε σημαντική βοήθεια απ' αυτούς. Σταμάτησε μόνο μετά την άνοδο του Ντενγκ Σιάο Πινγκ στην εξουσία.

Ωστόσο, το σημαντικότερο δεν είναι η υλική βοήθεια. Νομίζω πως ένα επαναστατικό κίνημα πρέπει να συνδέεται με άλλα κινήματα κυρίως για πολιτικούς λόγους. Εφόσον αντιμετωπίζουμε την υπ' αριθμόν 1 υπερδύναμη, πρέπει να συνδεθούμε με άλλες αντιιμπεριαλιστικές δυνάμεις.

Σχ.: Το κίνημά σας δεν είναι καθαρά «μαοϊκό», αν μπορεί να υπάρξει κάτι τέτοιο. Διακρίνει κανείς έντονα εθνικιστικά χαρακτηριστικά. Πώς έγινε αυτή η σύζευξη μαοϊσμού και εθνικισμού;

R.S.: Η δύναμη της αναγκαιότητας. Παλιά, τα πρώτα

χρόνια του αγώνα, υιοθετούσαμε μονοκόμματα ένα συγκεκριμένο μοντέλο, το μαοϊκό. Μιμούμενοι το Γενάο, προσπαθήσαμε ακόμη και να στήσουμε στην Ισαμπέλα, στο βόρειο τμήμα της χώρας, ένα χωριστό καθεστώς, κάτι που βέβαια δεν ήταν πραγματοποιήσιμο.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70, όταν η Κίνα άλλαξε πολιτική, υποχρεωθήκαμε να στηριχτούμε στον εαυτό μας. Νομίζω πως αυτό ήταν κάτι θετικό. Πριν απ' την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου, το 1972, οι προσπάθειές μας είχαν ουσιαστικά αποτύχει. Ακόμη κι αν είχαμε την ικανότητα να προμηθευτούμε όπλα από την Κίνα, οργανωτικά είμασταν ανεπαρκώς προετοιμασμένοι.

Αυτό που κάναμε μετά το 1972, ήταν ότι συγκεντρώσαμε τις προσπάθειές μας στην οργάνωση του κόσμου μας. Φυσικά, για να το κατορθώσουμε αυτό, έπρεπε να εστιάσουμε την προσοχή μας στα συγκεκριμένα προβλήματα των μαζών, στα προβλήματα των εργατών, των αγροτών, κ.ο.κ., κι όχι σε προβλήματα που υπήρχαν ανάμεσα στη Μόσχα και το Πεκίνο. Έτσι κι έγινε.

Αργότερα, διευρύνουμε την οπτική μας μελετώντας τις επαναστατικές εμπειρίες άλλων χωρών. Όπως σου είπα και προηγουμένως, αυτόν τον καιρό διαβάζω ένα βιβλίο για τη χώρα σου⁴ λέγεται «ΕΛΑΣ, Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός». Επίσης, μελετάμε πολύ τη λατινοαμερικανική επαναστατική εμπειρία.

Σχ.: Προσωπικά, πώς εντάχθηκες στο κίνημα;

R.S.: Αρχισα το 1965, στα εικοσιένα μου, στην «Πατριωτική Νεολαία»⁴. Ήμουν φοιτητής στο Πανεπιστήμιο και τότε οργανώναμε τους φοιτητές στα άλλα Πανεπιστήμια, τους εργατές στα εργοστάσια, φτιάχναμε συνδικάτα. Κατά την περίοδο των διακοπών, γυρίζαμε στα χωριά μας κι οργανώναμε τους αγρότες και τη νεολαία. Είμασταν πολύ απασχολημένοι εκείνη την εποχή, γύρω στο 1965...

Σχ.: Αληθεύει ότι ήθελες να γίνεις πυρηνικός μηχανικός;

R.S.: Όταν ήμουν στο γυμνάσιο, ναι (γέλια).

Σχ.: Σήμερα, δύο δεκαετίες μετά από εκείνη την εποχή, πώς βλέπεις τις προοπτικές του κινήματος; Νωρίτερα, δέκρινε στα λόγια σου μια κάποια απαισιοδοξία...

R.S.: Δεν είμαι απαισιόδοξος. Απλούστατα, συνηθίζω να βασίζω τα συμπεράσματά μου στα γεγονότα κι όχι στις επιθυμίες μου. Ίσως να είναι η λογική του μηχανικού, αυτή (γέλια).

Όσον αφορά τώρα τις προοπτικές. Σε αρκετές περιοχές, όπως η βόρεια και η κεντρική Λουζόν ή το Νέγκρος, ο αγώνας συνεχίζεται με επιτυχία. Ωστόσο, στο Μιντανάο και σε μέρος από τις Βισάγιας, κυρίως στο Σάμαρ και το Λέιτε, υπάρχουν προβλήματα για τους λόγους που προανέφερα. Ωστόσο, το κυριότερο πρόβλημα βρίσκεται στη Μετρο-Μανίλα, όπου λόγω των νέων συνθηκών η οργάνωση του κινήματος είναι πιο αδρανής.

Βέβαια, το κίνημα έχει βρεθεί και σε πολύ χειρότερη κατάσταση. Ιδίως το 1977, όταν συνελήφθησαν ο Αρμάντο Γκερέρο κι ο σύντροφος Ντάντε, οι δυνάμεις μας ήταν καθηλωμένες, δεν υπήρχε επικοινωνία μεταξύ τους, τα οικονομικά μας αποθέματα ήταν άθλια και διαθέταμε λιγότερα από 400 τουφέκια. Ωστόσο, μπορέσαμε να ανασυγκροτηθούμε και να αναπτυχθούμε στο σημερινό επίπεδο...

[Σημειώσεις]

1. Πρόκειται για τον Μπερνάρντο Μπουσκάνο, ιδρυτή του Νέου Λαϊκού Στρατού, πολιτικό κρατούμενο στα 1976-1986 και σήμερα έναν απ' τους κυριότερους εκφραστές της μετριοπαθούς γραμμής μέσα στη φιλιππινέζικη αριστερά. Στις εκλογές της 11ης Μάη ήταν υποψήφιος για τη Γερουσία.
2. Συμμαχία για μια Νέα Πολιτική: ο συνασπισμός της νόμιμης αριστεράς στις εκλογές της 11ης Μάη.
3. EDSA: Epifanio de los Santos Avenue, η κεντρική λεωφόρος της Μανίλα, όπου βρίσκονται τα στρατόπεδα Crame και Aguinaldo, κέντρα της ανταρσίας του 1986.
Channel Four: το 4ο κανάλι της τηλεόρασης, γύρω από τις εγκαταστάσεις του οποίου σημειώθηκε η μόνη αιματηρή σύγκρουση της 4ήμερης εξέγερσης.
4. Μαλακανιάνγκ: το Προεδρικό Μέγαρο του Μάρκος. Τη νύχτα της 25ης Φλεβάρη 1986, τα εξεγερμένα πλήθη το κατέλαβαν και το λεηλάτησαν.
4. Kabataan Makabayan, ουσιαστικά η Κομμουνιστική Νεολαία των Φιλιππίνων. Διαδραματίσε αποφασιστικό ρόλο στο «Φιλιππινέζικο Μάη», την άνοιξη του 1970.

Ο Σάλας σε παλιότερη φωτογραφία του, στο εξώφυλλο του περιοδικού National Midweek, πριν τη σύλληψή του.

ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ!

ΚΙΑΝ ΜΙΛΟΥΣΑΜΕ για τον Στάλιν; αναρωτιόμαστε πριν από τρεις μήνες απ' αυτές τις σελίδες. Σήμερα, η προτροπή μας φαντάζει άχρηστη και ξεπερασμένη. Μέσα σε μερικές βδομάδες, η συζήτηση για τον Στάλιν και τον σταλινισμό γενικεύτηκε σε όλο τον σοβιετικό τύπο κι ο απόηχός της έφτασε μέχρι και στη χώρα μας. Το δίδαγμα είναι σαφές και κατηγορηματικό: ο-ποιαδήποτε γκλάσνοστ, οποιαδήποτε περεστρόικα τόσο εκεί, όσο κι εδώ πρέπει αναγκαστικά να περάσει από τη δοκιμασία της επιστροφής σ' εκείνη την τραγική περίοδο.

Όμως, η κατάδυση στο στοιχειωμένο παρελθόν δεν είναι εύκολη υπόθεση. Βρωμάει μπαρούτι, όχι μόνον επειδή τα ντουλάπια της ιστορίας είναι γεμάτα πτώματα, αλλά κυρίως επειδή παραμένουν ορθάνοικτοι τεράστιοι πολιτικοί λογαριασμοί. Με άλλα λόγια, δεν πρόκειται για μια απλή... αναψηλάφηση κάποιας δικαστικής πλάνης, ούτε για μια αποκατάσταση της αλήθειας που μπορείς να επιστευθείς σε κάποιους «νηφάλιους» ιστορικούς. Πρόκειται για το σήμερα μέσα από το χτες. Για τη συνέχιση μιας θεωρητικής και πρακτικής αναμέτρησης από το σημείο που διακόπηκε βίαια με την εξόντωση της μιας πλευράς. Σε τελευταία ανάλυση, ακόμα κι η γνώση της ιστορίας εκείνων των εκατομμυρίων κομμουνιστών που εξακολουθούν να τους αρνούνται το δικαίωμα ότι κάποτε υπήρξαν, αποτελεί ένα από τα πιο πολύτιμα όπλα που μπορούν να διαθέτουν σήμερα οι άνθρωποι που δεν το βάζουν κάτω!

«Όταν αρχίσεις να λες την αλήθεια, πρέπει να την πεις ολόκληρη μέχρι το τέλος». Η φράση αυτή ανήκει στον Ανατόλι Ρυμπάκωφ, τον συγγραφέα «των παιδιών του Αρμπάτ», αποσπάσματα του οποίου διαβάσαμε στα «ΝΕΑ» σε μετάφραση του Πέτρου Ανταίου. Το μήνυμα που περιέχει είναι σαφές: όχι πια μισόλογα, όχι πια ψευδοθεωρίες περί «προσωπολατρίας» που δεν εξηγούν τίποτα και ετοιμάζουν το έδαφος για την διαιώνιση του κακού. Στο μήνα που πέρασε, ο σοβιετικός τύπος ασχολήθηκε όσο ποτέ άλλοτε στα τελευταία 25 χρόνια με τον Στάλιν και τα θύματά του. Δεν έλειψαν μάλιστα και οι πρώτες τρεις «αποκαταστάσεις» παλιών μπολσεβίκων. Ο πρώτος ήταν ο Φιοντόρ Ρασκόλνικωφ την περίπτωση του οποίου παρουσίασε αρκετά εκτεταμένα και στα ΝΕΑ ο Π. Ανταίος. Ωστόσο, η ικανοποίηση που νιώθουμε γι' αυτές τις σηματοδικές εξελίξεις, δεν μπορεί να μας κάνει να αποσιωπήσουμε τον τουλάχιστο στρεβλό τρόπο με τον οποίο προσεγγίζεται (και πάλι) το τεράστιο ζήτημα του εκφυλισμού της ρώσι-

κης επανάστασης και της σφαγής της συντριπτικής πλειοψηφίας των γνωστών και άγνωστων πρωταγωνιστών της.

Πρώτο μας λοιπόν, παράδειγμα ο Φ. Ρασκόλνικωφ και η φοβερή ανοικτή επιστολή του στο δικτάτορα λίγο πριν από το θάνατό του στο Παρίσι (κι όχι στη Νίκαια) από εκπαραθύρωση (κι όχι από μηνιγγίτιδα). Τόσο στη Μόσχα το περιοδικό «Αγκανιόκ», όσο και στην Αθήνα ο Π. Ανταίος (στα ΝΕΑ) παρουσιάζουν ομολογουμένως καλόπιστα την προσωπική τραγωδία αυτού του μπολσεβίκου ηγέτη της παλιάς φρουράς και δεν παραλείπουν να αναφερθούν με στατιστικά στοιχεία στο μακέλεμα του Κόκκινου Στρατού από τον Στάλιν λίγο πριν από την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Όμως, απέχουν πολύ από το να βγάλουν όλα τα συμπεράσματα και κάπου-κάπου ξαναπέφτουν μάλιστα στις παλιές «καλές» συνταγές που βολεύουν όσους δεν θέλουν να πουν όλη την αλήθεια.

Έτσι, η βιογραφία του Ρασκόλνικωφ τείνει να μοιάζει με άχρωμη και άοσμη αιογραφία από την οποία απουσιάζουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που θα την προσγείωναν στη σκληρή πραγματικότητα εκείνων των δυο κρίσιμων δεκαετιών. Και όμως, ο Ρασκόλνικωφ — όπως και οι άλλοι μπολσεβίκοι δεν ήταν άγιος. Ήταν ένας αγωνιστής με τα διλήμματά του, τις πολιτικές επιλογές του, τις καλές και τις κακές στιγμές του. Γι' όλα αυτά ούτε λέξη. Ή μάλλον σχεδόν τίποτα. Μια μόνο υπενθύμιση: «στη διάρκεια της εσωκομματικής δημοκρατικής συζήτησης για τον χαρακτήρα και την αποστολή των σοβιετικών συνδικάτων, για ένα μικρό διάστημα συμμερίζεται τις απόψεις της αντιπολίτευσης. Εγκαταλείπει όμως τις θέσεις της και σ' όλη του τη ζωή αγωνίζεται με συνέπεια, υπερασπίζοντας τη

λενινιστική γραμμή του κόμματος»!

Δεν διαθέτουμε εδώ τον χώρο για να αναφερθούμε στην περιβόητη συζήτηση για τον «ρόλο των συνδικάτων» (1921). Το πρόβλημα εντοπίζεται αλλού: τι άραγε μπορεί να σημαίνει αυτό το «σ' όλη του τη ζωή αγωνίζεται με συνέπεια, υπερασπίζοντας τη λενινιστική γραμμή του κόμματος»; Ποιά ήταν αυτή η «γραμμή»; Απ' ό,τι μπορούμε να γνωρίζουμε, «η υπόλοιπη ζωή» του Ρασκόλνικωφ μέχρι τον Σεπτέμβριο του '39 που δολοφονήθηκε στο Παρίσι από σταλινικούς πράκτορες (κατά τον Ρ. Μεντβιέγεφ), αναλώθηκε στην υπηρεσία της εκάστοτε κομματικής ηγεσίας η οποία όμως, δεν είχε παρά μόνον ένα κεντρικό πρωταγωνιστή: τον Ιωσήφ Βησαριόνοβιτς Στάλιν.

Κι έτσι φτάνουμε στο εξωφρενικό συμπέρασμα ότι η «λενινιστική γραμμή του κόμματος» (τι άραγε να σημαίνει αυτός ο βαρβαρισμός;) ταυτίζεται με τον θριαμβεύοντα σταλινισμό. Κι ακόμα χειρότερα, φτάνουμε να πλέκουμε το εγκώμιο του Ρασκόλνικωφ για δυο εντελώς αντιφατικούς λόγους: επειδή βρήκε έστω και αργά το θάρρος να καταγγείλει δημόσια τον δικτάτορα και το καθεστώς του, κι επειδή υπηρέτησε πιστά αυτό το ίδιο καθεστώς και τον ηγέτη του!!

Η ίδια ακριβώς μέθοδος ακολουθήθηκε και στις δυο άλλες περιπτώσεις αποκατάστασης μπολσεβίκων ηγετών, δηλαδή του Νικολάι Ιβάνοβιτς Μουράλωφ και του Ιβάν Ντενίσοβιτς Σμίλγκα. Καμιά λέξη για τον ρόλο τους στην αδυσώπητη εσωκομματική πάλη των επιγόνων του Λένιν. Το παραμικρό για τις ιδέες τους, τις πολιτικές τους επιλογές, τις αρετές, αλλά και τις αδυναμίες τους. Και σ' αυτό το σημείο νομίζουμε ότι αγγίζουμε το κρίσιμο ερώτημα:

ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΡΑΣΚΟΛΝΙΚΩΦ

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ πριν από την ανοικτή καταγγελία του Ρασκόλνικωφ, ένας άλλος σοβιετικός αξιωματούχος διάλεγε τον δύσκολο δρόμο της ρήξης με το σταλινικό καθεστώς, στέλνοντας στον δικτάτορα μιαν ανοικτή επιστολή που μοιάζει και με αφορισμό. Ήταν στις 17 Ιουλίου του 1937, όταν ο Ιγνάτιος Ράις (Πολωνός, μπολσεβίκος από το 1917), ένας από τους ηγέτες των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών στην Ευρώπη, στέλνει στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος την εξής ανοικτή επιστολή:

«Για να μην υποκύψουν η ΕΣΣΔ και το διεθνές κίνημα κάτω από τα κτυπήματα της αντεπανάστασης και του φασισμού, η εργατική τάξη πρέπει να κάνει πέρα τον Στάλιν και το σταλινισμό. Αυτό το δείγμα του χειρότερου οππορτουισμού χωρίς αρχές, του ψεύδους και του αίματος απειλεί να δηλητηριάσει τον κόσμο έως τις τελευταίες δυνάμεις της εργατικής τάξης.

Κάτω το ψέμα του «σοσιαλισμού σε μια μόνη χώρα»! Επιστροφή στο διεθνισμό του Λένιν...

Ειρωνία της ιστορίας. Άλλοτε η αστική τάξη στρατολογούσε από τις τάξεις της τους Καβενιάκ και τους Γκαλιφέ, τους Τρεπώφ και τους Βράνγκελ.

Ιγνάτιος
Ράις

Σήμερα, είναι κάτω από την ένδοξη ηγεσία των δυο Διεθνών που οι προλετάριοι παίζουν οι ίδιοι τον ρόλο του δημίου των ίδιων των συντρόφων τους. Εμπρός για νέες μάχες για τον σοσιαλισμό και την προλεταριακή επανάσταση! Για την οικοδόμηση της 4ης Διεθνούς!»

Μαζί με αυτό το γράμμα, ο Ράις έστειλε στην Κ.Ε. το παράσημο της Κόκκινης Σημαίας διπλωμένο στη μισολειωμένη πάνινη κασετίνα στο εσωτερικό της οποίας είχε ραφτεί η εξουσιοδότησή του ως αντιπροσώπου στο παράνομο συνέδριο του Πολωνικού κόμματος το 1919.

Όμως, ο Ράις ήταν ήδη καταδικασμένος. Στις 43 Σεπτεμβρίου ανακαλύπτεται το πτώμα του κοντά στη Λωζάνη, γεμάτο σφαίρες. Στην τσέπη του έχει ακόμα το εισιτήριο για τη γαλλική πόλη Ρεμς, όπου θα συναντούσε στις 5 Σεπτεμβρίου τους δυο εκπροσώπους της διεθνούς αντιπολίτευσης, τον Βίκτωρ Σερζ και τον Χάινριχ Σνέεβλιτ! Η ελβετική αστυνομία κατονομάζει ως υπεύθυνους της δολοφονίας το «επιχειρησιακό» κλιμάκιο της Γκε-Πε-Ου στη δυτική Ευρώπη...

Μια και το 95% των αγωνιστών που έκαναν την επανάσταση του 1917, παραμένει ανύπαρκτο στα κατάστιχα της «επίσημης ιστορίας», νομίζουμε ότι αποτελεί στοιχειώδη δικαίωσή τους να δώσουμε στον αναγνώστη μικρά βιογραφικά σημειώματα από τριών πρώτων μπολσεβίκων ηγετών που αποκαταστάθηκαν στην ΕΣΣΔ, ακριβώς μισό αιώνα μετά τη δολοφονία τους από τον Στάλιν, Όλα τα στοιχεία τα δανειστήκαμε από το μνημειώδες βιβλίο του Πιερ Μπρουέ «το Μπολσεβίκικο Κόμμα».

γιατί άραγε αυτά τα κενά στην ιστορία που (κατά τον Γκορμπατσώφ) δεν θα πρέπει πια να έχει «λευκές σελίδες»; Γιατί ένα κλάσμα της κι όχι ολόκληρη η ιστορία;

Η απάντηση είναι απλή: επειδή η ιστορία εξακολουθεί να πονάει και να είναι επίκαιρη. Μια ουσιαστική αποκατάσταση των θυμάτων δεν μπορεί να σημαίνει παρά την ολοκληρωτική κριτική των δημίων της. Και κυρίως, δεν μπορεί παρά να συνεπάγεται την αναγνώριση και την αξιολόγηση της άλλης μπολσεβίκικης πλευράς, εκείνης που έδωσε τη μάχη κατά του σταλινισμού και της γραφειοκρατικής αποσύνθεσης της επανάστασης.

Για να γίνει φυσικά κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό να περιοριστεί η αξιολόγηση του «σταλινικού φαινομένου» σε μπακάλικες εκτιμήσεις του στυλ «75% καλός, και 25% κακός» όπως συνήθιζε να λέει ο μακαρίτης πρόεδρος Μάο. Το πρόβλημα δεν είναι ποσοτικό, αλλά ποιοτικό. Είναι αδιανόητο να βολεύονται ακόμα και σήμερα, διάφοροι

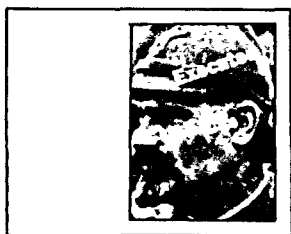
«μαρξιστές» με διαπιστώσεις του είδους «ναι μεν ο Στάλιν δολοφόνησε εκατομμύρια σοβιετικούς πολίτες, αλλά πάντως πέτυχε να εκβιομηχανίσει τη χώρα». Ή «ναι μεν είχε τα μελανά του σημεία, αλλά πάντως ο απολογισμός του ήταν συνολικά θετικός». Ο κυνισμός αυτών των «μαρξιστών» δεν είναι τελικά, παρά η μοιρολατρεία των απολογητών του σταλινισμού που αρνούνται ότι ήταν δυνατό να υπάρξει μια άλλη, εντελώς διαφορετική πορεία της Οκτωβριανής επανάστασης.

Το άσκημο όμως, γι' αυτούς, είναι ότι η εναλλακτική λύση υπήρξε και δεν είναι πια δυνατό να αποσιωπάται. Τόσο ο Σμίλγκα, όσο κι ο Μουράλωφ ανήκαν σε μια ανοικτά αντισταλινική αντιπολίτευση πριν να κάνουν δήλωση μετανοίας και να εκτελεστούν. Ποιες ήταν οι θέσεις αυτής της αντιπολίτευσης; Ποια τα μέλη και οι αγώνες της; Τι συνέβη κι έχασε τη μάχη; Σε ποιο βαθμό το πρόγραμμά της παραμένει ή όχι επίκαιρο; Σ' όλα αυτά και σε πολλά άλλα ερωτήματα όχι μόνο δεν δίνεται καμιά απάντηση, αλλά

δεν αναγνωρίζεται ούτε καν η ύπαρξη αυτής της αντιπολίτευσης. Κι έτσι φτάνουμε να πλέκουμε το εγκώμιο του Ρασκόλνικωφ που τόλμησε «όταν οι άλλοι σιωπούσαν», χωρίς όμως να λέμε κουβέντα για εκείνους που είχαν αγωνιστεί κατά του σταλινικού εκφυλισμού πολύ πριν το 1939. Γιατί στ' αλήθεια δεν γίνεται η παραμικρή μνεία του Λέοντα Τρόσκι που επειδή πρόβλεψε την τύχη που επιφύλασσε ο Στάλιν στην επανάσταση και στους επαναστάτες της, πάλεψε χωρίς καμιά αυταπάτη και συμβιβασμό εναντίον του; Γιατί να παρουσιάζουμε την τολμηρή καταγγελία του Ρασκόλνικωφ σαν τη μοναδική, όταν η αριστερή αντιπολίτευση δεν περιοριζόταν σε απλές καταγγελίες, αλλά προχωρούσε σε μια ολομέτωπη προγραμματική αντιπαράθεση; Γιατί επιτέλους δεν αναγνωρίζεται σ' εκείνους τους λίγους που έσωσαν την τιμή του επαναστατικού μαρξισμού (και το πλήρωσαν όλοι χωρίς καμιάν εξαίρεση με τη ζωή τους) ότι «δεν σιώπησαν» κι ότι πάλεψαν με νύχια και με δόντια για να μην φτάσει η επανάσταση στο αποκρουστικό, μακάβριο και βάρβαρο εκφυλισμό που της επιφύλασσαν οι απαρασείκ χωρίς ηθικούς φραγμούς;

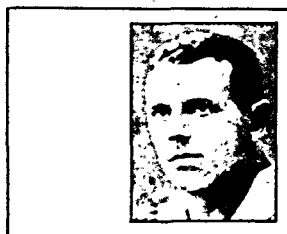
Σε τελευταία ανάλυση το ζητούμενο δεν είναι η αποκατάσταση του Τρόσκι, του Μπουχάριν, του Ζηνόβιεφ, του Κάμενεφ, του Πρεομπραζένσκι, του Σμιρνώφ, του Ράντεκ, του Ρακόφσκι, του Τόμσκι, του Σερεμπριάκωφ, του Αντόνωφ-Οβσένκο, του Ρύκωφ, του Τουχασέφσκι, του Γιακίρ και των εκατοντάδων χιλιάδων άλλων (ή μήπως εκατομμυρίων;) κομμουνιστών επαναστατών που δολοφονήθηκαν από ένα καθεστώς που θα μείνει στην ιστορία σαν ο μεγαλύτερος μακελάρης κομμουνιστών που έχει γνωρίσει η ανθρωπότητα. Το ζητούμενο είναι η αποκατάσταση του αγώνα τους, των πολιτικών ιδεών τους, της επαναστατικής και ανθρωπιστικής παράδοσης που αντιπροσώπευσαν στη θεωρία και στην πράξη. Όσο δεν γίνεται αυτό, δεν πρόκειται να υπάρξει παρά μία κούρση περστροϊκά, μια φαλκιδευμένη γκλάσνοστ και τελικά, μια ακόμα καταδικασμένη από τα πριν απόπειρα μεταρρύθμισης του σκιάχτρου του σοσιαλισμού! Το σημερινό πρόβλημα της Σοβιετικής Ένωσης και του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος δεν είναι να κλάψει για το παρμένο παρελθόν του. Είναι κυρίως, να το κατανοήσει και να το ξεπεράσει οριστικά και αμετάκλητα μέσα από την αναβίωση της συλλογικής του μνήμης που πέρασε πάνω από μισόν αιώνα στις κατακόμβες της σταλινικής παρανομίας.

Γιώργος Μητραλιάς

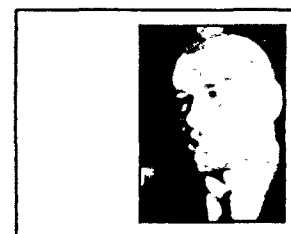
Μουράλωφ Νικολάι (1877-1937)

Γιος αγροτών, διπλωματούχος αγρονόμος. Σοσιαδημοκράτης, μπολσεβίκος το 1903. Συμμετέχει στην επανάσταση του 1905. Δικάζεται και αθώνεται επειδή σκότωσε έναν πογκρομιστή. Είναι ένας από τους ηγέτες του Σοβιέτ της Μόσχας μετά τον Φλεβράρη '17, αρχηγός των κοκκινοφρουρών που καταλαμβάνουν το Κρεμλίνο τον Οκτώβρη. Στην αρχή μέλος του γενικού επιτελείου του Τρόσκι, αργότερα ηγείται πολλών στρατιωτικών διοικήσεων στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Το 1921, στρατιωτικός διοικητής του διαμερίσματος της Μόσχας, το '24 του Βόρειου Καυκάσου. Μέλος της κεντρικής επιτροπής ελέγχου. Συμμετέχει στην αντιπολίτευση το '23 και στην ενοποιημένη αντιπολίτευση. Διαγράφεται το '27 και εκτοπίζεται. Υπογράφει με τον Ρακόφσκι τη διακήρυξη της αντιπολίτευσης στο 16ο Συνέδριο. Απελευθερώνεται, αρνείται να υπογράψει μια δήλωση κατά του Τρόσκι, και εργάζεται σαν αγρονόμος, αφού εγκαταλείπει κάθε πολιτική δραστηριότητα. Καταδικάζεται σε θάνατο και ντουφεκίζεται μετά τη δεύτερη δίκη της Μόσχας.

Ρασκόλνικωφ Φιοντόρ (1892-1939)

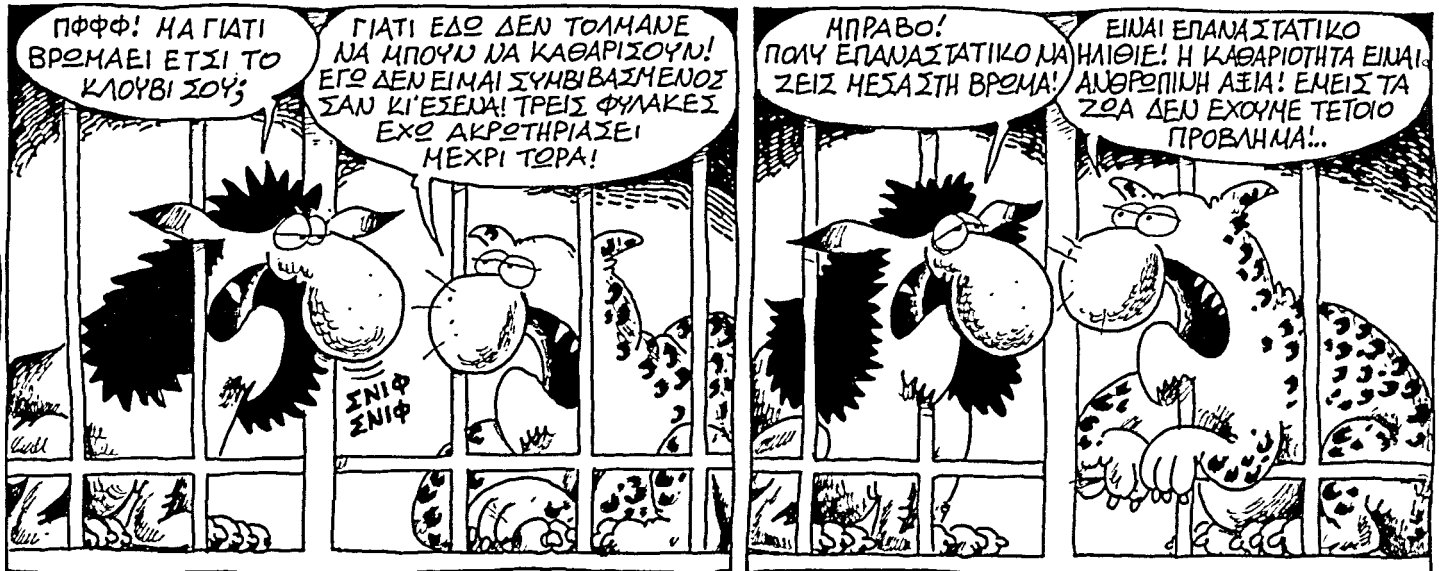
Φοιτητής, μπολσεβίκος το 1910. Αξιωματικός του ναυτικού στον πόλεμο και ένας από τους οργανωτές των ναυτών του Κρόνστατ, τα αποσπάσματα των οποίων διοικεί κατά την εξέγερση του Οκτώβρη. Μέλος της επαναστατικής επιτροπής, διεκπεραιώνει στο εξωτερικό πολυάριθμες αποστολές. Αποκυρήσσει τον Τρόσκι κατά την κατάδική της αντιπολίτευσης. Διπλωμάτης, αρνείται να υποκύψει το 1938 την εντολή να επιστρέψει στην ΕΣΣΔ και καταγγέλλει σε μια ανοικτή επιστολή τον Ιούλιο του '39, τα εγκλήματα του Στάλιν. Πεθαίνει λίγο αργότερα.

Σμίλγκα Ιβάν (1892-1937)

Λεττονός φοιτητής, μπολσεβίκος το 1907, συνελήφθη πολλές φορές. Μέλος της Κ.Ε. τον Απρίλη του 1917, υπεύθυνος των κομματικών οργανώσεων στον στόλο της Βαλτικής, πρόεδρος του περιφερειακού σοβιέτ του στρατού, του στόλου και των εργατών της Φινλανδίας, έμπιστος συνεργάτης του Λένιν κατά την προετοιμασία της εξέγερσης. Εκλεγμένος στην Κ.Ε. τον Αύγουστο του '17, '18, '19, αναπληρωματικό μέλος το '20, '22, '24, πλήρες μέλος το '25. Πολιτικός επίτροπος κατά τον εμφύλιο πόλεμο, πολιτικός υπεύθυνος του στρατού κατά την προέλαση προς τη Βαρσοβία το '20, μέλος του πολεμικού συμβουλίου, της επιτροπής οικονομικού σχεδιασμού. Οικονομολόγος, πρύτανης του Ινστιτούτου Πλεχάνωφ για την οικονομία, μέλος της ενοποιημένης αντιπολίτευσης, περνάει από τον Ζηνόβιεφ στον Τρόσκι. Διαγραμμένος και εκτοπισμένος το '27, συνθηκολογεί το '29 μαζί με τον Ράντεκ και τον Πρεομπραζένσκι. Ξανασυλλαμβάνεται και καταδικάζεται σε 5 χρόνια φυλάκις το 1932. Εξαφανίζεται στη διάρκεια της μεγάλης εκκαθάρισης.

Αρκάς Ο Παντελής και το ΜΟΝΤΑΡΙ

ΟΙ ΑΚΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ είναι πολύ κοντά. Για όσους έχουν λίγο διαφορετική διάθεση, μια δόση αποφασιστικότητας και χρήματα αρκετά για δυο μήνες στη Σαντορίνη, δίνονται μερικές βασικές πληροφορίες:

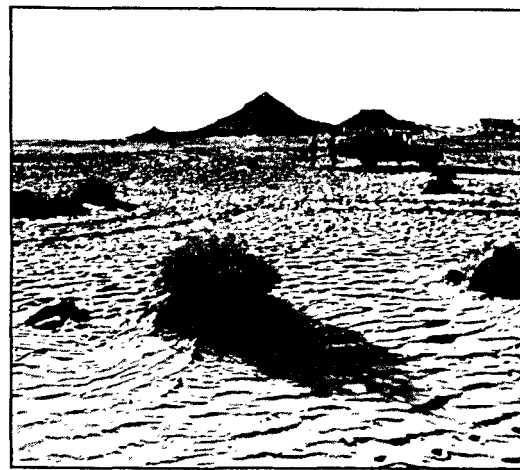
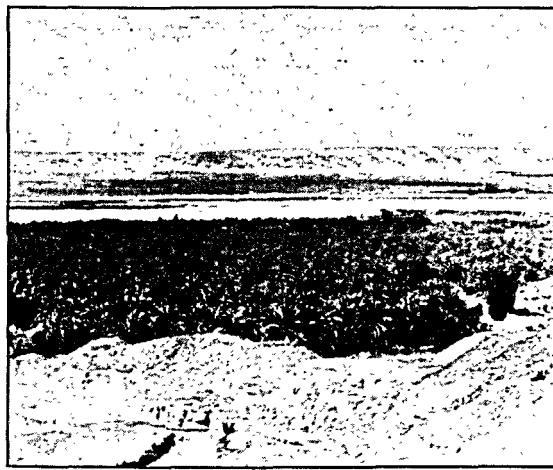
Το εισιτήριο του αεροπλάνου Αθήνα - Κάιρο με επιστροφή κοστίζει, ανάλογα με την εποχή 20.000 - 30.000. Το λεωφορείο για τις οάσεις φεύγει κάθε μέρα, εκτός Παρασκευής, απ' την οδό Ελ αζάρ (EL AZHAR) 45 στις 9.00 το πρωί. Κοστίζει γύρω στις 4 Αιγ. λίρες. Αυτά για την Μπαχαρίγια που είναι και η πλησιέστερη. Από εκεί μπορεί κανείς να προχωρήσει, ξανά με λεωφορείο ή με ωτοστόπ προς Φαράφρα, Κάργκα και Ντάκλα. (Το ωτοστόπ είναι εύκολο· κανείς δεν θα σας αρνηθεί μια θέση εφόσον υπάρχει, με τη διαφορά ότι μπορεί να χρειαστεί να περιμένετε μια-δυο μέρες να περάσει αμάξι): Στην Μπαχαρίγια υπάρχουν δυο-τρεις «πανσιόν», η καλύτερη όμως, όπου μαζεύονται όλοι οι ταξιδιώτες είναι αυτή του Σαλάχ. Δεν χρειάζεται να ψάξετε για να τη βρείτε: πριν ακόμα κατεβείτε απ' το λεωφορείο θα σας έχουν αναλάβει μια ντουζίνα πιτσιρίκια που θα σας οδηγήσουν εκεί ζητώντας επίμονα στυλό και τσιγάρα. Μπορείτε επίσης να κατασκηνώσετε στις θερμές πηγές, πέντε χιλιόμετρα παρακάτω, δεν αξίζει όμως τον κόπο γιατί οι τιμές είναι τόσο εξευτελιστικές και περιλαμβάνουν επίσης τις πολυτέλειες ντους και πρωινού. Κάθε νύχτα λοιπόν στου Σαλάχ μαζί με το πρωινό της επομένης κοστίζει μια Αιγ. λίρα. Στο ίδιο μέρος υπάρχει φαί κατά παραγγελία, οργανώνονται εξορμήσεις στα πιο ενδιαφέροντα μέρη της περιοχής (μέχρι και τη Φαράφρα), που κοστίζουν 1-10 Αιγ. λίρες, μπορεί δε να πάρει κανείς πληροφορίες για οτιδήποτε ντόπιο είδος τον ενδιαφέρει. Για τα βράδια υπάρχει το CASINO CAFE που σερβίρει μπίρα. Απαραίτητος ένας καλός υπνόσακκος κι ένα βαρύ πουλόβερ για το κρύο της νύχτας.

Βασικό: στο Κάιρο υπάρχει — παντού — μια υπέροχη μαύρη αγορά για το \$. Μπορείτε να διπλασιάσετε τα λεφτά σας εκεί λαμβάνοντας υπόψη τα εξής: Στην είσοδο στη χώρα υποχρεώνονται όλοι να αλλάξουν 100 τουλάχιστον δολάρια με τη νόμιμη τιμή. Προσοχή στους επιδέξιους του δρόμου. Πάρτε μαζί σας καμιά μπουτίλια φτηνό ουίσκι (σε καλό μπουκάλι). Με καλό παζάρι πιάνει ακόμη και 40 λίρες το λίτρο.

Συμπερασματικά ένα μήνα στις οάσεις μπορείτε να τη «βγάλετε», καπνίζοντας Ευρωπαϊκά τσιγάρα και χωρίς να κουβαλάτε ουίσκι, με 150-200 λίρες.

ΣΗΜ.: Μία Αιγυπτιακή λίρα είναι περίπου 135 δρχ. στην τράπεζα και φτάνει τις 150 δρχ. στη μαύρη.

ΒΟΡΕΙΟ ΜΗΚΟΣ 28 15', Ανατολικό πλάτος 28 45'. Στη Δυτική έρημο της Αιγύπτου, πέντε ώρες απ' το Κάιρο, εφτά απ' την Αθήνα στην άκρη του κόσμου. Το λεωφορείο, αφήνοντας πίσω του τις θίνες της ερήμου κι ένα σύννεφο άμμου, τρυπώνει μέσα στη μαγική πλημμύρα από φοινικόδενδρα που προκαλεί μια αισθητή ανακούφιση στους θορυβώδεις επιβάτες του. Ο οδηγός κορνάρει επίμονα, τρέχοντας με ιλιγγιώδη ταχύτητα στα σκονισμένα μονοπάτια. Συμμορίες ολόκληρες από πιτσιρίκια μας υποδέχονται ουρλιάζοντας. Οι χωρικοί αντιδρούν μ' ένα απλό νεύμα στη συχνή πια παρουσία του «πολιτισμού» στον απομονωμένο τους τόπο κι επιστρέφουν στη δουλειά στα περιβόλια τους. Έχουμε φτάσει στην Μπαχαρίγια, μια απ' τις μικρές οάσεις της Αιγυπτιακής ερήμου. Κατεβαίνουμε μουδιασμένοι. Μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα έχουμε αποκτήσει ήδη μια ντουζίνα από μικρούς οδηγούς για το μοναδικό «ξενοδοχείο» της περιοχής: Ένα από τα ντόπια κτίσματα, από τούβλα άμμου, απροσδιόριστης ηλικίας, κάτασπρο, με δυο πάγκους σαν μοναδική επίπλωση. Τα καταλύματά μας αφήνουν άναυδους, βοηθώντας μας όμως να εγκλιματιστούμε, δίνοντάς μας να καταλάβουμε το επίπεδο των απαιτήσεων που μπορούμε να έχουμε. Περιμένοντας τον ξενοδόχο μαθαίνουμε και κάτι ακόμα: ο χρόνος δεν μετράει εδώ με τα

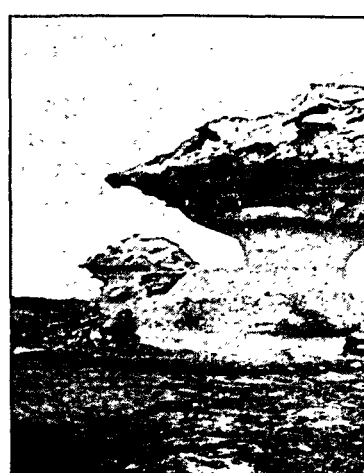
γνωστά λεπτά, έχει τη δική του ροή, τη δική του σχέση με τη ζωή του τόπου. Ο Σαλάχ καταφτάνει σε πέντε Αιγυπτιακά λεπτά: μιάμιση ώρα αργότερα. Η υποδοχή αποκτάει ιδιαιτερότητα μέσα από δυο στοιχεία: Είμαστε Έλληνες, είδος που δεν συχνάζει καθόλου στην περιοχή, κι επιπλέον τους προκαλούμε αμέσως σε μια παρτίδα τάβλι (με στοίχημα). Πριν νυχτώσει το «σύγχρονο τάβλι» μας έχει εξασφαλίσει μπόλικά τσάγια, την εκτίμηση των παρευρισκόμενων και την οργή του Αχμέτ του αρχιταβλαδόρου της περιοχής. Αργότερα, χορτασμένοι και αποτελώντας πια μέρος της «παρέας» ταξιδιωτών και ντόπιων, κατευθυνόμαστε στριμωγμένοι μέσα σ' ένα πανάρχαιο φορτηγό προς τα ενδότερα της οάσης. Χαμένοι ανάμεσα στους φοίνικες απολαμβάνουμε μια φυσική σάουνα. Βυθιζόμαστε στη θερμή πηγή, στους 45 βαθμούς, ακούγοντας το θρόισμα των φύλλων κάτω από χιλιάδες αστέρια. Η διάθεσή μας είναι — φανερά — λυρική.

«Η Αφρική έχει πραγματικά γίνει της μόδας» έγραφε ο Οράτιος Γουόλπωλ στα 1774. Όταν πριν δυο περίπου αιώνες οι Ευρωπαίοι αποφάσισαν να μάθουν τα μυστικά της μαύρης ηπείρου η Αίγυπτος ήταν ήδη γνωστή, πολυταξιδεμένη, γέρική. Κι όμως μέχρι πρόσφατα η έρημος τρόμαζε ακόμη και τους πιο αποφασισμένους ταξιδιώτες. Οι οάσεις είναι συνυφασμένες στη συνείδηση των ντόπιων με την έννοια της ζωής· κι είναι φανερό το γιατί. Λίγα χιλιόμετρα έξω απ' το κέντρο της Μπαχαρίγια τα δέντρα αραιώνουν, εξαφανίζονται, και μόνο λίγοι θάμνοι υποδηλώνουν την παρουσία του νερού κοντά. Ο ήλιος καίει και όσο φτάνει το μάτι, το τοπίο παρουσιάζει μια επιβλητική μονοτονία. Με το σκεπτικό ότι η αξία της οάσης είναι αισθητή μόνο μετά την ταλαιπωρία της ερήμου ξεκινήσαμε ένα πρωί με στόχο τον ορίζοντα. Μετά τον χρόνο και ο χώρος, η απόσταση, έχασε το (γνωστό σε μας) νήμά του. Η κοντινή κορφή που βάλαμε σημάδι αποδείχτηκε χιλιόμετρα μακριά πίσω απ' τα λοφάρια και τις καμπύλες της άμμου, όλα στο χρώμα της όχρας, χωρίς προοπτική. Γύρω στο μεσημέρι η μισητή παρέα είχε βγει εκτός μάχης, κάτω απ' τη σκιά του τελευταίου θάμνου. Πιο πέρα η διαδρομή γινόταν δυσκολότερη. Η άμμος υποχωρούσε κάτω από κάθε βήμα, το νερό τελείωσε γρήγορα, εμφανίστηκαν κι

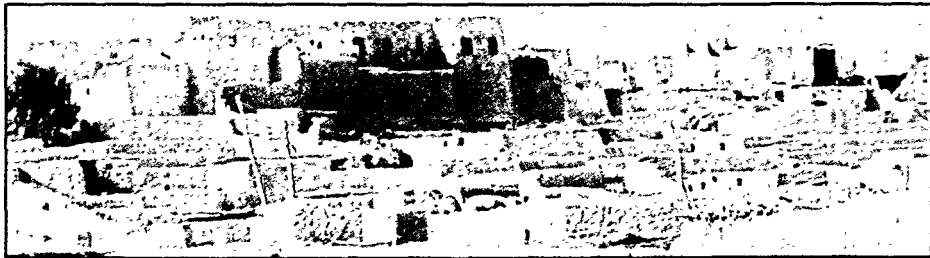
οι πρώτοι αντικατοπτρισμοί. Όταν φθάσαμε στην κορυφή του ποθητού λόφου ο ήλιος είχε αρχίσει να δύει κι η θερμοκρασία έπεσε κατακόρυφα. Έκανε κρύο εκεί όπου λίγο πριν η ζέστη ήταν ανυπόφορη. Η οάση, το ζεστό φλυτζάνι τσάι, το φαί, ήταν τώρα στο βάθος μόλις δεκαπέντε χιλιόμετρα παρακάτω. Πολύ κοντά δηλαδή για να κινδυνεύουμε κι αρκετά μακριά για να νιώσουμε την αγωνία των περιπλανώμενων. Έτσι, η ικανοποίηση της ξεκούρασης, του φαγητού, της συζήτησης κι ενός καλού τσιγάρου μας φάνηκαν τόσο σημαντικά κι απολαυστικά όσο ποτέ. Στο βραδινό τραπέζι αρχίσαμε να διηγούμαστε με ενθουσιασμό την «περιπέτεια» στους υπόλοιπους. Οι ντόπιοι μας αντιμετώπισαν με χαμόγελα συγκατάβασης.

Η Μπαχαρίγια, παρόλο που είναι μια απ' τις μικρότερες οάσεις, καλύπτει αρκετά τετραγωνικά χιλιόμετρα γης. Στο κέντρο της, ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση, βρίσκεται ο οικισμός. Καμιά τρακοσαριά κατοικήσιμα σπίτια και πολύ περισσότερα ερείπια, όλα από άμμο, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του τοπίου. Η κίνηση φαίνεται προνόμιο του κεντρικού δρόμου, ενώ λίγο παρακάτω τα σοκάκια έχουν μια μυστηριώδη ησυχία και γαλήνη. Οι άνθρωποι, αεικίνητοι σαν σύνολο, φωνάζουν, περιφέρονται· είναι σαν να περιμένουν τα καλύτερα αποτελέσματα από μία εξωφρενική έλλειψη οργάνωσης που τους χαρακτηρίζει. Πρόσωπα μελαψά, σκασμένα απ' τον ήλιο, τραχιά, καλυμμένα από σαρίκια και μαντήλια, κελεμπίες πολύχρωμες για τους άντρες, ενώ οι γυναίκες μοιάζουν απρόσιτες πίσω απ' τα κατάμαυρά τους ρούχα. Τα παιδάκια, μέσα στις χρωματιστές πυτζάμες τους, χώνονται παντού, τρέχουν, εξαφανίζονται, σαν να έχουν πάρει μαθήματα απ' την άμμο. Η εικόνα είναι κινηματογραφική κι απαράλλαχτη εδώ κι εκατοντάδες χρόνια. Το χρήμα, μας διηγείται ο Σαλάχ, ήταν ένα είδος σχεδόν άγνωστο στην περιοχή πριν δυο-τρεις δεκαετίες. Αντιπροσώπευε μόνο και μόνο ένα ακόμα είδος ανταλλαγής με τους εμπόρους του μακρινού Κάιρου, όπου, μετά από δυο βδομάδες ταξίδι, τα καραβάνια παζάρευαν ό,τι πολύτιμο είχαν.

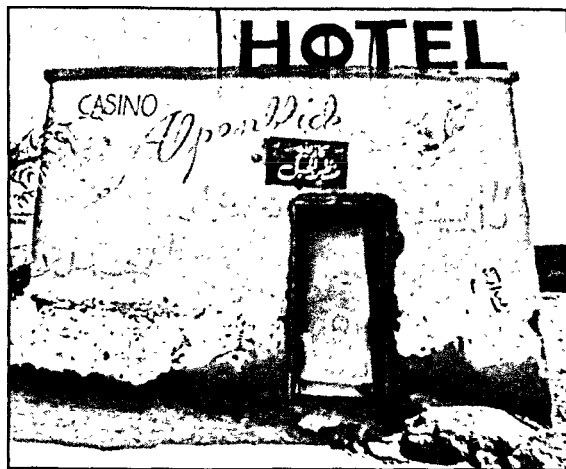
Εκατόν πενήντα χιλιόμετρα νοτιότερα βρίσκεται η Φαράφρα. Η πιο μικρή κι η πιο ξεχασμένη απ' τις οάσεις. Το

ΟΙ ΑΚΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΜΠΑΧΑΡΙΓΙΑ - ΦΑΡΑΦΡΑ

λεωφορείο που πρωτομπήκε τον περασμένο Οκτώβριο, φτάνει εκεί μία ή δύο φορές τη βδομάδα. Η διαδρομή ανάμεσα στις οάσεις είναι μοναδική σ' όλο τον κόσμο για τους περιέργους γεωφυσικούς της σχηματισμούς. Έτσι αποφασίσαμε να χρησιμοποιήσουμε το φορτηγό για να δούμε από κοντά όσα μας διηγούνταν. Μετά από αρκετές ώρες διαδρομής είχαμε αρχίσει ν' απογοητευόμαστε όταν το διαβολικό μας όχημα σταμάτησε — για πολλοστή φορά — με τη μηχανή να βγάζει καπνούς, στην κορφή μιας ανηφόρας. Απέναντί μας απλωνόταν το βαθύπεδο της Φαρά-

μέτρο σε διάμετρο στηρίζονταν ογκόλιθοι τόννων. Το βράδυ μαζευτήκαμε γύρω απ' τη φωτιά προσπαθώντας να μαγειρέψουμε και να ξεσταθούμε. Το φεγγάρι ήταν σχεδόν γεμάτο εντείνοντας την εξωπραγματική εικόνα της μέρας. Λίγα μέτρα απ' τον καταυλισμό υπήρχαν πολλές μαύρες πέτρες. Ο Αχμέτ μας συμβούλεψε να τις προσέξουμε από κοντά. Μια ακόμα έκπληξη. Οι πέτρες αυτές αποτελούσαν τεκμήρια ζωής ηλικίας μερικών εκατομμυρίων χρόνων. Απομεινάρια κάποιου δάσους, την εποχή που η Σαχάρα ήταν ακόμα ζούγκλα ή θάλασσα, χιλιάδες

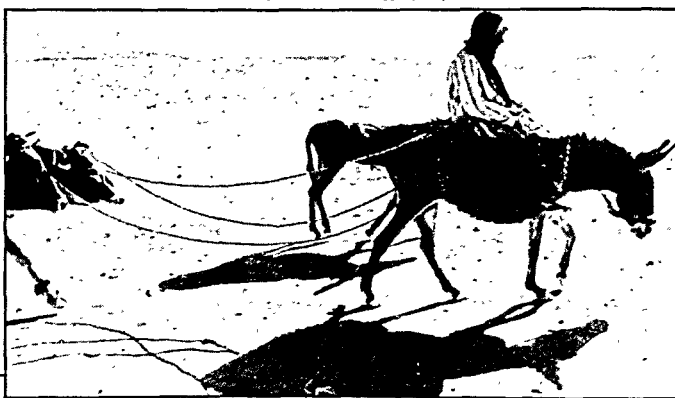
νη από τείχος κι οι δρόμοι της μοιάζουν με διαδρόμους ενός και μοναδικού σπιτιού. Το «καφενείο» θα το ζήλευαν σίγουρα όλοι οι πιο παλιοί Έλληνες ρεμπέτες. Μέσα σε μια ομιχλώδη ατμόσφαιρα οι απόγονοι των Βεδουϊνών διασκεδάζουν με τάβλι, τσάι και έντονες συζητήσεις. Οι λουλάδες έχουν ανάψει. Χωνόμαστε ανάμεσά τους και δεν αργούμε να τους πλησιάσουμε χρησιμοποιώντας τη διεθνή γλώσσα των νοσημάτων. Ο βοηθός του καφετζή μας επαναλαμβάνει την παράκληση όλων των μικρών παιδιών του τόπου: MAFISH A BEN, έχετε κανα μολύβι; Το αφεντικό του τον απομακρύνει ευγενικά με μερικές σφαλιάρες και μας προσφέρει τον καλύτερο ναργιλέ του μαγαζιού. Με τα λιγοστά του Αγγλικά, μας περιγράφει τις συνθήκες και την οικονομία τους. Μας συστήνει στον «κοινοτάρχη», έναν απ' τους θαμώνες που δεν διαφέρει σε τίποτα απ' τους υπόλοιπους, που καπνίζοντας μαζί μας μας εκμυστηρεύεται την αγωνία του για το μέλλον του «συνεταιρισμού» τους τώρα που έφτασε το λεωφορείο.

Μετρώντας τον χρόνο πάντα σε Αιγυπτιακά λεπτά ξεκινήσαμε για την επιστροφή. Ξαφνικά κι ενώ είμασταν τυλιγμένοι μέσα σε κουβέρτες για ν' αντιμετωπίσουμε το βραδινό κρύο της ερήμου το φορτηγάκι ξανασταμάτησε, αυτή τη φορά οριστικά. Χωρίς βενζίνη ούτε φαί και με τον Σαλάχ να μας διαβεβαιώνει ότι αργά ή γρήγορα κάποιος θα περνούσε για να μας περιμαζέψει. Κι ήταν οι αντιδικίες της Αιγύπτου με τον Καντάφι που μας έσωσαν, γιατί μερικές ώρες αργότερα φάνηκε μια στρατιωτική περίπολος. Χαμογελαστοί φαντάροι με κέφι για φλυαρία και πάντα κάτι έτοιμο να μας πουλήσουν, μας στοιβάξαν στο στρατιωτικό όχημα μέχρι την Μπαχαρίγια.

Για να μας ξεπληρώσει την ταλαιπωρία ο Σαλάχ μας υποσχέθηκε να κάνουμε το ίδιο ταξίδι με καμήλες, την επόμενη φορά. Κρατήσαμε τις επιφυλάξεις μας. Κανείς δεν ξέρει αν η ταλαιπωρία θα ήταν τόσο διασκεδαστική αν μέναμε στη μέση της ερήμου με τις καμήλες ή τους συνοδούς μας να την έχουν κοπανήσει.

Πανδώρα Βαμβακά
Νίκος Παπαδόπουλος
Wayne Eardley
(Καναδός φωτογράφος)

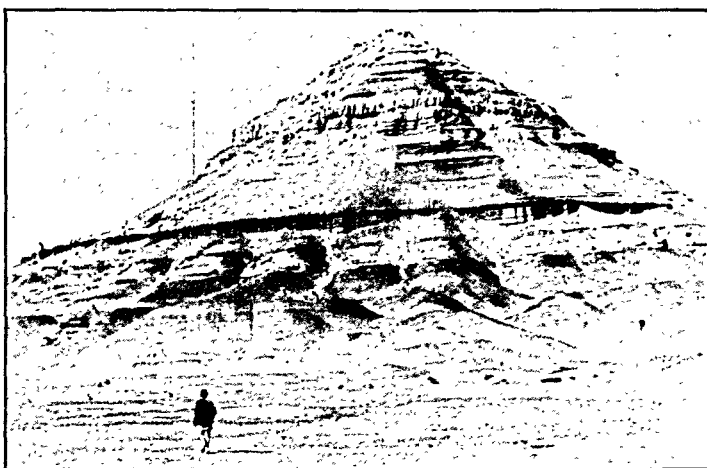
Ταξιδιωτικές πληροφορίες για όσους είναι μόνοι (κι όχι Μάνοι) υπάρχουν σε μια σειρά βιβλίων και εκδόσεων LONELY PLANET. (Για την Αφρική υπάρχει το AFRICA ON A SHOESTRING). Η διεύθυνσή τους είναι: LONELY PLANET PUBLICATIONS, PO BOX 88, SOUTH YARRA, VICTORIA 3141, AUSTRALIA. Στην Ελλάδα υπάρχει μια μικρή περίπτωση να βρεθεί το βιβλίο αυτό, μάλλον μεταχειρισμένο, στο COMPENDIUM, στη Νίκης.

φρα. Λευκές πιτσιλιές, σαν καλλιτεχνικές αναζητήσεις σύγχρονου ζωγράφου, κηλίδωναν εδώ κι εκεί το χώρα της άμμου. Τεράστια κυλινδρικά βουνά ξεπετάγονταν ακατάστατα. Προχωρώντας, όταν το φορτηγό μας τελικά επισκευάστηκε, το άσπρο άρχισε να επικρατεί. Μια χαώδης επίπεδη έκταση σπαρμένη με ψυχεδελικά αβεστολιθικά μανιτάρια: η «Λευκή έρημος». Λίγο πριν τη δύση σταματήσαμε σε μια περιοχή που θα αποτελούσε το ιδανικό σκηνικό για μια συνεργασία του Ταρκόφσκι με τον Σπίλμπεργκ. Η μεγαλειώδης, επικί ηρεμία ενός χωρίς όρια εξωγήινου τοπίου. Εκατοντάδες χρόνια η επιμονή του ανέμου σκάλιζε τους βράχους για να δημιουργήσει αυτόν τον υπέροχο παραλογισμό. Πάνω σ' ένα «κοτσάνι» ούτε μισό

απολιθώματα κείτονταν στα πόδια μας. Κλαδάκια και καρποί προϊστορικών δέντρων, κοχύλια που θα μπορούσαν να είχαν μαζευτεί σε μια παραλία, περικυκλωμένα από χιλιάδες χιλιόμετρα άμμου.

Φτάσαμε, επιτέλους, στη Φαράφρα το επόμενο πρωί. Πολύ μικρότερη και δυσπρόσιτη η οάση αυτή παραμένει ακόμα πιο αμόλυντη. Οι κάτοικοι είναι φιλικότατοι και αντιμετωπίζουν τους ξενόφερτους με μια ευγενική περιέργεια. Μια βόλτα στα περιβόδια αρκεί για να γεμίσει κανείς ένα ολόκληρο σάκκο από τρόφιμα, προσφορές σε ένδειξη φιλίας. Η μόνη δυσκολία έγκειται στην αντιμετώπιση συνεχών ελίκρινων προτάσεων φιλοξενίας. Μας εντυπωσιάζει η ολιγάρκειά τους. Η πόλη είναι εδώ περικυκλωμέ-

Γ Ι Α Π Π Η Δ Ε Σ

«ΝΤΟΥΡΑΝ ΝΤΟΥΡΑΝ»

Το άρθρο της εφημερίδας ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ του Σαββάτου 11 Ιουλίου '87 — δύο μέρες μετά τα κονσέρτα του αμερικάνικου ροκ γκρουπ Blue Oyster Cult με τίτλο «Εκτόνωση και Κόμπλεζ» ήταν ίσως κάτι πάρα πάνω από γλαφυρή απόδειξη της διάχυτης καφρίλας ορισμένων 20άρηδων Ελλήνων Υυρries. Μήπως οι ανάλγητοι αυτοί μικροί δε θα πρέπει μέχρι νεωτέρας διαταγής των κατά δέκα χρόνια μεγαλύτερων τους, που είδαν κι έμαθαν αρκετά στα χρόνια που πέρασαν, να προφέρουν τις λέξεις θία, ροκ έντ ρολ, χέβυ μέταλ, πρόβλημα, αστυνομία, εκτόνωση, αλλά κυρίως την τρισύλλαβη «μουσική», χωρίς να συμβουλευτούν ένα έγκυρο λεξικό ή κάποιον/κάποια από την προηγούμενη γενιά;

Γιατί οι «αποδοκιμασίες» τους σχετικά με τις συναυλίες και τα παρεπόμενά τους είναι τουλάχιστον μυχροπολεμικές και φαιδρές, οπότε από τα 11 περίπου σχόλιά τους αξίζει να σταχυολογηθούν δύο που ανήκουν αντίστοιχα σε έναν 23χρονο ελληνόγεννη, το Γιώργο Γιουρούκο, και τον Ελληνα Χρήστο Αναγνώστου (και ποιός είπε ότι η δεύτερη πατρίδα του ροκ, η Αγγλία, διαμορφώνει ακροατές πιο συνετούς;). Παραθέτουμε ασχολίαστα: «Νομίζω ότι τα παιδιά αυτά έχουν υπαρκτά οικονομικά κ.ά. προβλήματα. Και σ' αυτούς τους τόπους πάνε για να εκτονωθούν. Ίσως μερικοί το βλέπουν και σαν μόδα, αλλά δεν είναι».

«Τα παιδιά αυτά, πιστεύω, δεν πάνε στους χώρους των συναυλιών γιατί δέλουν να ακούσουν τη μουσική που τους αρέσει. Πάνε να εκτονωθούν για τα διάφορα προβλήματα που τους απασχολούν και δεν μπορούν να λύσουν με σωστούς τρόπους. Τα θεωρώ ανώριμα, με χαμηλές ηθικές αξίες και χωρίς τη στοιχειώδη παιδεία...».

Στους δύο αυτούς νεολαίους αφιερώ-

νουμε όμως εξαιρετικά το χιτ των Blue Oyster Cult «Γκοντζίλα» και συνιστούμε να αγοράσουν και να ακούσουν στο δωμάτιό τους μόνο μια πλήρη συλλογή τραγουδιών των Duran - Duran — αν δεν το κάνουν ήδη — μια και σίγουρα αυτό το επιτρέπουν το κράτος, η πατρίδα κι η οικογένεια.

Ιουλία Παλλίδη

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Δ Ι Η Μ Ε Ρ Ο

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Η Διήμνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, στα πλαίσια των προσπαθειών της να μην είναι ένας απλός παρατηρητής των γεγονότων, οργανώνει την πέμπτη εκδήλωσή της με θέμα:

Διήμερο Διαλόγου:

ΛΟΓΟΣ και ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΣΤΟΝ «ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΑΛΟΓΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ»

Το Διήμερο Διαλόγου θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα, το 3ο δεκαήμερο του Νοέμβρη 1987.

Τα σχετικά κείμενα πρέπει να έχουν φτάσει στη διεύθυνση:

Περιοδικό ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Τ.Θ. 250 85 - 100 26 ΑΘΗΝΑ

μέχρι τις 20 Σεπτέμβρη του 1987.

Πρόσθετες πληροφορίες για το Διήμερο δίνονται στα τηλέφωνα: 88.23.762 - 88.32.493

Ν Α Ρ Κ Ω Τ Ι Κ Α

ΕΘΙΣΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Επιφυλλιδογράφος της Εβδομης (19.7) ασχολήθηκε με τα ναρκωτικά για να υπογραμμίσει με πλήρη σοβαρότητα:

«Νάναι τυχαίο που η καλπάζουσα αύξηση χρηστών, μα και θυμάτων, κυρίως σε νέους ανθρώπους, συμπίπτει με τη «δόξα» της παράταξης που κυβερνάει τα τελευταία χρόνια τη χώρα. Οι κοινωνιολόγοι βρίσκουν ήδη σχέση αιτιατού και αποτελέσματος».

(Προφανώς θα ήθελε να πει αίτιο).

Έτσι λοιπόν, «γεμίσαμε τα νιάτα μας με λόγια απατηλά» κι από κεί τα προδίδουν με τις... πανελλήνιες, την ανεργία, την αστοργία του κράτους, τα υπουργικά σκάνδαλα τη χλιδή της Δημοκρατίας κλπ. Τα νιάτα αυτά θεβαίνονται ότι η «απμία σ' αυτόν τον τόπο επιβραβεύεται» αφού, τελικά, και στα σπίτια τους «στα μάτια τους ξεπέφτει η οικογένεια... όταν ο άνεργος γονιός και αδελφός γίνεται κλέφτης... κι η ζύπνια αδελφή σου κάνει κήρυγμα για τον 'νικόλο μόντο' που μπορεί 'μισό — μισό' να τον κάνει δικό της» κλπ.

Ελάτε, επιτέλους καταλάβετε και το τελευταίο εικονογραφημένο κουτσομπολιό που φαίνεται πως προωθεί τα ναρκωτικά. Αναρωτιέται κανείς όμως αν η φροντίδα για τη «σωτηρία ανθρώπων και μάλιστα παιδιών» πρέπει αναγκαστικά να καταλήξει σε υπονοούμενο παρα-κοσμικής σελίδας.

Εθισμένη δημοσιογραφία είναι αυτή που για χάρη της πολιτικής ή της αντιπολιτευτικής στράτευσης πολτοποιεί τα κοινωνικά προβλήματα για να τα χωρέσει στο κατηγορητήριό της. Αλλά, πάλι, πώς μπορεί να στοιχειοθετηθεί κατηγορία κατά του κυβερνώντος κόμματος, σύμφωνα με το σχετικό άρθρο, ότι παρακινεί στη χρήση παράνομων ναρκωτικών; Ας μας τα πούν οι κοινωνιολόγοι αυτά. Ο νέος νόμος πάντως προβλέπει: για τον απλό χρήστη «παρακολούθηση κατάλληλου συμβουλευτικού προγράμματος» ή φυλάκιση (αρ. 12), για δε τον τοξικομανή, πρώτα απ' όλα πραγματογνωμοσύνη (αρ. 13).

Γ.Κ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΒΕΡΥΒΑΚΗ

Μέσω του περιοδικού σας δέλω να επικοινωνήσω με τον υπουργό Δικαιοσύνης Λεύτερη Βερυβάκη.

Κύριε υπουργέ.

Πόσο έντιμο και ηθικό θεωρείτε να κοροϊδεύεται μια δύστυχη μάνα από κάποιους υφισταμένους σας του υπουργείου;

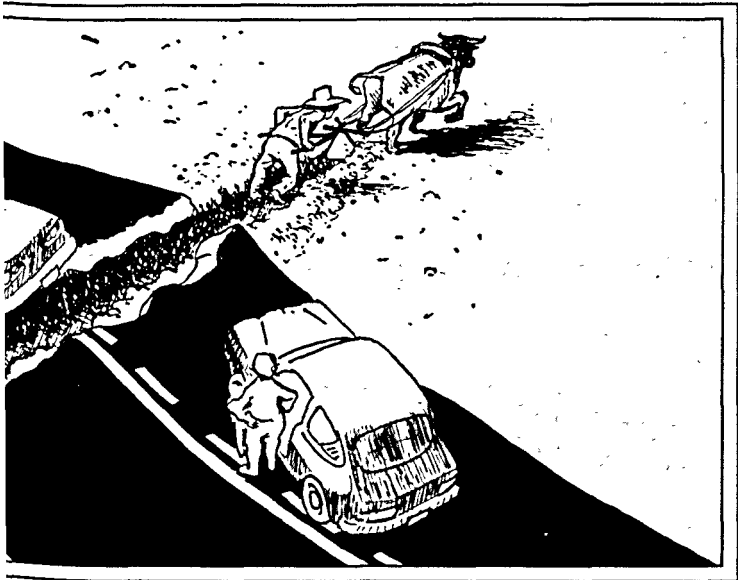
Δεν ξέρω τι έχετε να απαντήσετε σε αυτή την ερώτηση, εκείνο όμως που ξέρω είναι ότι κοροϊδεύαμ τη δική μου μάνα που ήρθε κλαίγοντας στο υπουργείο να ζητήσει τη βοήθειά σας, ζητώντας σας να με στείλετε σε αγροτικές φυλακές για να μπορέσω να συνέλθω ψυχολογικά μετά τη γνωστή περιπέτεια της απεργίας. Της υποσχέθηκαν κάποιιοι κύριοι ότι θα με μετάγουν στην Κ.Α.Υ.Φ. (Φούρνοι των φυλακών, όπου οι κρατούμενοι εκεί εργάζονται υπό ημελεύδερους συνθήκες). Αντί για την Κ.Α.Υ.Φ. βρέθηκα στον Κορυδαλλό. Σε δεύτερη επίσκεψη της μητέρας μου στο υπουργείο για να μάθει γιατί δεν έγινε η μεταγωγή για Κ.Α.Υ.Φ. που της είχαν υποσχεθεί, της είπαν ότι δεν γίνεται να πάω στην Κ.Α.Υ.Φ., αλλά ούτε και σε αγροτικές φυλακές, με τη δικαιολογία ότι δεν έχω κλείσει 15 χρόνια. Δεν είπαν όμως της μητέρας μου πως τόσο άλλοι ισοθίτες πριν κλείσουν τα 15 χρόνια τους πήγαν σε αγροτικές. Για να κουκουλωθεί αυτή η άρνηση, αλλά και να φανεί ότι και καλά, βοηδούμαι, μου προσφέρθηκε εργασία στον Κορυδαλλό. Ζήτησα να φύγω από το μυχοφθόρο και δολοφονικό περιβάλλον της κλειστής φυλακής για να μην καταρρεύσω ψυχολογικά, για να μη τρελαθώ! Ζήτησα να πάω σε αγροτική να αναζωογονηθώ ψυχολογικά στο περιβάλλον της υπαίδρου, και όχι να φύγω από το ένα κάτεργο και να πάω στο άλλο.

Εκτός των άλλων προβλημάτων, η διεύθυνση της φυλακής Κορυδαλλού μου απαγορεύει να έχω στην κατοχή μου το βιβλίο που έγραψα και εκδόθηκε πρόσφατα με τίτλο «Φυλακές Αλικαρνασού — Φυλακές Κέρκυρας Βασανισμοί Κρατουμένων». Επίσης μου απαγόρεψαν το περιοδικό κοινωνικοπολιτικού περιεχομένου «ΙΔΕΟΔΡΟΜΙΟ» και ένα γράμμα που μου έστειλαν από μια οργάνωση ομοφυλοφίλων της Σουηδίας. Αυτές οι απαγορεύσεις επί του παρόντος, που ασφαλώς θυμίζουν εκείνα τα περιβόητα χρόνια που ήσασταν και σεις κρατούμενος.

Κύριε υπουργέ της Δικαιοσύνης σας καλώ να μεριμνήσετε για την πραγματοποίηση της μεταγωγής μου σε αγροτική φυλακή. Επίσης να δοθεί εντολή να μου επιτραπεί να έχω στην κατοχή μου το βιβλίο μου και να μην μου απαγορεύουν έντυπα κοινωνικοπολιτικού περιεχομένου. Όπως δεν απαγορεύουν σε άλλους κρατούμενους κάτι άλλα έντυπα Ζαγκούλες, Τέρορ κλπ. και βιβλία τσέπης με τίτλους όπως «Ο στραγγαλιστής του σκότους», «Δολοφόνος κατά παραγγελία», «Το επόμενο θύμα» κλπ.

Αυτά για τον υπουργό, ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Ρούσσος Χρήστος
Κατάδικος ισοθίτης
Φυλακές Κορυδαλλού

Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ

ΟΙ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΚΑΙ ΤΑ «ΑΛΛΑ» ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μεγάλη ανταπόκριση βρήκε η ιδέα του προηγούμενου τεύχους να προτείνουν τα «άλλα» περιοδικά της επαρχίας ιδέες για διακοπές στην περιοχή τους ή άλλου, και να μας ενημερώσουν για τις καλοκαιρινές τους δραστηριότητες. Ήδη λειτουργεί ένα δίκτυο με τηλεφωνήματα και ραντεβού γνωριμίας στις ακρογιαλιές. Σήμερα έχουμε τρεις ακόμη προτάσεις. Από τη Ραδιοφωνία Κορυδαλλού, τη Γνώμη της Φλώρινας και ένα ενδιαφέρον περιοδικό για όλη την οικογένεια, τα «Άνθη του κακού».

ΦΛΩΡΙΝΑ

(Ελένη Μυτάση - Σουλιώτη, 0385-29082)

Η Φλώρινα διαθέτει τις περισσότερες λίμνες της Ελλάδας έχει (6) τον αριθμό με σπουδαιότερες την Βεγορίτιδα και βέβαια τις Πρέσπες (μικρή και μεγάλη Πρέσπα). Με απόσταση 16 χιλ. από την ομώνυμη πρωτεύουσα του Νομού βρίσκεται το φυλάκιο/τελωνείο της Νίκης (προς Γιουγκοσλαβία) και στα 50 χιλ. περίπου το φυλάκιο/τελωνείο της Κρυστοποληγής (προς Αλβανία).

Οι Πρέσπες έχουν κρυφτεί Εθνικός Δρυμός και προστατεύονται από την ΕΟΚ. Η σπανιότητα πανίδα (ερωδιό, πελεκάνοι κλπ.) και χλωρίδα της περιοχής είναι πόλος έλξης τουριστών αλλά και επιστημόνων (λειτουργεί βιολογικός σταθμός) καθώς συνδυάζεται με Βυζαντινές Εκκλησίες, υπέροχες διαδρομές και φρέσκο λιμνίσιο γάρι. Η πιαζ του ΕΟΤ στη μεγάλη Πρέσπα διαθέτει εκπληκτική ομορφιά.

Στην πόλη της Φλώρινας που είναι βουτηγμένη στο πράσινο, πάντα δροσερή και διασχίζεται από μικρό ποτάμι με γραφικές ομορφιές, μπορεί κανείς να επισκεφτεί το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, τα (10) δέκα περίπου εργαστήρια των ζωγράφων, τον ζωολογικό κήπο (λιοντάρια, αρκούδες κλπ.), να περιδιαβάσει στους δρόμους με τα πολλά νεοκλασικά και Μακεδονίτικα σπιτία και το βράδυ να γευτεί τις καταπληκτικές νοστιμιές που προσφέρουν στις ταβέρνες (ρωπήστε οποιονδήποτε υπάλληλο του ΟΣΕ και θα σας πει). Στη Φλώρινα πηγαίνει κανείς οδικά από την Κοζάνη ή από τη Θεσ/νίκη μέσω Έδεσσας, τα ίδια δρομολόγια καλύπτονται και από τον ΟΣΕ.

ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

(Μαρία Λιάπη, 01-9230489, απόγευμα)

Το Στέκι της Αυτόνομης Δημοτικής Κίνησης Κορυδαλλού (Θερμοπυλών 65) έκλεισε για λίγο και τον Αύγουστο μπορείτε να συναντήσετε τα στελέχη της στις αμμουδιές της Αστυπάλαιας. Πολύ συζήτηση, συζάκι, νυχτερινό κολύμπι και ό,τι προκύψει, για όσους θέλουν να γνωρίσουν μια επίπονη συνοικιακή προσπάθεια του ενδοτέρου Πειραιά. Να μη φαντάζεστε βέβαια διάφορα, γιατί αυτό που απασχολεί περισσότερο τα παιδιά είναι οι πειραματικές εκπομπές του Ραδιο-Κορυδαλλού στα F.M. που θα εκπέμψει ξανά με συνέπεια από τον Σεπτέμβριο. Ήδη ο πομπός έχει αγοραστεί, το στούντιο είναι έτοιμο, το στέκι της κίνησης ανοιχτό με μπαράκι και καλή μουσική μόλις δροσίσει λίγο τα βραδάκια του Σεπτέμβριου.

ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ

«ΤΑ ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ» προτείνουν την Πάτμο ως εναλλακτική λύση στις Κυκλάδες. Παρ' όλα αυτά, το κλιμάκιο βορείου Ελλάδος του περιοδικού σας περιμένει ήδη στην Κίμωλο και παρέχει: πλήρη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ξενάγηση του ουρανίσκου σας στη ροφοφαγία από τον εξαιρετικό νεορό γαροτουφεκά Δημήτρη (γνωστότερο ως «Μικρό γιατρό»).

Στην Πάτμο — στους όρμους Λάμψης και Κάμπου ή στα νησάκια Αγία Θέκλα, Αγ. Γεώργιος και Κεντρονήσι — θα συναντήσετε το έτερο κλιμάκιο των Ανθών του Κακού. Να δοκιμάσετε σήμερα, πηγανήτη ή σούπα, από τον Μιχάλη ή άλλες δηλκρές γεύσεις από τον Μάκη. Εάν δεν συναντήσετε κανέναν μας στην Πάτμο μην ανησυχίσετε: πεταχτείτε ως τους Λειγούς.

Το σημαντικότερο ραντεβού όμως είναι στις 23 Αυγούστου στο Κουφονήσι, όπου θα συναντηθούν τα δύο κλιμάκια του περιοδικού: Για δώδεκα νύχτες (μέχρι και 3/9) θα οργανώνονται γιορτές προς τιμήν των δώδεκα θεών...

Αντρέας Ρουμελιώτης

Ε Β Ε Ρ Τ

BORN TO BE WILD

Ο Δήμος Αθηναίων φρόντισε για τις συναυλίες, ο τύπος και τα MAT για τα υπόλοιπα. Φαίνεται ότι αυτό το καλοκαίρι η Μουσική Αθήνα '87 θα είναι η αφορμή για την τελική, δέλουμε να πιστεύουμε, αναμέτρηση ανάμεσα σε δυο κάθε άλλο παρά διαμετρικά αντίθετες ομάδες — το κοινό και τους μουσικούς. Πράγματι, σε καιρούς που υποτίθεται ότι γίνεται αγώνας να γεφυρωθούν τα χάσματα και να αμβλυνθούν οι οξύτητες — έστω κι αν οι συναυλίες γίνονται σε χώρους που αντήχουν από αυτές — οι υπεύθυνοι του Παναθηναϊκού έκαναν σε δύο τουλάχιστον κονσέρτα απεγνωσμένες προσπάθειες να μας δώσουν μια γεύση από τη νέα εκείνη αίσθηση που δέλουν να επιβάλουν: να θριαμβεύσει εσαεί η λογική του διαιρεί και βασίλευε, να ανοίγουν ατέλειωτες μύτες και η αρένα να μη μένει ποτέ καθαρή από αίμα.

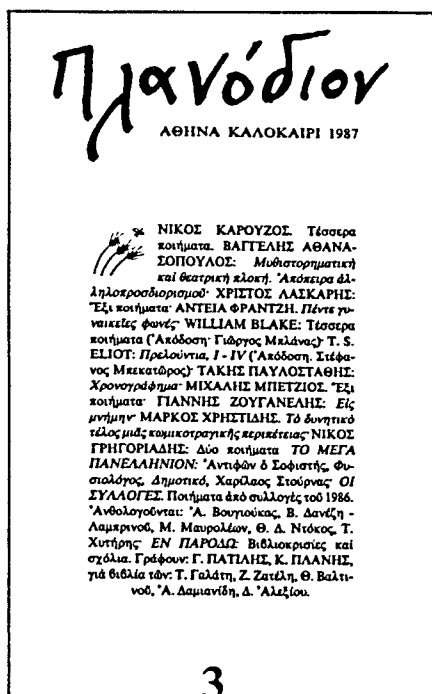
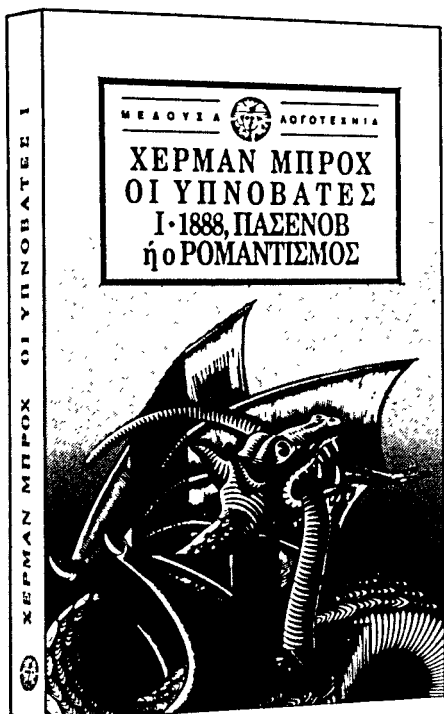
Πιο συγκεκριμένα, την Τρίτη 30 Ιουνίου, ημέρα του Blues Festival, οι πρωταγωνιστές παραλίγο να μην είναι σε κάποια φάση οι μαύροι αμερικάνοι περφόρμερ, αλλά τα MAT που σαν από μηχανής, απρόσκλητοι ηθοποιοί, ήρθαν να παίξουν το κλασικό τους πια κακό ρόλο ταραχοποιών στοιχείων. Λίγο αφού ο αιωνόβιος πιανίστας και τραγουδιστής Τζακ Ντιντρή φώναζε με πάθος από το μικρόφωνο ότι η μουσική είναι συνώνυμο της ελευθερίας και οι θεατές είχαν μαζευτεί γύρω και κάτω από την εξέδρα-σκηνή, από τις πλαϊνές θύρες του Παναθηναϊκού έκαναν την άσκοπη εμφάνισή τους οι «μαύροι» άνδρες της τάξης. Θέμα βέβαια αποκρουστικό, γιατί τουλάχιστον για τους θεατές των κερκίδων ίσχυε ήδη η επιλογή: μπροστά σε μια αυθεντικά μαύρη μουσική δύναμη είναι αδύνατο κι ασυμβίβαστο από τη φύση να αντιπαραβληθεί η οποιαδήποτε μαυρισμένη ή αμαυρωμένη εξουσία.

Η πρόκληση όμως κορυφώθηκε πριν βγει ο κιθαρίστας Λούδερ Άλλισον, όταν κάποιος αρμόδιος των κονσέρτων του γηπέδου (πώς λέγεται άραγε ο κύριος;) προειδοποιούσε ότι το γεγονός θα έπαιρνε απρόοπτο τέλος αν οι ενθουσιασμένοι οπαδοί της αρένας δεν πήγαιναν στις θέσεις τους «διότι διαμαρτυρήθηκε το κοινό των κερκίδων» (sic!). Σε συνέχεια βέβαια, ήρθε η γιούχα των κερκίδων («το κύπελλο θα το πάρουμε με τον τσαμπουκά») οι συμπλοκές MAT - Κοινού μέσα κι έξω από το κιγκλίδωμα όπως και το καταλυτικό ανέβασμα της θερμοκρασίας μόλις εμφανίστηκε ο φοβερός εκείνος μαύρος σταρ Άλλισον, που στην προσπάθειά του να κατευνάσει τους θεατές μάς υπενθύμισε, άδελά του, τι σημαίνει η πολυπαδη στην ελληνική της χρήση λέξη «cool».

Η συνέχεια και το κακό αποκορύφωμα του σόρτυ του Παναθηναϊκού γηπέδου δόθηκε μέρες αργότερα, στις 8 και 9 Ιουλίου με τα ροκ κονσέρτα των Blue Öyster Cult, όπου τα MAT πάλι δέλσαν πειστικά συμμετοχή στο τέλος του προγράμματος — έστω κι αν οι μουσικοί το μόνο που δέλσαν ήταν να φέρουν μια μοτοσυκλέτα στη σκηνή, όσο ο Έρικ Μπλουμ τραγούδισε το Born To Be Wild. Είναι απλά δέμα μνήμης αν το replay της αντιστοιχικής προβολής έγινε στο ίδιο σώου του γκρουπ ή στο επόμενο, στη διάρκεια της εκτέλεσης του Χιτ των Β.Ο.Κ. (Don't Fear the Reaper (που κατά την ειρωνεία του αντικειμενικού τυχαίου σημαίνει «Μην φοβάστε το Θεριστή») και σειρές ανδρών είχαν παραταχθεί απειλητικά μπροστά στις κερκίδες σε θέσεις βολής.

Κι ήταν ένα δέμα που η συνδέτρια του τραγουδιού, η μεγάλη Πάπη Σμιθ, έπρεπε να δει σαν τροφή για μελλοντικές σκέψεις της σχετικά με τη σύνδεση ροκ κι ανδρισμού. Όσο για μας, αισθανθήκαμε για άλλη μια φορά ότι η βία του οποιουδήποτε οργάνου είναι φορτισμένη καταρχήν από γελοιότητα αλλά κι από αναίτιο αίμα όπως απέδειξαν τα επεισόδια που εκτυλίχθηκαν στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας λίγη ώρα αργότερα.

Ιουλία Παλλιδή

Η ΙΝΤΡΙΓΚΑ
κάθε μέρα από τις 8 μ.μ.
όλο το καλοκαίρι στον πεζόδρομο
Θεμιστοκλέους και Δερβενίων

NANI ΜΠΑΛΕΣΤΡΙΝΙ: ΟΥΤΕ «ΑΝΑΝΗΨΑΣ», ΟΥΤΕ «ΑΝΕΝΔΟΤΟΣ»

ΔΕΝ ΕΧΕΙ τίποτε από έναν επαναστάτη διανοούμενο. Είναι αντίθετα ντροπαλός και διστακτικός και κρύβεται πίσω από εκείνες τις κουραστικές τυπικότητες που χαρακτηρίζουν τους Μιλανέζους. Κι όμως ο Νάννι Μπαλεστρίνι, πενήντα πια, δεν είναι μόνον ο τελευταίος των Μοϊκανών, ο ποιητής που δόξασε το '68 με το περίφημο μυθιστόρημά του «Τα θέλουμε όλα» (εκδ. Στοχαστής). Είναι επίσης ο συγγραφέας που φέτος διέκοψε τη σιωπή μιας σχεδόν δεκαετίας (το τελευταίο του μυθιστόρημα «Η βία εικονογραφημένη» είναι του 1978) κι ανέτρεψε τα προγράμματα της ιταλικής βιομηχανίας της κουλτούρας.

Το τελευταίο του μυθιστόρημα «Οι αόρατοι» βγήκε στα ιταλικά βιβλιοπωλεία στα τέλη Φεβρουαρίου και μέχρι τη στιγμή που γράφουμε έχει ξεπεράσει τα 80.000 αντίτυπα. Για έναν ποιητή και συγγραφέα που μέχρι πριν από τρία χρόνια δεν μπορούσε ούτε να βάλει το πόδι του στην Ιταλία, δεν είναι και λίγο. Γιατί και ο Νάννι Μπαλεστρίνι υπήρξε θύμα της περιφρονητικής υπόθεσης «7 του Απρίλη», εκείνης δηλαδή της δικαστικής σκευωρίας που οδήγησε τον Τόνι Νέγκρι, τον Ορέστε Σκαλτσόνε, τον Φράνκο Πιπέρνο και καμιά εβδομηνταριά άλλους Ιταλούς Αυτόνομους στη φυλακή ή στην εξορία. Από τότε, τον Απρίλιο του '79, ο επικίνδυνος συγγραφέας της κοινωνικής παρεκτροπής μετακόμισε στο Παρίσι. Όπου έγραψε αυτούς τους «Αόρατους», ένα συγκλονιστικό δράμα χωρίς σημεία στίξεως, που πλανάται με ρυθμούς ροκ από τις απαρχές του κινήματος του '77 μέχρι την κατάληξή του στη μοναξιά της φυλακής και της ήττας.

Δημήτρης Δελιολάνης

— Γιατί «Οι αόρατοι»; Το Κίνημα του '77 ήταν αντίθετα ορατότατο.

— Ο τίτλος αναφέρεται στο παρόν. Ο σκοπός του βιβλίου είναι να δείξει την αόρατη διάσταση στην οποία βρίσκονται αυτοί οι πρωταγωνιστές του. Ολόκληρη αυτή η γενιά βρέθηκε στο επίκεντρο των γεγονότων το '77 για να εξαφανιστεί τώρα, κρυμμένη στις φυλακές ή φευγάτη στις εξορίες. Τέλος πάντων, έγινε αόρατη από πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική άποψη. Για τον ήρωά μου, φυσικά, είναι ο υπόλοιπος κόσμος που γίνεται αόρατος. Δεν βλέπει πια ό,τι συμβαίνει γύρω του, ό,τι γίνεται έξω απ' τη φυλακή.

— Αόρατοι όμως δεν σημαίνει εξαφανισθέντες...

— Εξακολουθούν να υπάρχουν ως άτομα και ως συνέχεια, ως ζωντανές μαρτυρίες που δεν ανένηψαν, δεν απαρνήθηκαν την ιστορία τους. Με τη φυσική παρουσία τους διαψεύδουν την κυρίαρχη τώρα εκδοχή γύρω από την περασμένη δεκαετία: ότι δηλαδή υπήρξε μια περίοδος γεμάτη από ιδεολογικές απλοποιήσεις στην καλύτερη των περιπτώσεων κι από εγκληματικές συμπεριφορές στη χειρότερη.

«Οι αόρατοι» δεν είναι βετεράνοι που διηγούνται στα

ανηψάκια τους τις νεανικές τους περιπέτειες. Αισθάνονται πως όλοι οι βαθύτεροι λόγοι της τότε στρατεύσεώς τους παρέμειναν, δεν βρήκαν τη λύση τους, δεν δικαιώθηκαν. Απλώς μεταποτίστηκαν.

— Προσπάθησες να διασώσεις τη μνήμη της δεκαετίας του '70 σε έναν κόσμο εντελώς διαφορετικό, όπως είναι η σημερινή Ιταλία; Θέλεις να την βγάλεις από το μεταποτισμένο υποσυνείδητο;

— Αυτή είναι η φιλοδοξία μου. Θέλω, όμως, να δώσω και μια ερμηνεία, με τρόπο ούτε μεροληπτικό ούτε απολογητικό.

— Ο πρωταγωνιστής των «Αόρατων» αναφερόμενος στην ήττα του κινήματος του '77 λέει: «Κατά βάθος δεν είχαμε καμία ιδέα ή όρεξη να νικήσουμε αλλά και καμία ιδέα πως υπήρχε κάπου κάτι να νικήσουμε».

Ποια ήταν για σένα τα πραγματικά αίτια της ήττας;

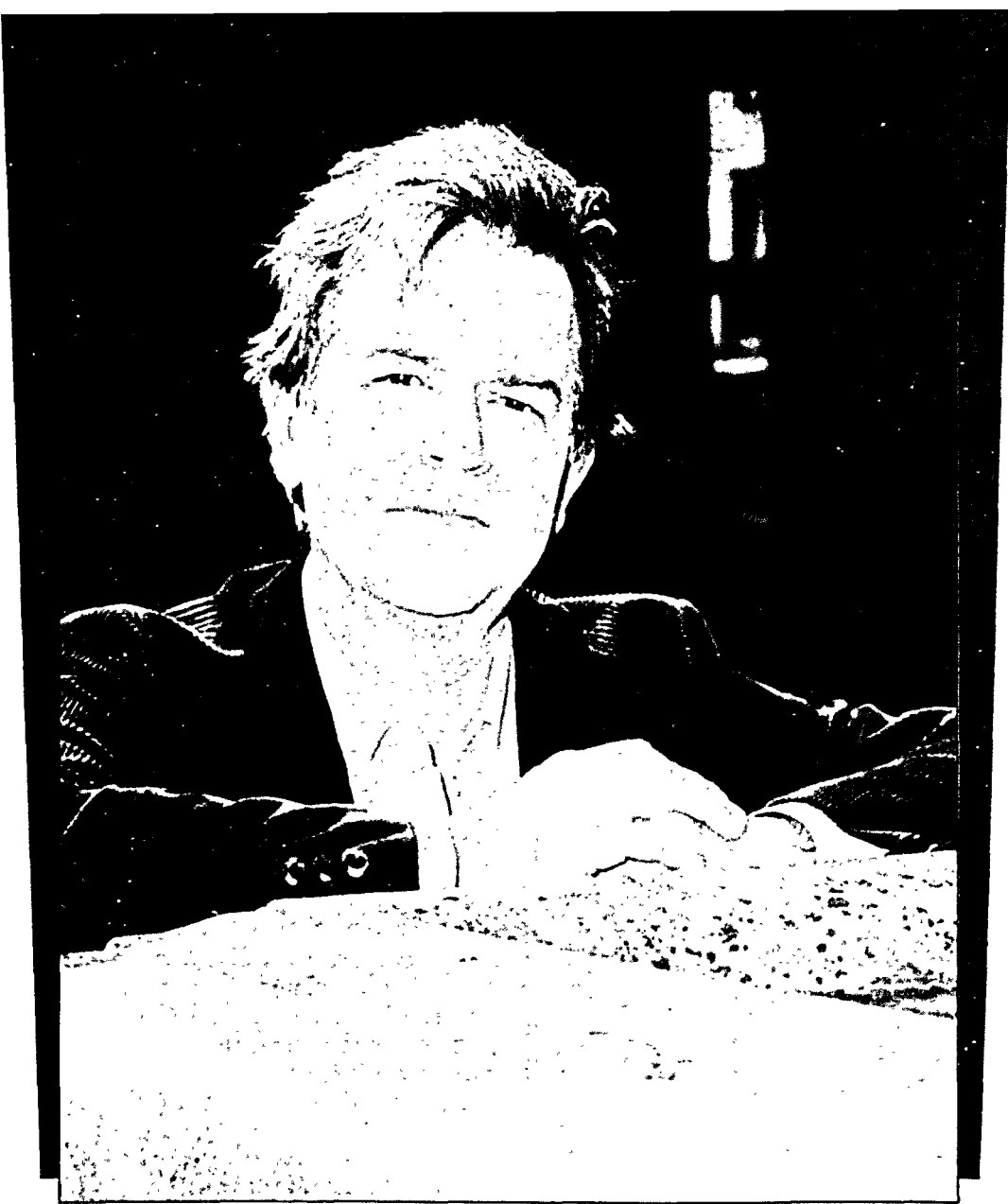
— Για συγκεκριμένους λόγους σε μια ορισμένη φάση, στην ώθηση του κινήματος επιβλήθηκε η αρχαία επαναστατική ιδεολογία, που χρησιμοποιήθηκε ως σύμβολο. Όμως το κίνημα του '77 δεν ήταν ένα κίνημα που στόχευε στην ανατροπή του Κράτους. Ήθελε αντίθετα να αλλάξει την κοινωνία στη γραμμή των αλλαγών που ακολούθησαν το '68. Ήθελε να εκλείψει το πατριαρχικό πρότυπο, να αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο βίωναν οι διαπροσωπικές σχέσεις, να αλλάξει η ίδια η αντίληψη της εργασίας. Στο βιβλίο μου προσπάθησα να περιγράψω τους σταθμούς αυτής της εξέγερσης, το σχολείο και τη δουλειά. Ο πρωταγωνιστής μου κάθε φορά συγκρούεται με ένα πολιτιστικό πρότυπο που αμέσως αποκαλύπτει τη φτώχεια του. Αργότερα η Εξουσία κατάφερε να επικαλύψει την εικόνα του κινήματος με την εικόνα του ένοπλου κόμματος, που στην πραγματικότητα ήταν μία ελάχιστη μειοψηφία. Αμέσως μετά την απαγωγή και τη δολοφονία του Μόρο η καταστολή γενικεύτηκε. Στη σύγκρουση μεταξύ του Κράτους και των Ερυθρών Ταξιαρχιών το κίνημα, που δεν ακολουθούσε τη λογική των όπλων, συνθλίφτηκε. Όλα εξαλειμίστηκαν πολύ γρήγορα, αφήνοντας πίσω τους δραματικά κατάλοιπα: την τρομοκρατία, την ηρωίνη, την απόγνωση, την αυτοκτονία.

— Γιατί το πρώτο μέρος της ιστορίας διεξάγεται στα περίχωρα του Μιλάνου, όπου το '77 υπήρξε ιδιόμορφος; Το '77 δεν αφορούσε κυρίως την Μπολόνια και τη Ρώμη;

— Κατά τύχη. Γιατί βρήκα αυτό τον άνθρωπο που μου διηγήθηκε την ιστορία του στο Hinterland του Μιλάνου.

— Περίμενα να ακούσω πως είναι γιατί είσαι Μιλανέζος...

— Ίσως να επρόκειτο για εκλεκτικές συγγένειες. Η ιστορία είναι πραγματική, απλώς την επεξεργάστηκα λιγάκι με προσθήκες και παραλλαγές. Το πραγματικό πρόσωπο μετά απ' όλη αυτή την ιστορία στη φυλακή, στο τέλος αθωώθηκε και ήρθε στο Παρίσι για κανένα χρόνο γιατί φοβόταν μη τυχόν και ξαναμπλέξει σε

Νάννι Μπαλεστρίνι, ο τελευταίος των Μοϊκανών;

άλλες δικαστικές περιπέτειες. Εγώ τον γνώρισα δια μέσου άλλων φυγάδων. Κι επειδή ήδη ετοιμάζα μια τέτοιου είδους ιστορία, έστησα αυτή και κατέγραψα όσα μου διηγήθηκε.

— *Κι έριξες αυτή την πέτρα στα λιμνάζοντα νερά της ιταλικής κουλτούρας, όπου κυριαρχούν οι YUPPIES, οι αναρριχώμενοι κι οι μεγαλόμαστες τηλεπαρουσιάστριες του Μπερλουσκόνι...*

— Ναι, η ιταλική κουλτούρα μου φαίνεται κενή. Αλλά υπάρχει κι αυτό το παλιό βίτσιο της ιταλικής διανόησης να θεωρεί κουλτούρα πράγματα που δεν έχουν καμία σχέση, όπως οι μεγαλόμαστες του Μπερλουσκόνι. Ίσως να φταίει ο Ουμπέρτο Έκο που το 1964 έγραψε τη «σημειολογία του Μάικ Μποτζόρνο», ενός δημοφιλούς τηλεπαρουσιαστή. Η πολιτιστική στασιμότητα, όμως, είναι ένα πανευρωπαϊκό φαινόμενο. Είναι μία στασιμότητα που ακολουθεί μια περίοδο μεγάλης έκρηξης στη δεκαετία του '60 και του '70.

— *Ποιες ήταν οι κατηγορίες που αναφέρονταν στο ένταλμα συλλήψεως εναντίον σου στις 7 Απρίλη 1979;*

— Ήταν οι ίδιες κατηγορίες που απαγγέλθηκαν εναντίον των άλλων συλληφθέντων, πλην της «ένοπλης εξέγερσης εναντίον του Κράτους». Μαζί δηλαδή με τη συμμετοχή σε ένοπλη συμμορία και σε ανατρεπτική οργάνωση, μου απέδωσαν και 19 δολοφονίες, συμπεριλαμβανομένης και της απαγωγής και της δολοφονίας του Μόρο.

— *Μα γιατί; Εσύ ποτέ δεν υπήρξες ένας πολιτικός ηγέτης του κινήματος.*

— Γιατί ήμουν πολύ δεμένος με όλους αυτούς. Ήμουν όχι μόνο φίλος αλλά και πολιτικά κοντά στον Νέγκρι, στον Σκαλτσόνη, στον Πιέρνο. Επιπλέον ασχολούμουν με τις εφημερίδες του κινήματος, με την εκδοτική του δραστηριότητα.

— *Κι όχι για το συγγραφικό και ποιητικό σου έργο;*

— Μα, ξέρεις, αυτά είναι όλα ομαδικά εγκλήματα. Οπότε έφτανε να ανήκεις σε ένα περιβάλλον, να κινείσαι στο χώρο της Αυτονομίας, έφτανε να βρουν το τηλέφωνό σου στην ατζέντα του Νέγκρι. Έτσι συνέταξαν αυτόν τον κατάλογο με τα εντάλματα συλλήψεως.

— *Πώς κατάφερες να αποφύγεις τη φυλακή;*

— Είναι λίγο περίεργο. Εγώ τότε φαινόμουν κάτοικος Ρώμης ενώ έμενα στο Μιλάνο. Έτσι μετά από μερικές ώρες έμαθα πως με είχαν ζητήσει στη Ρώμη, πως εξεδόθη ένταλμα συλλήψεως και εναντίον μου και βιάστηκα να φύγω για το Παρίσι.

— *Μέχρι τον Ιούνιο του '84 όταν βγήκε η πρωτοβάθμια απόφαση για τους υπόδικους της υπόθεσης 7 του Απρίλη. Αθωωτική για ό,τι σε αφορούσε.*

— Αθωωτική λόγω ανεπάρκειας αποδεικτικών στοιχείων. Στη δευτεροβάθμια απόφαση που βγήκε φέτος, στις 11 Ιουνίου, αθωώθηκα πλήρως.

— *Αυτή η δευτεροβάθμια απόφαση δεν συμβολίζει λίγο το τέλος των δικαστικών περιπετειών της Αυτονομίας;*

— Για έναν ορισμένο τομέα της δικαστικής εξουσίας σίγουρα ναι. Η δευτεροβάθμια απόφαση αποκατέστησε και δικαστικά την ιστορική αλήθεια. Ο μόνος μάρτυρας κατηγορίας, ο ανανήψας Κάρλο Φιορόνι, ένας παρανοϊκός μυθομανής, αναγκάστηκε να έρθει σε αντιπαράθεση μαζί μας στην αίθουσα του δικαστηρίου. Και οι δικαστές δεν τον πίστεψαν. Παραμένει όμως το γεγονός πως υπάρχουν συγκατηγορούμενοί μου που έκαναν 5 και 6 χρόνια προφυλάκιση και τώρα κηρύχθηκαν αθώοι. Ποιος θα τους ξαναδώσει αυτά τα χρόνια; Κι ύστερα θα έπρεπε

να κάνουμε μια μεγάλη συζήτηση για τον ρόλο του Τύπου, που υπήρξε ο πραγματικός δημόσιος κατηγορος στην υπόθεση 7 του Απρίλη.

— *Άρα, για να χρησιμοποιήσουμε μία ορολογία της μόδας, δεν είσαι ούτε «ανανήψας» κι ούτε «διαχώρισης τη θέση σου» αλλά παραμένεις ένας «ανένδοτος»;*

— Όχι, προς Θεού. «Ανένδοτος» είναι ένας όρος των Ερυθρών Ταξιαρχιών που αναφέρεται σε εκείνους που ακόμη εξακολουθούν να πιστεύουν στην ισχύ του πολιτικού σχεδίου τους, να πιστεύουν πως τίποτε δεν άλλαξε. Εγώ αντίθετα πιστεύω πως όλα άλλαξαν. Πως εκείνα που έλεγε η Αυτονομία ίσως να είχαν μία κάποια αξία τότε. Τώρα η Ιταλία είναι εντελώς διαφορετική. Τότε πιστεύαμε πως, στη βάση του περίφημου νόμου της προδευτικής μείωσης του ποσοστού κέρδους, εκείνος που τότε ονομάζαμε «καπιταλισμός» βρισκόταν στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Τίποτε δεν διαψεύστηκε περισσότερο.

— *Τι ψήφισες στις εκλογές;*

— Δεν ψήφισα. Για τον ίδιο λόγο για τον οποίο δεν γύρισα ακόμη να μείνω στην Ιταλία. Μου φαίνεται λίγο ανήθικο να κάνω σαν να μη συνέβη τίποτε.

— *Σε σχέση με αυτή την υπόθεση της 7 του Απρίλη, διατυπώθηκε η γνωστή θεωρία των «κακών δασκάλων». Εσύ αισθάνεσαι λίγο «κακός δάσκαλος»;*

— Αλίμονο, αυτοί οι δάσκαλοι δεν ήταν αρκετά κακοί. Η θεωρία τους δεν ήταν αρκετά ανατρεπτική.

— *Αναφερόμουν στο «Τα θέλουμε όλα» του '71, που υπήρξε το ευαγγέλιο μιας ολόκληρης γενιάς. Δεν αισθάνεσαι λίγο υπεύθυνος για τις μετέπειτα εξελίξεις;*

— Απεναντίας. Αυτό το βιβλίο ίσως να φάνηκε χρήσιμο στον αναγνώστη για να καταλάβει ορισμένα πράγματα όπως τα κατάλαβα εγώ όταν τα έγραφα. Εκείνοι όμως που διατύπωσαν τη θεωρία των «κακών δασκάλων» αναφέρονταν σε οποιονδήποτε ήθελε να αλλάξει τον κόσμο του court. Εγώ δεν υπήρξα δάσκαλος κανενός γιατί δεν θεωρητικοποίησα τίποτε. Απλώς διηγήθηκα ιστορίες πάνω στον κοινωνικό μετασχηματισμό.

— *Θεωρείς τον εαυτό σου περισσότερο συγγραφέα του κινήματος ή πρωτοποριακό ποιητή;*

— Εγώ είμαι μόνον ένας πρωτοποριακός ποιητής. Η πρόζα μου ασχολείται με το κίνημα γιατί είναι κάτι που γνώρισα καλά και ήθελα να το αφηγηθώ. Στην πραγματικότητα όμως εκείνο που με ενδιαφέρει είναι η σχέση ανάμεσα στην ποίηση και στην πεζογραφία. Επιδιώκω δηλαδή την ποιητική τυποποίηση που συνήθως στην πρόζα δεν υπάρχει. Αυτό είναι το μυστικό που κρύβεται πίσω απ' εκείνο που οι κριτικοί εντόπισαν ως επικρόσημο της πρόζας μου.

— *Από την ιταλική πρωτοπορεία της δεκαετίας του '60, το Gruppo '63, μόνον εσύ εντάχθηκες δραστήρια στο κίνημα. Η υπόλοιπη διανόηση τι έκανε;*

— Όταν το '68 ήταν της μόδας όλη η ιταλική διανόηση ήταν στην πρώτη γραμμή. Στις 8 του Απρίλη 1979 εξαφανίστηκε. Ίσως γιατί φοβόντουσαν. Ίσως γιατί ανένηψαν κι αυτοί. Εξάλλου αυτή η «πολιτιστική μεταμέλεια» είναι αρκετά διαδεδομένη στα τελευταία χρόνια. Η ομάδα που κάποτε ονομαζόταν Lotia Continua, οι διάφοροι Αντριάνο Σόφρι, Μάρκο Μποάτο κ.ά., την έχει μάλιστα θεωρητικοποιήσει: τώρα λέν πως το '68 ήταν μία «ιδεολογικοποιημένη αυταπάτη», πως το '77 ήταν η «άναρβρη κραυγή των απεγνωσμένων», πως όλη η περασμένη δεκαετία ήταν μία «ένδοξη ηλιθιότητα».

— *Πέρα από τον Βασίλη Βασιλικό, ποιους άλλους Έλληνες συγγραφείς γνωρίζεις;*

— Ξέρω τον ζωγράφο Γιάννη Κουνέλλη, που όμως είναι Έλληνας μόνο κατ' όνομα. Ξέρω τον ποιητή Νάνο Βαλαωρίτη. Πριν από ένα μήνα γνώρισα σ' ένα φεστιβάλ ποίησης κι έναν συμπαθέστατο ποιητή από το Πανεπιστήμιο της Κρήτης, το Νάσο Βαγενά.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ συχνά, θέματα ή φαινόμενα που βρίσκονται σε διαρκή επικαιρότητα, ουσιαστικά να παραμένουν άγνωστα. Το σοβιετικό σινεμά των τελευταίων χρόνων, για παράδειγμα. Μπορεί στο Βερολίνο και στις Κάννες φέτος, στη Βενετία πέρσι, μερικές ταινίες να κέρδισαν τα βραβεία ή τις εντυπώσεις. Όμως, όπως και στην περίπτωση του Ταρκόφσκι που τα κέρδισε από νωρίς και τα δύο στις μεγάλες διεθνείς διοργανώσεις, παραμένοντας ελάχιστα γνωστός, σχεδόν εξόριστος μέσα στην ίδια του την πατρίδα, αρκετά φιλμ της προηγούμενης δεκαεπταετίας παρακολουθούσαν νοερά την έξοδο κάποιων άλλων, τυλιγμένα στα μεταλλικά κουτιά τους.

Τσορνεμπίλ θα πει ασπρόμαυρο

Αυτή τη φορά, ήρθε το πλήρωμα του χρόνου για τα πε-

ρισσότερα. Το ένα βράδυ ο Γκαρσία Μαρκές χαρακτηρίζει τούτο το 15ο, «φεστιβάλ της περεστρόικα» και το επόμενο ο Έλεμ Κλίμωφ, γοητευμένος από τη Βανέσα Ρενγκρέιβ στο διήμερο συμπόσιο για τον «κινηματογράφο και την ειρήνη», την καλούσε να διδάξει στη σοβιετική πρωτεύου-

σα, αλλά η ώρα της «αποκατάστασης» μοιάζει βιαστική.

Την σπρώχνει η ανάγκη των αποδείξεων, η φημισμένη άγνωστη Κίρα Μουράτοβα και η γενιά των χαϊδεμένων παιδιών της καινούργιας εποχής. Για την δημιουργία των «Σύντομων συναντήσεων» και του «Μακρού αποχαιρετισμού», η αποκατάσταση είναι μερική. Οι υπεύθυνοι της "Sovexport-film" εύκολα σου παρέχουν τη δυνατότητα να πάρεις τις δύο ταινίες και να τις προβάλλεις σ' οποιοδήποτε μικρό στούντιο. Δείχνουν, ωστόσο, ανοιχτά την επιφύλαξη τους για την εμπορική απήχυσή τους, εξαιτίας της ασπρόμαυρης φωτογραφίας τους. Πραγματικά, το ερωτικό τρίγωνο που σχηματίζεται από το παρόν προς το παρελθόν («Σύντομες συναντήσεις») και η διεκδίκηση του έφηβου μοναχισμού από τους χωρισμένους γονείς του («Μακρύς αποχαιρετισμός»), δεν χρειάζονται χρωματική ενίσχυση. Ούτε η αισθητική τελειότητα, η τολμηρή σύλληψη και απόδοση των πιο μικρών, καθημερινών στιγμών, η σπάνια χρήση της ηχητικής μπάνας, στοιχεία που αρκούν για να εκτοξεύσουν την 50χρονη πια Μουράτοβα, τουλάχιστον μια δεκαετία μπροστά από την Ανιές Βαρντά και τη Μάρτα Μετσάρος, αν κανείς περιοριστεί αναγκαστικά σε γυναίκες εκπρόσωπους του ευρωπαϊκού κινηματογράφου. Αλλά, για δυο ακόμη ταινίες που γύρισε μετά το '72, ούτε λόγος. Μαθαίνουμε, ύστερα από μεγάλη επιμονή, πως αυτές είναι έγχρωμες, πως δεν είχαν ούτε την ελάχιστη διανομή των προηγούμενων, πως χαρακτηρί-

«Η παρέλαση των πλανητών», του Βαντίμ Αμπρασίνοφ.

Ένα πρωί, μια μπάντα

Σήμερα το φεστιβάλ αργεί. Από το χαοτικό «Ρωσία» τα πούλμαν μας μεταφέρουν στο σταθμό. Βακζάλ, Λενινγκράτσκι, απέναντι ακριβώς από τον Βακζάλ Καζάντσκι. Η σύγκρουση της αρχιτεκτονικής υπενθυμίζει καίρια τις διαφορετικές γεωγραφίες και τους μακρινούς κόσμους που σε μεταφέρουν τα τραίνα του καθενός. Το δικό μας, έτσι όπως τα πράγματα για πολύ λίγο και ξαφνικά γίνονται δικά σου σ' αντίθεση με τους ανθρώπους, βαθύ κεραμιδί και βρεγμένο, ξεχωρίζει χάρη στα κουρτινάκια των παραθύρων: κόκκινες και λευκές ευθείες σχίζουν τον ουρανό, η χρονολογία «1917» στις πτυχές τους, το θωρηκτό Αβρόρα στη δεξιά κάτω γωνία να θυμίζει το έναυσμα της γενικής επίθεσης. «Στο Καζάν!» έδειχνε το τεντωμένο δάχτυλο του Ιβάν, για να συντρίψει τους βογιάρους, σ' ανόκτορα σκόπευαν τα κανόνια της επανάστασης. Η πλατεία της τελευταίας, μπροστά σου σε λίγες ώρες, δίπλα στο βαρυφορτωμένο «Ερμιτάζ», στις όχθες του Νέβα. Φτάνεις με τραμ, μετά το πρωινό στο «Αλεξάντρ Νιέφσκι» και την υποδοχή που προηγήθηκε. Χαράματα, ψιλόβροχο, κορίτσια μ' ανθοδέσμες. Κάτω από το γυάλινο, τεράστιο θόλο, η μαρμάρινη προτομή του Λένιν και η μπάντα που με την είσοδο των φεστιβαλιστών, παινίζει το πρώτο εμβατήριό. Μερικοί προχωρούν με βήμα κανονικό, άλλοι παραλούνουν, χαιρετούν τον κόσμο που μας ξυπνάει με χειροκροτήματα.

Στο Σμόλνι, στα στούντιο της «Λένφιλμ», στο γαλάζιο σινεμά ΚΟΛΥΖΕΥ, στο μνημείο των πεσόντων στη διάρκεια της φασιστικής εισβολής, με το γράνιτη, την άσβεστη φλόγα και τ' αγάλματα του σοσιαλιστικού ηρωισμού, τέλος στο χωριό του Πούσκιν, αφού έτσι ονομάζουν πια την περιοχή των θερινών ανακτόρων της τσαρικής αυλής.

Ποταμόπλοια στη Μόσχα, δελφίνια στο Λένινγκραντ. Και μπαλκόνια, και 580 γέφυρες και πρόσχαρη όψη, κορί-

Α Ν Τ Α Π Ο Κ Ρ Ι Σ Η

ΣΕ ΑΝΙΣΕΣ ΣΤΡΟΦΕΣ

τσια σ' άστρα να χαμογελούν από ψηλά παράθυρα κι η αστυνομία πάνω σε «Μερσεντές». Περισσότερο, η παράδοση της άλλης κουλτούρας, να τροφοδοτεί το γνώριμο ανταγωνισμό των δεύτερων πόλεων. Μαδρίτη-Βαρκελώνη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη;

Η συμπαθής τάξη...

... των οδηγών ταξί, αποτελείται παντού από αντιπαθείς εκπροσώπους της. Όσπου ν' ανακαλύψεις το κλειδί. «Τρι ρουμπλς», λοιπόν, για οποιαδήποτε διαδρομή δεν γράφει πάνω από ένα ρούβλι και σαράντα καπίκια, και αμέσως φτάνεις στον προορισμό σου. Όσο περνάνε οι μέρες, πιο εύκολα. Γιατί σηκώνεις το χέρι και στο ιδιωτικό, που ακολουθεί το ταξί από μικρή απόσταση, με ταχύτητα πέντε χιλιομέτρων. Ένα κοίταγμα με νόημα, σύντομη διαπραγμάτευση, άμεση επιβίβαση. Μέσα στο καθεστώς της ημι-παρνομίας, το κόμιστρο παραμένει στα νόμιμα όρια. Μπορεί η δεύτερη δουλειά να συνδέεται άμεσα με το δικό της παροικονομίας και τις ανταλλαγές ειδους, αλλά έμμεσα προκύπτει μια πολύ συγκεκριμένη πρόταση, σχετική με την αντιμετώπιση του δικού μας προβλήματος συγκοινωνίας. Αν, δηλαδή, ο καθένας έπαιρνε έναν ακόμα σ' αυτοκίνητό του, όπως υποχρεωτικά συνέβαινε πριν χρόνια στον Καναδά σε ειδικές συνθήκες, θα επέμεναν οι ταξιτζήδες στα «δίκαια αιτήματά του κλάδου» τους; Ευτυχώς, βρισκόμαστε στη Μόσχα. Και τρόλεϋ υπάρ-

χουν, και τραμ και λεωφορεία. Και μετρό. Με τις πιο γρήγορες, ίσως, κυλιόμενες σκάλες, να σε σπρώχνουν στην κυριολεξία μέσα στο βαγόνι, όπου σε κάθε 20 περίπου επιβάτες, οι 12 τουλάχιστον διαβάζουν: κόμικς, εφημερίδα, περιοδικό, λογοτεχνία. Δεν υπάρχουν, αντίθετα, τα είδη πολυτελείας. Ή, τα αποκτάς δύσκολα. Και με δολάρια. Ένα τέτοιο και η παγωμένη μπίρα, εισαγωγής και παγωμένη, στον τελευταίο όροφο κεντρικού ξενοδοχείου. Όλα σερβίρονται ζεστά κι η βότκα πουλιέται σε λίγα μαγαζιά που ανοίγουν γι' ακόμα λιγότερες ώρες. Η εκστρατεία κατά του αλκοολισμού αποδίδει, με τίμημα τις ουρές. Ουρά και για τα φώτα, για τα εισιτήρια, αλλά και για τις ταινίες του Ταρκόφσκι. Οι Μοσχοβίτες δε δείχνουν ανυπόμονοι. Μόνο απορούν, όταν δεν καταλαβαίνουν τη γλώσσα τους. Κι εδώ και λίγους μήνες, από τότε που η Αρμπάτ έγινε πεζόδρομος, τη μέρα υπερδεδειγμένα μέσα στο πλήθος που ζωγραφίζει ή παριστάνει τα πορτραίτα, ενώ τα μεσάνυχτα χειροκροτούν όσους απαγγέλλουν ή άδουν, σε πείσμα των περιοίκων. Όμως, όταν ο αστυνομικός καταφθάνει για τις αναγκαίες συστάσεις, οι πρωταγωνιστές συνεχίζουν κι οι θεατές τον αποδοκιμάζουν, επιμένοντας για περισσότερο πρόγραμμα. Εξάρχεια στη σοβιετική πρωτεύουσα;

Μισή ώρα με τα πόδια παρακάτω, επανέρχεσαι. Οι τρούλοι του Βασιλείου του ευδαιμόνου, το κόκκινο αστέρι στην κορφή του Κρεμλίνου, το μαμωλειό του Λένιν, το

στηκαν ακαδημαϊκές και αδιάφορες για τα προβλήματα της κοινωνίας. Τώρα, μια πέμπτη ταινία της ξεκίνησε κιόλας να γυρίζεται, ενώ τις «Σύντομες συναντήσεις», όπου πρωταγωνιστεί η ίδια και ο Βλαντιμίρ Βιτόσκι, θα περιλάβει και το «Πανόραμα νεότερου σοβιετικού σινεμά» που το φθινόπωρο θα παρουσιαστεί από την Πανελλήνια Ένωση Κριτικών Κινηματογράφου, σε συνεργασία με κεντρική αίθουσα τέχνης.

Ασπρόμαυρη και η «Βάρκα του Ιβάν», του Μαρκ Οσεπιάν που περιμένε, επίσης, από το 1972 μίαν ευκαιρία προβολής. Καταθλιπτική εικόνα της καθημερινότητας, άθλιες συνθήκες ζωής, εργατικά ατυχήματα, παρανομία, δωροληψίες και άλλα «ενοχλητικά» στοιχεία, να η αιτία της πολυχρονης απαγόρευσης.

Η περίπτωση, αντίθετα, της «Μοναχικής φωνής του ανθρώπου», περισσότερο πολύπλοκη, ταυτόχρονα είναι πιο ενδεικτική. Πρώτο φιλμ του Αλεξάντρ Σουκούρωβ, μαθητή και βοηθού του Ταρκόφσκι, αν και γυρίστηκε το 1980 θα πάρει μέρος στο επίσημο πρόγραμμα του Λοκάρνο, σε λίγες μέρες. Υπαρξιακή αγωνία, ερωτικές ανησυχίες, βραδύς ρυθμός, μειωμένη αντίληψη του κοινωνικού και ιστορικού γίνεσθαι για τον νεαρό πρωταγωνιστή, κάπου στη μακρινή επαρχία των πρώτων χρόνων μετά την επανάσταση. Η «βλάσφημη» αδιαφορία συγχωρείται, το ποιητικό στυλιζάρισμα, η βαθιά σχέση με τη φύση, η απόλυτη γραφή, επιπλέον εξάγονται. Με τον Ταρκόφσκι «άγιο» σχεδόν, αλλά χαμένο για πάντα, ο Σοκούρωβ ανταποκρίνεται, καλύτερα απ' τον καθένα, στην ανάγκη της άμεσης διαδοχής. Ακόμα και φυσιογνωμικά, με τις γωνίες του προσώπου και τα ατίθασα, σκληρά μαλλιά. Το λυρικό, τρυφερό «Αγριοπερίστερο» του Σεργκέι Σολοβιέφ, στα όρια του ασπρόμαυρου και η «Ροβινσωνιάδα», με τις σκηνές του παρελθόντος ασπρόμαυρες, συμπληρώνουν τούτη την ομάδα. Η νεαρή δημιουργός της τελευταίας ταινίας (με δεύτερο τίτλο «Ο παπούς μου από την Αγγλία»), Νανά Τζορντζάτζε και χιούμορ και φαντασία διαθέτει, όση αγωνία περισσεύει στον Κονσταντίν Λοπουσάνσκι και τα «Γράμματα ενός νεκρού ανθρώπου», εφιάλτη μιας «ζωής χωρίς ζωή» σ' ένα κόσμο αμέσως μετά το πυρηνικό ολοκαύτωμα.

πλακόστρωτο της Κόκκινης Πλατείας, η σημαία με το σφυροδρέπανο, όλα φωτισμένα. Πάλι, η κυριαρχία του μεγέθους, η αίσθηση του δέους. Όσες φορές, από όλες τις γωνίες. Η Μόσχα είναι φτιαγμένη Μητρόπολη και τούτο το σημείο το επιβεβαιώνει, κάθε στιγμή.

Ποιο φεστιβάλ;

Ελάχιστοι γνωρίζουν πως το φεστιβάλ της Μόσχας διεξάγεται κάθε δεύτερο χρόνο. Ακόμα λιγότεροι θα θυμούνται, μετά από λίγο καιρό, πως η «Συνέντευξη» του Φεντερίκο Φελλίνι κέρδισε το μεγάλο βραβείο του επίσημου προγράμματος και ο αξιόλογος «Ηρώας της χρονιάς» του Πολωνού Φέλιξ Φάλκα το δεύτερο. Γιατί, το αποκλειστικό ενδιαφέρον των δώδεκα ημερών το συγκέντρωσε η σοβιετική παραγωγή, ειδικά οι ταινίες που ύστερα από πολύχρονη σιωπή, επιτέλους αποκαταστάθηκαν.

Ο ίδιος, θα θυμάμαι τον Ρόμπερτ ντε Νίρο, πρόεδρο της κριτικής επιτροπής, με το πουκάμισο ιδρωμένο να ψάχνει την έξοδο από τις τουαλέτες και λίγο μετά, ανεβαίνοντας νευρικά τις σκάλες, να χαιρετάει ζεστά άγνωστους θαυμαστές του. Τα νεαρά κορίτσια που ζητούσαν εισιτήρια, αυτόγραφα ή φωτογραφίες. Το μοναδικό ακουστικό, σε σχήμα αυτιού, για τις ανάγκες της μετάφρασης. Μια Ελληνίδα, ερωτευμένη στη Μόσχα. Κι έναν Αφρικάνο, πάλι στη Μόσχα, που αγαπούσε κάποιαν Ελένη στη Θεσσαλονίκη, το 1967.

ΝΤΟΜΚΙΝΟ

Στο αεροπλάνο, μια ζωγράφος μου έλεγε για τα μικρά παιδιά που έκλαιγαν μπροστά στην τηλεόραση, όταν η εθνική μας κέρδιζε στο μπάσκετ τη σοβιετική ομάδα. Ο νεαρός σκηνοθέτης Βασίλι Ογκορόννικωφ αναφέρεται με θαυμασμό στον Γκάλη. Μιλάμε για την ροκ ταινία του, μας

Μετά την «Παρέλαση των πλανητών», ο Βαντίμ Αμπρασίνοφ διηγείται τα «Επικίνδυνα παιχνίδια» του «Πλούμπουμ», παρατσούκλι του 15χρονου που γίνεται καταδότης του πατέρα του, ενώ ένας συνομήλικός του πρωταγωνιστεί και στον «Αλήτη», το ροκ φιλμ του Βαλέρι Ογκορόννικωφ, από το Λένινγκραντ. Από τα στούντιο «Λένφιλμ» και το ντοκιμαντέρ του Βασίλι Πόντνικ, «Οι δυσκολίες του να είσαι νέος», για το δικαίωμα της νεολαίας στη δουλειά και τη διασκέδαση, την καλύτερη ποιότητα ζωής, που συζητήθηκε πολύ, κυρίως χάρη στο θέμα και την διαπραγμάτευσή του.

Ανάμεσα σε είκοσι περίπου ταινίες («Μετάνοια» του Τενγκίζ Αμπουλάτζε, «Ο φίλος μου Ιβάν Λαφίν» του Αλεξέι Γκέρμαν, «Θέμα» του Γκλεμπ Παμφίλωφ, «Ο λεκές»

του Αλ. Τσαμπατζέ), τ' αριστουργήματα παραμένουν λιγοστά. Όμως, μακριά από την ασφυκτική πίεση της απόσβεσης του κόστους παραγωγής, λιγότερο κοντά πια στον εξίσου ασφυκτικό έλεγχο της διανομής, το νεώτερο σοβιετικό σινεμά, αντλώντας από την τεράστια, στέρεη παράδοση και την αυξημένη κινητικότητα της σύγχρονης κοινωνίας της «διαφάνειας», εγκαταλείποντας τα σχήματα που τον παγίδευαν ως τώρα, μπορεί πολύ γρήγορα να καλύψει το χαμένο έδαφος και το πρωταγωνιστήσει, χωρίς ίσως να στηρίζεται στο πρόσκαιρο άλλοθι της ηρωικής εξόδου του, του ανανεωτικού πνεύματος και της διπλωματικής σκοπιμότητας, που όλο και περισσότερο συνοδεύει τις ταινίες των μεγάλων χωρών στα διεθνή φεστιβάλ του καιρού μας.

A.T.

Από το «Αγριοπερίστερο» του Σεργκέι Σολοβιέφ.

κερνάει δροσερή σαμπάνια (σοβιετική και καλή), στο «Ντόμκινο», το σπίτι των κινηματογραφιστών. Το προηγούμενο βράδυ, είχε τραγουδήσει η Βανέσα Ρενγκρέθ, ένα άλλο πήρε μέρος στην ανοιχτή συζήτηση με θέμα «Σινεμά και ειρήνη». Εδώ, ο Κλίμωφ, ο Μιχάλκωφ με τον Μαστρογιάνι, η Συγκούλα και η Σούκοβα, ο Βαντίμ Αμπρασίνοφ, ο Άρθουρ Πεν κι ο Φράνσις Κόπολα. Απόψε, στη μεγάλη αίθουσα του δεύτερου ορόφου, το πιο δημοφιλές ροκ συγκρότημα, οι «Μπριγκάτε 5». Τέσσερα πνευστά. Συνθέσεις δικές τους και στίχοι. Μ' ένα στρουμπουλό, κοντό, ξανθό, ακίνητο τραγουδιστή να τρέχει πίσω από το είδωλό του Μικ Τζάγκερ.

Ανταλλαγή προπόσεων. Γκλάσνοστ. Περεστρόικα. Λέξεις που προφέρονται με σημασία, σκεπτικισμό, διάθεση αυτοσαρκασμού, γραμμένες με κόκκινα γράμματα σε άσπρους τοίχους. Οι θεωρητικοί υποστηρικτές της νέας εποχής και του καινούριου πνεύματος γράφουν και μιλούν ανοιχτά. Από το «Ογκονιόκ» (Φλόγα) ως τους «Νέους καιρούς», δεν χάνουν ευκαιρία ν' ασκούν κριτική και να προκαλούν ζητήματα. Όσο για τους όψιμους θιασώτες, τους συναντάς στα γραφεία της «Σονεχρότ», να πουλάνε ταινίες που τις διαπερνά η αύρα της φιλελευθεροποίησης, όπως πουλούσαν μέχρι χθες τον ρεαλισμό και τον στείρο ακαδημαϊσμό.

Δεν είναι το ροκ, η μόδα, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι ανοιχτές συζητήσεις. Είναι, βέβαια, η οικονομία και οι ρυθμοί της, οι εξοπλισμοί, η παγκόσμια ισορροπία κι η υπόθεση της ειρήνης. Η μεγάλη χειρονομία της περιόδου του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ αποτελεί, για πολλούς λόγους, μονόδρομο. Σε άνισες στροφές, δίχως περιθώρια επιστροφής. Αν δεν μεταβληθεί σε απτή πραγματικότητα, η Σοβ. Ένωση κινδυνεύει, ίσως, να μείνει ένας τριτοκοσμικός γίγαντας, παγιδευμένος στο ρόλο της υπερδύναμης. Που ξέρουμε τι θα σήμαινε για όλους.

Ανδρέας Τύρος

Ροκ και μόδα στη Μόσχα της περεστρόικα.

ΕΣΣΔ: ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

ΣΤΙΣ 5 ΤΟΥ ΙΟΥΛΗ ο Ριζοσπάστης δημοσίευσε μια συνέντευξη του Λομπανόφσκι, προπονητή ποδοσφαίρου της εθνικής ομάδας της ΕΣΣΔ και της Ντυναμό Κιέβου. Η συνέντευξη είναι εξαιρετικά αποκαλυπτική για δύο, κύρια, λόγους.

Ο πρώτος είναι, ότι ο Λομπανόφσκι, αφού περιγράφει και αναλύει την σημερινή κατάσταση του ποδοσφαίρου στην ΕΣΣΔ με θαυμαστή ειλικρίνεια, προτείνει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις με ακόμη πιο θαυμαστή σαφήνεια, καθαρότητα και ωμότητα.

Ο δεύτερος και πιο σημαντικός είναι, ότι μέσα από τον χαρακτήρα των προτάσεων ενός κορυφαίου αθλητικού στελέχους, καταλαβαίνουμε πολλά περισσότερα για ορισμένες πτυχές του «Γκορμπασωφισμού» στην ΕΣΣΔ, απ' ό,τι με τις ατέλειωτες αναφορές των εφημερίδων και της τηλεόρασης στον «χαρισματικό» χαρακτήρα του ίδιου του Γκορμπασώφ.

Εξάλλου μη ξεχνάμε ότι ο αθλητισμός και το ποδόσφαιρο, πέρα απ' όλα τα άλλα είναι και καθρέφτης της οργάνωσης μιας κοινωνίας. Ο ίδιος μάλιστα ο Λομπανόφσκι το επισημαίνει: «Οι προτάσεις μας επειδή εγγράφονται στο πλαίσιο των καινούργιων μορφών διαχείρισης, βρίσκουν ανταπόκριση απ' τους μεγάλους οικονομολόγους και από τους οργανισμούς κρατικού σχεδιασμού.»

Σε τέτοιου είδους συνεντεύξεις τα πολλά σχόλια συνήθως περιττεύουν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως, περιττεύουν και τα λίγα σχόλια, όπως θα διαπιστώσετε.

Θεόφιλος Πλατής

Ο ΛΟΜΠΑΝΟΦΣΚΙ ξεκινά, όπως εξάλλου συνηθίζεται, από την αναγνώριση της «αντικειμενικής πραγματικότητας».

«Το σοβιετικό ποδόσφαιρο έχει τις ρίζες του σ' ένα κίνημα μαζικό, αυτό της φυσικής κουλούρας και ο σημερινός τρόπος διαχείρισής του αντανάκλα κατά τη γνώμη μου, μια εξαιρετικά ξεπερασμένη αντίληψη.

Το ποδόσφαιρο δεν είναι πια ένα άθλημα ανάμεσα στ' άλλα, αλλά περισσότερο ένας αυτόνομος κλάδος της βιομηχανίας του θεάματος, γεγονός που του προσδίδει νέες κοινωνικές και παραγωγικές λειτουργίες.»

Η αρχική βέβαια επισημάνση για τον διαχωρισμό αθλητισμού και βιομηχανίας του θεάματος μεταμορφώνεται γρήγορα σε άποψη.

«Θα μπορούσαμε ακόμα, να επωφεληθούμε από την εμπειρία του σοβιετικού μπαλέτου και τσίρκου που είναι ευρύτατα γνωστά σ' όλον τον κόσμο.»

Είναι όμως εσωτερικοί, κύρια, οι λόγοι και οι πιέσεις που επέβαλλαν στον δημιουργό της φοβερής ομάδας της ΕΣΣΔ να προτείνει την αναδιάρθρωση του ποδοσφαίρου; Κάθε άλλο.

«... σε μια στιγμή όπου το επίπεδο των διεθνών αναμετρήσεων επιτάσσει την εισαγωγή της τεχνολογίας στην προετοιμασία των ποδοσφαιριστών της κορυφής.»

«Το θέμα είναι να πράξουμε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η ποσότητα να γεννήσει την ποιότητα. Πιστεύω ότι ένα ποδόσφαιρο τόσο πλούσιο, όσο το δικό μας, θα μπορούσε να παρουσιάζει παραπάνω από μια ή δυο ομάδες στις τελικές φάσεις των διεθνών οργανώσεων.»

Ο τωρινός όμως προπονητής της ΕΣΣΔ και μελλοντικός ίσως διευθυντής ενός αυτόνομου κλάδου της βιομηχανίας του θεάματος δεν μπορεί παρά να επισημάνει και ορισμένους εσωτερικούς λόγους.

«Πρέπει να ξέρετε ότι το κράτος και τα συνδικάτα χρηματοδοτούν όλα τα ολυμπιακά αθλήματα. Το ποδόσφαιρο λοιπόν, πρέπει να κάνει ένα πολύ σκληρό ανταγωνισμό με το στίβο, την κολύμβηση, τη γυμναστική, το χόκεϊ σε πάγο και τα άλλα αθλήματα, προκειμένου να τραβήξει προς το μέρος του αθλητικά ταλέντα.»

Μήπως όμως όλα αυτά σημαίνουν ότι οι Σοβιετικοί σύλλογοι, που θέλουν να προσφέρουν θέαμα, υψηλή ποιότητα και ανταγωνισμό θα οργανωθούν κατά τα πρότυπα των επαγγελματικών ομάδων της καπιταλιστικής Ευρώπης; Όχι βέβαια! Αρκεί την οργάνωση που προτείνουμε να την βαφτίσουμε αυτοδιαχείριση...

«Πώς θα φτάσουμε εκεί; Μου φαίνεται ότι αυτός ο στόχος θα πραγματοποιούνταν με τη δημιουργία αυθεντικών συλλόγων (κλαμπ) ποδοσφαίρου, που να έχουν το καθεστώς της σοσιαλιστικής επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, να ανήκει στους διαχειριστές του ποδοσφαίρου το δικαίωμα και το καθήκον να επιλέγουν τη στρατηγική και την ταχτική τους μέσα σ' ένα πλαίσιο αθλητικής και οικονομικής δραστηριότητας, χωρίς περιορισμούς...»

«...Όπως θα έχετε καταλάβει θέλουμε να αναπτύξουμε την οικονομική δραστηριότητα του ποδοσφαίρου πάνω στη βάση ενός αυτοδιαχειριστικού συστήματος...».

Απαντώντας μάλιστα σε ερώτηση για τη συμφωνία διατήρησης στις φανέλλες της Ντυναμό των κομπιούτερ Κόμοντορ προσθέτει:

«Αλλά με τη δημιουργία πραγματικά ανεξάρτητων αυτοδιαχειριζόμενων συλλόγων, εμείς οι ίδιοι θα μπορούμε να συμμετέχουμε σ' αυτή τη διαδικασία πάνω στη βάση των οικονομικών σχέσεων με τις δυτικές χώρες. Θα είναι μια ακόμη πηγή κέρδους ανάμεσα στις άλλες.»

Το δεξί μάλιστα χέρι του Λομπανόφσκι, όπως τον αποκαλεί ο Ριζοσπάστης, οικονομολόγος Βαλερί Κουζμένκο διευκρινίζει.

«Τον προηγούμενο χρόνο η Ντυναμό Κιέβου δεν είχε κανένα οικονομικό κέρδος. Παρόλα αυτά πρόσφερε περίπου 350.000 ρούβλια στην Επιτροπή Αθλητισμού της ΕΣΣΔ από τα παιχνίδια της στο εσωτερικό και 1.300.000 δολάρια από τα ματς στο εξωτερικό.

Αν όλα αυτά τα λεφτά πήγαιναν στα ταμεία στην Ντυναμό Κ., η ομάδα θα μπορούσε να είναι ολοκληρωτικά κυρίαρχη του πεπρωμένου της.»

Προχωρώντας μάλιστα πιο πολύ σε βάθος καταλήγει:

«Ο προσδιορισμός μιας πραγματικής οικονομικής πολιτικής. Αυτή περνάει κατ' αρχάς, μέσα από το άνοιγμα ενός τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα του συλλόγου. Οι οικονομικές δραστηριότητες θα είναι πολύ πλατιές. Θα ξεκινάνε από την πώληση εισιτηρίων και ειδικών προϊόντων μέχρι τη διαφήμιση. Το πιο σημαντικό θα είναι μάλλον τα τηλεοπτικά δικαιώματα. Σήμερα για παράδειγμα, όλα τα ματς της Ντυναμό αναμεταδίδονται με μια συμφωνία ανάμεσα στην τηλεόραση και την Επιτροπή Αθλητισμού. Αυτό δεν μπορεί να συνεχισθεί. Μια ζωντανή μετάδοση προϋποθέτει μια αποζημίωση για τη συγκεκριμένη ομάδα.»

Δεν είναι βέβαια παράλογο ότι με τις απόψεις του Λομπανόφσκι συμφωνούν οι ίδιοι οι ποδοσφαιριστές και ιδιαίτερα οι διεθνείς. Πιο χαρακτηριστική η άποψη του παίκτη της Ντυναμό Τιφλίδας.

Τενγκίτζ Σουλακβελίτζε: «Υπέρ, γιατί θα επιβάλει περισσότερη υπευθυνότητα και σοβαρότητα στη δουλειά. Επιπλέον η κατανομή των χρημάτων θα είναι πιο δίκαιη από ό,τι σήμερα.»

Θα ήταν όμως άδικο να μην τελειώναμε με την άποψη του ποδοσφαιριστή της Ντυναμό Μίνσκ Σεργκέι Γκοτσομάνωφ που σε λίγες γραμμές λέει και υπονοεί πολύ περισσότερα από όσα θα μπορούσαμε να πούμε εμείς σε 100 σελίδες:

«Έχω λίγες πληροφορίες για το θέμα και είναι δύσκολο να είμαι υπέρ ή κατά, εκ των προτέρων πάντως, είμαι επιφυλακτικός γιατί μου φαίνεται ανώριμο να διατάξεις τη γενικευμένη αυτοδιαχείριση.»

Τη γενικευμένη... ιδιωτικοποίηση ίσως;

ΑΛΛΑ οι άνθρωποι δε μιλούν πια. Κι είναι αμφίβολο άλλωστε αν ποτέ γινόταν αυτό. Τότε, ο τραυματίας καλλιτέχνης ασκείται στο να πληγώνει τ' αυτιά τους. Όσο πιο πολύ μπορεί. Έτσι βέβαια, εύκολα γίνεται κανείς «ενοχλητικός», «υστερικός» και «βίαιος» και απομακρύνεται σ' αυτό που λέμε περιθώριο. Μέσα απ' τους καπνούς του σκυλαδικού, μέσα απ' το θόρυβο του Rock bar, εκεί όπου η μουσική γίνεται ελάχιστη και η στάση μέγιστη έρχεται ο καλεσμένος μας. Μαζί μας, ο απόλυτος Σταρ της Ελληνικής μουσικής του σήμερα, ο Γιώργος Πιλάλας σε μια «παρφέ» συνομιλία.

Χρήστος Μόσιαλος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΙΛΑΛΑΣ: Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ PARTY

Σχολιαστής: Στην Ελλάδα τελευταία ανθίζει το «ακίνδυνο» ROCK, και αγαπιέται πολύ από τον νεαρόκοσμο. Πιστεύεις ότι κάποιοι απ' τους μικρούς μπορούν να ξεφύγουν απ' το κοπάδι;

Γ. Πιλάλας: Κοίταξε, αυτό έγινε και παλιά. Δηλαδή όπως εμείς τσιμπήσαμε με τους Socrates με τον Εξαδάκτυλο και τους άλλους, έτσι θα τσιμπήσουν κι αυτοί τώρα. Κάποιος που γουστάρει και το περίμενε αυτό το πράγμα, θα υποψιαστεί! Γιατί δεν είναι όλοι καλοπερασάκηδες στην Ελλάδα ούτε τα πράγματα είναι όπως ήτανε μια εποχή. Ο κόσμος αρχίζει και μουρλάνεται είτε είναι δημόσιος υπάλληλος είτε όχι! Βγαίνεις έξω και δεν μπορείς ούτε ν' ανασάνεις, τρελαίνεσαι. Άλλοι σηκώνονται 6.30 το πρωί και γυρίζουν σπίτι τους στις 4.00. Τι ζωή είναι αυτή; Ζούνε μόνο για να δουλεύουν και να εξυπηρετούν τις εταιρείες τους. Άμα βγαίνεις έξω και συζητάς μαζί τους δεν έχουν τίποτα να πουν κι εκεί είναι η μούρλα η μεγάλη. Γιατί δε γίνεται τίποτα· δεν υπάρχει ούτε το καφενείο που λέγανε παλιά, που μαζεύονταν εκεί και μαλακίζονταν!

Σχολιαστής: Τώρα μέινανε μόνο οι γέροι.

Γ. Πιλάλας: Οι άλλοι δεν έχουν ώρες ρε παιδί μου! Και στα καφενεία βέβαια που μαζεύονταν, αισχροί ήτανε, κι οι γειτονιές, αυτά που λένε «η γλυκιά μου γειτονιά», ήτανε σκέτη αρρώστια και γι' αυτό και τις γκρεμίσανε, γιατί άμα στεκόντουσαν στα πόδια τους δε γκρεμιζόντουσαν ποτέ. Σπαταγμός τάχα και δήθεν ενδιαφέρον! Ο Έλληνας δεν έχει ενδιαφέρον, περιέργεια έχει. Έμπαινε η άλλη μέσα: «Καλημέρα κυρα Βαγγελιώ, τι κάνεις είσαι καλά, πώς πας;» πήγαινε μετά στον τέντζερη, έβλεπε ότι είχε φασόλια ας πούμε, την άλλη μέρα φώναζε και το μάθαινε όλη η γειτονιά: «Είχε φασόλια, τι να κάνεις, φτωχοί!» Κι αυτή η δυστυχία και η μιζέρια μάς κόλλησαν μέχρι σήμερα, που άμα δεν έχεις πράσινο αυτοκίνητο με φωσφορίζε τζάμια είσαι ένα αρχίδι και μισό. Έχει μείνει η βλαχιά κι η κακομοιριά. Περνάει ο Έλληνας μια δύσκολη κατάσταση, αλλά αυτό θα του φέρει κι ένα καλό, για να δει και να ανοίξει τα στραβά του και τα γκαβάρ του κι αν δεν τ' ανοίξει θα πέσαι στον γκρεμό! Γιατί κι έξω να πάει κάποιος βέβαια θα δει μια Αθήνα του 5000 και θα ρέψει.

Σχολιαστής: Πάντως εδώ ο κόσμος βγαίνει ακόμα.

Γ. Πιλάλας: Να σου πω τι γίνεται. Στην Ελλάδα δεν μπορείς να τους μαντρώσεις εύκολα, είναι το κλίμα τέτοιο πούστικο που ξαφνικά σκας και βγαίνεις.

Σχολιαστής: Είναι δύσκολη η δουλειά Ιούλιο και Αύγουστο!

Γ. Πιλάλας: Δε δουλεύεις! Δε δουλεύει ποτέ ο Έλληνας γιατί είναι το κλίμα τέτοιο. Κι αν δουλεύεις, τελικά δουλεύεις για ένα κομμάτι ψωμί κι αυτό είναι τρέλα. Και μετά στην πέφτουμε για να στα πάρουν κίδλας, σε στυλ: «Πάρε αυτό που 'σαι πιο ωραία, πήγαινε εδώ, πήγαινε εκεί, βάλε κανα χρυσαφικό, βάλε το 'να, βάλε τ' άλλο» και τέτοια. Απ' την άλλη δεν είναι μόνο η δουλειά εκείνο που παίζει μεγάλο ρόλο σ' όλη την υφήλιο είναι η πληροφόρηση. Βγαίνουν για τα ναρκωτικά κι αρχίζουν την προπαγάνδα, αν είναι δυνατόν το κράτος τώρα να ενδιαφέρεται για τους ναρκομανείς, που τη μια σε σκοτώνει εδώ απέξω στα Εξάρχεια κι απ' την άλλη σε χαϊδεύει στην Ιθάκη, καλαμπύρι να γίνεται δηλαδή. Κι ο κόσμος, ένας κόσμος παγωμένος, κακομοιριασμένος, συφοριασμένος κόσμος χωρίς άποψη, που δουλεύει και περιμένει την ενημέρωση να 'ρθει από ψηλά, από τους κάφρους.

Σχολιαστής: Από την τηλεόραση ή το κόμμα.

Γ. Πιλάλας: Ναι· κι εκεί, είναι άτομα που δεν έχουν καθό-

λου κοινωνική μόρφωση. Γιατί αν είχαν δε θα γινόντουσαν ποτέ αυτοί που είναι. Ύστερα όμως, κι η πολιτική σάτιρα κι ο πολιτικός λόγος είναι λούμπα. Γι' αυτό κι εγώ δε λέω για Σαρτζετάκηδες και Παπαντρέου, γιατί όλοι αυτοί είναι κομπάρσοι, το παιχνίδι παίζεται αλλού. Εμένα μ' ενδιαφέρει το άλλο παιχνίδι, που παίζεται εκεί παραόξω. Άκουγα από τα παιδιά που συναναστρεφόμουν κι από κάτι άλλους που τους την πέφτανε «πρόσεχε είναι αλήτης αυτός, είναι έτσι, προσέχτε τους μπουζουξήδες, προσέχτε τις πουτάνες, προσέχτε τις μπαρόβιες, αυτός είναι κύριος, αυτός δεν είναι κύριος...». Λοιπόν πρώτα γνωρίζεις τους κυρίους, αυτούς δηλαδή που είναι γύρω απ' το σπίτι σου, μετά προχωράς. Γι' αυτό κι εγώ το Rock το γουστάρω, όχι μόνο για τη μουσική, αλλά γιατί μ' έσπρωξε στο σκυλαδικάκι κι εκεί γνώρισα και το μπουζουξή, γνώρισα και την τραγουδιάρη και είπα: «για κάτσε, κυρία κι αυτή!» Και ήπια μαζί τους κι έφαγα, και δεν τόκανα αυτό ως ρεπορτάζ, γιατί εκεί ήμουν ξεκομμένος κι έπαιζα κιθάρα, δεν είχα σκοπό τότε να κάτσω να γράψω παρλάτες, αυτά τα 'κανα μετά για την πλάκα, για να γελάσουμε, για να τη βρούμε! Εκεί όμως μου 'χε γίνει ο κώλος τόσοσ, δεκάρι-κο, γιατί έβλεπα ότι η μουσική που γουστάρω δεν έχει πέ-ραση στην Ελλάδα, ότι είσαι θαμμένος από παντού. Κι εκεί καθόσουνα στο ίδιο τραπέζι με τους άλλους και τους συναναστρεφόσουνα. Κι έβλεπα τα καλά τους και τα κακά τους, κι ότι σε πολλά πράγματα υπερέχουν γιατί είναι άνθρωποι του δρόμου, σκυλιά! Και σκέφτομαι: «Τι μου λέγανε τότε; Αυτός είναι κύριος, κι ο άλλος που λέμε «κύριος» είναι μαλάκας!» Αυτό γουστάρισα στο Rock. Γιατί κάπου φρίκαρη, μετά έγινα έτσι, μετά έγινα αλλιώς. Και σκεφτόμενος αυτά, είναι που δεν μπορώ στη μουσική να κάνω κάτι άλλο. Προτιμώ μπακάλικο ν' ανοίξω παρά να κάνω κάτι άλλο. Πιο αξιοπρεπής θα 'μαι! Τι να κάνω; Να 'μαι ο πρώτος καραγκιόζης εκεί πάνω;

Σχολιαστής: Είναι βαριά η καλογερική για τους μουσικούς στην Ελλάδα. Πρέπει ίσως τελικά να έχει κανένας εκατομύρια για να κάνει μουσική.

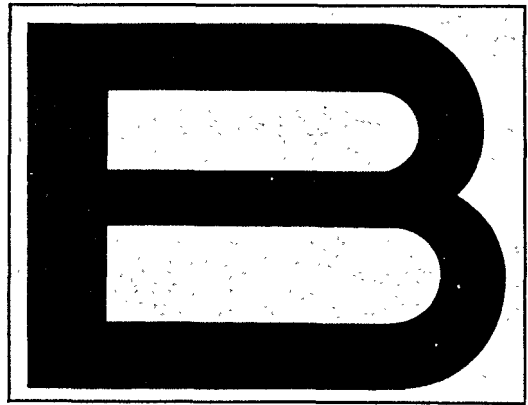
Γ. Πιλάλας: Κι εκεί άλλη τρέλα είναι. Εκεί σε πατάει αλλιώς. Να σου πω και το γνωμικό: «Η πτώχεια μαραίνει, ο

πλούτος μωραίνει!!» Δικό μου είναι αυτό, ΖΩΡΖ ΠΙΛΑΛΙ!! Πρέπει τελικά να σε ρίξει η φάση! Γιατί εκεί που είσαι πλέον χαμηλά δεν έχεις καταλάβει ότι είσαι ψηλά και το αντίστροφο.

Σχολιαστής: Έτσι είναι. Αλλά όπως έλεγες και συ, τελευταία είναι μάλλον «κάτω» τα πράγματα!

Γ. Πιλάλας: Και ξέρεις τι γίνεται; Ο τύπος που έφαγε τη σφαίρα τις προάλλες στα Εξάρχεια, του ράψανε την αρτηρία κι είναι ακόμα στο νοσοκομείο. Κι αν δε γινόταν η ραφή καλή, πάει ΤΣΙΟΥ! Τι νομίζεις; Τι είναι ο άνθρωπος, τίποτα! Εκεί που περπατάς την παθαίνεις! Υπάρχει να σου πω, η δημιουργική τρέλα, μετά άμα απομονώνεσαι υπάρχει η παραφροσύνη και δε δημιουργείς, καταστρέφεις! Πρέπει δηλαδή κάπου να την κάνεις και κάπου να 'σαι μέσα, να βρεις τη χρυσή τομή. Αλλιώς μετά από ένα ορισμένο σημείο περνάς σε μια άλλη διάσταση! Διαβάζαμε γι' αυτά που θάβανε τους γέροντες και λέγανε: «Ποτέ δεν έχει ξαναγίνει αυτό στην Ελλάδα!» και μετά από μια βδομάδα βγαίνει ο άλλος και την κόβει κομμάτια τη γυναίκα του! Μεθαύριο θ' ακούσουμε για κάποιον άλλο που 'φαγε το παιδί του. Ύστερα σκέφτεται ο κόσμος μερικές φορές: «τι κάνω εγώ, πού ζω, πού είμαι;» κι όλα αυτά... Εδώ γίνεται ένα παιχνίδι, είμαστε περαστικοί, ένα πάρτι γίνεται κι όποιος δεν το πάρει χαμπάρι πάει τέλειωσε!! Δε θα ζήσουμε τα χίλια χρόνια, οπότε τα πρώτα μας εκατό θα πρέπει να τα βάλουμε σε μια σειρά! Σε τελείωσε!! Τα χρόνια ζωής είναι μέχρι τα σαράντα, βιά σαρανταπέντε. Μετά τα 45 αρχίζουν και πέφτουν οι ψωλές, πληρώνεις τις γκόμενες, δε σου στέκονται εκείνες, σε κοροϊδεύουν, σε πιάνει άγχος, λες: «γιατί, μήπως δε γάμησα καλά, να δε γάμησα, ήρθε για τα λεφτά μου, όχι δεν ήρθε για τα λεφτά μου, ήρθε γιατί μ' αγάπησε, ναι μωρέ, της μίλησα σωστά κι έκασε η γυναίκα!» και τέτοια... Εξώλησες μετά! Μετά αρχίζεις και μετράς ανάποδα! Τι να δουλεύουμε δηλαδή, για να 'χουμε καλά γεράματα, για να 'χουμε ένα θάνατο χλιαρό και άκαυλο, όπως είχαμε την προηγούμενη ζωή μας; Εί! πέθανες μετά και τι έγινε; Θάνατος σε καθαρά σεντόνια! Το σάβανο ότι και να 'ναι, σάβανο είναι, τη γάμησες!!

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΕΝΑΜΙΣΨ χρόνο¹ επισήμαινα, από διάφορες αφορμές και σε διάφορους τόνους, ότι η ελληνική λογοτεχνία, προ παντός η πεζογραφία,² έχει μπει από τις αρχές της δεκαετίας του '80 σε φάση ύφεσης. Την εντύπωση αυτή τη σχημάτισα διαβάζοντας, μάλλον ως απλός φιλαναγνώστης παρά ως κριτικός, βιβλία αναγνωρισμένων ή ανερχόμενων συγγραφέων που γράφτηκαν αυτή τη δεκαετία και κρίθηκαν λίγο ως πολύ αξιόλογα. Σήμερα, έπειτα από δεκατρείς μήνες συστηματικότερης παρακολούθησης της ελληνικής λογοτεχνικής παραγωγής από αυτή τη στήλη, δεν διστάζω να μιλήσω για *κρίση* της ελληνικής πεζογραφίας (τουλάχιστον). Κι επειδή ξέρω ότι αυτή η λέξη προκαλεί αλλεργία στους ενδιαφερόμενους, σπεύδω να κάνω μερικές διευκρινιστικές παρατηρήσεις (που πάντως πολλοί αναγνώστες, έξω από το λογοτεχνικό κύκλωμα, θα τις θεωρήσουν περιττές).

Ποτέ άλλοτε στη σύγχρονη ιστορία της η Ελλάδα δεν ήταν γεωμετρικός τόπος τόσων προκλήσεων και αντιθέσεων όσο σήμερα. Σκηνές από ένα μακρινό παρελθόν κι από ένα μεταβιομηχανικό μέλλον εκτυλίσσονται η μια δίπλα στην άλλη και καμιά φορά συγχωνεύονται σε κάτι που θυμίζει σουρεαλιστική φαντασίωση. Μπροστά στα μάτια μας ξετυλίγεται ένα απίθανο καλειδοσκοπικό θέαμα, που όμοιό του δεν υπάρχει σε καμιά άλλη ευρωπαϊκή χώρα και ίσως πουθενά αλλού στον κόσμο. Ακόμη κι ο πιο δυσκολοσυγκίνητος κι αφιλοσόφητος Έλληνας αισθάνεται ότι δέχεται ένα καταγινώσκοντα διαρκών ερεθισμάτων που θίγουν τα ζωτικότερα συμφέροντά του, τις πιο μύχιες αξίες του. Ένας τρόπος ζωής ξενόφερτος, αλλά στηριγμένος σε αδήριτες οικονομικές και κοινωνικές αναγκαιότητες, συγκρούεται ανελέητα με προαιώνιες πολιτισμικές αξίες, στις οποίες ο Έλληνας έβρισκε ως τώρα την ιδιοπροσωπία και τη σιγουριά του. Η σύγκρουση αυτή είναι *καταπληκτική*, ακριβώς επειδή δεν διαδραματίζεται κυρίως στο ιδεολογικό επίπεδο (νεορθόδοξοι και γλωσσαμύνητορες δεν είναι παρά τα φύκια που ξεβράζει στην ακτή η ταραγμένη θάλασσα της ιστορίας), αλλά στο επίπεδο της ίδιας της καθημερινής ζωής, στους απλούς ανθρώπους, όπου η έκβασή της είναι ακόμη εντελώς αβέβαιη. Ιδεολογίες που πάνω τους στηρίχτηκαν συλλογικοί μύθοι δεκαετιών καταρρέουν με κινηματογραφική ταχύτητα και οι φορείς τους περνούν από τραγελαφικές μεταμορφώσεις. Πρόβατα μεταμορφώνονται σε λύκους και λύκοι... σε τσοπάνους! Ένα φαντασμαγορικό χόος απλώνεται γύρω μας και μέσα μας. Αυτή η κατάσταση μπορεί να φέρει σ' απελπισία τον ιδεολόγο, τον πολιτικό, τον οικονομολόγο, τον κοινωνιολόγο, τον κομματικό παράγοντα και τον ηθικολόγο, αλλά αποτελεί την καλύτερη τροφή, το ευνοϊκότερο υπόστρωμα για τον λογοτέχνη. Γιατί ο λογοτέχνης δεν ξεκινάει για να θεσπίσει κανόνες, για να κλείσει την πραγματικότητα σε ιδεολογικά κουτάκια, παρά για να εκφράσει το ανέκφραστο και να φρεσκάρει έτσι τη συνείδηση του αναγνώστη του.

Αυτή η ειδικά ελληνική κατάσταση (που αποτελεί, ωστόσο, την ουσία της θέσης του Έλληνα στον σημερινό

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ στην Ελλάδα δεν θεωρείται η καταλληλότερη εποχή για θεωρητικές επεξεργασίες. Ο στοχασμός, λένε, χρειάζεται για να ευδοκιμήσει το λίπασμα των πεσμένων φθινοπωρινών φύλλων και την προστατευτική γάβα της χειμωνιάτικης συννεφιάς. Μπορεί να είναι κι έτσι. Αλλά, ω εραστές της θερινής βακχίας, προσπαθείστε μια φορά — μόνο μια φορά! — ν' αγκαλιάσετε με το βλέμμα της ψυχής σας την Ελλάδα μια ζεστή σαββατιάτικη νύχτα του καλοκαιριού. Θα δείτε τότε τη Σταδίου σκοτεινή, ερημική, ν' ανασαίνει αργά τις νοσταλγικές νότες του Umberto Giardi από το κεντράκι πλάι στην παλιά Βουλή. Στα ερείπια της αρχαίας αγοράς ένα ζευγάρι με ακαθόριστη προέλευση να χαϊδεύεται κάτω από το φεγγαρόφωτο. Τ' αμέτρητα φώτα της Μυκόνου να λικνίζονται στα κύματα του Αιγαίου. Νταλίες με νυσταγμένους οδηγούς να γλιστράνε στον θεσσαλικό κάμπο και να χάνονται σαν κόκκινα άστρα στο νότιο ορίζοντα. Ξανθόμαλλα ψηλόλιγνα κορίτσια και μελαψά κατσαρομάλλικα αγόρια ν' αναβοσβήνουν σαν μαγικές οπτασίες στις ντισκοτέκ της Ρόδου. Στην Έδεσσα ένα φαντάρο να σηκώνεται μουδιασμένος από το ράντζο, να φοράει τις αρβύλες του και να πηγαίνει στη σκοπιά περνώντας ανάμεσα από κερασιές. Στην Ελευσίνα τα χαλoubουργεία ν' αγγυπνάνε με χίλια μάτια πάνω από τα ερείπια του ναού της Δήμητρας. Πέστε μου: Δεν είναι μεγαλεπήβολο αυτό το πανόραμα, δεν είναι μεγάλη η μικρή Ελλάδα μας, δεν είναι ικανή να διεγείρει τις σκέψεις μας, τις απορίες μας, την ίδια τη ναρκωμένη αγάπη μας, ακόμη κι αυτή την εποχή του ξεφαντώματος και της αποκάρωσης; Ίδου λοιπόν η δικαιολογία μας για την απόφασή μας να κάνουμε ένα δίμηνο διάλειμμα στις βιβλιοκριτικές μας και να στοχαστούμε γενικότερα γύρω από τη θέση του βιβλίου στη σημερινή Ελλάδα. Θα χωρίσουμε αυτές τις σκέψεις μας σε τρεις ενότητες: 1) Συγγραφείς. 2) Εκδότες. 3) Κριτικοί. Θα προσπαθήσουμε να δούμε αν και πόσο αυτό το κύκλωμα είναι ανοιχτό σ' αυτό το τόσο εξάισια, μοναδικά, εκνευριστικά, μεθυστικά, αποκαρδιωτικά ή ενθαρρυντικά χαώδες θέαμα που προσφέρει η Ελλάδα το 1987. Και σ' όσους βρίσκουν αταίριαστα τέτοια θέματα καλοκαιρικά, δεν μένει παρά να ευχηθούμε: Καλή αντάμωση στο φθινόπωρο!

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

κόσμο) λάμπει δια της απουσίας της από την ελληνική πεζογραφία της δεκαετίας του '80, με ελάχιστες εξαιρέσεις.³ Για πρώτη φορά, τουλάχιστον μεταπολεμικά, η πεζογραφία μας δείχνει θεματογραφική αμηχανία, σε μια περίοδο όπου θα περίμενε κανείς να συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Για πρώτη φορά οι πεζογράφοι μας δεν έχουν *άποψη* (όχι με την ιδεολογική έννοια, αλλά με την έννοια της προσωπικής στάσης, αυτού που οι παλιότεροι ονόμαζαν *ψυχοστασία*) για τα όσα τεκταίνονται στη σημερινή Ελλάδα. Οι ίδιοι οι λογοτέχνες μας αδυνατούν να περιγράψουν την οπτική γωνία τους, όποτε καλούνται να το κάνουν.⁴

Οι συγγραφείς της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς λειτούργουν εδώ και καιρό μόνο πια με την αδράνεια του μύθου τους και, αν διατηρούνται στο προσκήνιο, αυτό οφείλεται πιο πολύ στις δημόσιες σχέσεις τους και στην ελληνική γεροντοκρατία παρά στη βαρύτητα των νεότερων έργων τους. Αλλά, τέλος πάντων, αυτό είναι, ως ένα βαθμό, φυσικό και κατανοητό, έστω και για καθαρά βιολογικούς λόγους. Εκείνο που είναι λιγότερο φυσικό και κατανοητό είναι η δυστοκία ή η βιωματική στενότητα της δεύτερης και της τρίτης μεταπολεμικής γενιάς συγγραφέων (γενιές του '60 και του '70), που θεωρητικά θα έπρεπε να βρίσκονται σήμερα στην ακμή της συγγραφικής τους δράσης. Βρισκόμαστε, αλήθεια, πολύ μακριά από το εύρος της ματιάς ενός Δημήτρη Χατζή, ενός παλιού Ανδρέα Φραγκιά, ενός παλιού Κώστα Ταχτσή (για να περιοριστούμε σε λίγα παραδείγματα). Όσο για τη γενιά του '80, τους συγγραφείς που σήμερα είναι κατά κανόνα κάτω από τα 35, μας κάνει εντύπωση ότι οι περισσότεροι τους γράφουν σαν να ζουν σ' άλλη χώρα ή σαν να μη ζουν πουθενά. Παρόλο που η γλωσσική τους έκφραση είναι γοητευτικά αφητισιδωτή και άμεση (διαφαινονται πάντως κάποιες πρώτες ενδείξεις ότι και αυτό πάει να γίνει μανιέρα), η θεματική τους και (κυρίως) η οπτική τους είναι απίστευτα στενές, ενώ πολλοί απ' αυτούς φαίνονται ν' ακολουθούν φθίνουσα πορεία πριν ακόμη πατήσουν τα 30 τους.

Παλιότερα υπήρχε στην Ελλάδα η τάση να εξηγείται η έκλειψη ή ο μαρασμός ενός συγγραφέα με βάση την αδυναμία, αν όχι απροθυμία, της ελληνικής κοινωνίας ν' απομωιάσει το έργο του ή, ίσως ακόμη συχνότερα, με την αδυναμία της να εξασφαλίσει στον συγγραφέα τις στοιχειώδεις υλικές προϋποθέσεις για την παραγωγή και προώθηση των βιβλίων του. Σήμερα κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι συμβαίνει κάτι τέτοιο. Ποτέ άλλοτε ο Έλληνας συγγραφέας δεν είχε τόσες δυνατότητες να εκδόσει, να προβάλει και να διαδώσει το έργο του. Γιατί λοιπόν παρατηρείται στη δεκαετία μας αυτή η λογοτεχνική χλωμάδα, που μερικές φορές σου δίνει την εντύπωση ότι οι συγγραφείς μας κάνουν αγγαρεία όταν γράφουν;

Έχει υποστηριχτεί ότι γι' αυτό φταίει η κρίση αξιών που μαστίζει τη σημερινή Ελλάδα. Μέσα στο γενικό ξεχαρβάλωμα του ηθικού και ιδεολογικού σύμπαντος ο συγγραφέας, σύμφωνα μ' αυτή την άποψη, δεν έχει πια καμιά πεξίδα για να προσανατολιστεί στον κόσμο του. Προσωπικά δεν καταλαβαίνω και πολύ καλά αυτή τη λογική, σε ό,τι αφορά τους συγγραφείς. Η λογοτεχνική δημιουργία *είναι η ίδια* προϊόν κρίσης, κρίσης του συγγραφέα ως ατόμου και κρίσης του χώρου όπου ζει. Είναι η αντίδραση του λογοτέχνη σ' ερεθίσματα που αναστατώνουν την ψυχή του και δεν τακτοποιούνται εύκολα από το λογικό και τη συνείδησή του. Ο σαφής και σταθερός προσανατολισμός σε καθιερωμένες αξίες, που ούτε αμφισβητούνται ούτε απειλούνται, δεν αποτελεί πηγή έμπνευσης για τον λογοτέχνη. Η ιστορία δείχνει ότι, τουλάχιστον στη νεότερη εποχή, η διάλυση των εδραιωμένων βεβαιοτήτων μιας κοινωνίας ή ενός κοινωνικού στρώματος αποτελεί κατά κανόνα γόνιμο ερέθισμα για την καλλιτεχνική δημιουργία, που από τη φύση της επιζητεί μια ασφάλεια κάπως λεπτότερη από την ασφάλεια ενός εξόφθαλμα εύρυθμου και τακτοποιημένου σύμπαντος. Δεν διστάζω, λοιπόν, να πω ότι η κρίση αξιών στη σημερινή Ελλάδα δεν θα έπρεπε να αναχαιτίζει, παρά αντίθετα να ευνοεί τη λογοτεχνική έμπνευση.

Μια άλλη εξήγηση που έχει προταθεί είναι ότι η κατάρρευση (ή μάλλον ο εξευτελισμός) των οραμάτων της Αριστεράς στη δεκαετία του '80 έχει προκαλέσει στους (κατά πλειοψηφία αριστερούς) λογοτέχνες ένα ιδεολογικό σοκ, από το οποίο δεν έχουν συνέλθει ακόμη. Προσωπικά δεν μπορώ να διαπιστώσω κανένα τέτοιο σοκ στους λογοτέχνες μας. Απεναντίας, οι δημόσιες δηλώσεις και πρωτοβουλίες πολλών εκπροσώπων της γενιάς του '50, του '60 και του '70 φανερώνουν ότι οι συγγραφείς αυτοί δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα ιδεολογικής και πολιτικής ένταξης...⁵ Οι νεότεροι συγγραφείς, αυτοί που εκπροσωπούν τη «γενιά του '80», διαχώρισαν εξ αρχής τις ανησυχίες τους από τους ιδεολογικοπολιτικούς προβληματισμούς και η κρίση της Αριστεράς δεν δείχνει να τους αφορά.

Σύμφωνα με μια τρίτη εξήγηση, η λογοτεχνική ύφεση των ημερών μας αντανακλά την άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων και την εξομάλυνση της πολιτικής ζωής στην μεταπολιτευτική Ελλάδα. Οι υποστηρικτές αυτής της ερμηνείας λένε ότι η ευρύτερη κοινωνική συναινεση που υπάρχει σήμερα γύρω από το πολιτικό και κοινωνικό καθεστώς της Ελλάδας δεν ευνοεί την κοινωνική ευαισθητοποίηση του λογοτέχνη. Φοβάμαι ότι αυτή η ερμηνεία βγήκε από πολιτικούς αναλυτές «μακροσκοπικών» φαινομένων, που μπορεί έτσι να ερμηνεύουν τη γενικότερη συμπεριφορά των μαζών (με πολύ χονδροειδή τρόπο, κατά τη γνώμη μου), αλλά δεν καταφέρνουν να συλλάβουν

τους κυματισμούς (αν όχι τις φουρτούνες) της ατομικής συνείδησης. Όπως είπα και πιο πάνω, η σημερινή ελληνική πραγματικότητα συνιστά μια πολλαπλή «μεγατονική» πρόκληση για τη συνείδηση του Έλληνα. Το μεταπολιτευτικό consensus μπορεί να επηρεάζει την πολιτική συμπεριφορά του Έλληνα λογοτέχνη, όχι όμως απαραίτητα και τη συνειδησιακή του ισορροπία.

Υπάρχει και μια τέταρτη εξήγηση, που, απ' όσο μπόρεσα να διαπιστώσω, είναι αρκετά προσφιλής στους κύκλους των ιδίων των λογοτεχνών. Σύμφωνα μ' αυτήν, ο κατακερματισμός της σημερινής ζωής δεν ευνοεί πια γενικές, πανοραμικές θεωρήσεις και αναγκάζει τον λογοτέχνη να συγκεντρώσει την προσοχή του σε επιμέρους πλευρές της πραγματικότητας, σε σκόρπια κομμάτια του άλλοτε ενιαίου μωσαϊκού. Ο κατακερματισμός της σημερινής ζωής είναι, βέβαια, αναμφισβήτητος (άλλο ζήτημα πώς εννοούν οι λογοτέχνες μας τα «κομμάτια» της πραγματικότητας). Αλλά η αντίληψη ότι δεν μπορεί κανείς ν' αγκαλιάσει ένα κατακερματισμένο σύμπαν ταιριάζει περισσότερο σε τοπιογράφους και ζωγράφους νεκρών φύσεων παρά σε λογοτέχνες. Ο πεζογράφος, και μάλιστα ο μυθιστοριογράφος, συνδέει και συνθέτει πράγματα που στη ζωή παρουσιάζονται ασύνδετα και δεν είναι τυχαίο ότι το μυθιστόρημα γεννήθηκε, ανδρώθηκε και άκμασε σε εποχή (ή, αν προτιμά κανείς, εποχές) κοινωνικού «κατακερματισμού». Στην πραγματικότητα, ο κατακερματισμός είναι η λιγότερο πειστική από τις τέσσερις εξηγήσεις που αναφέραμε και, αν έχει τόση δημοτικότητα, το χρωστάει στο ότι όσοι τον επικαλούνται νομίζουν ότι κάνουν έτσι ένα πρωτότυπο και βαθύ σχόλιο πάνω στην εποχή τους.

Έκρινα, είναι αλήθεια, κάπως γενικά και αφοριστικά τέσσερις ερμηνείες που, σε άλλα πλαίσια, θα χρειάζονταν διεξοδικότερη ανάλυση. Αλλά εδώ μ' ενδιέφερε κυρίως να επισημάνω ότι είναι πολύ λιγότερο εύλογες και ατράνταχτες απ' όσο τις θεωρούν οι οπαδοί τους. Και, σ' εμένα τουλάχιστον, θυμίζουν το διήγημα εκείνο του Αζίζ Νεσίν για τον συγγραφέα που έχει πάντα πρόχειρη μια απαλλακτική, για τον ίδιο, εξήγηση της συγγραφικής του αδράνειας και μετριότητας. (Επίσης θυμίζουν και γνωστή άσμενη παροιμία του λαού μας, που καλύτερα να μην την αναφέρουμε...). Γιατί στην πραγματικότητα είναι πολύ φυσικότερο, λογικότερο και τελικά διαφωτιστικότερο ν' αναζητήσουμε τα αίτια για τη λογοτεχνική ύφεση του '80 στους ίδιους τους λογοτέχνες. Όχι βέβαια κρίνοντας τους ηθικά ή δεοντολογικά, αλλά εξετάζοντας τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις που συντελέστηκαν στο στρώμα τους τα τελευταία χρόνια.

Μια τέτοια έρευνα είχα κάνει πριν από δίδιμοις χρόνια από τις στήλες αυτού του περιοδικού⁶ και είχα επισημάνει ότι, ήδη στη δεκαετία του '70, αλλά ακόμη περισσότε-

ρο στη δεκαετία του '80, ο (αριστερογενής) διανοούμενος επαγγελματιοποιείται και απορροφείται όλο και περισσότερο από το Κράτος. Σήμερα η διαπίστωση αυτή φαίνεται πιο εύλογη και προφανής απ' όσο τότε, γι' αυτό δεν υπάρχει ιδιαίτερος λόγος να την επεξηγήσω και να την επιρρώσω εδώ. Πιο επίκαιρο είναι ένα ερώτημα που προβάλλεται τελευταία αρκετά συχνά ως αντίρρηση σ' όσους θεωρούν επικίνδυνη την επαγγελματιοποίηση και την «κρατικοποίηση» των συγγραφέων: «Μα καλά, πρέπει δηλαδή να πεινάνε οι συγγραφείς για να γράφουν εμπνευσμένα και κριτικά;»

Δεν ξέρω πώς αντιλαμβάνονται την «πεινα» όσοι θέτουν αυτό το ερώτημα. Εγώ, πάντως, δεν ξέρω σήμερα κανένα συγγραφέα, επαγγελματία ή μη, που να πεινάει. Υποψιάζομαι, λοιπόν, ότι πίσω απ' αυτό το αφοριστικά αφελές ερώτημα κρύβεται ένα άλλο, πολύ πιο πονηρό: «Αφού οι υδραυλικοί, οι ηλεκτρολόγοι και οι ποδοσφαιριστές βγάζουν ένα σωρό λεφτά, γιατί να μην τα 'κονομήσουν και οι σύγγραφείς, που στο κάτω κάτω έφαγαν τόσα χρόνια στα θρανία για να μάθουν γράμματα;» Και, για να μην αδικήσουμε όσους επαγγελματίες συγγραφείς στάθηκαν ψηλότερα από το επίπεδο της «κουλτουροκονόμας» των τελευταίων χρόνων, ας διατυπώσουμε το παραπάνω αίτημα με κάπως σεμνότερο τρόπο: «Γιατί να μην ασκεί και ο συγγραφέας ένα επάγγελμα όπως όλα τ' άλλα και να μην επιδιώκει μ' αυτό την υλική εξασφάλιση και ευμάρειά του;»

Αλήθεια, γιατί όχι; Ρωτήσαμε άραγε τον σημερινό συγγραφέα αν συμφωνεί να του φορτώσουμε τα καθήκοντα του «εκφραστή της συνείδησής μας», του «φορέα των πνευματικών αξιών μας», του «οραματιστή» και του «στηλιτευτή της εξουσίας»; Γιατί να μην του αναθέσουμε το πολύ ελαφρότερο και ταπεινότερο, αλλά όχι γι' αυτό ευκαταφρόνητο καθήκον να μας ψυχαγωγεί, να μας βοηθάει να ξεδίνουμε λιγάκι και να σκοτώνουμε την ώρα μας, να έχουμε κάτι για να κουβεντιάσουμε με την παρέα μας τ' άδεια χειμωνιάτικα βράδια; Κι αν καμιά φορά δεν μείνουμε ευχαριστημένοι απ' αυτό που μας προσφέρει, γιατί να μην πούμε με κατανόηση: «Ε, δεν βαριέσαι, κάτι έπρεπε να γράψει ο άνθρωπος για να βγάλει το ψωμάκι του;»

Όχι, δεν τα εννοώ καθόλου ειρωνικά όλ' αυτά. Η ψυχαγωγία είναι ιερή υπόθεση και, στο κάτω κάτω, κανένας δεν έχει το δικαίωμα να φορτώνει σ' άλλους ευθύνες που αποπνίγεται ο ίδιος. Το μόνο που θα παρατηρήσω είναι ότι, τότε, ο επαγγελματίας συγγραφέας μας θα πρέπει (στο μέτρο βέβαια του δυνατού) να οργανωθεί κατάλληλα για ν' ανταποκριθεί σωστά σ' αυτά τα καινούργια του καθήκοντα. Γιατί, με τις τωρινές εξωσυγγραφικές (αλλά πάντα επαγγελματικές) ασχολίες του, είναι δύσκολο να συγκεντρωθεί σοβαρά στο γράψιμο. Για να το καταλάβουμε αυ-

τό, πρέπει να δούμε πώς κυλάει η μέρα ενός πετυχημένου επαγγελματία συγγραφέα:

Ο συγγραφέας μας ξοδεύει κάπου 2 ώρες τη μέρα για να επισκεφτεί τον εκδότη του, να ενημερωθεί για την κίνηση των βιβλίων του, να τον ενημερώσει για την ημερομηνία παράδοσης της καινούργιας δουλειάς του και να κουβεντιάσει στα γραφεία του εκδοτικού οίκου με μερικούς ομότεχνούς του. Στη συνέχεια θα ξοδέψει 1-2 ώρες στο υπουργείο Πολιτισμού, όπου πέρα από τα εθιμοτυπικά θα συζητήσει με τους αρμόδιους παράγοντες θέματα συνδικαλιστικά, μορφωτικής πολιτικής και ίσως μερικά πιο εξειδικευμένα αιτήματά του. Έπειτα απ' αυτό θα συναντηθεί με τον δημοσιογράφο της τάδε εφημερίδας ή περιοδικού, για να του δώσει συνέντευξη, κι έτσι θα περάσει άλλη μία ώρα. Κατόπιν θ' ανεβεί στα στούντιο της ΕΡΤ, για να παρακολουθήσει το γύρισμα κάποιου σήριαλ βασισμένου σε βιβλίο του και να συζητήσει με κάποιο παραγωγό για την τηλεοπτική μεταφορά κάποιου άλλου βιβλίου του. Βάλτε λοιπόν άλλες 2-3 ώρες.

Κατεβαίνοντας από την ΕΡΤ, θα πεταχτεί σε κάποια συνέλευση του σωματίου του (προσθέστε γύρω στις 2 ώρες) κι από εκεί θα πάει σε κάποιο ξένο μορφωτικό ίδρυμα, επίσημος καλεσμένος στη διάλεξη κάποιου διάσημου ξένου συναδέλφου του (άλλη 1 1/2 ώρα). Ακολουθεί δεξίωση στην οικεία πρεσβεία και λίγη κουβεντούλα (όχι μόνο τερπνή, αλλά και ωφέλιμη) με το τιμώμενο πρόσωπο και τον μορφωτικό ακόλουθο. Περνάει έτσι άλλη 1 1/2 ώρα. Στο μεταξύ είναι αργά και ο συγγραφέας μας πρέπει να συναντηθεί με τον μεταφραστή κάποιου βιβλίου του σε κάποια ξένη γλώσσα, για να του λύσει διάφορες απορίες. Τέτοιες συναντήσεις σπάνια διαρκούν λιγότερο από 1 ώρα. Ο συγγραφέας μας γυρίζει τώρα κατάκοπος σπίτι του, αλλά μη νομίσετε ότι μπορεί να πέσει κατευθείαν για ύπνο. Πρέπει να δουλέψει ένα σενάριο που γράφει αυτό τον καιρό για μια τηλεοπτική εκπομπή, ένα άρθρο για κάποιο λογοτεχνικό περιοδικό, την εισήγησή του σε κάποιο συμπόσιο συγγραφέων, καθώς και ν' απαντήσει στα γράμματα ενός ξένου εκδότη που ενδιαφέρεται για ένα βιβλίο του κι ενός ξένου ιδρύματος που τον προσκαλεί να συμμετάσχει σε κάποιο σεμινάριο. Είναι όμως τόσο κουρασμένος που τ' αναβάλει όλ' αυτά για αύριο, όπως έκανε και χτες με κάποια άλλα άρθρα, σενάρια και γράμματα, που του απορρόφησαν 3-4 ώρες από το πρωινό του. Σύνολο λοιπόν εξωσυγγραφικών επαγγελματικών ασχολιών: 16-17 ώρες! Αυτό για όσους πιστεύουν ότι οι συγγραφείς που δεν γράφουν βιβλία είναι αργόσχολοι...⁷

Και η ψυχαγωγία που λέγαμε πιο πάνω; Η ψυχαγωγία του αναγνώστη, δηλαδή. Ας μην έχουμε υπερβολικές απαιτήσεις! Εδώ ο συγγραφέας μας δεν καταφέρνει να ψυχαγωγηθεί ο ίδιος, μιλώντας όλη μέρα για τираζ και ποσοστά, ξαναλέγοντας χυλοειπωμένα πράγματα σε νεαρούς δημοσιογράφους, συγκερατώντας με κόπο τα χαμοσυρητά του απέναντι στον τάδε πρέσβη και στον δείνα διευθυντή ινστιτούτου. Πού να βρει το κέφι για να ψυχαγωγήσει το κοινό του...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

1. Βλ. «Σχολιαστής», τεύχη 34 και 36.
2. Τα όσα ακολουθούν αφορούν κυρίως τους πεζογράφους μας. Οι ποιητές εξακολουθούν ν' αποτελούν ένα στρώμα αρκετά ρευστό και ανομοιογενές, ως προς την κοινωνική συμπεριφορά τους. Οπωσδήποτε, η ποίηση στην Ελλάδα δεν φαίνεται να περνάει κρίση, αλλά η προσωπική μου αίσθηση είναι ότι πλησιάζει κι αυτή σε κάποια αδιέξοδα...
3. Στις οποίες είναι δίκαιο ν' αναφέρουμε κατά πρώτο λόγο τη «Μεγάλη πομπή» του Αλέξη Παναγιώτη και, κατά δεύτερο λόγο, «Τα τζιτζικιά» του Βαγγέλη Ραπτόπουλου και την «Περίληψη του κόσμου» της Μαρίας Μήτσου.
4. Είναι ενδεικτικό π.χ. ότι στη συζήτηση που έγινε στις 27.4.87 στο θέατρο «Άλφα» με θέμα «Ιδεολογία και μορφή της νεοελληνικής πεζογραφίας την τελευταία εικοσαετία» οι τρεις συζητητές (Αλέξανδρος Κοτζιάς, Βαγγέλης Ραπτόπουλος και Γιώργης Γιατρομανωλάκης) μίλησαν για οτιδήποτε άλλο εκτός από το πρώτο σκέλος του θέματος, πράγμα που επισημάνθηκε και από το ακροατήριο.
5. Μια ματιά στα ονόματα των συγγραφέων που συμμετείχαν, την άνοιξη του 1985, στις «επιτροπές στήριξης» του ΠΑΣΟΚ είναι πολύ διαφωτιστική...
6. Βλ. «Σχολιαστής», τεύχη 21-22.
7. Έπειτα απ' όλ' αυτά, είναι ευνόητο ότι ο επαγγελματίας συγγραφέας προσπαθεί να «κόψει κάτι» απ' αυτό το παραφορτωμένο πρόγραμμα. Γι' αυτό και δεν παρεξηγώ τον τ. γραμματέα λογοτεχνικού σωματίου που, πριν από μερικά χρόνια, όταν προσπαθούσα να τον πείσω να συμμετάσχει το σωματίο που εκπροσωπούσε σε μια ελληνοφιλανδική συνάντηση συγγραφέων, μου αντέτεινε: «Μα ξέρετε, εμείς δεν ασχολούμαστε και πολύ μ' αυτά, μας ενδιαφέρουν περισσότερο τα συνδικαλιστικά»...